

การพัฒนาเครื่องมือวัดความสุขทางพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

เสนอต่อบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ
มิถุนายน 2560

การพัฒนาเครื่องมือวัดความสุขทางพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ปริญญาบัตร

ของ

ศิริรัตน์ วุฒิสกุล

เสนอต่อบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ

มิถุนายน 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนาเครื่องมือวัดความสุขทางพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

เสนอต่อบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ
มิถุนายน 2560

ศิริรัตน์ วุฒิสกุล (2560). การพัฒนาเครื่องมือวัดความสุขทางพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาปรินญาณิพนธ์: อาจารย์ ดร. ภิญญาพันธ์ เพี้ยซ้าย.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวัดความสุขทางพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 503 คน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 เพื่อตรวจสอบคุณภาพรายข้อจำนวน 119 คน และกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพทั้งฉบับจำนวน 384 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม

ผลการวิจัย พบว่า ได้แบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา ประกอบด้วยข้อคำถามแบบสถานการณ์ปลายเปิดจำนวน 25 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก แบบ CITC ของด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .174 - .402 ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .115 - .410 ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ มีค่าอำนาจ จำแนกตั้งแต่ .235 - .513 และด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .219 - .459 และเมื่อพิจารณาค่า อำนาจจำแนกแบบสถิติที่ โดยใช้เทคนิค 25% ในการแบ่งกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำพบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ทุกข้อ แบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนามีค่าความเชื่อมั่นแบบแอลฟาของครอนบาค ทั้งฉบับเท่ากับ .772

ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า ข้อคำถาม ขององค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของความสุขทางพุทธศาสนา ได้แก่ ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ และด้านที่ 4 ความสุข จากภาวะจิตกุศล มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่า $\chi^2 = 297.42$ (df = 269, p-value = 0.11255) RMSEA = 0.017, SRMR = 0.043, CFI = 0.983, GFI = 0.94, AGFI = 0.93 และเมื่อ หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสุขของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนากับคะแนนความ เครียดของแบบวัดความเครียดสวนปรุง ชุด 20 ข้อและคะแนนความสุขของการประเมินความสุข ของตนเอง พบว่า คะแนนของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาไม่มีความสัมพันธ์กับคะแนน ของแบบวัดความเครียดสวนปรุงชุด 20 ข้อและคะแนนของการประเมินความสุขของตนเอง ผลการ วิจัยนี้สะท้อนว่า ความสุขทางพุทธศาสนาเป็นภาวะสันนิษฐานที่ไม่เกี่ยวข้องกับความเครียดและ ความสุขตามแนวคิดทางตะวันตก ซึ่งงานวิจัยในอดีตมักปรากฏผลว่า มีความสัมพันธ์กัน

DEVELOPMENT OF HAPPINESS MEASUREMENT IN A BUDDHIST WAY FOR HIGH
SCHOOL STUDENTS

Presented in Partial Fulfillment of the Requirement for the
Master of Education Degree Developmental Psychology
at Srinakharinwirot University

June 2017

Sirirat Wuthisakul. (2017). **Development of Happiness Measurement in a Buddhist Way for High School Students**. Thesis, M.Ed. (Developmental Psychology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor committee: Dr. Pinyapan Piasai.

This research aimed to develop a tool for measuring happiness in a Buddhist style among high school students. The sample consisted of five hundred and three students studying in the Bangkok metropolitan area. They were divided in two groups; the first group for data collection were one hundred and nineteen students and the second group were comprised of three hundred and eighty four students. The measurement used in this research was twenty five questionnaires on happiness in the Buddhist sense open-ended questionnaire, which was tested statistically in this research.

The results of the Buddhist Happiness Questionnaire revealed that the discrimination power of HAP1 with seven items were .174 - .402, HAP2 with eight items were .115 - .410, HAP3 with four items were .235 - .513 and HAP4 with six items were .219 - .459 and a t-test with a percentile of 25 revealing that all of the questions had a significance level of .05 and a reliability of .772.

The confirmatory factor analysis of the Buddhist Happiness Questionnaire model fit with the empirical data with $\chi^2 = 297.42$ (df = 269, p-value = 0.11255) RMSEA = 0.017, SRMR = 0.043, CFI = 0.983, GFI = 0.94, AGFI = 0.93 It was also found that the correlation between the Buddhist Happiness questionnaire and the Suanprung Stress Test Twenty (SPST-20) was -.097. This indicated that there was no significance nor correlation between the Buddhist Happiness Questionnaire and Happiness Self Assessment was .000, which was also of no significance. In this research, it was found that Buddhist Happiness has a different construction in terms of stress and happiness in psychological terms.

ปริญญาบัตร
เรื่อง
การพัฒนาเครื่องมือวัดความสุขทางพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
ของ
ศิริรัตน์ วุฒิสกุล

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์จัตราชัย เอกปัญญาสกุล)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2560

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาบัตร คณะกรรมการสอบปากเปล่า
.....ที่ปรึกษา .....ประธาน
(อาจารย์ ดร.ปริญญาพันธ์ เพ็ญชัย) (อาจารย์ ดร.นิยะดา จิตต์จรัส)
.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ปริญญาพันธ์ เพ็ญชัย)
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิธัญญา วัฒนโณ)

ประกาศคุณประการ

อันปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จด้วยดีจากหลายความช่วยเหลือ ทั้งคุณจารย์เพื่อนพี่น้อง และญาติเครือ เป็นพระคุณล้นเหลือที่จะพรรณนา

ก่อนอื่นต้องขอขอบพระคุณ ผู้เกื้อหนุนช่วยเหลือมากตลอดเวลา ทั้งดูแลแนะนำเสียสละ เวลาที่มีค่า อาจารย์ภิญญาพันธ์ที่ปรึกษาผู้การณีย์

คนสำคัญผู้นำพาความสำเร็จ คอยแนะเรียดความรู้ให้คลายหัวหมุน คอยสรุปคอยชี้ทางคอย คำจุน ต้องขอบพระคุณอาจารย์นิยะตามेतตาเรา

ขอขอบพระคุณห้าท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ช่วยตรงจุดบกพร่องที่ไม่ตรงเป้า พระครูธรรมธร ธรรมชิตอาจารย์วิลาสลักษณ์คอยขัดเกลา รวมเข้าทั้งอาจารย์วรางคณาอาจารย์ชัญญาอาจารย์ธีระชน

ขอบพระคุณอาจารย์วิัญญาอาจารย์ชาญ ที่ช่วยงานดูสถิติไม่ให้สับสน ขอบพระคุณ อาจารย์ที่ภาคจิตฯพัฒนาทุกคน ส่งกำลังใจเหลือล้นถามไถ่เสมอในทุกครา

ขอบพระคุณอาจารย์บัณฑิตา ลิขสิทธิ์ อาจารย์นริศรา พิงโพธิ์สภเป็นหนักหนา สำหรับ ความรู้เด็กพิเศษและการเขียนที่มา ของเนื้อหาวรรณกรรมและบทความ

ขอบพระคุณอาจารย์รณม.และนิสิตฝึกสอน ช่วยในขั้นตอนเก็บข้อมูลให้สัมฤทธิ์ผล ขอบคุณ โรงเรียนราชวินิตมัธยมและกลุ่มตัวอย่างทุกคน ที่อดทนเขียนข้อมูลและสละเวลา

ขอบพระคุณผู้เขียนเอกสารงานทุกเล่ม ที่เติมเต็มข้อมูลแน่นในการหา เพื่อเขียนอ้างอิง เขียนอธิบายให้ได้มา ซึ่งปริญญานิพนธ์นี้สมตั้งใจ

และสุดท้ายลืมไม่ได้คือญาติมิตร เพื่อนใกล้ชิดพี่น้องครอบครัวฉัน ครอบครัววุฒิสกุล ครอบครัววันอินทร์และคุณชยันนท์ ที่ผลักดันปลอบขวัญยามท้อใจ

ขอใ้งานที่ได้ทำในครั้งนี้ ได้พึงมีประโยชน์แก่คนทั้งหลาย ขอบพระคุณผู้ช่วยเหลือที่ มากมาย สำเร็จได้ด้วยทุกคนและตนเอง

ศิริรัตน์ วุฒิสกุล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญในการวิจัย.....	4
ขอบเขตในการวิจัย.....	4
นิยามปฏิบัติการ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
ความสุข.....	7
วัยรุ่น.....	26
การวัดความสุขทางพุทธศาสนาของวัยรุ่น.....	34
งานวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความสุขกับความเครียด.....	36
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัด.....	37
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	40
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	42
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	42
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	42
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	48
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	51
ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	52
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เพิ่มเติม.....	113

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	115
สรุปผลการวิจัย.....	116
อภิปรายผลการวิจัย.....	117
ข้อเสนอแนะ.....	120
บรรณานุกรม.....	122
ภาคผนวก	127
ภาคผนวก ก.....	128
ภาคผนวก ข.....	130
ภาคผนวก ค.....	137
ภาคผนวก ง.....	143
ภาคผนวก จ.....	152
ภาคผนวก ฉ.....	162
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	241

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงการเปรียบเทียบการแบ่งด้านของความสุขในลักษณะต่าง ๆ.....	21
2 แสดงโครงสร้างของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา.....	43
3 แสดงเกณฑ์ในการพิจารณาข้อตกลงเบื้องต้น.....	49
4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง.....	51
5 แสดงโครงสร้างของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 79 ข้อ สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา.....	52
6 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องและความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิของ แบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 79 ข้อ ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ.....	55
7 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องและความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิของ แบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 79 ข้อ ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน.....	58
8 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องและความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิของ แบบสอบถามความสุข ทางพุทธศาสนาจำนวน 79 ข้อ ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์.....	61
9 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องและความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิของ แบบสอบถามความสุข ทางพุทธศาสนาจำนวน 79 ข้อ ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล.....	63
10 สรุปข้อความถามสถานการณ์ที่คัดเลือกหลังจากการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 49 ข้อ.....	66
11 แสดงโครงสร้างของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 49 ข้อ หลังจากผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ.....	69
12 แสดงการเปรียบเทียบเกณฑ์การให้คะแนนแบบเดิมและแบบใหม่.....	71
13 แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักเรียน 5 คนและข้อสังเกต ของผู้วิจัยในแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 49 ข้อ.....	73
14 สรุปสถานการณ์ของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 47 ข้อ หลังจากการเก็บข้อมูลกับนักเรียน 5 คน.....	76
15 แสดงโครงสร้างของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 47 ข้อ สำหรับการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา เป็นรายข้อ (การหาค่าอำนาจจำแนก).....	79

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
16	แสดงค่าอำนาจจำแนก ค่าสถิติที่และค่าความเชื่อมั่นของด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ จำนวน 47 ข้อ จากการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1.....	81
17	แสดงค่าอำนาจจำแนก ค่าสถิติที่และค่าความเชื่อมั่นของด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน จำนวน 47 ข้อ จากการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1.....	83
18	แสดงค่าอำนาจจำแนก ค่าสถิติที่และค่าความเชื่อมั่นของด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์จำนวน 47 ข้อ จากการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1.....	85
19	แสดงค่าอำนาจจำแนก ค่าสถิติที่และค่าความเชื่อมั่นของด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล จำนวน 47 ข้อ จากการทดลองเก็บข้อมูลครั้งที่ 1.....	86
20	แสดงค่าอำนาจจำแนกและข้อที่ถูกคัดเลือกของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา จำนวน 29 ข้อ จากการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1.....	87
21	แสดงคุณภาพของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 29 ข้อ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2.....	90
22	สรุปข้อคำถามสถานการณ์ของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 29 ข้อ.....	90
23	แสดงโครงสร้างของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 29 ข้อ สำหรับการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาทั้งฉบับ (การหาค่าความเชื่อมั่น).....	92
24	แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 25 ข้อ เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ.....	94
25	แสดงโครงสร้างของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 25 ข้อ เพื่อนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ.....	95
26	สรุปข้อคำถามสถานการณ์ของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 25 ข้อ.....	96
27	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อในแต่ละองค์ประกอบของแต่ละด้านของความสุขทางพุทธศาสนา.....	98
28	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความสุขทางพุทธศาสนาแต่ละด้าน.....	99
29	แสดงผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน.....	100

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
30	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัด ความสุขทางพุทธศาสนา ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ.....	101
31	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัด ความสุขทางพุทธศาสนา ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน.....	102
32	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัดความสุข ทางพุทธศาสนา ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์.....	104
33	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัดความสุข ทางพุทธศาสนา ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล.....	105
34	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัดความสุข ทางพุทธศาสนา.....	106
35	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของโมเดลการวัดความสุข ทางพุทธศาสนา.....	108
36	แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา กับแบบวัดความเครียดสวนปรุงและการประเมินความสุขของตนเอง.....	111
37	แสดงผลคุณภาพของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 25 ข้อ...	112
38	แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมของการศึกษาความสุขทางพุทธศาสนา..	113
39	แสดงข้อคำถามของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 102 ข้อ..	131
40	แสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง จากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิของ แบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา 79 ข้อ.....	138
41	แสดงค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ จำนวน 29 ข้อ จากการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2.....	144
42	แสดงค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของด้านที่ 2 ความสุขจากการ อยู่ร่วมกัน จำนวน 29 ข้อ จากการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2.....	145
43	แสดงค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำ สิ่งดีงาม สร้างสรรค์จำนวน 29 ข้อ จากการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2.....	147
44	แสดงค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะ จิตกุศล จำนวน 29 ข้อ จากการเก็บข้อมูลจริงครั้งที่ 2.....	147
45	แสดงค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามความสุข ทางพุทธศาสนาจำนวน 25 ข้อ จากการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2.....	148

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
46 สรุปค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความสุขทาง พุทธศาสนา จำนวน 25 ข้อ.....	150
47 สรุปการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา.....	151

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงการแบ่งระดับของความสุข.....	19
2 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย.....	41
3 สรุปขั้นตอนในการพัฒนาแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา.....	45
4 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัดความสุขทางพุทธศาสนา ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ.....	102
5 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัดความสุขทางพุทธศาสนา ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน.....	103
6 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัดความสุขทางพุทธศาสนา ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์.....	104
7 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัดความสุขทางพุทธศาสนา ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล.....	106
8 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัดความสุขทางพุทธศาสนา.....	107
9 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของโมเดลการวัดความสุขทางพุทธศาสนา.....	110

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัยรุ่นเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงจากความเป็นเด็กไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ เป็นการเติบโตไปพร้อมกับ การเผชิญปัญหามากมาย ซึ่งส่งผลถึงวิถีชีวิตประจำวัน คุณภาพชีวิตและความสุขในชีวิต (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. 2550: 65) นักวิชาการบางท่านกล่าวว่า วัยรุ่นนี้เป็นช่วงวัยวิกฤต คือ เป็นช่วงวัยที่มีภาวะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและอารมณ์สูง เกิดความสับสนในการวางบทบาทของตนเอง ขาดทักษะและประสบการณ์ในการเผชิญหน้ากับปัญหา อีกทั้งยังขาดการสนับสนุนที่เหมาะสมจากสังคม โดยลักษณะการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่นที่สำคัญมีดังนี้ 1) การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของร่างกายภายนอก เช่น โครงสร้าง ขนาดและสัดส่วนของร่างกายที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงของระบบภายในร่างกายที่ไม่สามารถมองเห็นได้ เช่น ระบบฮอร์โมนภายในร่างกาย ลักษณะทางเพศบางประการ การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเหล่านี้ส่งผลต่อสภาวะจิตใจของวัยรุ่นด้วย เช่น ความกังวลใจต่อสภาพร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไป ระบบฮอร์โมนที่ทำให้อารมณ์อ่อนไหว ไม่คงที่เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ยังส่งผลต่อความสนใจและทัศนคติของวัยรุ่นที่มีต่อตนเองอีกด้วย (ประนต คำฉิม. 2549: 116, 120-127) 2) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม คือ วัยรุ่นจะเริ่มให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนมากกว่าครอบครัว โดยกลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นเป็นอย่างมาก ทั้งค่านิยม วิธีการคิด วิธีการใช้ชีวิตและความสนใจ นอกจากนี้สังคมรอบข้างของวัยรุ่นยังมีความคาดหวังให้วัยรุ่นประพฤติตัวแบบผู้ใหญ่ ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ววัยรุ่นยังไม่สามารถประพฤติตัวเป็นผู้ใหญ่ได้อย่างที่สังคมคาดหวังนัก ด้วยเหตุเหล่านี้จึงส่งผลให้วัยรุ่นเกิดความสับสน ความว้าวุ่นใจ ความวิตกกังวล ความรู้สึกไม่มั่นคงทางอารมณ์ ความรู้สึกกดดัน เครียดและไม่มีความสุขได้ง่าย (ประนต คำฉิม. 2549: 24) และที่สำคัญคือ 3) การเปลี่ยนแปลงทางด้านสติปัญญา คือ พัฒนาการทางสมองของวัยรุ่นจะพัฒนาอยู่ในขั้นที่มีความสมบูรณ์เต็มที่ ทำให้วัยรุ่นสามารถคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบได้ สามารถเข้าใจในเรื่องที่ซับซ้อนและสามารถให้เหตุผลในเชิงนามธรรมได้ (ประนต คำฉิม. 2549: 32-33) อย่างไรก็ตามแม้ว่าวัยรุ่นจะมีสติปัญญาในขั้นที่สามารถคิดเรื่องนามธรรม จริยธรรมและคิดแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ แต่วัยรุ่นยังขาดประสบการณ์ชีวิตในการคิดแก้ไขปัญหาต่างๆ อีกทั้งผลจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย อารมณ์และสังคมที่ส่งผลต่อตัววัยรุ่นเอง วัยรุ่นจึงจำเป็นต้องอาศัยคำแนะนำ ความช่วยเหลือจากครอบครัวและคนใกล้ชิด เพื่อช่วยให้สามารถผ่านพ้นช่วงวัยวิกฤตนี้ไปได้ได้อย่างราบรื่น ได้มีช่วงเวลาวัยรุ่นอย่างมีความสุขและก้าวไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่ดี

ในทางกลับกัน ถ้าหากวัยรุ่นไม่สามารถผ่านช่วงเวลาวิกฤตในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ นี้ได้ วัยรุ่นจะเกิดความทุกข์ใจ ความเครียด ความกดดันทั้งจากภายในตนเอง จากสังคมและจากครอบครัว ซึ่งจะนำไปสู่การหาทางดับทุกข์ด้วยการมีพฤติกรรมมุ่งแสวงหาความสุขในทางที่ไม่เหมาะสม ตัวอย่างเช่น การใช้ยาเสพติดและสารเสพติด การแสวงหาความสุขทางเพศ และการฆ่าตัวตาย เป็นต้น ดังที่กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2555) รายงานว่าจากปี 2551 ถึง

2554 นั้นมีเด็กและวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยในปี 2551 ถึง 2554 มีอัตราการกระทำความผิดร้อยละ 23.85 26.64 33.35 และ 39.50 ตามลำดับ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2558: 1-10) รายงานว่าอัตราการสูบบุหรี่หรือของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเพิ่มสูงขึ้นจากปี 2556 ที่มีอัตราการสูบบุหรี่ร้อยละ 19.9 เพิ่มขึ้นเป็น 20.7 ในปี 2557 อัตราการดื่มสุราของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเพิ่มสูงขึ้นจากปี 2556 ที่มีอัตราการดื่มสุราร้อยละ 32.2 เพิ่มขึ้นเป็น 32.3 ในปี 2557 ด้วยเช่นกัน จากข้อมูลของสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2557: 5-8) พบว่าวัยรุ่นมีพฤติกรรมที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรเพิ่มจำนวนมากขึ้น อันนำมาซึ่งปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ที่กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2558) พบว่า ปี 2557 อัตราการคลอดบุตรของวัยรุ่นทั่วประเทศที่มีอายุต่ำกว่า 14 ปี และอายุ 15-19 ปี เป็นดังนี้ วัยรุ่นอายุต่ำกว่า 14 ปี คลอดบุตรเป็นจำนวน 2,812 คน และวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี คลอดบุตรเป็นจำนวน 105,615 คน และกรมสุขภาพจิต (2555: ออนไลน์) รายงานว่าเมื่อวิเคราะห์สถานการณ์ของการฆ่าตัวตาย พบว่า กลุ่มวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่น่าเป็นห่วงมากที่สุด เนื่องจากพบรูปแบบของการฆ่าตัวตายแบบกะทันหัน (เมื่อพบภาวะวิกฤต) มากกว่าการฆ่าตัวตายจากปัญหาสุขภาพจิต โดยปี 2550-2554 พบวัยรุ่นฆ่าตัวตายสำเร็จ 852 คน เฉลี่ย 170 คนต่อปี โดยเฉพาะปี 2554 พบวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี มีอัตราการฆ่าตัวตายอยู่ที่ 3.43 รายต่อประชากรแสนคน โดยวัยรุ่นชายฆ่าตัวตายสำเร็จมากกว่าวัยรุ่นหญิงถึง 3 เท่า แต่วัยรุ่นหญิงพยายามทำร้ายตัวเองมากกว่าวัยรุ่นชายถึง 3 เท่าเช่นกัน ซึ่งพฤติกรรมที่ได้กล่าวมาเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่สามารถดับความทุกข์หรือสร้างความสุขให้เกิดขึ้นได้เพียงชั่วคราวเท่านั้น ไม่ใช่การแก้ไขปัญหาก็ถูกต้องเหมาะสม เป็นกระบวนการที่ไม่ได้ใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองในการแก้ปัญหา อีกทั้งยังทำให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาอีกด้วย และจะส่งผลกระทบต่อตัววัยรุ่นเอง ต่อครอบครัวและต่อสังคม

จะเห็นได้ว่าการแสวงหาความสุขในทางที่ไม่เหมาะสมนั้น ส่งผลให้เกิดความทุกข์ เกิดปัญหาชีวิตและปัญหาสังคมได้ ดังนั้นการมีความสุขในทางที่ถูกต้องจึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับวัยรุ่น ถ้าหากครอบครัวและสังคมสามารถให้ความช่วยเหลือวัยรุ่นในการจัดการกับปัญหา ช่วยแนะนำวิธีการที่เหมาะสม ให้โอกาส ให้เวลาในการเรียนรู้และการปรับตัว ย่อมจะส่งผลให้วัยรุ่นสามารถดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม มีความสุขและกลายเป็นผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จได้ในอนาคต (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2540: 365)

สำหรับคำว่า ความสุข นั้น มีการให้ความหมายที่แตกต่างหลากหลาย แต่สามารถแบ่งได้อย่างน้อย 4 แนวคิด ดังนี้ **แนวคิดแรก** เป็นแนวคิดทางหลักปรัชญา มีมุมมองเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มสุขนิยม (Hedonism) มองความสุขทางกายเป็นหลัก ว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าที่ดีที่สุดที่มนุษย์ทุกคนควรแสวงหาให้กับตนเอง ตัวอย่างนักปรัชญาในกลุ่มนี้ เช่น อาริสติปปุส เอพิคิวรัส 2) กลุ่มอสุขนิยม (Non-Hedonism หรือ Eudaimonism) มองว่า มนุษย์ประกอบไปด้วยกายกับจิต แต่ตัวตนที่แท้ คือ วิญญาณ ดังนั้นสิ่งที่สำคัญที่มีค่าสำหรับมนุษย์ก็คือ ความสงบของจิตใจหรือปัญญา ความรู้ ตัวอย่างนักปรัชญาในกลุ่มนี้ เช่น โสเครติส เพลโต อริสโตเติล เป็นต้น และ 3) กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) ที่ผสมผสานแนวคิดสุขนิยมและอสุขนิยมเข้าไว้ด้วยกัน มองว่าความสุขจากการรับรู้ทางกายและความสุขสงบทางใจนั้นมีความสำคัญเท่ากัน ตัวอย่าง นักปรัชญาในกลุ่มนี้ เช่น ลัททิงจ็อง ลัททิงเม็งจ็อง เป็นต้น (ชุตติมา พงศ์วารินทร์. 2554: 13-14) **แนวคิดที่ 2** เป็นแนวคิดทางหลักสังคมและเศรษฐศาสตร์ ได้ให้

ความหมายของความสุขว่าเป็นการประเมินคุณภาพชีวิตโดยรวม ณ ปัจจุบันของตนไปในทางบวก ให้ความสำคัญกับความอยู่ดีมีสุขหรือสภาวะของบุคคลและประชาชนในสังคม เพราะเชื่อว่าความอยู่ดีมีสุขของประชาชนนั้นสะท้อนให้เห็นถึงการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ (ชุตินา พงศ์วารินทร์. 2554: 14) ตัวอย่างนักคิด ในกลุ่มนี้ เช่น วินโฮเวน เบนแธม เป็นต้น **แนวคิดที่ 3** เป็นแนวคิดทางหลักจิตวิทยา จะมองความสุขเป็นความรู้สึก เป็นอารมณ์ทางบวก เป็นพฤติกรรม เป็นความพึงพอใจในชีวิตของบุคคลแต่ละบุคคล รวมไปถึงลักษณะเฉพาะด้านบวกภายในตัวบุคคลที่ก่อให้เกิดความสุข ตัวอย่างนักคิดในกลุ่มนี้ เช่น อาร์คเลย์ ดินเนอร์ เซลิกแมน เป็นต้น (ชุตินา พงศ์วารินทร์. 2554: 15) และ**แนวคิดที่ 4** เป็นแนวคิดทางพุทธศาสนา มองความสุขเป็นหนทางหนึ่งที่จะนำพาไปสู่จุดหมายของพุทธศาสนา คือ นิพพาน โดยแบ่งความสุขออกเป็นลักษณะต่างๆ มากมาย ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยนำ การแบ่งความสุขตามเกณฑ์สามีสสุขและนิรามีสสุขของพระพรหมคุณาภรณ์ (พระครุฑขิต. 2551: 15-17) มาเป็นแนวคิดพื้นฐาน โดยความสุขระดับต่างๆ เป็นดังนี้ 1) สามีสสุข คือ ความสุขจากการเสพหรือบริโภควัตถุ 2) นิรามีสสุข คือ ความสุขที่ไม่ขึ้นต่อการเสพหรือบริโภควัตถุ เป็นความสุขภายในที่เป็นอิสระจากการเสพความสุข ไม่ลุ่มหลงมัวเมาในความสุข เสพความสุขได้อย่างรู้เท่าทันในความไม่แน่นอนและไม่เป็นทุกข์ แบ่งได้เป็น 2 ระดับย่อย คือ 2.1) สุขขึ้นต่อนิรามีส คือ ความสุขที่เป็นการตอบสนองความต้องการที่เป็นกุศล เป็นไปในทางที่ดีงาม และ 2.2) สุขขึ้นเป็นนิรามีส คือ ความสุขที่เป็นอิสระจากสิ่งภายนอกโดยสิ้นเชิง ไม่ขึ้นกับความต้องการใดๆ มีปัญญารู้แจ้งจนสามารถทำจิตใจให้หลุดพ้นเป็นอิสระได้

จากความหมายของความสุขที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีความหมายของความสุขทั้งที่เป็นความสุขที่มาจากภายนอก คือ ความสุขจากการได้ การมี การครอบครอง การเสพ การได้มาเพื่อตอบสนองความต้องการของตัวเอง เช่น ความสุขของกลุ่มสุขนิยม ความสุขจากการเสพในทางพุทธศาสนา และความสุขที่เป็นความสุขภายใน คือ ความสุขสงบทางใจ ความสุขจากการเป็นอิสระจากสิ่งทั้งปวง เป็นความสุขจากการมีปัญญาในทางพุทธศาสนา

ในส่วนของการวัดความสุขของวัยรุ่น จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการวัดความสุข พบว่ามีผู้สร้างเครื่องมือวัดความสุขในวัยรุ่นที่เป็นเฉพาะเรื่องและทั่วไป ได้แก่ การพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (สำราญ สิริภคมงคล. 2554) มาตราวัดความสุขของนิสิตนักศึกษาในบริบทพุทธธรรม (ชุตินา พงศ์วารินทร์. 2554) เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบเครื่องมือวัดความสุขสำหรับบุคคลทั่วไปที่ไม่ระบุวัย ดังนี้ ดัชนีวัดความสุขคนไทยฉบับสั้น 15 ข้อ (TMHI-15) ของกรมสุขภาพจิต และเครื่องมือวัดสภาวะองค์รวมแนวพุทธสำหรับคนไทย (ชุตินา พงศ์วารินทร์; พระครุฑขิต คุณวโร; และอรุณี วชิราพรทิพย์. 2551)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเครื่องมือวัดความสุขมีทั้งที่ใช้วัดในกลุ่มวัยรุ่นโดยเฉพาะ และที่ใช้วัดในกลุ่มบุคคลทั่วไปทุกวัย เครื่องมือวัดความสุขทั่วไปสำหรับวัยรุ่นจะเป็นเครื่องมือวัดความสุขสำหรับนักศึกษาเสียส่วนมาก ยังไม่พบเครื่องมือวัดความสุขสำหรับวัยรุ่นที่เป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นช่วงวัยที่กำลังประสบกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มากมาย การเปลี่ยนแปลงต่างๆ อาจก่อให้เกิดความเครียด ความกังวล ความสับสน ความกดดันต่อวัยรุ่นได้ ซึ่งมีผลให้วัยรุ่นมีความสุขได้ยากเป็นทุกข์ได้ง่าย เมื่อพิจารณาแนวคิดที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาเครื่องมือวัดความสุข ก็จะได้เห็นว่าแนวคิดทางพุทธศาสนาเป็นแนวคิดที่มองความหมายของความสุขได้ลึกซึ้ง ครอบคลุม

ทั้งความสุขทางกายไปจนถึงความสุขภายในจิตใจที่ประณีตละเอียดอ่อน อีกทั้งยังครอบคลุมถึงแนวคิดต่างๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับประเทศไทยมีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาเครื่องมือวัดความสุขทางพุทธศาสนาสำหรับวัยรุ่นโดยเฉพาะ เพื่อเป็นประโยชน์ในการคัดกรองและวัดระดับความสุขสำหรับวัยรุ่นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวัดความสุขทางพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ความสำคัญในการวิจัย

ได้เครื่องมือวัดความสุขทางพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับคุณครูประจำชั้น คุณครูแนะแนว คุณครูฝ่ายกิจกรรมและผู้บริหาร ในการคัดกรองว่านักเรียนคนใดมีความสุขอยู่ในระดับใด ทั้งนี้เพื่อดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริมนักเรียนให้มีความสุขตามแนวทางของพุทธศาสนาต่อไป

ขอบเขตในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 93,051 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 530 คน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 สำหรับการวิเคราะห์คุณภาพรายข้อจำนวน 130 คนและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 สำหรับการวิเคราะห์คุณภาพทั้งฉบับจำนวน 400 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ความสุขทางพุทธศาสนา

นิยามปฏิบัติการ

ความสุขทางพุทธศาสนา หมายถึง สภาวะของกายและใจที่เป็นอิสระจากการบีบคั้นอันเป็นผลจากการที่บุคคลดำเนินชีวิตตามหลักไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย ศีล สมาธิและปัญญา ดังนี้

ศีล หมายถึง การประพฤติทางกาย วาจาให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคม โดยเป็นไปอย่างเกื้อกูลและไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

สมาธิ หมายถึง การมีจิตเป็นกุศล ประกอบด้วย การมีจิตใจที่มีคุณธรรม เช่น ความเมตตา กรุณา การมีจิตใจที่มีสมรรถภาพ เช่น ความเข้มแข็งมั่นคง ความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบ ความมีสติมีสมาธิและการมีสุขภาพจิตที่ดี เช่น ความอึดใจ ความร่าเริงเบิกบานใจ ความสดชื่นผ่องใส

ปัญญา หมายถึง การรู้ตรงตามความเป็นจริงของสิ่งทั้งปวง การรู้จักนำเอาความรู้มาคิดแก้ปัญหา คิดที่จะทำสิ่งต่างๆ ในทางที่เกื้อกูลสร้างสรรค์

โดยสามารถแบ่งความสุขทางพุทธศาสนาออกเป็น 4 ระดับ ตามความประณีตของความสุขได้ ดังนี้

1. ความสุขจากการเสพ หมายถึง ความสุขที่ได้จากการรู้จักเสพสิ่งต่างๆ เช่น ปัจจัย 4 สื่อ เทคโนโลยีต่างๆ ผ่านทางตา หู จมูก ลิ้นและร่างกาย ด้วยจิตที่เป็นกุศลอย่างรู้เท่าทันโทษและ ประโยชน์

2. ความสุขจากการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล หมายถึง ความสุขที่ได้จากการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น สรรพสัตว์และธรรมชาติที่อยู่รอบตัวเราอย่างพึ่งพาอาศัย ด้วยจิตที่เป็นกุศลและประกอบด้วยปัญญา

3. ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ หมายถึง ความสุขที่ได้จากการสนองความอยากในทางที่ดีงาม ได้แก่ การใฝ่รู้ การริเริ่มทำสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ตามสภาวะของสิ่งนั้นๆ ด้วยจิตที่เป็นกุศลและประกอบด้วยปัญญา

4. ความสุขจากภาวะจิตกุศล หมายถึง ความสุขที่ได้จากการพัฒนาจิตใจให้เจริญงอกงามในคุณธรรมความดีงาม มีจิตใจที่สงบ มีสมาธิด้วยการทำสมาธิ เจริญสติและรู้เท่าทัน รู้จักคิดพิจารณาความเป็นจริงตามธรรมชาติ

ความสุขทางพุทธศาสนาสามารถวัดได้โดยแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นข้อคำถามสถานการณ์ปลายเปิด ซึ่งในแต่ละข้อมีคะแนน 0 - 3 คะแนน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นและความสุข โดยได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ความสุข
  - 1.1 ความหมายของความสุข
  - 1.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความสุข
2. วัยรุ่น
  - 2.1 ความหมายและการแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่น
  - 2.2 พัฒนาการของวัยรุ่นกับความสุข
3. การวัดความสุขทางพุทธศาสนาของวัยรุ่น
4. งานวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความสุขกับความเครียด
5. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัด
  - 5.1 การหาคุณภาพรายข้อ
  - 5.2 การหาคุณภาพทั้งฉบับ
6. กรอบแนวคิดการวิจัย

1. ความสุข

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความสุข จึงนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความสุขใน 2 ประเด็น คือ ความหมายของความสุขและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความสุข

1.1 ความหมายของความสุข

การศึกษาเกี่ยวกับความสุขในทางวิชาการมีมากกว่า 40 ปีแล้ว โดยเฉพาะในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา นักวิชาการ รัฐบาลทั่วโลกได้ให้ความสำคัญกับความสุขเพิ่มมากขึ้น มีความสนใจศึกษาความสุขในแง่มุมต่างๆ มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความสุขในแง่มุมของจิตวิทยา ปรัชญา สังคมศาสตร์หรือเศรษฐศาสตร์ การค้นหาความหมายของความสุขของแต่ละบุคคล การศึกษาว่าอะไรคือสิ่งที่ทำให้คนเรามีความสุข การหาความสัมพันธ์ของความสุขกับการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน หรือความสุขกับการลดค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ (The Happiness Research Institute. 2015: 5)

คำว่า ความสุข (Happiness) เป็นคำที่ทุกคนรู้จักและใช้กันอยู่บ่อยๆ แต่ก็เป็นคำที่ไม่สามารถระบุความหมายได้อย่างชัดเจนนัก เนื่องจากความสุขสามารถมองได้จากหลายแง่มุม ซึ่งในแต่ละแง่มุมได้ให้ความหมายของความสุขแตกต่างกันออกไป ดังที่องค์ดาไลลามะและคัทเลอร์ (2002: 73) กล่าวถึงความสุขว่า ความสุขเป็นจุดมุ่งหมายในชีวิตของมนุษย์ ซึ่งความหมายของความสุขในชีวิตของบุคคลแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันออกไป ตามแต่จะมองว่าความสุขเป็นอย่างไร เช่นเดียวกับที่ The Happiness Research Institute (2015: 11) ระบุว่า ความสุขมีได้หลากหลายรูปแบบ หลากหลายความหมาย ซึ่งแตกต่างกันไปตามวิธีคิดว่าบุคคลนั้นคิดว่าสิ่งใดคือสิ่งที่สร้างความสุขให้กับเขา ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าความหมายของความสุขสามารถมองได้จากหลายแง่มุม ขึ้นอยู่กับการให้นิยามความหมายของความสุขของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถแบ่งความหมายของความสุขออกเป็นกลุ่ม ตามมิติของการมองความสุข ดังนี้

“ความสุขในมิติของอารมณ์” เป็นการมองความสุขว่าเป็นเรื่องภายในจิตใจ เป็นเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึก ดังที่คาร์ลสัน (Carlson. 1997: 121) กล่าวว่า ความสุขเป็นเรื่องทางจิตใจ (State of mind) ไม่ใช่เรื่องของสถานการณ์ (Circumstances) เป็นความรู้สึกที่ปลอดโปร่ง สงบนิ่งที่สามารถรู้สึกได้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งความสุขไม่จำเป็นต้องไปค้นหาจากที่ไหนไกล ความสุขเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติภายในตัวของตนเอง อาร์คเลย์ (Argyle. 1987: 13) กล่าวว่า ความสุขเป็นผลมาจากความพึงพอใจในชีวิตหรือเป็นอารมณ์ทางบวกที่เกิดขึ้นได้บ่อยครั้ง และความสุขก็ไม่ใช่สิ่งที่ตรงข้ามกับความทุกข์ด้วย เช่นเดียวกับบงยูทท วังศ์ภิรมย์ศานต์ (2012: ออนไลน์) ให้ความหมายของความสุขว่า ความสุข คือ การที่เราได้รับความพึงพอใจ ความสมหวังจากสิ่งต่างๆ รอบด้าน กรมสุขภาพจิต (2556: 2) ให้ความหมายของความสุขว่า ความสุขเป็นอารมณ์ เป็นความรู้สึกสบายกายสบายใจ อยู่เย็นเป็นสุขหรือพบกับความสมหวัง และตินเนอร์ อธิบายถึงความสุขว่าเป็นความพึงพอใจในชีวิตภาพรวมของบุคคล ซึ่งความสุขนั้นเป็นอารมณ์ที่เกิดจากภาวะของบุคคลที่เกิดความรู้สึกด้านบวกมากกว่าด้านลบ

ความสุขในอีกมิติหนึ่งเป็น “ความสุขที่เป็นความสมดุลของทุกมิติในชีวิต” คือ ความสุขที่เกิดจากการสร้างความสมดุลทั้งด้านร่างกาย จิตใจและจิตวิญญาณ ดังที่องค์กรอนามัยโลก (ซุถุทธิเต็งไตรสรณ์, พระครุขิต คุณนโร, และ อรุณี วชิราพรทิพย์. 2551: 1651; อ้างอิงจากองค์กรอนามัยโลก)

ระบุว่า สุขภาวะที่ดีนั้นเป็นภาวะที่เป็นสุขสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย อารมณ์และจิตวิญญาณ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ (ชูฤทธิ์ เต็งไตรสรณ์; พระครุชิต คุณวโร; และ อรุณี วชิราพรทิพย์. 2551: 1651; อ้างอิงจากพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ) ที่ระบุว่า สุขภาวะที่ดีเป็นภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สังคมและปัญญา ซึ่งเชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างมีสมดุล ด้านบุญโรม สุวรรณพาหุ; อริยญา ต้อยคำภีร์; และ วรณิ แกมเกตุ. (2556: 136) กล่าวว่า สุขภาวะเป็นภาวะที่บุคคลรับรู้ว่าตนเองมีความสมดุลของมิติต่าง ๆ ของชีวิต ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ ผู้ที่มีสุขภาวะจะมีสุขภาพดี มีสภาวะอารมณ์ในทางกุศลและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสอดคล้องกลมกลืน

อีกมิติหนึ่งของความหมายของความสุข คือ “ความสุขที่เกิดจากปัญญา” ดังที่ ท่านพุทธทาส (เครือข่ายพุทธิกา. 2553: 16-21) ได้กล่าวถึงความสุขที่แท้จริงว่า เป็นความสุขที่ไม่หลอกลวง เพราะความสุขที่หลอกลวงนั้นเป็นกิเลสของคนโง่ คนโง่มักจะหลงเอาของที่ไม่ใช่ความสุขมาเป็นความสุขเสมอ ความสุขที่แท้จริงนั้นจะต้องมาจากความพอใจที่แท้จริง ซึ่งความพอใจที่แท้จริงนั้นต้องมาจากการทำหน้าที่ที่ถูกต้องและแท้จริง ดังนั้นความสุขที่แท้จริงจึงหมายถึง ความถูกต้องและความพอใจที่แท้จริง ทางด้านพระพรหมคุณาภรณ์ (2558: 17) กล่าวว่าความสุข หมายถึง การได้รับการตอบสนองของความต้องการ ท่านจึงเน้นพิจารณาที่การพัฒนาความต้องการให้เป็นไปในทางกุศล โดยใช้ปัญญาร่วมด้วย เมื่อความต้องการถูกพัฒนาแล้วก็จะเกิดการพัฒนาความสุขขึ้นไปพร้อมกันด้วย ซึ่งความสุขที่เกิดจากปัญญานั้นถือเป็นความสุขภายในทำให้สามารถเป็นสุขได้เองทันทีทุกเวลา ไม่ต้องขึ้นต่อโลกภายนอก เป็นความสุขที่ทำให้ชีวิตเป็นอิสระได้ และพระมหาจุฬินชัย วชิรเมธี (ม.ป.ป.: ออนไลน์) กล่าวว่าความหมายของความสุขทางพุทธศาสนานั้นมี 2 ความหมาย ดังนี้ ความหมายแรก หมายถึง การอยู่เย็นเป็นสุข คือ การค้นพบแก่นแท้ของชีวิตด้วยปัญญาและอยู่กับสิ่งนั้นด้วยความรัก ความหมายที่สอง หมายถึง ภาวะของจิตใจที่ไม่เป็นทุกข์ ซึ่งการไม่เป็นทุกข์นั้นเกิดจากการที่มีปัญญานั้นเอง

จะเห็นได้ว่า ความหมายของความสุขนั้นมีทั้งในมิติที่เป็นเน้นไปทางด้านของอารมณ์ที่เป็นอารมณ์ทางบวก เป็นความพึงพอใจของบุคคล เป็นความรู้สึกภายในจิตใจที่เกิดขึ้นกับบุคคล ในขณะเดียวกัน ก็มีการให้ความหมายของความสุขเน้นไปมิติที่เป็นเรื่องของความสมดุลของภาพรวมของชีวิตที่รวมร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งจะเป็นไปในด้านของการมีสุขภาพ สุขภาวะที่ดีอันจะนำมาซึ่งความสุขในชีวิตของบุคคล และความหมายในมิติสุดท้าย คือ ความสุขที่ประกอบไปด้วยการมีปัญญา เป็นความสุขภายในที่เกิดจากการพัฒนาตนเอง การรู้จักใช้สติปัญญา คิดไตร่ตรองและเลือกทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ซึ่งถือเป็นความสุขที่ประณีต ละเอียดอ่อนและทำให้บุคคลมีความสุขได้อย่างเป็นอิสระจากสิ่งเร้าภายนอกทั้งปวงนั่นเอง

1.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความสุข

1.2.1 ความสุขตามหลักปรัชญา

ความสุขตามแนวคิดของนักปรัชญากล่าวถึง ทั้งความสุขภายนอกและมีความสุขภายใน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มแนวคิด ดังนี้

1. กลุ่มสุขนิยม (Hedonism) กลุ่มสุขนิยมนี้คิดว่า ความสุขนั้นถือเป็นเป้าหมายในการดำรงชีวิต เป็นสิ่งที่มีคุณค่า เป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ทุกคนควรแสวงหาให้กับตนเอง ซึ่งทุกการกระทำ

ในชีวิตนั้นจะเป็นไปเพื่อความสุข ซึ่งแนวคิดของกลุ่มสุขนิยมนี้ได้รับอิทธิพลมาจากกลุ่มสสารนิยม (Materialism) ที่เชื่อว่าสสารเท่านั้นที่เป็นจริง สสารนั้นจะมีการแตกดับไป ซึ่งวิญญาณของมนุษย์ก็เช่นกัน เมื่อตายไปก็ถือว่าแตกดับไป และไม่เชื่อเรื่องของโลกหน้า คุณธรรม ความดีงามหรือความชั่วร้าย (สุจิตรา อ่อนค้อม. 2524: 6) ดังนั้นกลุ่มสุขนิยมจึงมุ่งเน้นไปที่ความสุขจากสิ่งภายนอกที่ผ่านทางประสาทสัมผัส เช่น การรับประทานอาหาร การมีเพศสัมพันธ์ การเสพสิ่งบันเทิงต่างๆ เป็นต้น ซึ่งแนวคิดสุขนิยมนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 กลุ่มอัตนิยม (Egoistic Hedonism) กลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับการแสวงหาความสุขที่เกิดกับตัวบุคคล เป็นการแสวงหาความสุขให้กับตัวเอง นักปรัชญาในกลุ่มนี้ ได้แก่ อริสตีปปัส (Aristippus) ให้ความสำคัญกับความสุขจากความสะดวกสบายที่ได้รับผ่านทางประสาทสัมผัส เอพิคิวรัส (Epicurus) ให้ความสำคัญกับความสุขทางใจ ที่เอพิคิวรัสเชื่อว่าเป็นความสุขที่มีความบริสุทธิ์มากกว่าความสุขทางกายที่มักเจือด้วยความเจ็บปวด

1.2 กลุ่มสุขสากลนิยม (Universalistic Hedonism) กลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับความสุขของทุกคนในสังคม ถือเอาผลจากการกระทำเป็นตัวตัดสินความดี ไม่มีการตัดสินว่าใครทำผิดหรือถูก เพราะเชื่อว่าทุกคนควรกระทำในสิ่งที่จะนำความสุขมาสู่คนส่วนรวม นักปรัชญาในกลุ่มนี้ ได้แก่ เจเรมี เบนแธม (Jeremy Bentham) เป็นผู้ให้กำเนิดแนวคิดประโยชน์นิยม (Utilitarianism) และแนวคิดอรรถประโยชน์ (Utility) โดยเบนแธมให้ความสำคัญกับความสุขทางกายเท่ากับความสุขทางใจ ต่อมาจอห์น สจิวท มิลล์ (John Stuart Mill) ได้พัฒนาปรับปรุงแนวคิดประโยชน์นิยมของเบนแธมให้เป็นระบบระเบียบและมีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น (สุจิตรา อ่อนค้อม. 2524: 11-13) จนกลายมาเป็นจุดเริ่มต้นของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่ ที่รวมเอาหลักจริยศาสตร์และนิติศาสตร์เข้าด้วยกัน นอกจากนี้มีลิลล์ขยายคำอธิบายของความแตกต่างของความสุขทางกายและมีความสุขทางใจว่า เป็นความสุขที่แตกต่างกันทั้งในด้านของปริมาณและคุณภาพ คือ อธิบายถึงความสุขระดับปัญญา คุณธรรมว่ามีคุณภาพของความสุขที่เหนือกว่าความสุขทางกาย เป็นต้น นอกจากนี้ยังอธิบายถึงเรื่องของเสรีภาพ ความเท่าเทียมกันในสังคม และนโยบายของรัฐที่ส่งผลต่อความสุขของคนในสังคมอีกด้วย (เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์; และคนอื่นๆ. 2553: ม.ป.ป.)

2. กลุ่มอสุขนิยม (Non-Hedonism หรือ Eudaimonism) หรือกลุ่มปัญญานิยม (Intellectualism) กลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับความสุขภายใน ความดีงาม ความรู้ กลุ่มนี้มีความเชื่อว่าปัญญาและความรู้เป็นสิ่งที่มีความค่า เป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ทุกคนควรแสวงหาให้กับตนเอง ส่วนความสุขนั้นเป็นเพียงวิถีทางที่จะนำพาไปสู่ความดีงามสูงสุด ซึ่งก็คือ ปัญญา ความรู้และคุณธรรม (เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์; และคนอื่นๆ. 2553: ม.ป.ป.) โดยให้ความหมายของปัญญาว่า หมายถึงความสามารถในการใช้เหตุผลในการแสวงหาความจริง ซึ่งปัญญาและคุณธรรมนี้เองที่ทำให้มนุษย์เราแตกต่างไปจากสัตว์ นอกจากนี้ยังมีความเชื่อที่ว่าวิญญาณของมนุษย์เป็นอมตะไม่แตกดับเหมือนกับร่างกาย จึงไม่สอนให้มนุษย์หมกมุ่นอยู่กับความสุขทางกาย แต่ให้ประกอบกิจกรรมทางปัญญาให้มากนัก ปรัชญาคณสำคัญ ได้แก่ โซเครตีส (Socrates) เพลโต (Plato) และ อริสโตเติล (Aristotle) ภายหลังยังมีแนวคิดอีกแนวคิดหนึ่งซึ่งเกิดจากการนำเอาแนวคิดสุขนิยมและอสุขนิยมมารวมกัน และยังได้รับอิทธิพลจากแนวคิดธรรมชาตินิยม (Realism หรือ Naturalism) เข้าด้วย จึงกลายมาเป็นแนวคิดมนุษยนิยม (Humanism) (ชุตติมา พงศ์วารินทร์. 2554: 13-14) กลุ่มนี้เชื่อว่ามนุษย์มีร่างกายและ

จิตวิญญาณที่มีความสำคัญเท่าเทียมกัน ดังนั้นสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในทุกด้าน จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและควรแสวงหา กลุ่มแนวคิดนี้ได้แก่ ลัทธิขงจื้อ ลัทธิเม้งจื้อ เป็นต้น ซึ่งแนวคิดนี้มีอิทธิพลต่อนักคิดทางจิตวิทยาหลายคน เช่น อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) คาร์ล โรเจอร์ (Carl Rogers)

โดยสรุป นักปรัชญาตั้งแต่สมัยโบราณมีแนวคิดเกี่ยวกับความสุขที่แตกต่างกัน แนวคิดหนึ่งเชื่อว่าความสุขเป็นเป้าหมายในการดำรงชีวิตของบุคคลและของสังคม ในขณะที่อีกแนวคิดหนึ่งเชื่อว่าความสุขเป็นเพียงหนทางที่ใช้เพื่อนำไปสู่ปัญญา ความรู้ คุณธรรมและความดีงาม ซึ่งแนวคิดของนักปรัชญาตั้งแต่สมัยโบราณนี้ส่งผลต่อแนวคิดความสุขของนักคิดในสมัยต่อมา

1.2.2 ความสุขตามหลักสังคมศาสตร์และเศรษฐศาสตร์

ความสุขตามแนวคิดของนักสังคมศาสตร์อย่างวินโฮเวน (Veenhoven) ได้กล่าวถึงความสุขว่าเป็นระดับความรู้สึกที่บุคคลนั้นประเมินคุณภาพชีวิตโดยรวม ณ ปัจจุบันของตนเองไปในทางบวกว่าเขาพึงพอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่นี้นาน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นแนวคิดที่ถือว่าความสุขนั้นเป็นเรื่องของภายในจิตใจที่แต่ละบุคคลจะมีความสุขแตกต่างกันออกไป ซึ่งจะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น ลักษณะเฉพาะส่วนบุคคล สถานภาพทางสังคม ชีวิตความเป็นอยู่และสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นต้น (ชุตินา พงศ์วารินทร์. 2554: 14)

ความสุขตามแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์นั้นให้ความสำคัญกับการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ (รศรินทร์ เกรย์; วรชัย ทองไทย; และ เรวดี สุวรรณนพเก้า. 2553: 3) ดังนั้นแนวคิดนี้จึงเน้นไปที่ปัจจัยภายนอกที่ทำให้เกิดความสุข ซึ่งเรียกว่า ความอยู่ดีมีสุขหรือสุขภาวะ (Well-being) นั่นเอง ซึ่งความอยู่ดีมีสุขหรือสุขภาวะของคนในสังคมนี้ จะสะท้อนให้เห็นถึงภาพรวมของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ และส่งผลต่อการวางแผนนโยบายเพื่อพัฒนาประเทศด้วย สอดคล้องกับริการ์ (2551: 296-298) กล่าวถึงหลักการของริการ์และกฎหมาย ซึ่งริการ์เห็นว่าเป็นการมุ่งเน้นไปที่ความสุขสำราญมากกว่าความสุขที่แท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับเลয়ারด์ (2550: 7) กล่าวถึงคำกล่าวของเบนแธมว่า สังคมที่ดีที่สุดคือ สังคมที่ประชาชนมีความสุขที่สุด ดังนั้นหลักการแห่งความสุขสูงสุด ก็คือ การสร้างนโยบายที่ก่อให้เกิดความสุขสูงสุด ซึ่งต้องอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันในสังคมและมนุษยธรรมเพราะความสุขของคนทุกคนนั้นมีความเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับที่ The Happiness Research Institute (2014) ระบุถึงความสุขว่า ความสุขนั้น คือการที่คนมีสุขภาพดี มีความเป็นอยู่ดี มีสังคมที่ดี ซึ่งส่งผลให้ประเทศพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับที่เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์และคนอื่นๆ (2553: ม.ป.ป.) กล่าวว่าการพัฒนาความสุข คือ การพัฒนาคนและสังคมรวมไปถึงการพัฒนาจิตใจและปัญญาด้วยนั้น สะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการพัฒนาชาติและส่งเสริมให้เกิดประโยชน์สุขในสังคมด้วย

ในปี 2515 ประเทศภูฏานได้นำความสุขเข้ามาเป็นส่วนสำคัญของตัวชี้วัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ที่เรียกว่า ความสุขมวลรวมประชาชาติ (Gross National Happiness - GNH) แทนการใช้ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross Domestic Product - GDP) และผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น (Gross National Product - GNP) ที่ประเทศส่วนใหญ่ทั่วโลกใช้กัน ซึ่งเริ่มจากพระราชดำริของอดีตพระราชาธิบดีจิกมี ดอร์จี วังชุก (Jigme Dorji Wangchuck) ที่เน้นการพัฒนา

ประเทศโดยอยู่บนพื้นฐานของความสุขของประชาชน บนพื้นฐานของแนวคิดพุทธศาสนา ซึ่งมีความเหมาะสมกับวัฒนธรรม วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนชาวภูฏานทั้งยังเห็นว่าความสุขของประชาชนในประเทศนั้นมีความสำคัญกว่าผลผลิตมวลรวมประชาชาติ จึงใช้ GNH เป็นตัวชี้วัดการเจริญเติบโตของประเทศซึ่งมีความเหมาะสมกับประชาชนในประเทศภูฏานมากกว่าการใช้ GDP และ GNP ซึ่งแนวคิดนี้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ของโลก ทำให้ประเทศต่างๆ หันมาให้ความสำคัญกับความสุขของคนในประเทศมากขึ้น โดยตัวชี้วัดของความสุขมวลรวมประชาชาติของประเทศภูฏานนั้น มาจากสภาพแวดล้อมภายนอก (Hedonic Happiness) ความสุขภายใน (Eudaimonic Happiness) การตระหนักรู้ในตนเองและการอยู่ดีมีสุข (Well-being) และความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ในชีวิตประจำวัน (Functioning) โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ 1) การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้เกิดความเท่าเทียม เป็นธรรมและเป็นการเจริญเติบโตที่ยั่งยืน 2) การสงวนรักษาสิ่งแวดล้อม 3) การรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมภูฏานและ 4) ธรรมนูญของรัฐบาล (นภาพรรณ พิชพัฒน. 2550: 140-146)

สำหรับในประเทศไทย ความสุขและความพึงพอใจในชีวิตของประชาชนนั้นได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นในช่วงสิบกว่าปีที่ผ่านมาตามกระแสของโลก ทำให้หน่วยงานต่างๆ ร่วมกันพัฒนาตัวชี้วัดความสุขขึ้น โดยให้ความสำคัญกับองค์ประกอบ 4 ประการ ดังต่อไปนี้ (กรมสุขภาพจิต. 2549)

1. สภาพจิตใจ (Mental state) คือ สภาพจิตใจที่เป็นสุขและทุกข์ เป็นการรับรู้สภาวะของตนเองที่ส่งผลต่อจิตใจ ผู้ที่มีสภาพจิตใจที่ดีควรเป็นผู้ที่พึงพอใจในสิ่งที่มี มีความสบายใจ มีความภาคภูมิใจในงานที่ทำสำเร็จและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง พึ่งพาตนเองได้ อายุยืน รู้จักการปลุกสมุนไพรรักษาตนเองในยามเจ็บป่วย และสามารถประเมินสุขภาพของตนเองได้

2. สมรรถภาพจิตใจ (Mental capability) คือ ความสามารถในการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น การจัดการปัญหาต่างๆ เพื่อดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข รู้วิธีการจัดการอารมณ์และความเครียด มีอิสรภาพที่จะทำทุกอย่างได้ตั้งใจ ไม่ถูกครอบงำทางความคิด

3. คุณภาพจิตใจ (Mental quality) คือ คุณลักษณะที่ดีงามของจิตใจในการดำเนินชีวิตอย่างเกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม ควรใช้คำสอนทางศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต สามารถยกโทษและให้อภัยผู้ที่สำนึกผิดได้อย่างจริงใจ มีการบริจาคทรัพย์ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นและเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

4. ปัจจัยสนับสนุน (Supporting factor) คือ ปัจจัยต่างๆ เช่น ครอบครัวที่อบอุ่น มีเวลาให้กันละกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน มีหลักประกันชีวิตเป็นของตนเอง มีภาระงานมั่นคง ไม่เป็นหนี้ นอกครอบครัว มีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง มีผู้นำครอบครัวที่เป็นตัวอย่างที่ดี ให้ความช่วยเหลือให้ความร่วมมือกับชุมชน มีสิ่งแวดล้อม มีสาธารณูปโภคที่ดี น่าอยู่ ไม่เป็นพิษ ตลอดจนมีสิ่งแวดล้อมและความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต

ประเวศ วะสี (กรมสุขภาพจิต. 2549) กล่าวถึงการวัดความสุขของประเทศไทยว่าการวัดความสุขนั้นไม่ใช่วัดที่ GDP เพียงอย่างเดียวอย่างที่เห็นมา เพราะการวัด GDP นั้นเป็นการ

วัดที่ความร่ำรวย ไม่ใช่การวัดความสุข ดังนั้นการวัดความสุขมวลรวมของคนทั้งมวลควรประกอบไปด้วยปัจจัย 8 ประการ ดังนี้

1. การไม่ทอดทิ้งกัน
2. การมีเศรษฐกิจพอเพียง
3. การใช้ทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน
4. การเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นคนของทุกคน
5. ความเป็นธรรมทางสังคม
6. สันติภาพ
7. การพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้น
8. ความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นและประชาสังคม

ความสุขตามหลักของสังคมศาสตร์และเศรษฐศาสตร์มุ่งเน้นไปที่ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสุขของบุคคลหรือที่เรียกว่า คุณภาพชีวิตหรือความอยู่ดีมีสุข อันได้แก่ สภาพความเป็นอยู่ สิ่งอำนวยความสะดวก สุขภาพร่างกายและจิตใจ เป็นต้น ซึ่งส่งผลต่อความสุขของทุกคนในสังคมและส่งผลในการพัฒนาและการเจริญเติบโตของประเทศ

1.2.3 ความสุขตามหลักจิตวิทยา

ความสุขตามแนวคิดของนักจิตวิทยานั้นถือเป็นเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึก เป็นความรู้สึกพึงพอใจในชีวิตของบุคคล เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรู้สึกเป็นสุข รวมไปถึงลักษณะเฉพาะด้านบวกภายในตัวบุคคลที่ก่อให้เกิดความสุข (ชุตติมา พงศ์วารินทร์. 2554: 15)

อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) เป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มมนุษยนิยมที่สนใจศึกษาคุณภาพชีวิตของบุคคล เป็นผู้ให้แนวคิดทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierachy of Needs Theory) ที่แสดงให้เห็นถึงลำดับการพัฒนาของความต้องการของมนุษย์เป็นขั้นๆ โดยความต้องการขั้นแรกๆ จะเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่ทำให้บุคคลสามารถพัฒนาความต้องการไปในลำดับที่สูงขึ้นต่อไปได้ เพื่อให้บุคคลผู้นั้นเกิดความพึงพอใจสูงสุดในชีวิต ซึ่งความต้องการนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ต้องการเพื่อใช้ในการดำรงชีวิต เช่น ความต้องการที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการทางเพศ เป็นต้น
2. ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง (Safety and Security needs) เป็นความต้องการความปลอดภัยในชีวิตทั้งทางร่างกายและจิตใจ ความต้องการความมั่นคงในหน้าที่การทำงาน เป็นต้น
3. ความต้องการทางสังคมและความรัก (Social and Love needs) เป็นความต้องการความรัก ความใส่ใจ การยอมรับจากสังคม ต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
4. ความต้องการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง (Esteem needs) เป็นความต้องการที่จะมีชื่อเสียง ต้องการการยอมรับนับถือ ความเคารพยกย่องจากผู้อื่น ซึ่งความต้องการในขั้นนี้จะส่งผลให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองและภูมิใจในตนเอง

5. ความต้องการที่จะเข้าใจถึงความหมายของชีวิตและพัฒนาจิตวิญญาณของตน (Self-Actualization needs) เป็นความต้องการค้นหาความหมายของชีวิต คุณค่าของชีวิต

จากทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์นี้ ได้ส่งผลต่อแนวคิดความสุขของนักจิตวิทยาเชิงบวกอย่างมาร์ติน เซลิกันแมน (Martin Seligman) และเอ็ดเวิร์ด ดิเนอร์ (Edward Diener) ในภายหลังต่อมา

เอ็ดเวิร์ด ดิเนอร์ (Edward Diener) ได้อธิบายถึงความสุขว่าเป็นความพึงพอใจในชีวิตภาพรวมของบุคคล (Life satisfaction) ความสุขเป็นอารมณ์ที่เกิดจากภาวะของบุคคลที่เกิดความรู้สึกด้านบวกมากกว่าด้านลบ ซึ่งความสุขและความรู้สึกด้านบวกนั้นเกิดขึ้นได้จากปัจจัยหลายประการ ซึ่งดิเนอร์ได้แบ่งความสุขออกเป็น 3 มิติ ดังนี้

1. ความถี่ในการเกิดรู้สึกด้านบวก
2. ความถี่ในการเกิดความรู้สึกด้านลบ
3. ความพึงพอใจในชีวิต

ในการประเมินความสุขนั้น จะประเมินตามองค์ประกอบ 2 ด้าน ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความคิด (Cognitive component) เป็นการประเมินความสุขโดยใช้ความคิดในการประเมินความพึงพอใจในชีวิต เป็นการสรุปภาพรวมของชีวิตว่าบุคคลนั้นมีความพึงพอใจในชีวิตหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

2. องค์ประกอบด้านอารมณ์ (Affective component) เป็นการประเมินความสุขโดยใช้ความรู้สึกในแง่ของการเกิดอารมณ์ทางบวกหรืออารมณ์ทางลบต่อสถานการณ์ต่างๆ ว่าบุคคลนั้นมีปฏิกิริยาอารมณ์ ความรู้สึกต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นอย่างไร

มาร์ติน เซลิกันแมน (Martin Seligman) เป็นนักจิตวิทยาเชิงบวก (Positive psychology) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความสุข เป็นผู้เริ่มแนวคิดทฤษฎีความสุขที่แท้จริง (Authentic Happiness Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่พูดถึงความสุข การสร้างความสุข การพัฒนาความสุขของตนเองและการนำจุดแข็ง ความดีงามของตนเองไปทำประโยชน์แก่ผู้อื่น ถือว่าการที่คนเราได้มีประสบการณ์ของอารมณ์ด้านบวกทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคตจะทำให้เราเกิดความอึดอึ้งและเห็นจุดแข็ง ความดีงามของตนเอง โดยเราจะสามารถนำจุดแข็ง ความดีงามของตนเองไปทำประโยชน์แก่ผู้อื่นต่อไปได้ ซึ่งกระบวนการนี้เป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ให้เกิดการมีชีวิตที่สมบูรณ์ (Full life) เกิดเป็นความพึงพอใจในชีวิต (Life satisfaction) ได้ โดยเซลิกันแมนได้แบ่งองค์ประกอบของความสุขออกเป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ชีวิตที่รื่นรมย์ (Pleasant life) คือ ชีวิตที่มีความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้ได้รับผ่านทางประสาทสัมผัส เป็นความสุขที่เกิดจากการจัดการอารมณ์ทางบวกของตนเองอย่างเหมาะสม โดยอารมณ์ทางบวกที่เกิดขึ้นนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1.1 อารมณ์ด้านบวกในอดีต (Past Positive Emotion) ได้แก่ ความพึงพอใจ (Satisfaction) ความพอใจ (Contentment) ความสงบ (Serenity)

1.2 อารมณ์ด้านบวกในอนาคต (Future Positive Emotion) ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี (Optimist) ความหวัง (Hope) ความมั่นใจ (Confidence) ความไว้วางใจ (Trust) ความศรัทธา (Faith)

1.3 อารมณ์ด้านบวกในปัจจุบัน (Present Positive Emotion) ได้แก่ ความเพลิดเพลิน (Pleasure) ความอึดอ้อมใจ (Gratification)

เซลิคแมนได้อธิบายถึงความสุขจากอารมณ์ด้านบวกว่า เป็นความสุขที่เกิดขึ้นได้จากการจัดการอารมณ์ด้านลบในอดีต สร้างอารมณ์ด้านบวกในอนาคตและเพิ่มอารมณ์ด้านบวกในปัจจุบันให้มากขึ้น

2. ชีวิตที่ดั่งงาม (Good life หรือ Engaged life) คือ การเข้าใจและรู้ว่าอะไรคือจุดแข็งและความดั่งงามของชีวิต แล้วใช้จุดแข็งและความดั่งงามนั้นเพื่อดำรงชีวิตอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเซลิคแมนได้สรุปจุดแข็งและความดั่งงามออกมา 6 อย่าง ดังนี้

2.1 สติปัญญาและความรอบรู้ (Wisdom and Knowledge)

2.2 ความกล้าหาญ (Courage)

2.3 ความรักและความมีมนุษยธรรม (Love and Humanity)

2.4 ความเป็นธรรม (Justice)

2.5 การควบคุมตนเอง (Temperance)

2.6 จิตวิญญาณและสภาวะข้ามพ้น (Spirituality and Transcendence)

3. ชีวิตที่มีความหมาย (Meaningful life) คือ การใช้จุดแข็งและความดั่งงามของชีวิตในการทำประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่มากกว่าความเป็นตัวเอง

ในปี 2011 เซลิคแมนได้ปรับปรุงทฤษฎีความสุขที่แท้จริง โดยเพิ่มองค์ประกอบอีก 2 องค์ประกอบ คือ สัมพันธภาพ (Relationship) และการประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย (Accomplishment) รวมเป็น 5 องค์ประกอบ แล้วใช้ชื่อว่าทฤษฎีสุขภาวะ (Well-being) โดยสามารถวัดความสุขได้จาก 5 องค์ประกอบที่เรียกว่า PERMA เป็นการวัดในเชิงอัตวิสัย (Subjective) และภาวะวิสัย (Objective) ดังนั้น PERMA จึงประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. อารมณ์ด้านบวก (Positive emotion)

2. ความผูกพัน (Engagement)

3. สัมพันธภาพ (Relationship)

4. ความหมายและจุดมุ่งหมายของชีวิต (Meaning and Purpose)

5. การประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย (Accomplishment)

ความสุขตามหลักจิตวิทยานี้ ให้ความสำคัญกับอารมณ์ความรู้สึกภายในจิตใจที่เป็นด้านบวก รวมไปถึงคุณธรรม ความดั่งงาม การให้ความหมายของชีวิต ความสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของบุคคล นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการวัดความสุขจากการประเมินความสุขในชีวิต หรือการเปรียบเทียบประสบการณ์ความรู้สึกทางบวกกับประสบการณ์ความรู้สึกทางลบ

1.2.4 ความสุขตามหลักพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่มีหลักคำสอนมาจากความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ ตามที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงตรัสรู้เอาไว้ ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงมีคำสอนที่เน้นให้มนุษย์เราเรียนรู้โลกตามความเป็นจริงของธรรมชาติ ใช้ชีวิตให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ฝึกฝนพัฒนาตนเองตามหลักความจริงของธรรมชาติ โดยสอนให้ยอมรับความสุขตามความเป็นจริง ให้มองความทุกข์

และความสุขว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่สามารถเกิดขึ้นได้ ให้เรียนรู้จักกับความทุกข์ รู้เท่าทันความทุกข์ เพื่อช่วยให้เราสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข จากนั้นใช้ปัญญาในการพัฒนาความสุขให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นไป ซึ่งจะทำให้มนุษย์สามารถประสบกับความสุขที่แท้จริงได้ (พระคัมภีร์ 2551: 6) สอดคล้องกับที่องค์ดาไลลามะ (ดาไลลามะ; และ คัทเลอร์. 2547: 73) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายในชีวิตของบุคคลนั้น คือ ความสุข เรามีหน้าที่ในการกำจัดทุกข์และสะสมความสุข ซึ่งกระบวนการกำจัดทุกข์และสะสมความสุขนี้ต้องอาศัยปัญญาและการฝึกฝนตนเอง

จุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ นิพพาน (พระพรหมคุณาภรณ์. 2557: 1023) ซึ่งมีพุทธพจน์กล่าวว่า นิพพาน ปรม สุข มีความหมายว่า นิพพานเป็นบรมสุข หรือนิพพานเป็นความสุขสูงสุด เป็นความสุขที่แท้จริง หมายถึง ความสุขที่ไร้ทุกข์ เป็นความสุขที่เป็นอิสระจากการพึ่งพาสิ่งภายนอก เป็นความสุขที่ประณีตที่เกิดจากการมีปัญญารู้แจ้งในกฎความเป็นจริงของธรรมชาติ สอดคล้องกับที่พระคัมภีร์ (2556: 91) กล่าวว่า การพัฒนามนุษย์ให้มีความสุขสามารถทำได้ด้วยการฝึกฝนและพัฒนาตนเอง เริ่มจากความสุขในระดับต้นที่เป็นขั้นหยาบก่อน แล้วใช้ความสุขระดับต้นนั้นเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความสุขในระดับที่สูงยิ่งขึ้นต่อไป ซึ่งเป็นหลักธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบและลงปฏิบัติจนได้ผล แล้วจึงนำมาสั่งสอนให้ผู้อื่นได้ปฏิบัติตาม ซึ่งถือเป็นจุดหมายหลักของพระพุทธศาสนา

ความสุข หมายถึง ความพึงพอใจจากการได้รับการตอบสนองความต้องการ คือ ความสมอยากสมปรารถนา (พระพรหมคุณาภรณ์. 2557: 1072) พระพุทธศาสนาสอนให้มนุษย์เราพัฒนาความสุข ดังนั้นเราจึงต้องเริ่มพัฒนาที่ตัวความต้องการเสียก่อน โดยความสุขในระดับต้นหรือความสุขที่หยาบ จะเป็นความสุขที่เกิดจากความต้องการเพื่อตนเอง เช่น ต้องการได้ ต้องการมี เป็นความต้องการเพื่อตอบสนองความอยากของตนเอง แต่เมื่อใดที่เราละความต้องการเพื่อตนเองได้ เราจะต้องการทำเพื่อผู้อื่น เพื่อสังคม ความต้องการเช่นนี้นำมาซึ่งความสุขที่ประณีตยิ่งขึ้น และเมื่อเราพัฒนาตนเองไปจนสามารถมีอิสระจากความต้องการใดๆ เราก็จะพบกับความสุขที่ประณีต ซึ่งเป็นความสุขที่เป็นอิสระ ไม่ขึ้นกับสิ่งเร้าภายนอกใดๆ ทำให้มีความสุขสมบูรณ์ในจิตใจ มีความเบิกบานแจ่มใสตลอดเวลา ซึ่งเป็นความสุขจากการมีปัญญารู้แจ้งในกฎความเป็นจริงตามธรรมชาตินั่นเอง ถือเป็นความสุขสูงสุด เป็นความสุขที่แท้จริงที่ควรพัฒนาให้เกิดมี

ความสุขทางพุทธศาสนามีอยู่หลายระดับ ซึ่งในแต่ละระดับเกิดจากความต้องการที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นการพัฒนาความสุขจึงต้องเริ่มพัฒนาที่ความต้องการ ซึ่งความต้องการนั้นแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ (พระพรหมคุณาภรณ์. 2557: 1073-1074) คือ 1) ความต้องการที่เป็นอกุศล คือ ความต้องการที่เกิดจาก ตัณหา หมายถึง ความอยากได้ อยากมี อยากเอามาเป็นของตนเอง อยากทำลาย เป็นความสุขที่คนส่วนใหญ่รู้จักและแสวงหา เป็นความสุขที่เกิดจากสิ่งเร้า หากไม่มาเร้าที่ตา ก็ที่หู ที่จมูก ที่ลิ้นหรือร่างกาย เมื่อเราได้เสพสิ่งเร้านั้นเข้าไปก็จะส่งผลกระทบไปยังใจ เมื่อประสาทสัมผัสทั้ง 5 และจิตใจของเราถูกระตุ้นเร้าบ่อยๆ จะทำให้รู้สึกชินชาต่อสิ่งเร้านั้น ทำให้ต้องเพิ่มแรงกระตุ้น ต้องเสพมากขึ้นเรื่อยๆ จนถึงกับขาดไม่ได้ ดังนั้นความสุขจากสิ่งกระตุ้นเร้า จึงทำให้ชีวิตของคนเราต้องดิ้นรนเพื่อแสวงหาความสุขอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ครั้นพอได้มาก็จะพอใจอยู่เพียงชั่วคราวไม่นานก็จะเบื่อและอยากได้มากขึ้นๆ ทำให้เกิดภาวะที่เป็นทุกข์ได้ง่ายเป็นสุขได้ยาก 2) ความต้องการที่เป็นกุศล คือ ความต้องการที่เกิดจากฉันทะ หมายถึง ความอยากทำ อยากพัฒนาให้ดี เป็นความ

อยากเพื่อให้เกิดความดีงาม ความสมบูรณ์ตามสภาวะของสิ่งนั้นๆ สอดคล้องกับที่ริการ์ (2551: 175-176) กล่าวถึงความอยากว่า ความอยากนั้นมีอยู่ 2 ทาง คือ ความอยากที่คับแคบกับความอยากที่ทำให้เรา ดีกว่าเดิม นอกจากนี้พระพรหมคุณาภรณ์ (2552: 1088) ยังกล่าวถึงความหมายของฉันทะ หรือความอยากที่ทำให้เราดีกว่าเดิม ว่ามีความหมาย 2 แง่ ดังนี้ ในแง่ของความต้องการให้สมบูรณ์ตามสภาวะ คือ เมื่อเราเข้าไปเกี่ยวข้องกับอะไร เราก็อยากทำสิ่งนั้นให้ดีให้มันสมบูรณ์ตามสภาวะของมันตามที่ควรจะเป็น กับในแง่ของความต้องการตรงไปตรงมาตามเหตุปัจจัย คือ อยากให้ได้ผลดีตรงตามเหตุปัจจัยของมัน เช่น งานอาชีพอะไรก็ตามจะมีวัตถุประสงค์ตามสภาวะของงานนั้น อย่างอาชีพแพทย์ เพื่อรักษาคนให้หายโรค อาชีพครูก็เพื่อสอนให้เด็กเป็นคนดีมีความรู้ เป็นต้น นอกจากความสุขที่ตอบสนองความต้องการทั้ง 2 ลักษณะแล้ว ยังมีความสุขอีกประเภทหนึ่งที่น้อยคนนักจะรู้จัก คือ ความสุขที่อยู่เหนือความต้องการ คือ ความสุขที่เป็นอิสระจากสิ่งเร้าทั้งปวง เป็นความสุขที่เกิดจากการมีปัญญารู้เท่าทันความเป็นจริงของธรรมชาติ ซึ่งก็คือ ความสุขที่แท้จริงนั่นเอง

ความสุขจากความต้องการที่แตกต่างกันนี้ จึงมีผลทำให้บุคคลมีความสุขได้แตกต่างกัน (พระพรหมคุณาภรณ์. 2557: 1097-1099) เมื่อแบ่งความสุขตามความต้องการสามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับและย่อยเป็น 3 ชั้น ดังนี้

1. ความสุขจากการสนองความต้องการ แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1.1 ความสุขจากความต้องการที่เป็นตัณหา คือ ความสุขที่สนองความต้องการที่เป็นตัณหา เป็นความสุขในทางอกุศล เป็นความสุขที่ต้องแสวงหา ต้องเสพเพื่อเอามาสนองความต้องการของตนเอง ได้แก่ ความอยากได้ อยากมี อยากเป็น อยากทำลาย

1.2 ความสุขจากความต้องการที่เป็นฉันทะ คือ ความสุขที่สนองความต้องการที่เป็นฉันทะ เป็นความสุขในทางกุศล เพราะเป็นความสุขที่สร้างเองได้ด้วยการกระทำของเราเอง ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเสพสิ่งใดๆ เป็นความอยากเพื่อความดีงาม ได้แก่ ความอยากทำ (ให้ดี) อยากฝึกฝน ใฝ่ศึกษา ใฝ่ปฏิบัติ ใฝ่สร้างสรรค์

ความต้องการทั้ง 2 อย่างนี้ เมื่อเปรียบเทียบกันจะเห็นถึงความแตกต่าง คือ ความอยากที่เป็นตัณหา เป็นความพอใจในรูป รส กลิ่น เสียงและสัมผัสทางกาย เมื่อเสพก็อยากได้ อยากเอามาเป็นของเรา ต้องได้มาเสพก่อนจึงจะมีความสุข ซึ่งทำให้เกิดตัวตน เกิดเป็นความอยากได้เพื่อตัวเอง ด้านความอยากที่เป็นฉันทะ เกิดจากความรู้สึกชื่นชม ยินดี ความพอใจในความดีงาม ความสมบูรณ์ของสิ่งต่างๆ เมื่อเราพบกันสิ่งที่ยังไม่ดีงาม ไม่สมบูรณ์เราก็มีความอยากจะทำให้มันดี เมื่อเราไม่รู้วิธีที่จะทำให้มันดี เราจะเกิดความอยากรู้ เกิดความใฝ่รู้ เมื่อเราสามารถทำสิ่งนั้นให้ดีงาม สมบูรณ์เราก็จะมีความสุข

2. ความสุขที่อยู่เหนือความต้องการ คือ ความสุขที่แท้จริง เป็นความสุขที่เป็นอิสระ ไม่ขึ้นต่อความต้องการใดๆ ไม่ว่าจะเป็ตัณหาหรือฉันทะ จึงทำให้สามารถประสบความสุขได้ตลอดเวลา

ความสุข 3 ระดับนี้ พระพรหมคุณาภรณ์ เรียกเป็นภาษาง่ายๆ ว่า ความสุขที่ตัณหา ความสุขที่สร้างเองได้และความสุขที่มีในตัวตลอดเวลา

การแบ่งประเภทของความสุขอีกลักษณะหนึ่ง คือ การแบ่งความสุขเป็น ความสุขภายนอกกับความสุขภายใน คือ ความสุขทางกายกับความสุขทางใจ โดยความสุขทางกายเป็นความสุขที่

ต้องอาศัยสิ่งเร้าจากภายนอกเพื่อสร้างความสุข ซึ่งถือเป็นความสุขระดับหยาบ ส่วนความสุขทางใจ เป็นความสุขที่เกิดจากภายในตัวเอง ซึ่งถือเป็นความสุขที่ประณีตกว่าความสุขทางกาย สอดคล้องกับที่พระพรหมคุณาภรณ์ (2553: 22-28) แบ่งประเภทของความสุขเป็น 2 แบบ คือ สามีสสุข หมายถึงความสุขที่อาศัยอามิส ต้องพึ่งพาวัตถุ และนิรามีสสุข หมายถึง ความสุขที่ไม่ต้องอาศัยอามิส เป็นความสุขที่ไม่ต้องขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าภายนอก

ยังมีวิธีการแบ่งความสุขที่ละเอียดยิ่งขึ้นไปอีก คือ การแบ่งความสุขเป็น 10 ชั้น โดยพระพรหมคุณาภรณ์ (2551: 5-6) โดยความสุขในชั้นต้นๆ จะเป็นความสุขที่มีส่วนเสียหรือเป็นทุกข์แทรกอยู่มาก เมื่อเป็นความสุขชั้นสูงขึ้นไปก็จะมีความประณีตมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. กามสุข คือ สุขเนื่องด้วยกาม ได้แก่ ความสุขโสมนัสที่เกิดจากกามคุณ 5
2. ปฐมฌานสุข คือ สุขเนื่องด้วยปฐมฌาน ซึ่งสกัดจากกามและอกุศลทั้งหลาย ซึ่ง ประกอบไปด้วย วิตก วิจารณ์ ปิติ สุข เอกัคคตา
3. ทุตติยฌานสุข คือ สุขเนื่องด้วยทุตติยฌาน ประกอบด้วย ปิติ สุข เอกัคคตา
4. ตติยฌานสุข คือ สุขเนื่องด้วยตติยฌาน ประกอบด้วย สุข เอกัคคตา
5. จตุตถฌานสุข คือ สุขเนื่องด้วย จตุตถฌาน ประกอบด้วย อุเบกขา เอกัคคตา
6. อากาสนัญญาตนสมาบัติสุข คือ สุขเนื่องด้วยอากาสนัญญาตนสมาบัติ ซึ่ง ล่วงพ้นรูปสัญญาได้โดยสิ้นเชิง ปฏิขสัญญาล่วงลับไปหมด ไม่มณสิการนาหัตตสัญญา นึกถึงแต่ อวการอนันต์เป็นอารมณ์
7. วิญญาณัญญาตนสมาบัติสุข คือ สุขเนื่องด้วยวิญญาณัญญาตนสมาบัติ ซึ่ง คำนี้วิญญาณอนันต์เป็นอารมณ์
8. อากิญจัญญาตนสมาบัติสุข คือ สุขอันเนื่องด้วยอากิญจัญญาตนสมาบัติ ซึ่งคำนี้ภาวะที่ไม่มีอะไรเลยเป็นอารมณ์
9. เนวสัญญานาสัญญาตนสมาบัติสุข คือ สุขเนื่องด้วยเนวสัญญานาสัญญาตนสมาบัติ อันถึงภาวะที่ดับสัญญาก็ไม่ใช่ ไม่มีสัญญาก็ไม่ใช่
10. สัญญาเวทียตนิโรธสมาบัติสุข คือ สุขเนื่องด้วยสัญญาเวทียตนิโรธสมาบัติ อันถึงภาวะที่ดับสัญญาและเวทนาทั้งหมด

ความสุข 10 ชั้นนี้ จัดแบ่งได้เป็น 3 ระดับ (พระพรหมคุณาภรณ์. 2551: 6-7) ดังนี้

1. กามสุข บางทีก็เรียกว่า สามีสสุขหรืออามีสสุข (พระพรหมคุณาภรณ์. 2552: 1029) คือ สุขเนื่องด้วยกาม เป็นความสุขที่เกิดขึ้นโดยอาศัยการตอบสนองทางประสาทสัมผัส ทั้ง 5 ถึงแม้ว่ากามสุขจะมีข้อดี คือ ทำให้เกิดความสุขและรับรู้ได้ง่าย แต่ก็ยังเป็นความสุขที่หยาบ เพราะยังต้องอาศัยสิ่งเสพภายนอกเพื่อตอบสนองความต้องการ แม้จะทำให้เกิดความสุขก็จริงแต่ยังมีโทษอยู่มาก และคนส่วนใหญ่มักไม่เห็นความจริงข้อนี้

ข้อเสียที่พึงระวังในการเสพกามสุข (พระพรหมคุณาภรณ์. 2552: 1053-1055) คือ กามสุขทำให้ชีวิตเราขึ้นอยู่กับสิ่งภายนอก เราจะคิดว่าเราเป็นเจ้าของบังคับมันได้ แล้วเราก็ตกเป็นทาสของวัตถุเหล่านั้น ต้องดิ้นรนวิ่งตามเพื่อให้ได้มาครอบครอง ทำให้ชีวิตไม่เป็นอิสระ และเมื่อสิ่งเหล่านั้นไม่เป็นตั้งใจเราหรือต้องเสพของเดิมๆ เป็นเวลานาน ก็จะทำให้เกิดเป็นความเบื่อหน่าย ต้อง อดทนเสพ จนเกิดเป็นความทุกข์ขึ้นมา

2. ฌานสุข คือ สุขเนื่องด้วยฌาน หรือสุขเนื่องด้วยสมาบัติ 8 แยกออกเป็น 2 ระดับย่อย คือ

2.1 สุขในรูปฌาน หรือสุขเนื่องด้วยรูปฌาน 4

2.2 สุขในอรูปฌาน หรือสุขเนื่องด้วยอรูปฌาน 4

ฌานสุขทั้ง 2 ระดับนี้เป็นความสุขที่ประณีตกว่ากามสุข เป็นความสุขภายใน เป็นความสุขที่ปลอดจากกามและมีลักษณะเป็นคุณ คือ เป็นสิ่งที่ไม่มีทุกข์ ไม่มีความอึดอัดขัดข้อง เป็นทางดำเนินหรือข้อปฏิบัติที่ถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นอิสระหลุดพ้น หรือนิพพาน แต่ถึงแม้ว่า ฌานสุขจะประณีตกว่ากามสุข จัดได้ว่าเป็นนิรามิสสุข แต่ก็ยังมีข้อบกพร่องอยู่ คือ ยังมีสิ่งรบกวนจิตใจให้มีความยึดติด ยึดมั่นถือมั่นหรืออุปาทานได้ และยังเป็นสุขเวทนา คือ ยังมีการเสพอารมณ์ เหมือนกับกามสุขอยู่ จึงนับว่ายังไม่ใช่ความสุขที่สมบูรณ์ (พระพรหมคุณาภรณ์. 2552: 1047-1048)

3. นิโรธสมาบัติสุข คือ สุขเนื่องด้วยนิโรธสมาบัติ เป็นสุขที่ไม่เป็นเวทนา จะเรียกว่า สุขเหนือเวทนามาก็ได้ เป็นจิตที่ปราศจากสิ่งรบกวนรบกวน ไม่เกาะพัวพันกับอารมณ์ใดๆ ทำให้เกิด ภาวะของจิตที่เป็นสุข ผ่องใส เบิกบาน

พระพรหมคุณาภรณ์ (2552: 1047) ยังได้กล่าวถึง พุทธพจน์ที่เรียกกามคุณ 5 ว่า เป็นโลก ซึ่งผู้ที่ยังติดอยู่ในกามสุขก็คือผู้ที่ยังติดอยู่ในโลก ส่วนผู้ใดที่เข้าถึงฌานสุข เรียกได้ว่าผู้นั้น มาถึงที่สุดของโลกแล้ว และผู้ใดที่ก้าวล่วงอรูปฌานขั้นสุดท้ายไปได้แล้วเข้าถึงสัญญาเวทียัตนิโรธ จะเป็นผู้เห็นสัจธรรมด้วยปัญญา นั่นถึงจะเรียกว่ามาถึงที่สุดแห่งโลกแล้ว นั่นคือการมาถึงความสุขที่สมบูรณ์ของผู้ที่มีจิตใจเป็นอิสระ เป็นสุขของผู้ที่บรรลุนิพพาน

ความสุขทั้ง 3 ระดับนี้สามารถจัดแบ่งเป็น 2 ประเภท โดยการแบ่งตามเวทนา (การเสวยอารมณ์) คือ เวทียตสุขและอเวทียตสุข โดยเวทียตสุขนั้น คือ ความสุขที่เป็นเวทนา ได้แก่ กามสุขและ ฌานสุข ส่วนอเวทียตสุขนั้น คือ ความสุขที่ไม่เป็นเวทนา ได้แก่ นิโรธสมาบัติสุข

นอกจากนี้ยังมีการแบ่งความสุขอีกรูปแบบหนึ่งในพระไตรปิฎก ส.สพ. 18/450 - 2/293 ที่แบ่งความสุขออกเป็น 3 ระดับ

1. สามิสสุข คือ สุขที่อาศัยามิส ซึ่งเปรียบได้กับกามสุข

2. นิรามิสสุข คือ สุขที่ไม่อาศัยามิส ซึ่งเปรียบได้กับสุขในฌาน 3 ขั้นต้น

3. นิรามิสตรสุข คือ สุขที่เหนือกว่านิรามิสสุข คือ ความสุขที่เกิดแก่พระชินาสพ พุทธหลุดพ้นจากราคะ โทสะและโมหะ ซึ่งในอรรถกถาได้กล่าวไว้ว่า นิรามิสตรสุขนั้นถือเป็นโลกีย์ (สุขที่เกิดจากปัญจเวทญาณของพระอรหันต์) ซึ่งเหนือกว่านิรามิสสุขที่อาจเป็นได้ทั้งโลกีย์และโลกุตระ ก็ได้

ความสุขประเภทต่างๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น มีความคล้ายคลึงและแตกต่างกันอยู่ ดังนี้ ความคล้ายคลึงกันในแง่ของขอบเขต คือ สามิสสุขและกามสุขมีขอบเขตเดียวกัน นิรามิสสุขอยู่ในขอบเขตของฌานสุข นิรามิสตรสุขอยู่พ้นออกไปจากขอบเขตของฌานสุข ส่วนความแตกต่างกัน พบได้ 2 แห่ง คือ เวทนาและสมาบัติ 8 ในด้านเวทนานั้น สามิสสุข นิรามิสสุขและนิรามิสตรสุขจะหมายถึงความสุขที่เป็นเวทนาเท่านั้น (ถึงแต่ตติฌาน) ส่วนกามสุข ฌานสุขและนิโรธสมาบัติสุขจะหมายถึงความสุขทั้งที่เป็นเวทนาและไม่เป็นเวทนา ในด้านสมาบัติ 8 นั้นแตกต่างกันที่นิรามิสตรสุขกับนิโรธสมาบัติสุข คือ นิรามิสตรสุขเป็นสุขจากปัญจเวทญาณเฉพาะของพระอรหันต์ ซึ่งเป็น

อุภโตภาควิมุตหรือปัญญาวิมุต (ไม่ได้สมบัติ 8 ก็เป็นสุขในระดับนี้ได้) ส่วนนิโรธสมบัติสุขแม้จะพ้นจากฉนแต่ก็เป็นเรื่องของสมบัติ ซึ่งพระอรหันต์กับพระอนาคามีที่ชำนาญในสมบัติ 8 เท่านั้นจึงจะสามารถเข้าถึงสุขในระดับนี้ได้ ดังนั้นสรุปว่า นิโรธสมบัติสุขเป็นสุขที่ยิ่งกว่านิรามิสได้เหมือนกัน

จากระดับของความสุขตามพระไตรปิฎกนั้น พระพรหมคุณาภรณ์ได้สรุปประมวลระดับความสุขใหม่ โดยตั้งสามิสสุขและนิรามิสสุขเป็นเกณฑ์ ดังนี้ (พระธรรมปิฎก. 2551: 15-17)

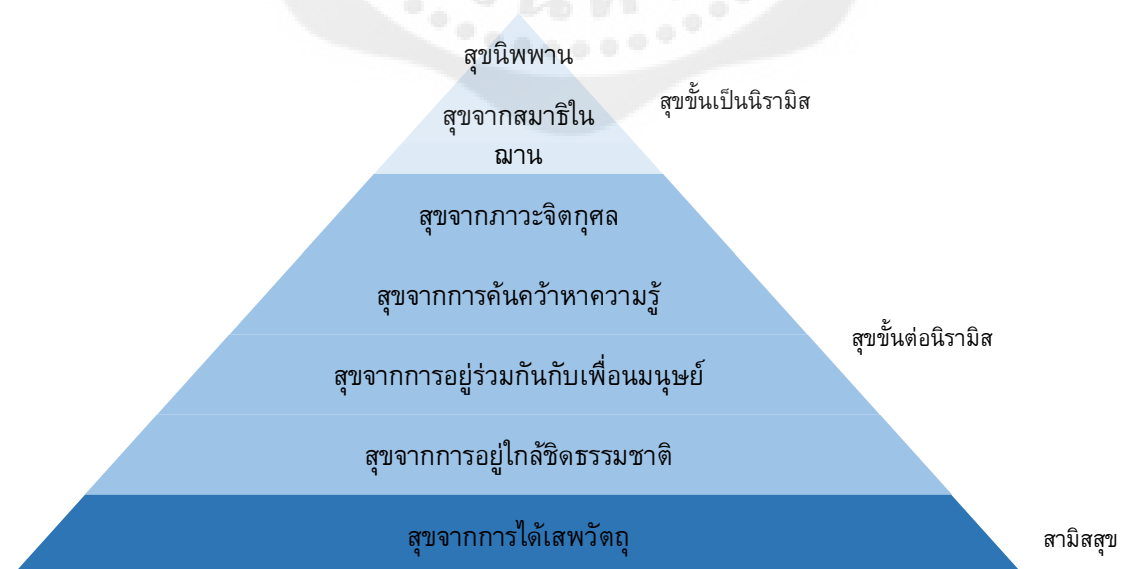
1. สามิสสุข (อามิสสุขหรือกามสุข) คือ ความสุขจากการเสพหรือบริโภควัตถุ เป็นความสุขที่ต้องมีเหยื่อล่อ ต้องพึ่งพาการเสพลีงจากภายนอก ต้องแสวงหาให้ได้มา ทำให้เกิดการแข่งขัน เบียดเบียนกัน

2. นิรามิสสุข คือ ความสุขที่ไม่ขึ้นต่อการเสพหรือบริโภควัตถุ เป็นความสุขที่ไม่ต้องอาศัยเหยื่อล่อ เป็นความสุขภายในที่ไม่จำเป็นต้องเสพลีงจากภายนอก จึงเป็นอิสระจากการเสพกามสุข ไม่ลุ่มหลงมัวเมาในกามสุข เสพกามสุขได้อย่างรู้เท่าทันในความไม่แน่นอนและไม่เป็นทุกข์แบ่งได้เป็น 2 ระดับย่อย ดังนี้

2.1 สุขขั้นต่อนิรามิส คือ ความสุขที่เป็นการตอบสนองความต้องการที่เป็นกุศล เป็นไปในทางที่ดีงาม สร้างสรรค์ มีคุณธรรม หรือเรียกสั้นๆ ว่า สุขขั้นฉันทะ เช่น สุขจากการได้อยู่ใกล้ชีวิตธรรมชาติ สุขจากความสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ด้วยความเมตตา สุขจากการค้นคว้าแสวงหาความรู้ สุขจากการทำงานที่รักมีความใฝ่ทำใฝ่สร้างสรรค์ และสุขจากภาวะจิตกุศล คือ การมีศรัทธา มีปิติในการทำบุญ ทำประโยชน์ มีปัญญามองเห็นทั้งหลายด้วยความรู้และเข้าใจ

2.2 สุขขั้นเป็นนิรามิส คือ ความสุขที่เป็นอิสระจากสิ่งภายนอกโดยสิ้นเชิง ไม่ขึ้นกับความต้องการใดๆ มีปัญญารู้แจ้งจนสามารถทำจิตใจให้หลุดพ้นเป็นอิสระ ซึ่งก็คือ นิรามิสตรสุขนั่นเอง

จากที่พระพรหมคุณาภรณ์ได้กล่าวไว้ถึงการแบ่งระดับของความสุข พระธรรมปิฎกจึงได้นำมาสรุปเป็นแผนภาพ ดังนี้ (พระธรรมปิฎก. 2551: 17)

ภาพประกอบ 1 แสดงการแบ่งระดับของความสุข

นอกจากนี้ พระพรหมคุณาภรณ์ยังได้กล่าวถึงความสุขสำหรับบุคคลทั่วไปที่สามารถนำมาเป็นหลักในการปฏิบัติได้ (พระพรหมคุณาภรณ์. 2552: 1108-1115)

1. กามสุข เป็นความสุขของคนทั่วไป เป็นความสุขที่อาศัยการเสพ ต้องพึ่งพาวัตถุ เป็นความสุขจากการได้มา หามาเพื่อตัวเอง ซึ่งทำให้เกิดการเบียดเบียน แกร่งแย่ง แข่งขันกัน

2. ความสุขทางสังคม เป็นความสุขจากการเป็นมิตร อยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เป็นต้น โดยสามารถนำหลักพรหมวิหาร 4 มาเริ่มปฏิบัติกับคนในครอบครัวก่อน เมื่อเราเริ่มคิดถึงคนอื่น เริ่มมองความสุขของคนอื่น ก็จะเริ่มคิดอยากให้คนอื่นเป็นสุขไปด้วย เราก็จะหาวิธีทำให้คนอื่นเป็นสุข เมื่อทำสำเร็จก็เกิดเป็นความสุขแก่ตนเองและเกิดประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งถือเป็นการพัฒนาความสุขแบบตัวใครตัวมันมาเป็นความสุขแบบร่วมกัน อันเป็นการสร้างคุณธรรมในจิตใจ เป็นการพัฒนาจิตใจและเป็นการพัฒนามนุษย์ด้วย

3. ความสุขในการพัฒนาชีวิต เป็นความสุขภายในที่เกิดพร้อมกับการพัฒนาของชีวิตหรือความสุขที่ดำเนินไปกับความก้าวหน้าในการปฏิบัติธรรม เพราะเมื่อเราได้พัฒนากายพัฒนาศีล พัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญาแล้วจิตใจจะเกิดเป็นสภาวะความสุขขึ้นมา เรียกว่าธรรมสมาธิ ประกอบด้วย ปราโมทย์ คือ ความร่าเริงเบิกบานใจ ปีติ คือ ความอิ่มเอมใจ ปัสสัทธิ คือ ความสงบเย็น ผ่อนคลายกายและใจ สุข คือ ความฉ่ำชื่นรื่นใจ ไม่มีอะไรกดดันบีบคั้น และสมาธิ คือ ภาวะจิตมั่นแน่ว อยู่ตัว ไม่มีอะไรกวน จิตนั้นอยู่กับสิ่งที่ต้องการได้ตามต้องการ เกิดเป็นสมาธิขึ้นมาซึ่งสมาธิที่เกิดขึ้น ในจิตใจก็จะเป็นฐานให้กับการทำงานของปัญญาได้ต่อไป

ความสุข 2 อย่างหลังนี้ ตรงข้ามกับการเบียดเบียน เป็นความสุขที่เกื้อหนุนชีวิตและเกื้อกูลสังคม ทำให้ทุกคนในสังคมอยู่ร่วมกันได้ อีกทั้งทำให้ชีวิตของบุคคลมีความประณีตยิ่งขึ้น ทำให้สามารถพัฒนาชีวิตให้ตั้งงามขึ้นไปได้ ดังนั้นจึงควรเน้นมนุษย์ที่อยู่กับกามสุขให้พัฒนาความสุข 2 อย่างหลังด้วย

จากการแบ่งระดับของความสุขทางพุทธศาสนาหลากหลายลักษณะ ผู้วิจัยได้สรุปการแบ่งประเภทของความสุขออกมาเป็นตาราง ดังนี้

ตาราง 1 แสดงการเปรียบเทียบแบบต่างด้านของความสับสนในลักษณะต่างๆ

ระดับ	ความสับสน 10 ชั้น	ความสับสน 3 ระดับ	เวทนา	พระพรหมคุณภาภรณ์ใช้ สามีสสฺสและนiramissสฺส เป็นเกณฑ์	พระอาจารย์ศรีจิต	ผู้วิจัย
หยาบ	กามสฺส	กามสฺส	เวทยิตสฺส	สามีสสฺส	สุขจากการเสพ	สุขจากการเสพ
	ปฐมณานสฺส	ณานสฺส		นิรามิสสฺส	สุขจากการอยู่ร่วมกับบรรพชิต	สุขจากการอยู่ร่วมกับนั้เอง
	ทุติยณานสฺส	-สุขในรูปณาน		-สุขนต่อนิรามิส	สุขจากการอยู่ร่วมกับผู้อื่น	
	ตติยณานสฺส				สุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม	สุขจากการทำสิ่งดีงาม สว่างสรรค์
	จตุตถณานสฺส				สุขจากภาวะจิตกุศล	สุขจากภาวะจิตกุศล
	อากาศานณญายตนสมาบัติสฺส				สุขจากสมาธิในเมาน	
	วิญญานญายตนสมาบัติสฺส					
	อากิญจัญญายตนสมาบัติสฺส					
	แนวสัญญานาสัญญายตนสมาบัติสฺส					
	สัญญาเวทยิตนิโรธสมาบัติสฺส					
ประณีต		นิโรธสมาบัติสฺส	อเวทยิตสฺส		สุขจากนิพพาน	

จากตาราง 1 จะเห็นได้ว่าความสุขทางพุทธศาสนาสามารถแบ่งได้หลายรูปแบบ ซึ่งจะมีตั้งแต่ความสุขที่อยู่ในระดับล่างที่ยังเป็นความสุขที่หยาบ ไประดับไปจนถึงความสุขที่มีความประณีต ซึ่งในพระไตรปิฎกได้แบ่งความสุขเอาไว้หลายรูปแบบ ทั้งความสุข 10 ชั้น ที่แบ่งได้เป็นความสุข 3 ระดับ และยังมีการแบ่งความสุขโดยใช้เวทนาเป็นเกณฑ์ นอกจากนี้ยังมีความสุขที่มีเนื้อหาจากพระไตรปิฎกที่พระพรหมคุณาภรณ์ได้นำมาแบ่งตามเกณฑ์สามีสสุขและนิรามีสสุข ซึ่งพระครรรชิตได้นำมาอธิบายและแสดงเป็นภาพแผนภูมิระดับของความสุข ที่ผู้วิจัยสนใจนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาความสุขทางพุทธศาสนาในงานวิจัยนี้

นอกจากการแบ่งความสุขทางพุทธศาสนาในรูปแบบต่างๆ แล้วพระครรรชิต (2551: 47-92) ยังได้อธิบายถึงองค์ประกอบและกระบวนการธรรมชาติที่เกิดขึ้นในชีวิตของเราที่ส่งผลต่อการมีความสุขในชีวิต ซึ่งนำมาใช้เป็นหลักในการพิจารณาความสุขทางพุทธศาสนา ดังนี้

คนเราอาศัยอยู่ในวังวนของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง ที่เรียกว่าสังสารวัฏฏ์ ซึ่งเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงไปตามกฎของธรรมชาติ โดยเริ่มจากตัวเราที่ประกอบด้วยกายและใจ กายจะเป็นเครื่องมือรับรู้โลกภายนอก ผ่านทางตา หู จมูก ลิ้น ร่างกาย จากนั้นสัมผัสที่ได้รับมาจะส่งต่อไปยังจิตใจ ทำให้เกิดความรู้สึก ความคิด จากนั้นจะแปรผลหรือปรุงแต่งสิ่งที่ได้รับมาตามประสบการณ์เดิม ตามความเคยชินหรือตามความรู้ที่สะสมมา จากนั้นใจจะส่งผลกลับไปยังกาย ให้แสดงออกผ่านการกระทำ การพูด ซึ่งจะส่งผลต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม จากนั้นสังคมและสิ่งแวดล้อมก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามกฎของธรรมชาติ แล้วส่งผลย้อนกลับมาที่ตัวเรา โดยผ่านการรับรู้ทางกาย วนอย่างนี้เรื่อยไป ดังนั้นจากกระบวนการนี้ทำให้เห็นว่า การที่คนเราจะสามารถมีความสุขอย่างแท้จริงได้นั้น ต้องทำการฝึกฝนและจัดการกับองค์ประกอบของชีวิตให้ดี โดยองค์ประกอบของชีวิต มีดังนี้

1. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ คือ ร่างกาย สิ่งไม่มีชีวิตที่อยู่รอบตัวเรา
2. สังคม คือ สิ่งมีชีวิตที่อยู่รอบตัวเรา ได้แก่ มนุษย์ สัตว์ต่างๆ
3. จิตใจ ได้แก่ ความคิด ความรู้สึก การตั้งเจตนา เป็นต้น
4. ปัญญา ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจในโลกและชีวิต ทักษะคติในการดำเนินชีวิต

และในทางธรรม

โดยองค์ประกอบ 2 อย่างแรกนั้นเรารับรู้ผ่านทางร่างกาย ส่วน 2 องค์ประกอบหลังเรารับรู้ผ่านทางใจ โดยองค์ประกอบทั้ง 4 นี้เป็นปัจจัยแห่งความสุขที่ส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน

องค์ประกอบทั้ง 4 นี้ เป็นองค์ประกอบในกระบวนการพัฒนาความสุขในตนเองแบบองค์รวม ในทางพุทธศาสนาถือว่า การพัฒนาตนเองจะทำให้เราพัฒนาความสุขในตนเองไปด้วย โดยการพัฒนาตนเองจะต้องพัฒนา 3 ด้าน ตามหลักไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย ศีล สมาธิและปัญญา

1. ศีล เป็นการฝึกอบรมความประพฤติทางกาย วาจาให้มีความสัมพันธ์กับสังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องและเกิดประโยชน์ นั่นคือการพัฒนาองค์ประกอบชีวิต 2 ข้อแรก

2. สมาธิ เป็นการฝึกอบรมทางจิต สร้างเสริมคุณภาพจิต ปลูกฝังคุณธรรมในจิตใจ เช่น เมตตา กรุณา ความเห็นอกเห็นใจ ความซื่อสัตย์ ความกตัญญูให้แข็งแรงมั่นคง โดยมีสมาธิเป็นที่ตั้ง

3. ปัญญา เป็นการฝึกอบรมทางปัญญาขั้นสูง การรู้จักหาความรู้ คิดพิจารณา ทดลอง ตรวจสอบเพื่อทำให้เกิดความรู้แจ้งในความเป็นจริง รู้จักนำความรู้มาแก้ปัญหา คิดทำสิ่งต่างๆ

ในทางที่เกื้อกูลสร้างสรรค์ จนสามารถมีจิตใจที่หลุดพ้นเป็นอิสระโดยสมบูรณ์ ซึ่งต้องอาศัยจิตที่มีสมาธิ จิตที่มั่นคง จิตที่อยู่ในสภาวะพร้อมเป็นพื้นฐานในการพัฒนาปัญญา (พระพรหมคุณาภรณ์. 2552: 1102-1103)

ในขั้นต้นของการพัฒนาตนเองและพัฒนาความสุขสำหรับบุคคลทั่วไป ที่ยังต้องใช้ชีวิตเกี่ยวข้องกับโลก มีหลักที่ใช้เป็นฐานในการพัฒนา คือ การทำบุญ หรือที่เรียกว่า บุญกิริยาวัตถุ 3 ซึ่งหมายถึง ที่ตั้งแห่งการทำความดีหรือหลักในการทำความดี ประกอบด้วย ทานมัย คือ การทำบุญด้วยกันให้ปัน สิ่งของ ศีลมัย คือ การทำบุญด้วยการรักษาศีลหรือประพฤติดีมีระเบียบวินัย และภาวนามัย คือ การทำบุญด้วยการเจริญภาวนา คือ ฝึกอบรมจิตใจ เจริญปัญญา

ในกระบวนการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนั้น

เมื่อพัฒนาแล้วสามารถ วัดผลความสำเร็จได้โดยใช้หลักภาวนา 4 ดังนี้

1. กายภาวนา เป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ
2. ศีลภาวนา เป็นการพัฒนาพฤติกรรมและความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ บุคคลอื่นๆ ในสังคม

สำหรับกายภาวนาและศีลภาวนา มีหลักปฏิบัติ 4 ข้อ ดังนี้

1. ศีล 5 เป็นข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อไม่ให้มีการเบียดเบียนกัน เป็น ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว ควบคุมตนให้ประพฤติชอบทั้งกายและวาจา มีข้อปฏิบัติดังนี้

- ปาณาติปาตา เวรมณี คือ เว้นจากการปลงชีวิต การฆ่า การประทุษร้ายกัน
- อทินฺนาทานา เวรมณี คือ เว้นจากการถือเอาของที่เขามิได้ให้ เว้นจากการลัก โกง ละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน

- กามเมสุมิจฺจจารา เวรมณี คือ เว้นจากการประพฤติดีในกาม เว้นจากการละเมิดสิ่งที่ผู้อื่นรักและหวงแหน

- มุสาวาทา เวรมณี คือ เว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง
- สุราเมรยมชฺชปมาทญฺจสุรานา เวรมณี คือ เว้นจากน้ำเมา อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เว้นจากสิ่งเสพติดให้โทษ

2. อินทริยสังวร คือ การใช้อินทริย์ (ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ) เพื่อเรียนรู้หรือศึกษาอย่างมีสติและให้เกิดประโยชน์ คือการระวังไม่ให้กิเลสครอบงำจิตใจเวลารับรู้อารมณ์ผ่านทางอินทริย์ทั้ง 6 และสามารถรับรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม รู้เท่าทัน ไม่เกิดโทษ

3. บัณฑิตยปฏิบัติเสวนา คือ การบริโภคปัจจัย 4 รวมไปถึงอุปกรณ์และเทคโนโลยีต่างๆ อย่างเหมาะสมด้วยปัญญาที่รู้และเข้าใจในคุณค่าและประโยชน์ของสิ่งนั้นๆ และรู้จักประมาณในการบริโภค

4. สัมมาอาชีวะ คือ การหาเลี้ยงชีพโดยชอบธรรม ละเว้นจากมิจฉาชีพที่จะไปสร้างความเดือดร้อน เบียดเบียนคนอื่น

สำหรับความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมนั้น เป็นการปฏิบัติหน้าที่ต่อบุคคลที่สัมพันธ์กับตนให้ถูกต้องอย่างเกษมสันต์ ตามหลักความสัมพันธ์ 6 ทิศ ดังนี้ (พระธรรมชิต, 2551: 99-102)

ทศที่ 1 ในฐานะที่เป็นบุตรธิดา ฟังเคารพบิดามารดา ผู้เปรียบเสมือนทศเบื้องหน้า
 ดังนี้ เลี้ยงท่านตอบ ช่วยทำกิจธุระการงานของท่าน ดำรงวงศ์สกุล ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความ
 เป็นทายาท และทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ท่าน เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ในทางกลับกันบิดามารดาควร
 อนุเคราะห์บุตรธิดา ดังนี้ ห้ามปรามป้องกันจากความชั่ว ดูแลฝึกอบรมให้ตั้งอยู่ในความดี ให้ศึกษา
 ศิลปวิทยา เป็นธุระเมื่อถึงคราวจะมีคู่ครองที่สมควร และมอบทรัพย์สมบัติให้เมื่อมีโอกาส

ทศที่ 2 ในฐานะเป็นศิษย์ ฟังแสดงความเคารพนับถือครูอาจารย์ ผู้เปรียบเสมือน
 ทศเบื้องขวา ดังนี้ แสดงความเคารพ เข้าหาเพื่อบำรุง รับใช้ ปรึกษา ชักถาม เป็นต้น ระวังให้เกิด
 ปัญญา ปรนนิบัติช่วยบริการ และเรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ เอาจริงเอาจัง ในทางกลับกันครูอาจารย์
 ควรอนุเคราะห์ศิษย์ ดังนี้ แนะนำ ฝึกอบรมให้เป็นคนดี สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง สอนศิลปวิทยาให้
 สั้นเชิง ส่งเสริมยกย่องความดีงามความสามารถให้ปรากฏ และสอนให้ศิษย์ใช้ชีวิตเสียสละได้จริงและ
 ดำรงตนด้วยดี ดำเนินชีวิตดีงาม มีความสุขความเจริญ

ทศที่ 3 ในฐานะที่เป็นสามี ฟังให้เกียรติบำรุงภรรยา ผู้เปรียบเสมือนทศเบื้องหลัง
 ดังนี้ ยกย่องให้เกียรติ ไม่ดูหมิ่น ไม่นอกใจ มอบความเป็นใหญ่ในในบ้าน และหาเครื่องแต่งตัวให้เป็น
 ของขวัญตามโอกาส ในทางกลับกันภรรยาควรอนุเคราะห์สามี ดังนี้ จัดงานบ้านให้เรียบร้อย สงเคราะห์
 ญาติมิตรทั้งสองฝ่ายด้วยดี ไม่นอกใจ รักษาสมบัติที่หามาได้ และขยัน ซ่างจัด ซ่างทำ เองานทุกอย่าง

ทศที่ 4 ในฐานะที่เป็นมิตรสหาย ฟังปฏิบัติต่อมิตรสหาย ผู้เปรียบเสมือนทศเบื้องซ้าย
 ดังนี้ เผื่อแผ่แบ่งปัน พุดจามีน้ำใจ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีตนเสมอ ร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วย และซื่อสัตย์
 จริงใจ ในทางกลับกันมิตรสหายควรอนุเคราะห์ตอบ ดังนี้ ช่วยรักษาป้องกันเมื่อเพื่อนประมาท ช่วย
 รักษาทรัพย์สมบัติของเพื่อนเมื่อเพื่อนประมาท เป็นที่พึ่งได้ในคราวมีภัย ไม่ละทิ้งในยามทุกข์ยาก
 และนับถือตลอดถึงวงศ์ญาติของเพื่อน

ทศที่ 5 ในฐานะที่เป็นนายจ้าง ฟังบำรุงคนรับใช้และคนงาน ผู้เปรียบเสมือนทศ
 เบื้องล่าง ดังนี้ จัดงานให้ทำตามความเหมาะสมกับกำลัง เพศและวัย ให้ค่าจ้างสมควรแก่งานและ
 ความเป็นอยู่ จัดสวัสดิการที่ดี มีอะไรได้พิเศษมาก็แบ่งปัน และให้มีวันหยุดตามโอกาสอันควร ในทาง
 กลับกันคนรับใช้และคนงานควรแสดงน้ำใจต่อนาย ดังนี้ เริ่มทำงานก่อน เลิกงานที่หลัง เอาแต่ของที่
 นายให้ ทำงานให้เรียบร้อยและดียิ่งขึ้น และนำความดีของนายและกิจการไปเผยแพร่

ทศที่ 6 ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน ฟังแสดงความเคารพนับถือต่อพระสงฆ์ ผู้
 เปรียบเสมือนทศเบื้องบน ดังนี้ ทำด้วยเมตตา พุดด้วยเมตตา คิดด้วยเมตตา ต้อนรับด้วยความเต็มใจ
 และอุปถัมภ์ด้วยปัจจัย 4 ในทางกลับกันพระสงฆ์ควรอนุเคราะห์ศฤหันธ์ ดังนี้ ห้ามปราม สอนให้เว้นจาก
 ความชั่ว แนะนำสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในความดี อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี ให้ได้ฟังได้รู้ในสิ่งที่ยังไม่เคย
 รู้ไม่เคยฟัง ชี้แจงอธิบายสิ่งที่เคยฟังแล้วให้แจ่มแจ้ง และสอนวิธีดำเนินชีวิตให้มีความสุขความเจริญ

3. จิตตภาวนา เป็นการพัฒนาจิตใจให้เจริญงอกงามในคุณธรรมความดีทั้งหลาย
 อบรมจิตใจให้มีความเข้มแข็งมั่นคง เป็นจิตใจที่มีคุณภาพ มีสมรรถภาพและมีสุขภาพจิตดี ผ่องใส สงบสุข
 มีหลักปฏิบัติ ดังนี้

1. หลักพรหมวิหาร 4 เป็นหลักปฏิบัติสำหรับจิตใจ เป็นธรรมประจำใจ เป็นหลัก ในการดูแลความรู้สึกของตนเอง ประกอบด้วย

- เมตตา หมายถึง ความรัก ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข
- กรุณา หมายถึง ความสงสาร อยากจะช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นทุกข์
- มุทิตา หมายถึง ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี คอยสนับสนุน ไม่กีดกัน ริษยา
- อุเบกขา หมายถึง ความวางใจเป็นกลาง ไม่เอนเอียงด้วยความชอบหรือชัง

ความวางใจเฉยได้ ไม่ยินดียินร้ายเมื่อใช้ปัญญาพิจารณาเห็นผลอันเกิดขึ้นโดยสมควรแก่เหตุและรู้ว่าพึงปฏิบัติต่อไปตามธรรมหรือตามควรแก่เหตุนั้น

2. สังคหัตถ์ 4 เป็นหลักสำหรับการปฏิบัติตน ซึ่งสอดคล้องกับหลักพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย

- ทาน หมายถึง การให้ ให้ของที่ควรให้ แก่คนที่ควรให้ เพื่อประโยชน์แก่เขา
- ปิยวาจา หมายถึง วาจาเป็นที่รัก พูดจาน่ารัก น่านับถือ พูดด้วยจิตเมตตา
- อตถจริยา หมายถึง ประพฤติสิ่งที่ประโยชน์แก่ผู้อื่น
- สมานัตตตา หมายถึง ความเป็นผู้มีตนเสมอ คือ ทำตัวให้เข้ากันได้ ไม่ถือตัว

มีความเสมอภาค วางตัวเหมาะสม

3. การเจริญสมาธิด้วยวิถีธรรมชาติ ให้มีธรรมสมาธิเกิดขึ้นในจิตใจ คือ ในการกระทำสิ่งที่ดีงามอย่างใดอย่างหนึ่ง ควรให้เกิดปราโมทย์ (ปลื้มใจ) ขึ้น จากนั้นจิตใจก็จะเกิดเป็นปีติ (อิ่มเอิบใจ) ซึ่งตามมาด้วยปัสสัทธิ (ร่างกายและจิตใจผ่อนคลายสงบ) เกิดเป็นความสุข (จิตใจสบาย เป็นสุข) และจิตใจจะมีสมาธิ (จิตใจตั้งมั่นเป็นสมาธิ) ในที่สุด

4. ปัญญาภาวนา เป็นการพัฒนาปัญญาให้รู้เข้าใจในสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงตามธรรมชาติ รู้เท่าทันโลก มีจิตใจที่เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลอดจากทุกข์

ซึ่งหลักภาวนา 4 นี้สอดคล้องกับองค์ประกอบชีวิต 4 ด้าน คือ มีด้านกายที่เป็นความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านศีลที่เป็นความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม ด้านจิตเป็นเรื่องของจิตใจภายใน และด้านปัญญาที่เป็นเรื่องของการคิดพิจารณาตามความเป็นจริง ตามกฎของธรรมชาติ ดังนั้นการที่เราจะมีความสุขในชีวิต เราสามารถวัดได้จากองค์ประกอบของชีวิตทั้ง 4 ด้าน และการวัดการพัฒนาองค์ประกอบของชีวิต เราสามารถวัดได้โดยใช้หลักภาวนา 4

ในด้านความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (ตรงกับกายภาวนา) เป็นความสัมพันธ์ที่เป็นปฏิสัมพันธ์ 2 ทาง คือ เรารับรู้และเสพสิ่งต่างๆ ผ่านทางตา หู จมูก ลิ้น ร่ากาย จากนั้นส่งผลต่อไปยังจิตใจ เมื่อจิตใจแปรผลสิ่งที่เข้ามากระทบ ก็จะแสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมผ่านทางกายและวาจา ในด้านความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม (ตรงกับศีลภาวนา) เป็นความสัมพันธ์ 2 ทางเช่นเดียวกัน เพียงแต่สิ่งที่เราสัมพันธ์ด้วยนั้นจะเป็นสิ่งที่มีชีวิต ในด้านของจิตใจจะเป็นการแปรผลของความสัมพันธ์ที่ร่างกายรับรู้เข้ามาเป็นความรู้สึก จากนั้นความรู้สึกจะกลายเป็นเจตนาในการแสดงพฤติกรรมกลับไปสู่สิ่งแวดล้อม และในด้านปัญญา คือ ความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ทัศนคติของเราที่เกิดขึ้นพร้อมกับภาวะทางจิตใจ คือ ตัวเราคิดอย่างไร ความคิดนั้นจะส่งผลให้เรารู้สึกและแสดงออกไปอย่างที่เราคิด ถ้าสิ่งที่เราคิดเกิดจากปัญญาก็ย่อมส่งผลถึงความรู้สึกและการแสดงออกอย่างถูกต้อง

เช่นกัน ดังนั้นปัญหาจะเป็นตัวชี้ นำ บอกร่าง ปรับแก้ไขจิตใจและพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ดึงมาและนำมาซึ่งความสุขในชีวิต

จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของชีวิต 4 ด้าน หลักภาวนา 4 และหลักไตรสิกขานั้นมีความ สัมพันธ์กัน ทำงานดำเนินไปด้วยกัน เป็นปัจจัยแก่กัน ดังนั้นการพัฒนาความสุขจึงต้องพัฒนาตาม หลักทั้ง 3 นี้

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุขทั้งด้านปรัชญา ด้านสังคมศาสตร์และ เศรษฐศาสตร์ ด้านจิตวิทยาและด้านพุทธศาสนา จะเห็นได้ว่าเป็นการพูดถึงความสุขในแง่มุมที่แตกต่าง กันออกไป แต่สำหรับความสุขตามแนวคิดทางพุทธศาสนานั้น ได้พูดถึงความสุขไว้ครอบคลุมตั้งแต่ ความสุขในระดับหยาบที่เป็นความสุขภายนอก ความสุขภายในที่บุคคลทั่วไปสามารถสัมผัสได้ ไปจนถึง ความสุขที่ประณีตที่เป็นความสุขของพระอรหันต์ นอกจากนี้พูดถึงหลักที่ใช้ในการพัฒนาความสุขของ บุคคล อันส่งผลให้เป็นการพัฒนาชีวิตและพัฒนาสังคมอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสร้าง เครื่องมือวัดความสุขตามแนวคิดของพุทธศาสนา โดยให้ความหมายของความสุขทางพุทธศาสนา ว่าหมายถึง สภาวะของกายและใจที่เป็นอิสระจากการบีบคั้น อันเป็นผลจากการที่บุคคลดำเนินชีวิต ตามหลักไตรสิกขา ซึ่งแบ่งความสุขทางพุทธศาสนาออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความสุขจากการเสพ ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์และความสุขจากภาวะจิตกุศล

2. วิทยุ่่น

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิทยุ่่น จึงนำเสนอมูลเกี่ยวกับ วิทยุ่่นใน 2 ประเด็น คือ ความหมายและการแบ่งช่วงอายุของวิทยุ่่น และพัฒนาการของวิทยุ่่นกับความสุข

2.1 ความหมายและการแบ่งช่วงอายุของวิทยุ่่น

กรมสุขภาพจิต (2546: 6) ได้ให้ความหมายของวิทยุ่่นว่า หมายถึง ช่วงวัยระหว่างวัย เด็กกับวัยผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญยิ่ง เพราะมีการเปลี่ยนแปลงอันซับซ้อนและสับสนร่วม กันหลายด้านในระบบต่างๆ ของร่างกาย รวมไปถึงด้านจิตใจ สังคม สติปัญญาและจริยธรรม ซึ่งมี จุดเริ่มต้นและมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคล

บุญฤทธิ์ สุจริตน์ (2557: 3-4) ได้กล่าวถึงนิยามและความหมายของวิทยุ่่นที่ใช้กันแพร่ หลายในองค์กรระหว่างประเทศ ดังนี้

1. วิทยุ่่น (Adolescence) องค์การอนามัยโลกให้ความหมายว่า หมายถึงผู้ที่มีอายุ 10-19 ปี โดยมีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Adolescere ซึ่งแตกออกเป็นคำว่า Adolescens หมายถึง กำลังมีการเติบโต และคำว่า Adultus หมายถึง การเติบโตได้เสร็จสิ้นแล้ว

2. วิทยุ่่นสาว (Teenager) หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 13-19 ปี คำนี้มีที่มาจากประเทศ สหรัฐอเมริกา ในการใช้คำนี้อาจทำให้เกิดความสับสนกับคำว่า Adolescence ได้ เนื่องจากเวลาแปล เป็นภาษาไทยอาจแปลได้ว่า วิทยุ่่นสาวหรือวิทยุ่่นก็ได้เช่นกัน

3. เยาวชน (Youth) เป็นคำที่ให้ความหมายโดยองค์การสหประชาชาติ หมายถึง ผู้ที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี โดยหมายถึงวัยที่เริ่มสำเร็จการศึกษาและเข้าสู่การถูกจ้างงานเป็นครั้งแรก

4. วัยเด็ก (Child) และวัยผู้ใหญ่ (Adulthood) ซึ่ง Convention on the rights of the child ได้ให้ความหมายของคำว่าวัยเด็กว่า หมายถึง ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งเป็นความหมายในทางสิทธิกฎหมาย ซึ่งประเทศส่วนใหญ่รวมทั้งประเทศไทยจะใช้เกณฑ์นี้เป็นเส้นแบ่งวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่

5. วัยเยาว์ (Young people) เป็นคำที่ไม่เป็นทางการ หมายถึง ผู้ที่มีอายุระหว่าง 10-24 ปี โดยสามารถแบ่งกลุ่มออกได้เป็น วัยรุ่นตอนต้น (Early adolescence) อายุ 10-14 ปี วัยรุ่นตอนปลาย (Late adolescence) อายุ 15-19 ปี และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (Young adulthood) อายุ 20-24 ปี เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมที่เกิดขึ้นตามพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย

ประณต คำฉิม (2549: 1) ให้ความหมายของวัยรุ่นว่า วัยรุ่นนี้ถือเป็นช่วงเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ เป็นช่วงวัยแห่งการเรียนรู้ที่จะเป็นผู้ใหญ่ ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีความต้องการเล่นสนุกแบบเด็กๆ คงอยู่ด้วย นอกจากนี้วัยรุ่นยังเป็นช่วงวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เป็นช่วงที่ต้องเผชิญกับประสบการณ์ใหม่ๆ ความรับผิดชอบใหม่ๆ และสัมพันธภาพใหม่ๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะทำให้วัยรุ่นจำเป็นต้องมีการปรับตัวเป็นอย่างมาก

จากความหมายของวัยรุ่นนั้น จะเห็นได้ว่าวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่เป็นช่วงคาบเกี่ยวระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ เป็นช่วงที่มีการเจริญเติบโต มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมาย ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ก่อให้เกิดความสับสน ความวิตกกังวล ความเครียดและปัญหาต่างๆ ตามมาได้มากมาย อีกทั้งยังขาดทักษะและประสบการณ์ในการเผชิญปัญหาและขาดการสนับสนุนที่เหมาะสมจากสังคม (กรมสุขภาพจิต. 2546: 3) จึงมีการให้คำจำกัดความของช่วงวัยนี้ว่า “ช่วงวัยวิกฤต” ดังนั้นในวัยรุ่นที่เข้าใจการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตนเองและปรับตัวรับกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ก็จะเป็นวัยรุ่นที่มีความสุข แต่ในทางกลับกันถ้าหากวัยรุ่นไม่ทราบถึงปัญหาประจำวัย ไม่เข้าใจการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเองและไม่สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ ก็ทำให้เกิดความวิตกกังวล สับสน อาจจะทำให้มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ขาดความเชื่อมั่นในตนเองหรือดำเนินชีวิตไปในทางที่ผิดได้ง่าย (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2540: 365)

การแบ่งช่วงวัยของวัยรุ่น มีนักวิชาการได้แบ่งเอาไว้หลายหลากช่วง ดังนี้
กรมสุขภาพจิต (2546: 6) กล่าวว่าอายุของวัยรุ่นโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ระหว่าง 10-19 ปี ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ระยะ คือ

1. วัยรุ่นตอนต้น อยู่ระหว่างอายุ 10-13 ปี
2. วัยรุ่นตอนกลาง อยู่ระหว่างอายุ 14-16 ปี
3. วัยรุ่นตอนปลาย อยู่ระหว่างอายุ 17-19 ปี

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2540: 330) แบ่งช่วงเวลาของวัยรุ่นเป็น 2 ช่วง คือ

1. ช่วงวัยแรกรุ่น (Puberty) คำว่า Puberty มาจากคำในภาษาละตินว่า Puberta แปลว่า การเติบโตเป็นหนุ่มสาว อยู่ในช่วงอายุประมาณ 12-15 ปี เป็นช่วงที่ร่างกายเกือบทุกส่วนเปลี่ยนแปลงจากเด็กไปเป็นผู้ใหญ่

2. ช่วงวัยรุ่นแท้จริง (Adolescence) คำว่า Adolescence มาจากคำในภาษาละตินว่า Adolescere แปลว่า การเติบโตเข้าสู่วุฒิภาวะ (To grow to maturity) หรือการเติบโตเป็นผู้ใหญ่

(To go to adulthood) อยู่ในช่วงอายุประมาณ 15-18 ปีและ 19-25 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่ร่างกายเติบโตเป็นผู้ใหญ่เต็มที่

ประณต คำฉิม (2549: 6) อ้างอิงจากสเทนเบอร์ก (Steinberg, 1996) ซึ่งนำเสนอขอบเขตของวัยรุ่นไว้ดังนี้

ด้านชีววิทยา กำหนดการเริ่มต้นของวัยรุ่นเมื่อเข้าสู่ช่วงพิวเบอร์ตี และสิ้นสุดเมื่อวัยรุ่นมีความสามารถทางเพศและให้กำเนิดลูกหลานได้

ด้านอารมณ์ กำหนดการเริ่มต้นของวัยรุ่นเมื่อเริ่มแยกจากพ่อแม่ได้ และสิ้นสุดเมื่อวัยรุ่นมีเอกลักษณ์ในตนเอง

ด้านการรู้คิด กำหนดการเริ่มต้นของวัยรุ่นเมื่อเริ่มมีความสามารถเชิงเหตุผลและสิ้นสุดเมื่อวัยรุ่นมีความสามารถเชิงเหตุผลที่มั่นคง แข็งแรง

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กำหนดการเริ่มต้นของวัยรุ่นเมื่อเปลี่ยนความสนใจจากพ่อแม่ไปสู่กลุ่มเพื่อน และสิ้นสุดเมื่อวัยรุ่นพัฒนาความสามารถที่จะสร้างความผูกพันอย่างสนิทสนมกับกลุ่มเพื่อนได้

ด้านสังคม กำหนดการเริ่มต้นของวัยรุ่นเมื่อเริ่มฝึกหัดงานของผู้ใหญ่ในครอบครัวและได้ทำบทบาทของพลเมือง และจะสิ้นสุดเมื่อวัยรุ่นได้รับสถานภาพของผู้ใหญ่และมีสิทธิพิเศษต่างๆของผู้ใหญ่

ด้านการศึกษา กำหนดการเริ่มต้นของวัยรุ่นเมื่อเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และสิ้นสุดเมื่อวัยรุ่นสำเร็จการศึกษาอย่างสมบูรณ์จากโรงเรียนที่ตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ

ด้านกฎหมาย กำหนดการเริ่มต้นของวัยรุ่นเมื่อได้รับสถานภาพของเยาวชนและสิ้นสุดเมื่อวัยรุ่นได้รับสถานภาพของคนที่บรรลุนิติภาวะ

ด้านอายุตามปฏิทิน กำหนดการเริ่มต้นของวัยรุ่นเมื่อมีอายุ 13 ปีและสิ้นสุดเมื่อวัยรุ่นมีอายุ 20 ปี

จะเห็นได้ว่าการแบ่งช่วงอายุของวัยรุ่นนั้นไม่ได้มีการแบ่งช่วงที่ชัดเจนแน่นอน แต่จะอยู่ที่ประมาณ 12 ไปจนถึง 19 ปี เริ่มนับตั้งแต่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ที่เรียกว่าระยะพิวเบอร์ตี (Puberty) เริ่มที่อายุประมาณ 12-15 ปี ซึ่งตรงกับช่วงที่เข้ารับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือช่วงปลายของประถมศึกษา จากนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการด้านอื่นๆ ทั้งอารมณ์ สังคมและสติปัญญาตามมาจนเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นตอนปลายที่ร่างกายและสติปัญญา เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่อายุประมาณ 15-19 ปี ซึ่งตรงกับช่วงที่เข้ารับการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.2 พัฒนาการของวัยรุ่นกับความสุข

วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในพัฒนาการทุกด้าน ถือเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างความเป็นเด็กกับเป็นผู้ใหญ่ โดยทางด้านร่างกายการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในของลักษณะทุติยภูมิทางเพศเติบโตเต็มที่ ทางด้านอารมณ์จะพบลักษณะของอารมณ์ที่รุนแรง อ่อนไหวเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ขาดทักษะในการควบคุมอารมณ์ โดยกลุ่มเพื่อนนั้นจะมีความสำคัญต่อพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคมและสติปัญญา ทางด้านสังคม วัยรุ่นจะมีสัมพันธภาพที่เหนียวแน่นกับเพื่อนในวัย

เดียวกันมากกว่าครอบครัว วัยรุ่นต้องการค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง ต้องการการยอมรับ มีอุดมการณ์ แสวงหาบุคคลในอุดมคติที่เป็นวีรบุรุษเพื่อทำตามอย่าง และทางด้านสติปัญญา เนื่องจากสมองนั้นมีการพัฒนาเต็มที่แล้ว จึงทำให้วัยรุ่นสามารถคิดในเรื่องที่เป็นนามธรรมได้ มีความเข้าใจในเหตุผลได้ดี สามารถคิดวางแผน แก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ดังเช่นผู้ใหญ่ แต่เนื่องจากวัยรุ่นยังขาดประสบการณ์ในการตัดสินใจ การคิดแก้ไขปัญหา จึงอาจทำให้การคิดของวัยรุ่นนั้นยังทำได้ไม่ดีเท่ากับผู้ใหญ่ บวกกับลักษณะของอารมณ์ที่ยังไม่มั่นคงที่อาจทำให้หุนหันพลันแล่น ขาดความยับยั้งชั่งใจ อาจส่งผลให้ตัดสินใจผิดพลาดไปได้ จากพัฒนาการในด้านต่างๆ เหล่านี้ที่ส่งผลต่อวัยรุ่นทำให้ วัยรุ่นควรได้รู้จัก พัฒนาการในช่วงวัยของตนเอง ได้เรียนรู้การที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีการปรับตัวที่เหมาะสม เพื่อให้ผ่านพ้นช่วงวัยนี้ไปได้อย่างประสบความสำเร็จและมีความสุข ซึ่งวัยรุ่นจะผ่านพ้นไปได้นั้น นอกจากตัววัยรุ่นเองแล้วยังจำเป็นต้องอาศัยเวลา ต้องได้รับความช่วยเหลือความเข้าใจจากครอบครัวและบุคคลรอบข้างอีกด้วย (ประณต คำฉิม. 2549: 12)

การประสบความสำเร็จและมีความสุขในแต่ละช่วงวัยนั้น มีความสำคัญมากเพราะความสำเร็จในการดำเนินชีวิตและประสบการณ์ต่างๆ ในช่วงวัยเด็กจะส่งผลต่อพัฒนาการในช่วงวัยรุ่นและส่งผลต่อไปยังพัฒนาการในช่วงวัยผู้ใหญ่และช่วงวัยสูงอายุด้วย ซึ่งการที่จะประสบความสำเร็จในช่วงวัยต่างๆ นั้น มาจากการที่บุคคลนั้นได้เรียนรู้ที่จะทำในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตตามพัฒนาการของตนให้เป็นไปตามที่สังคมคาดหวังไว้ได้ ซึ่งเรียกว่า ภารกิจพัฒนาการ (Development task) ดังงานวิจัยของน้ำผึ้ง บุรณะ (2548) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการในช่วงวัยรุ่นที่ส่งผลถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น พบว่า นักศึกษาที่บรรลุงานตามขั้นพัฒนาการในช่วงวัยรุ่นสูง จะมีการบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้นสูงด้วยเช่นกัน จึงเห็นได้ว่างานตามขั้นพัฒนาการในช่วงวัยรุ่นนั้น เป็นพื้นฐานที่ช่วยให้บุคคลเรียนรู้การใช้ชีวิตและพัฒนาตนเองในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังพบว่าบุคคลที่บรรลุงานตามขั้นพัฒนาการนั้นจะมีลักษณะของการเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวในการใช้ชีวิตได้ดีด้วย (น้ำผึ้ง บุรณะ. 2548: 134-135)

ประณต คำฉิม (2549: 9-10) ได้กล่าวถึงภารกิจพัฒนาการที่เป็นสากลของวัยรุ่นไว้ดังนี้

1. มีความสัมพันธ์ใหม่ๆ ที่ดีมากขึ้นกับเพื่อนวัยเดียวกันทั้ง 2 เพศ
2. มีบทบาททางสังคมสำหรับเพศชายหรือเพศหญิง
3. ยอมรับร่างกายของตนเองและใช้ร่างกายของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ
4. มีความปรารถนาและมีพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสังคม
5. มีอิสระทางด้านอารมณ์จากพ่อแม่และผู้ใหญ่คนอื่นๆ
6. เตรียมตัวเพื่ออาชีพ
7. เตรียมตัวเพื่อการแต่งงานและชีวิตครอบครัว
8. มีค่านิยมและระบบจริยธรรมเป็นเครื่องนำทางพฤติกรรม พัฒนาอุดมการณ์

ภารกิจพัฒนาการที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเหมือนบรรทัดฐานในการปฏิบัติตัวของวัยรุ่น ซึ่งถ้าวัยรุ่นสามารถปฏิบัติภารกิจพัฒนาการเหล่านี้ได้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง ก็จะทำให้ประสบความสำเร็จและมีความสุขได้ในช่วงวัยรุ่นนี้ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีในการเติบโตสู่วัยผู้ใหญ่ต่อไป

2.2.1 พัฒนาการด้านร่างกายของวัยรุ่น

พัฒนาการด้านร่างกายของวัยรุ่นนั้นเป็นการพัฒนาไปในทางที่เจริญงอกงาม เพื่อให้วัยรุ่นต่างๆ ในร่างกายทำงานได้อย่างเต็มที่ ทั้งการเจริญเติบโตภายนอกในส่วนที่สามารถมองเห็นได้และการเจริญเติบโตภายในร่างกายที่ไม่สามารถมองเห็นได้ (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2549: 331) โดยการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายนี้ ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการหลั่งฮอร์โมนของต่อมใต้สมอง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญจะเกิดขึ้นในตอนต้นของระยะวัยรุ่น มี 4 ประการ คือ (ประณต คำฉิม. 2549: 92-116)

1. การเจริญเติบโตด้านขนาดของร่างกาย การเพิ่มของน้ำหนักและส่วนสูงเป็นสัญญาณอย่างแรกที่บ่งบอกว่ากำลังจะเข้าสู่การเป็นวัยรุ่น โดยเด็กหญิงจะเริ่มมีการเจริญเติบโตก่อนเด็กชาย โดยเด็กหญิงจะมีการเพิ่มส่วนสูงมากที่สุดในช่วง 1 ปีก่อนมีประจำเดือนครั้งแรก ส่วนในเด็กชายจะมีการเพิ่มส่วนสูงมากที่สุดในช่วงอายุราว 14 ปี ด้านน้ำหนักที่เพิ่มขึ้นนั้นจะมาจากการเจริญเติบโตของกระดูกและกล้ามเนื้อที่พัฒนาขึ้นตั้งแต่เริ่มเข้าสู่วัยรุ่นจนถึงอายุประมาณ 17 ปีในวัยรุ่นหญิงและ 19 ปีในวัยรุ่นชาย

2. การเปลี่ยนแปลงสัดส่วนของร่างกาย จะเริ่มจากมือ ขาและเท้า ตามมาด้วยส่วนลำตัว ซึ่งทำให้ร่างกายเกิดความไม่สมดุล ไม่ได้สัดส่วน อาจเรียกได้ว่าเป็นระยะงุ่มง่าม (Awkward phrase) ของวัยรุ่นก็ได้ นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างของสัดส่วนร่างกายระหว่างเพศชายกับเพศหญิง คือ ผู้ชายจะมีไหล่กว้างเมื่อเทียบกับสะโพก ในขณะที่ผู้หญิงจะมีสะโพกกว้างกว่าเมื่อเทียบกับไหล่และเอว ซึ่งเกิดมาจากการผลิตฮอร์โมนเพศในร่างกาย นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงภายนอกที่สามารถสังเกตเห็นได้ คือ ลักษณะของใบหน้า แขนขาและลำตัวที่ยาวขึ้นอย่างรวดเร็ว มือและเท้าที่มีขนาดใหญ่ขึ้น และการเปลี่ยนแปลงภายในของอวัยวะต่างๆ ที่มีอัตราการเจริญเติบโตไม่เท่ากัน ทำให้พัฒนาถึงระดับความสมบูรณ์เต็มที่ไม่พร้อมกัน จึงทำให้เกิดความไม่เสถียรในการทำหน้าที่ของร่างกายเพิ่มขึ้น อวัยวะภายในต่างๆ เหล่านี้ ได้แก่ ระบบการย่อยอาหาร ระบบไหลเวียนโลหิต ระบบการหายใจ ระบบการทำงานของต่อมไร้ท่อ ระบบของกระดูกและระบบกล้ามเนื้อ

3. การพัฒนาลักษณะทางเพศขั้นที่ 1 เป็นการพัฒนาอวัยวะสืบพันธุ์ ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งขนาดและหน้าที่การทำงาน ซึ่งในเพศชายและเพศหญิงก็จะมีพัฒนาและมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป แต่ที่พัฒนาขึ้นมาเหมือนกันคืออวัยวะสืบพันธุ์จะสามารถผลิตเซลล์สืบพันธุ์ได้ นั่นหมายถึงการมีวุฒิภาวะทางเพศ โดยเห็นได้จากในเพศชายจะมีการหลั่งน้ำอสุจิและในเพศหญิงจะมีประจำเดือน

4. การพัฒนาลักษณะทางเพศขั้นที่ 2 เป็นลักษณะทางกายที่มีบทบาทสำคัญทางอ้อมในการสืบพันธุ์ ถึงแม้จะไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการสืบพันธุ์ก็ตาม โดยลักษณะทางเพศขั้นที่ 2 ของผู้ชาย ได้แก่ การพัฒนาของกล้ามเนื้อที่ทำให้ไหล่กว้างออก แขนขาที่ยาวได้สัดส่วน นมแตกพาน การเจริญของขน การเปลี่ยนแปลงของเสียง การเปลี่ยนแปลงสีและความหยาบละเอียดของผิวหนัง ในผู้หญิง ได้แก่ ไหล่และสะโพกกว้างออก มีเอว แขนขาที่ได้สัดส่วน พัฒนาการของเต้านม การเจริญของขน การเปลี่ยนแปลงของเสียง การเปลี่ยนแปลงสีและความหยาบละเอียดของผิวหนัง

การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของร่างกายเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจและพฤติกรรมของวัยรุ่น ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประการ คือ (ประณต คำนิม. 2549: 116-124)

1. ความกังวลใจเกี่ยวกับร่างกายที่เปลี่ยนไป คือ ช่วงวัยรุ่นนี้เป็นช่วงที่จะให้ความสนใจกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่เกิดขึ้นมาก และมักจะเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของตนเองกับเพื่อนๆ ซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่พึงพอใจ ความสงสัยในการเปลี่ยนแปลงของร่างกายของตนเอง สิ่งวัยรุ่นมักกังวลมาก มีดังนี้ การเปลี่ยนแปลงของอวัยวะเพศ ลักษณะทางเพศขั้นที่ 2 การมีประจำเดือนครั้งแรก การหลั่งน้ำอสุจิในเวลากลางคืนหรือที่เรียกว่าฝันเปียก รูปร่างของตนเอง ความบกพร่องของร่างกาย การเจริญเติบโตที่ไม่ได้สัดส่วนและความแตกต่างระหว่างเพศ

2. การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่ส่งผลต่อพฤติกรรม มีอยู่ 4 ประการ คือ

2.1 การเปลี่ยนแปลงรูปแบบพฤติกรรมที่เคยชิน เช่น เมื่อร่างกายเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้วัยรุ่นรู้สึกว่าควบคุมร่างกายตัวเองได้ไม่ดี จึงรู้สึกงุ่มง่าม กังก้าง ถ้ายิ่งเกิดความตึงเครียดภายในและขาดการระบายอารมณ์ออก จะยิ่งทำให้อารมณ์เสีย หงุดหงิดได้ง่ายและระเบิดอารมณ์ออกมาอย่างรุนแรงได้ อีกทั้งการที่ร่างกายเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทำให้ต้องดูแลเอาพลังงานไปใช้มาก จึงส่งผลให้วัยรุ่นเหนื่อย ไม่มีความกระตือรือร้น ไม่มีแรงจูงใจในการทำสิ่งใดๆ นอกจากนี้ยังทำให้วัยรุ่นมีความต้องการบริโภคอาหารในปริมาณที่มากขึ้นด้วย ทำให้พฤติกรรมในการกินเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

2.2 การเปลี่ยนแปลงความสนใจ วัยรุ่นมักเบือนหน้าในกิจกรรมการเล่น การอ่านหนังสือ และเริ่มใช้เวลาอยู่กับตัวเองหรือฝันกลางวันมากขึ้น และเมื่อร่างกายเปลี่ยนแปลงไปก็ส่งผลให้สนใจในเรื่องเพศและเพศตรงข้ามมากขึ้น

2.3 พฤติกรรมที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคม วัยรุ่นมักจะตระหนักถึงขนาดของร่างกายของตัวเอง เมื่อร่างกายเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น ความสูง จะทำให้เกิดความเขินอายเมื่อต้องไปปรากฏตัวต่อหน้าผู้อื่น ไม่อยากตกเป็นเป้าสายตา แต่เมื่อเริ่มคุ้นชินกับร่างกายของตัวเองแล้ว ความอายจะลดน้อยลงและการตระหนักในความสำคัญของตนเองจะเพิ่มมากขึ้น และเมื่อเห็นว่าร่างกายของตนเองเท่าเทียมกับผู้ใหญ่ ก็จะเริ่มคาดหวังในสิทธิเหมือนเช่นผู้ใหญ่ด้วยเช่นกัน อีกทั้งยังเป็นวัยที่เริ่มพัฒนาทัศนคติเชิงต่อต้าน มีการแสดงความก้าวร้าวด้วยการวิพากษ์วิจารณ์บุคคลอื่น มีอารมณ์ขุ่นเคืองในอำนาจของผู้ใหญ่ เพราะวัยรุ่นเริ่มรู้สึกว่าเขาก็เป็นผู้ใหญ่คนหนึ่ง จึงมีอิสระในการที่จะสามารถโต้เถียงหรือแสดงความคิดเห็นของตนเอง เพื่อแสดงถึงความเป็นผู้ใหญ่ได้ด้วยเช่นกัน

2.4 พฤติกรรมที่ส่งผลต่อการปรับตัวในส่วนตัว เป็นพฤติกรรมที่นำไปสู่การปรับตัวที่ไม่ดี เมื่อวัยรุ่นเริ่มเกิดความวิตกกังวลจากการเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่แตกต่างจากคนอื่น จึงพยายามปกปิดร่างกายของตนเองให้พ้นจากสายตาผู้อื่น และเมื่อวัยรุ่นขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีผลให้อีโก้ (Ego) เล็กลง ทำให้ต้องถอยตัวเองออกจากโลกความเป็นจริงและเก็บตัวอยู่ในโลกของความฝันของตนเอง ซึ่งถ้าการฝันกลางวันนั้นเป็นแบบที่ตัวเองเป็นผู้ชนะก็อาจช่วยให้ความเชื่อมั่นในตัวเองสูงขึ้นได้ แต่หากฝันในแบบที่ตัวเองเป็นผู้แพ้ก็น่าจะทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง และเพิ่มความรู้สึกไร้ค่าในตนเองมากขึ้นด้วย ซึ่งความรู้สึกล้มเหลวไร้ค่านี้อาจส่งผลให้เกิดการฆ่าตัวตายได้

การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะส่งผลต่อวัยรุ่นอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง เมื่อวัยรุ่นสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ จะเริ่มรู้จักนำส่วนเด่นมาชดเชยส่วนด้อย จะแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมลดลง ซึ่งเมื่อร่างกายเจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ วัยรุ่นที่ปรับตัวได้จะหันกลับไปสู่แบบแผนพฤติกรรมที่ดี

2.2.2 พัฒนาการด้านอารมณ์ของวัยรุ่น

การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายทั้งภายในและภายนอกนั้น ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของอารมณ์ในวัยรุ่น (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2549: 336) นอกจากนี้ยังมีผลมาจากความรู้สึกที่ไม่มั่นคง สถานการณ์ที่ทำให้รู้สึกว่าไม่มีความสามารถ การที่จะต้องปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ สัมพันธภาพกับคนในครอบครัวหรือความคาดหวังจากสังคม เป็นต้น ซึ่งอารมณ์ของวัยรุ่นนั้นจะเปลี่ยนแปลงได้ง่ายและขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดอารมณ์ ซึ่งเรียกลักษณะของอารมณ์ในวัยรุ่นนี้ว่า พายุบุแคม (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2549: 336) ถ้าวัยรุ่นมีช่วงเวลาที่เปราะบางทางอารมณ์ที่ดีมากกว่าประสบการณ์ทางอารมณ์ที่ไม่ดี จะทำให้เป็นช่วงวัยรุ่นที่มีความสุข โดยลักษณะอารมณ์เด่นๆ ที่สำคัญ ของวัยรุ่นมีดังนี้ (ประนต เค้าฉิม. 2549: 125-130)

1. อารมณ์ที่รุนแรง เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของต่อมภายในร่างกายและองค์ประกอบทางสังคม โดยเฉพาะการต้องการเป็นที่ยอมรับจากสังคม ดังนั้นวัยรุ่นจะได้เรียนรู้ว่าการแสดงอารมณ์ที่รุนแรงนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม วัยรุ่นจะค่อยๆ เรียนรู้ที่จะควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นช่วงวัยรุ่นตอนปลาย
2. อารมณ์ไม่คงที่ คือ การเปลี่ยนอารมณ์จากชั่วหนึ่งไปเป็นอีกชั่วหนึ่งภายในช่วงเวลาไม่นาน ซึ่งสามารถเห็นได้ชัดเจนมาก
3. การขาดการควบคุมอารมณ์ในการแสดงออก ลักษณะนี้เห็นได้ชัดในช่วงวัยรุ่นตอนต้น เช่น การกล่าวคำสบถ การร้องไห้คร่ำครวญ แต่เมื่อเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นตอนปลายก็จะสามารถควบคุมการแสดงออกได้ดีขึ้น

2.2.3 พัฒนาการด้านสังคมของวัยรุ่น

สังคมของวัยรุ่นนี้ จะเปลี่ยนความสำคัญจากครอบครัวไปสู่กลุ่มเพื่อนร่วมวัยเดียวกัน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เพื่อนวัยเดียวกันสามารถเข้าใจปัญหาของกันและกันได้ดีกว่าคนต่างวัย และกลุ่มเพื่อนยังสามารถตอบสนองความต้องการทางสังคมให้กับวัยรุ่นได้ เช่น การได้เป็นบุคคลสำคัญ การรวมกลุ่มกันต่อต้านผู้มีอำนาจ การเป็นที่พึ่งให้กันได้ เมื่อเกิดความไม่เข้าใจจากครอบครัว เป็นต้น

การเรียนรู้กฎระเบียบทางสังคม ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่วัยรุ่นจะต้องเรียนรู้และปฏิบัติตามทั้งกฎระเบียบ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของสังคม ซึ่งวัยรุ่นจะต้องเรียนรู้และปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยมีการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับ รู้จักบทบาทหน้าที่ทางสังคมและมีทัศนคติที่ดี เพื่อนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

นอกจากนี้วัยรุ่นจะต้องเรียนรู้บทบาททางเพศของตนเอง ซึ่งส่วนใหญ่วัยรุ่นจะหาต้นแบบในการปฏิบัติตัวจากบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม เพื่อเลียนแบบการปฏิบัติตัว การทำบทบาทหน้าที่ของตน

2.2.4 พัฒนาการด้านสติปัญญาของวัยรุ่น

พัฒนาการทางสมองในวัยรุ่นนั้นมีความสมบูรณ์เต็มที่ ทำให้มีความสามารถในการคิดได้เหมือนกับผู้ใหญ่ ซึ่งลักษณะการคิดของวัยรุ่น เป็นดังนี้ (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2549: 352) รู้จักคิดอะไรเป็นเหตุเป็นผล ไม่เชื่ออะไรง่ายๆ รู้จักคิดแบบวิทยาศาสตร์ คิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ คิดอย่างมีระเบียบแบบแผนและต้องการคิดด้วยตัวเอง นอกจากนี้ยังรู้จักที่จะค้นหาข้อมูลมาใช้ประกอบการตัดสินใจ มีความเข้าใจเรื่องกฎ ระเบียบ ทฤษฎีได้ รู้คิดด้วยภาษาจากความคิดภายในมากขึ้น คือคิดโดยไม่ต้องเห็นของจริง ทำให้คิดเรื่องนามธรรมยากๆ ได้

นอกจากนี้ศรีเรือน แก้วกังวาล (2540: 360-361) ได้ยกตัวอย่างความต้องการความสนใจที่เห็นได้ชัดเจนของวัยรุ่น ดังนี้

1. ความต้องการเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ไม่ชอบทำตามคำสั่ง เพราะวัยรุ่นเชื่อว่าการเป็นผู้ใหญ่จะต้องเป็นอิสระจากผู้ที่ใช้อำนาจเหนือตน
2. ต้องการมีตำแหน่ง และต้องการการสนับสนุนทั้งจากผู้ใหญ่และเพื่อนร่วมรุ่น
3. ต้องการแสวงหาประสบการณ์แปลกๆ ใหม่ๆ ชอบความท้าทายตื่นเต้น ชอบฝ่าฝืนกฎระเบียบเพื่อดูว่าผลที่ตามมาจะเป็นอย่างไร
4. ต้องการการรวมกลุ่ม มีพวกพ้อง เพราะทำให้รู้สึกอบอุ่นใจ รู้สึกว่ามีคนเข้าใจ มีคนร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกัน และได้รับการยกย่อง
5. ต้องการความรู้สึกมั่นคง อบอุ่นและปลอดภัย เพราะวัยรุ่นมีความสับสน มีอารมณ์อ่อนไหวง่าย
6. ต้องการความถูกต้อง ความยุติธรรมตามที่ตนคิดของตน เพราะวัยรุ่นเชื่อว่าการเป็นผู้ใหญ่นั้นต้องมีความยุติธรรมด้วย
7. ต้องการความงามตรงทางร่างกาย ต้องการให้คนอื่นชื่นชมรูปลักษณะของตน เพราะคิดว่าความงามทางกายทำให้เข้ากลุ่มได้ง่าย เป็นที่ยอมรับในสังคมและดึงดูดใจของเพศตรงข้าม ซึ่งนับเป็นส่วนหนึ่งของความภาคภูมิใจและความมั่นใจในตนเอง
8. ต้องการประพடுத்தินสมบทบาททางเพศของตนและรวมกลุ่มกับผู้ที่มิลักษณะคล้ายกัน
9. ต้องการเลือกอาชีพ เพราะวัยรุ่นสามารถเข้าใจว่าอาชีพนำมาซึ่งสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และการมีอาชีพนั้นจำเป็นต้องมีความรู้เป็นพื้นฐานด้วย

พัฒนาการในด้านต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อกันนั้น ทำให้วัยรุ่นเกิดความรู้สึกอึดอัด คับข้องใจ ไม่มีความสุขได้ง่าย ดังนั้นการที่วัยรุ่นจะมีช่วงเวลาวัยรุ่นที่ดี มีความสุขจึงจำเป็นต้องปรับตัวรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ เพื่อให้สามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ และเมื่อผ่านสถานการณ์เหล่านั้นมาได้ก็จะมีวุฒิภาวะ มีความมั่นใจในการทำสิ่งต่างๆ

มีความมั่นคงทางอารมณ์ และสามารถมีอารมณ์ร่วมรู้สึกต่อผู้อื่นได้ ก็จะสามารถแสดงพฤติกรรมทางสังคมที่ดีต่อผู้อื่นในสังคมได้ด้วยเช่นกัน

3. การวัดความสุขทางพุทธศาสนาของวัยรุ่น

จากการศึกษาเครื่องมือวัดความสุข พบว่ามีเครื่องมือที่ใช้วัดความสุขในวัยรุ่นทั้งที่เป็นเฉพาะเรื่องและเป็นเรื่องทั่วไป ทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับความทุกข์ทางพุทธศาสนา เครื่องมือวัดความสุขเฉพาะเรื่องได้แก่ การพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของสำราญ สิริภคมงคล (2554) เครื่องมือวัดความสุขทั่วไป ได้แก่ มาตราวัดความสุขของนิสิตนักศึกษาในบริบทพุทธธรรมของชุตติมา พงศ์วารินทร์ (2544) นอกจากนี้ยังพบเครื่องมือวัดความสุขสำหรับบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้ระบุวัย ได้แก่ ดัชนีวัดความสุขคนไทยฉบับสั้น 15 ข้อ (TMHI-15) ของกรมสุขภาพจิต เครื่องมือวัดสุขภาวะองค์รวมแนวพุทธสำหรับคนไทยของชุตติ เต็งไตรสรณ์ พระครรรชิต คุณวโร และอรุณี วชิราพรทิพย์ (2551) และยังพบงานวิจัยที่พัฒนาตัวชี้วัดความสุขตามหลักของพระพุทธศาสนาของพระมหาสุทิตย์ อาภากรโรและคนอื่น ๆ จากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2558) ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงงานวิจัยที่พัฒนาเครื่องมือสำหรับวัดความสุขทางพุทธศาสนา

ชุตติ เต็งไตรสรณ์; พระครรรชิต คุณวโร; และอรุณี วชิราพรทิพย์ (2551) พัฒนาเครื่องมือวัดสุขภาวะองค์รวมแนวพุทธสำหรับคนไทย จากแนวคิดภาวณา 4 ซึ่งพระธรรมปิฎกได้จัดทำกรอบเนื้อหาไว้เมื่อปี พ.ศ. 2546 โดยสร้างข้อคำถามแบบมาตราประเมินค่า (Rating scale) จำนวน 190 ข้อ ทดสอบแบบวัดในเชิงคุณภาพกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำไปทดลองใช้ในกลุ่มผู้รู้ชัด (Known group) 2 กลุ่ม เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกความตรงเชิงโครงสร้างสหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามและค่าความเชื่อมั่น เพื่อคัดเลือกข้อคำถามให้เหลือจำนวน 100 ข้อ จากนั้นนำแบบวัดไปใช้กับผู้ป่วยโรค คอ นาสิก 210 คน และกลุ่มผู้ป่วย HIV 121 คน ผลการศึกษาพบว่าแบบวัดฉบับนี้มีความตรงตามโครงสร้างดี มีอำนาจจำแนกเฉลี่ยเท่ากับ 0.51 พิสัย 0.20-0.79 และมีค่าความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.93

ชุตติมา พงศ์วารินทร์ (2554) ศึกษากรอบมโนทัศน์ความสุขของนิสิตนักศึกษาในบริบทพุทธธรรม โดยใช้รูปแบบวิจัยผสมวิธี การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์รายบุคคลกับนิสิตปริญญาตรี จำนวน 26 คน ระยะที่ 2 เป็นการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของมาตรวัดที่พัฒนาขึ้น และพัฒนาเกณฑ์ปกติในกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 1,877 คน จาก 10 มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า กรอบมโนทัศน์ความสุขประกอบด้วย 5 ประเด็นหลักคือ ความพอใจในชีวิต การอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเกื้อกูลกัน การมีศรัทธาต่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม การมีใจที่สุขสงบ และการมีปัญญารู้และเข้าใจความเป็นจริงของชีวิต ผลการพัฒนาและตรวจสอบเครื่องมือพบว่า มีความตรงตามเกณฑ์สัมพัทธ์จากการตรวจสอบกับแบบวัดปัญญา ($r = .76$) แบบวัดสุขภาวะทางจิต ($r = .13$ ถึง $.53$) และแบบวัดความวิตกกังวลต่อสถานการณ์เฉพาะ ($r = -.60$) และแบบวัดความวิตกกังวลของตนเองโดยทั่วไป ($r = -.73$) มีความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานจากการเปรียบเทียบด้วยเทคนิคกลุ่มผู้รู้ชัด ($t = 4.5, p < .001$) และจากการวิเคราะห์

องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง พบว่า โมเดลการวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่า $\chi^2 = 74.23$; $df = 59$, $p = .087$, $CFI = .99$, $GFI = .99$, $AGFI = .99$, $SRMR = .02$, $RMSEA = .01$, $\chi^2/df = 1.26$ และมีค่าความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .92

ฉัตรวิบูลย์ ไพจ์เชล; ชีรวรรณ ชีรพงษ์; และพิมพ์ชนก เครือสุคนธ์ (2555: 37) พัฒนาแบบวัดความสุขเชิงอัตวิสัยสำหรับคนไทย โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่จำนวน 39 คน กลุ่มทดลอง 15 คนและกลุ่มควบคุม 24 คน พบว่า แบบวัดความสุขเชิงอัตวิสัยสำหรับคนไทย ผ่านการทดสอบความตรงเชิงเนื้อหาและวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ (ระดับ 1.0) วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคเท่ากับ 0.7 และเมื่อเปรียบเทียบผลของการฝึกเจริญสติต่อระดับความสุขในชีวิตของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกเจริญสติ มีค่าเฉลี่ยคะแนนความสุขสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 และกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความสุขสูงกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

พระมหาสุทิตย์ อาภากร และคนอื่น ๆ (2558) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดความสุขของประชาชนตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนาตัวชี้วัดความสุขตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างและทดสอบแบบวัดความสุขของประชาชนตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อเสนอรูปแบบวิธีการเสริมสร้างความสุขตามตัวชี้วัดความสุขทางพระพุทธศาสนา ผลการศึกษาพบว่า 1) พระพุทธศาสนามองว่าชีวิตมนุษย์นั้นย่อมประสบกับทั้งความสุขและความทุกข์ จึงมุ่งเน้นให้ประพฤติปฏิบัติเพื่อลดความทุกข์ เข้าใจสาเหตุแห่งทุกข์แล้วแสวงหาความสุขที่แท้จริง ซึ่งความทุกข์และความสุขนั้นล้วนเป็นเวทนาอย่างหนึ่งที่อยู่ภายใต้กฎของธรรมชาติหรือกฎไตรลักษณ์ ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังพบว่าตัวชี้วัดความสุขทางพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับหลักภาวา 4 ซึ่งถือเป็นหลักแห่งการพัฒนาชีวิต โดยพบว่าตัวชี้วัดความสุข 4 ด้าน ได้แก่ ความสุขทางกายภาพ ความสุขทางสังคม ความสุขทางจิตใจและความสุขทางปัญญา มีความสัมพันธ์กับความสุขทางพุทธศาสนา นอกจากนี้ตัวชี้วัดทั้ง 4 ด้านยังประกอบด้วย 18 ตัวชี้วัดหลักและ 65 ตัวชี้วัดย่อย 2) การประยุกต์ตัวชี้วัดความสุขเชิงพุทธกับการพัฒนา พบว่า องค์กร ชุมชน และประเทศต่าง ๆ ได้มีการจัดทำตัวชี้วัดความสุขมาใช้ในการพัฒนา โดยมองว่า ความสุข คือ ความต้องการของมนุษย์ทุกคน ดังนั้นเป้าหมายของการพัฒนาจึงควรมุ่งตอบสนองความสุขแก่มวลมนุษย์ทั้งหลาย จากการนำแนวคิดทางพุทธมาปรับใช้ในการพัฒนาองค์กรต่าง ๆ นั้น พบว่า มีความสอดคล้องกับการวิเคราะห์ค่านำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของตัวแปรแฝงในแต่ละองค์ประกอบ ตัวชี้วัดความสุขที่พบมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกองค์ประกอบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสุขมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาชีวิต การเรียนรู้และการพัฒนาด้านจิตใจและปัญญา 3) การวิเคราะห์รูปแบบการเสริมสร้างความสุขตามหลักพระพุทธศาสนานั้น บุคคลและสังคมสามารถเสริมสร้างความสุขให้เกิดขึ้นได้ ดังนี้ คือ การมีทัศนคติว่าความสุขกับความทุกข์นั้นมีความสัมพันธ์ต่อกัน เสริมสร้างโดยใช้หลักโยนิโสมนสิการ อริยสัจ 4 มรรคมีองค์ 8 เป็นต้น การที่บุคคลจะมีความสุขได้นั้นจะต้องมีพฤติกรรมทางกาย วาจาที่ดี ควรปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างถูกต้องและเป็นธรรม มีศีล มีความสุจริตเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การปฏิบัติในสิ่งที่เป็นกุศลย่อมนำมาซึ่งความสุข การที่บุคคลจะเข้าใจและพบกับความสุขได้นั้น

บุคคลจะต้องเข้าใจในวิถีแห่งสังฆารธรรมที่เกิดขึ้นกับตนเองเสียก่อน สุตท้ายความสุขมีความสัมพันธ์กับการเจริญจิตใจและปัญญาของบุคคลและสังคม อันเป็นไปตามหลักทางพุทธศาสนาที่มีสัมมาทิฐิเป็นพื้นฐาน

เครื่องมือวัดความสุขทางพุทธศาสนาที่ผู้วิจัยได้ศึกษา พบว่า มีเครื่องมือวัดความสุขทางพุทธศาสนาอยู่เป็นจำนวนน้อย อีกทั้งเครื่องมือสำหรับวัดความสุขที่พบจะเป็นเครื่องมือวัดความสุขในกลุ่มบุคคลทั่วไป กลุ่มนิสิตนักศึกษา และกลุ่มผู้ป่วย แต่ยังไม่พบว่ามีเครื่องมือวัดความสุขทางพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยเฉพาะ ซึ่งสอดคล้องบุญโรม สุวรรณพาหุ; อรัญญา ตัญคำภีร์; และ วรณี แกมเกตุ. (2556: 136) ที่กล่าวว่าเครื่องมือประเมินสุขภาวะยังมีข้อจำกัด ซึ่งควรมีการพัฒนาเครื่องมือวัดสุขภาวะสำหรับวัยรุ่นเพิ่มเติม ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาเครื่องมือวัดความสุขสำหรับกลุ่มวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพราะช่วงวัยนี้เป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมาย เป็นช่วงวัยแห่งการเรียนรู้ที่จะเป็นผู้ใหญ่ เป็นช่วงของการค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง อีกทั้งมีความกดดันจากครอบครัวในโรงเรียนของการสอบแข่งขันเข้ามหาวิทยาลัย เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้เกิดความทุกข์ ความเครียดได้ง่าย และยังมีความเสี่ยงต่อการแสวงหาความสุขในทางที่ไม่เหมาะสม เมื่อไม่สามารถจัดการกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะการศึกษาและพัฒนาเครื่องมือวัดความสุขทางพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

4. งานวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความสุขกับความเครียด

ในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดความสุขทางพุทธศาสนา มีการตรวจสอบ โดยการหาความสัมพันธ์กับตัวแปรความเครียด เนื่องจากมีงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นว่าความสุขและความเครียดมีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

ฮอลลี และแคทเทอรีน (Holly H. Schiffrin; & Katherine Nelson. 2008) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการรับรู้ความเครียดและความสุขในนักศึกษา 100 คน โดยให้นักศึกษาทำแบบทดสอบความสุข 3 ฉบับ ได้แก่ The Satisfaction with Life Scale (SWLS) The Subjective Happiness Scale (SHS) และ The Authentic Happiness Inventory (AHI) และทำแบบทดสอบความเครียด 1 ฉบับ คือ The Perceived Stress Scale (PSS) จากผลการศึกษาพบว่า เครื่องมือวัดความสุขทั้ง 3 ฉบับนั้นมีความสัมพันธ์กัน โดย AHI กับ SWLS มีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ $r = .65$, $p < .001$ AHI กับ SHS มีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ $r = .65$, $p < .001$ และ SWLS กับ SHS มีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ $r = .59$, $p < .001$ นอกจากนี้ยังพบว่าความสุขกับความเครียดมีความสัมพันธ์กันในทางลบ ดังนี้ PSS กับ SWLS ($r = -.48$, $p < .001$) SHS ($r = -.42$, $p < .001$) AHI ($r = -.58$, $p < .001$) จากผลการศึกษาทำให้สรุปผลได้ว่า ความเครียดและความสุขนั้นมีความสัมพันธ์กันในทางลบ

โมนิก้า เรเน่ และลูเซีย (Monica T. Gonzalez-Ramirez; Rene Landero-Hernandez; & Lucia Quezada-Berumen. 2016) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขกับการรับรู้ความเครียดและหาตัวบ่งชี้ที่ทำให้เกิดความเครียด กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคคลที่มีอายุระหว่าง 25 ถึง 44 ปี จำนวน 290 คน โดยให้ทำแบบวัด 2 ฉบับ คือ The Subjective Happiness Scale (SHS) และ The Perceived Stress Scale (PSS) ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความสุขกับความเครียดมีความสัมพันธ์กัน

ในทางลบ และยิ่งพบอีกว่าในกลุ่มผู้ที่มีปัญหาความรัก ความสัมพันธ์กับคนรักจะมีความสุขน้อยและมีความเครียดสูง

จากงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ศึกษา พบว่า ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกันคือ ความสุขนั้นมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียด ดังนั้นผู้วิจัยจึงหาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขกับความเครียดเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการหาความตรงของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา

5. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัด

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนั้น เครื่องมือจะต้องมีประสิทธิภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อช่วยในการวิเคราะห์ผลและสร้างความน่าเชื่อถือให้กับงานวิจัย ดังนั้นการที่จะทำให้เครื่องมือมีคุณภาพ ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

การวิเคราะห์คุณภาพรายข้อเป็นการพิจารณาว่าข้อคำถามแต่ละข้อนั้นมีคุณภาพมากเพียงใด ข้อใดใช้ได้ข้อใดใช้ไม่ได้ จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร (อรพินทร์ ชูชม. 2545: 258) โดยข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์จะถูกเก็บเอาไว้เพื่อนำไปใช้งานจริงต่อไป ส่วนข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ผู้วิจัยสามารถนำไปแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือตัดข้อคำถามนั้นทิ้งไปได้ ซึ่งมีวิธีการในการวิเคราะห์ดังนี้

1. ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Indexes of Item-Objective Congruence, IOC) เป็นการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งคำนวณจากความสอดคล้องระหว่างประเด็นที่ต้องการวัดกับข้อคำถามที่สร้างขึ้น (สุวิมล ติรภานันท์. 2557: 145-148) โดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้พิจารณาว่าข้อคำถามแต่ละข้อนั้นสามารถวัดได้ตรงตามเนื้อหาและนิยามหรือไม่ ซึ่งค่า IOC นี้จะมีค่าระหว่าง -1.00 ถึง 1.00 โดยข้อคำถามที่ดีควรมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป แต่ถ้ามีค่าต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาแก้ไขปรับปรุงหรือตัดข้อคำถามนั้นออกไป

2. ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) เป็นคุณลักษณะของเครื่องมือที่บ่งบอกว่าข้อสอบข้อนั้นสามารถจำแนกความแตกต่างของผู้ทำข้อสอบได้เป็น 2 กลุ่มตามคุณลักษณะที่ต้องการวัด (อรพินทร์ ชูชม. 2545: 259) การคำนวณค่าอำนาจจำแนก คำนวณได้จากจำนวนผู้ตอบในกลุ่มสูงที่ตอบข้อนั้นถูกลบด้วยจำนวนผู้ตอบในกลุ่มต่ำที่ตอบข้อนั้นถูกหารด้วยจำนวนคนกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ ค่าอำนาจจำแนกนิยมเขียนแทนด้วย r มีค่าระหว่าง -1.00 ถึง 1.00 ซึ่งเครื่องมือที่ดีควรมีค่าอำนาจจำแนกมากกว่า 0.20 ขึ้นไป

การวิเคราะห์คุณภาพทั้งฉบับ เป็นการพิจารณาความสามารถของแบบวัดทั้งฉบับว่ามีคุณภาพมากเพียงใด ซึ่งมีวิธีการในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ความเที่ยงหรือความเชื่อมั่น (Reliability) หมายถึง ความสม่ำเสมอหรือความคงที่ของค่าที่วัดได้ โดยใช้เครื่องมือวัดชุดเดิม วัดกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดิมและวัดในพื้นที่เดิม (บุญใจ ศรีสถิตยัรนากร. 2555: 16-17) มีวิธีการทดสอบ ดังนี้

1.1 วิธีการทดสอบซ้ำ (Test-retest reliability) หมายถึง ความคงที่ของค่าที่วัดได้เมื่อนำเครื่องมือเดิมไปวัดซ้ำในช่วงเวลาที่ต่างกัน โดยวัดกับกลุ่มตัวอย่างเดิม จากนั้นนำข้อมูล ทั้ง 2 ครั้ง มาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยสูตรของเพียร์สันหรือสูตรของสเปียร์แมน

1.2 ความเที่ยงของเครื่องมือคู่ขนาน (Parallel-forms reliability) หมายถึง ความเท่าเทียมกันของค่าที่วัดได้จากเครื่องมือ 2 ฉบับที่คู่ขนานกัน ซึ่งวัดตัวแปรเดียวกันหรือวัดคุณลักษณะ

เดียวกัน มีความคล้ายคลึงกันในเนื้อหา รูปแบบของข้อคำถาม ค่าเฉลี่ยและความแปรปรวน โดยนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวกัน ในเวลาเดียวกัน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ออกมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยสูตรของสเปียร์แมน

1.3 วิธีวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องภายใน (Internal consistency reliability) หมายถึง ความสอดคล้องของคำถามในแบบสอบถามที่มีความเป็นเอกพันธ์ (Homogeneity) คือ ข้อคำถามมีความสัมพันธ์กันสามารถวัดในสิ่งเดียวกัน ซึ่งถือว่าเครื่องมือที่มีความสอดคล้องกันภายใน ซึ่งวิธีนี้ใช้แก้ปัญหาวิธีการหาค่าความเชื่อมั่นจาก 2 วิธีแรก ที่ประสบปัญหาไม่สามารถหาเวลาในการทำการทดสอบซ้ำได้หรือไม่สามารถสร้างเครื่องมือ 2 ชุดที่มีลักษณะเหมือนกันทุกประการได้ โดยวิธีการหาค่าความสอดคล้องภายใน มีดังนี้

1.3.1 วิธีแบ่งครึ่ง (Split-half method) เป็นการนำแบบทดสอบที่จะหาค่าความเชื่อมั่นไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งการตรวจให้คะแนน แยกข้อสอบออกเป็น 2 ส่วน เท่า ๆ กัน

1.3.2 วิธีใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) สามารถใช้กับการให้คะแนนแบบใดก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นการให้คะแนน 0 กับ 1 เท่านั้น

2. ความตรง (Validity) หมายถึง คุณสมบัติของเครื่องมือที่สามารถวัดในสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการจะวัดได้อย่างถูกต้อง ตรงจุดและเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัดให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ (อรพินทร์ ชูชม. 2545: 335) ซึ่งถือเป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของเครื่องมือวัด โดยมีหลักฐานที่ใช้สนับสนุนความตรงของเครื่องมือวัดที่แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้ (นิยะดา จิตต์จรัส. ม.ป.ป.)

2.1 ความตรงตามเนื้อหา (Content validity) หมายถึง การวัดได้ตรงกับเนื้อหาสาระที่ต้องการวัดได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของเครื่องมือวิจัยทุกประเภท ก่อนที่จะนำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลจำเป็นต้องตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ก่อนเป็นอย่างแรก การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา จะเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาในข้อคำถามกับเนื้อหาในนิยามเชิงปฏิบัติการและแนวคิด ทฤษฎีของตัวแปร วิธีการคำนวณค่าความตรงตามเนื้อหา ได้แก่

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Indexes of Item-Objective Congruence, IOC) เป็นการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งคำนวณจากความสอดคล้องระหว่างประเด็นที่ต้องการวัดกับข้อคำถามที่สร้างขึ้น (สุวิมล ติรกานันท์. 2557: 145-148) โดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้พิจารณาว่าข้อคำถามแต่ละข้อนั้นสามารถวัดได้ตรงตามเนื้อหาและนิยามหรือไม่ ซึ่งค่า IOC นี้จะมีค่าระหว่าง -1.00 ถึง 1.00 โดยข้อคำถามที่ดีควรมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป แต่ถ้ามีค่าต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาแก้ไขปรับปรุงหรือตัดข้อคำถามนั้นออกไป

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา จะทำให้ได้ข้อสรุปตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิว่าแบบวัดดูเหมือนจะวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยจำเป็นต้องอาศัยการหาหลักฐานด้วยวิธีการอื่นๆ เพิ่มเติมอีก (นิยะดา จิตต์จรัส. ม.ป.ป.)

2.2 ความตรงตามโครงสร้างหรือความตรงเชิงภาวะสันนิษฐาน (Construct validity) เป็นการตรวจสอบความตรงว่า เครื่องมือวัดนั้นสามารถวัดได้ครอบคลุมขอบเขตของความหมายหรือคุณลักษณะตามทฤษฎีที่ใช้สร้างเครื่องมือหรือไม่ (สุวิมล ติรกานันท์. 2557: 150) ซึ่งมีวิธีตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานของเครื่องมือ ดังนี้

2.2.1 ใช้เครื่องมือวัดที่สร้างขึ้นไปเปรียบเทียบกับเครื่องมือวัดที่ได้มาตรฐาน โดยเครื่องมือวัดที่ได้มาตรฐานนั้นจะต้องเป็นเครื่องมือวัดที่มีโครงสร้างสอดคล้องกับสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการวัดและเป็นเครื่องมือวัดที่คุณภาพสูง โดยหาความสัมพันธ์ของเครื่องมือทั้ง 2 ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

2.2.2 Known-group technique เป็นการนำเครื่องมือวัดที่สร้างขึ้นไปวัดในกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยกลุ่มหนึ่งมีคุณสมบัติตรงตามที่ต้องการวัดและอีกกลุ่มหนึ่งมีคุณสมบัติไม่ตรงตามที่ต้องการวัด จากนั้นนำผลที่ได้ไปเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนทั้ง 2 กลุ่มด้วยการทดสอบค่าสถิติที (t-test)

2.2.3 Multitrait-Multimethod Technique เป็นการวัดหลายคุณลักษณะของเครื่องมือวัดด้วยการใช้แบบวัดหลาย ๆ ชนิด โดยการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแบบวัดซึ่งวัดภาวะสันนิษฐานหรือตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป และแต่ละตัวแปรจะถูกสร้างโดยใช้วิธีวัดตั้งแต่ 2 วิธีขึ้นไป (นิยะดา จิตต์จรัส. ม.ป.ป.) โดยหลักฐานที่สนับสนุนความตรงของแบบวัดมี 2 วิธีคือ การหาความตรงเหมือน (Convergent validity) และความตรงจำแนก (Discriminant validity)

2.2.3.1 ความตรงเหมือน (Convergent validity) คือ การที่แบบวัดที่ต้องการวัดมีความสัมพันธ์กับแบบวัดอื่น ๆ ที่วัดตัวแปรตัวเดียวกัน

2.2.3.2 ความตรงจำแนก (Discriminant validity) คือ การที่แบบวัดที่ต้องการวัดไม่มีความสัมพันธ์กับแบบวัดอื่น ๆ ที่วัดตัวแปรต่างกัน

2.2.4 วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) เป็นวิธีการอธิบายข้อมูลให้ง่ายขึ้นด้วยการลดจำนวนตัวแปรให้น้อยลง โดยการหาโครงสร้างองค์ประกอบจำนวนน้อย ๆ ที่แทนตัวแปรจำนวนมาก ๆ โดยยึดหลักการว่า การที่ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันนั้นเป็นเพราะมีองค์ประกอบร่วมกันอยู่ สังเกตได้จากการจับกลุ่มของตัวแปรหรือค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่จะมีความสัมพันธ์กันสูงเป็นกลุ่ม ๆ แสดงว่าตัวแปรเหล่านี้มีองค์ประกอบร่วมกัน โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบนั้นจะมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ (สำราญ มีแจ้ง. 2557: 362)

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบรวมที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ตามโครงสร้างหรือทฤษฎี โดยที่จำนวนองค์ประกอบที่หาได้จะมีจำนวนน้อยกว่าจำนวนตัวแปร และเพื่อหาว่ามีองค์ประกอบอะไรร่วมกันอยู่บ้าง โมเดลนี้เรียกว่า Exploration Factor Analysis Model หรือ EFA

2. เพื่อต้องการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับโครงสร้างขององค์ประกอบว่าในองค์ประกอบแต่ละตัวนั้นประกอบด้วยตัวแปรอะไรบ้าง และตัวแปรแต่ละตัวควรมีน้ำหนักหรืออิทธิพลความสัมพันธ์กับองค์ประกอบมากน้อยเพียงใด ตรงกับที่คาดคะเนไว้หรือไม่หรือสรุปได้ว่าเพื่อต้องการทดสอบว่าองค์ประกอบนี้ตรงกับโมเดลหรือตรงกับทฤษฎีที่มีอยู่หรือไม่ โมเดลนี้เรียกว่า Confirmatory Factor Analysis Model หรือ CFA

2.3 ความตรงตามเกณฑ์สัมพันธ์ (Criterion-related reliability) เป็นการหาหลักฐานเพื่อมาสนับสนุนความตรงของเครื่องมือวัด ว่าสามารถวัดได้ตรงตามที่ต้องการหรือไม่ โดยพิจารณาคะแนนที่ได้จากแบบวัดนำมาเปรียบเทียบกับตัวเกณฑ์ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ (สุวิมล ติรกาพันธ์. 2557: 148-149)

2.3.1 ความตรงตามสภาพปัจจุบันหรือความตรงร่วมสมัย (Concurrent validity) หมายถึง เครื่องมือสามารถวัดคุณลักษณะได้ตรงกับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน

2.3.2 ความตรงตามการพยากรณ์หรือความตรงเชิงพยากรณ์ (Predictive validity) หมายถึง เครื่องมือสามารถทำนายหรือพยากรณ์คุณลักษณะและสภาพความเป็นจริงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

จุดสำคัญของการตรวจสอบความตรงตามเกณฑ์นั้น อยู่ที่การคัดเลือกตัววัดเกณฑ์ที่มีความเหมาะสม ซึ่งสามารถเป็นตัวแทนของตัวเกณฑ์ที่แท้จริงได้

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ด้วยการวิเคราะห์คุณภาพรายข้อ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และการหาค่าอำนาจจำแนก การวิเคราะห์คุณภาพทั้งฉบับโดยการหาค่าความเชื่อมั่นแบบแอลฟาของครอนบาค และการหาความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานโดยการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบเชิงยืนยัน และการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสุขจากแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนากับคะแนนความสุขจากการประเมินความสุขของตนเอง นอกจากนี้ผู้วิจัยหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสุขจากแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนากับคะแนนความเครียดจากแบบวัดความเครียดสวนปรุง ชุด 20 ข้อ ซึ่งวิธีการนี้จะเป็นการหาความตรงตามเกณฑ์ที่เรียกว่า ความตรงตามสภาพ (Concurrent validity) ซึ่งการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสามารถเป็นหลักฐานส่วนหนึ่งที่สนับสนุนความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานของแบบวัดได้ (นิยะดา จิตต์จรัส. ม.ป.ป.)

6. กรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของความสุขตามแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ ที่ได้กล่าวถึงความสุขในระดับต่างๆ เริ่มตั้งแต่ความสุขที่มีลักษณะหายไปในจนถึงความสุขที่ประณีต โดยผู้วิจัยได้ให้ความหมายของความสุขทางพุทธศาสนาว่า หมายถึง สภาวะของกายและใจที่เป็นอิสระจากการบีบคั้น อันเป็นผลจากการที่บุคคลดำเนินชีวิตตามหลักไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย ศีล สมาธิและปัญญา ดังนี้

ศีล หมายถึง การประพฤติทางกาย วาจาให้มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และสังคม โดยเป็นไปอย่างเกื้อกูลและไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน

สมาธิ หมายถึง การมีจิตเป็นกุศล ประกอบด้วย การมีจิตใจที่มีคุณธรรม เช่น ความเมตตากรุณา การมีจิตใจที่มีสมรรถภาพ เช่น ความเข้มแข็งมั่นคง ความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบ ความมีสติมีสมาธิและการมีสุขภาพจิตที่ดี เช่น ความอิมใจ ความร่าเริงเบิกบานใจ ความสดชื่นผ่อนคลาย

ปัญญา หมายถึง การรู้ตรงตามความเป็นจริงของสิ่งทั้งปวง การรู้จักนำเอาความรู้มาคิดแก้ปัญหา คิดที่จะทำสิ่งต่างๆ ในทางที่เกื้อกูลสร้างสรรค์

โดยแบ่งความสุขทางพุทธศาสนาออกได้เป็น 4 ด้านตามความประณีตของความสุข ดังนี้

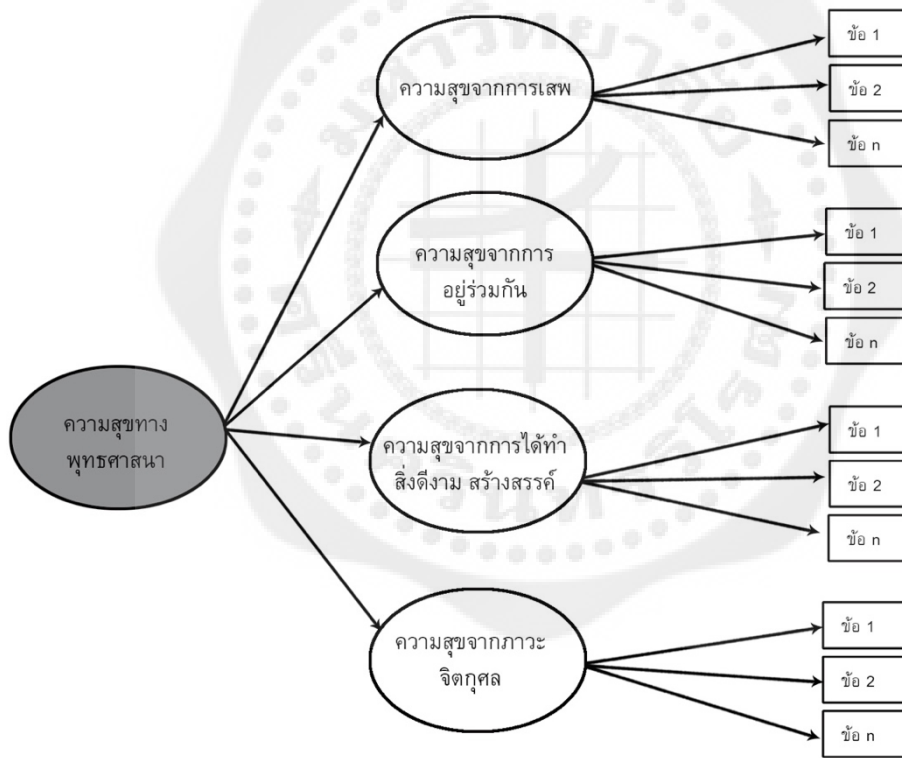
1. ความสุขจากการเสพ หมายถึง ความสุขที่ได้จากการรู้จักเสพสิ่งต่างๆ เช่น บัณฑิต 4 สื่อ เทคโนโลยีต่างๆ ผ่านทางตา หู จมูก ลิ้นและร่างกาย ด้วยจิตที่เป็นกุศล อย่างรู้เท่าทันโทษและประโยชน์

2. ความสุขจากการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล หมายถึง ความสุขที่ได้จากการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น สรรพสัตว์และธรรมชาติที่อยู่รอบตัวเราอย่างพึ่งพาอาศัย ด้วยจิตที่เป็นกุศลและประกอบด้วยปัญญา

3. ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ หมายถึง ความสุขที่ได้จากการสนองความอยากในทางที่ดีงาม ได้แก่ การใฝ่รู้ การริเริ่มทำสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ตามสภาวะของสิ่งนั้นๆ ด้วยจิตที่เป็นกุศลและประกอบด้วยปัญญา

4. ความสุขจากภาวะจิตกุศล หมายถึง ความสุขที่ได้จากการพัฒนาจิตใจให้เจริญงอกงามในคุณธรรมความดีงาม มีจิตใจที่สงบ มีสมาธิด้วยการทำสมาธิ เจริญสติและรู้เท่าทัน รู้จักคิดพิจารณาความเป็นจริงตามธรรมชาติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 2 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

จากภาพประกอบ 2 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัยของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา เป็นโมเดลการวัดความสุขทางพุทธศาสนาที่ประกอบด้วยองค์ประกอบของระดับความสุขทางพุทธศาสนา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์และด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 93,051 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 530 คน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 สำหรับการวิเคราะห์คุณภาพรายข้อจำนวน 130 คน 2) กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 สำหรับการวิเคราะห์คุณภาพทั้งฉบับจำนวน 400 คน มีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม มีห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ในการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 ผู้วิจัยพิจารณาจาก 2 เกณฑ์ คือ 1) ในการวิเคราะห์ห้อยค์ประกอบตามที่นงลักษณ์ วิรัชชัย (2555: 71) กล่าวว่า ควรมีกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ 100 คนและควรมีอย่างน้อย 5-10 คนต่อหนึ่งตัวบ่งชี้ ในงานวิจัยนี้กำหนดไว้ 17-32 ตัวบ่งชี้ ดังนั้นจึงควรมีกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 170-320 คน 2) ตารางเครสซีและมอแกน (พิสนุ ฟองศรี. 2557: 96) ซึ่งกำหนดว่าควรมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อยจำนวน 384 คน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา ซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องมือดังนี้

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขทางพุทธศาสนา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดนิยามความหมายของความสุขตามแนวพุทธศาสนา และกำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา

2. ผู้วิจัยเขียนข้อคำถามให้มีความสอดคล้องกับนิยามและโครงสร้าง โดยมีลักษณะเป็นสถานการณ์คำถามปลายเปิด โดยให้มีจำนวนข้อคำถามอย่างน้อย 2 เท่าของโครงสร้างที่กำหนด

ตาราง 2 แสดงโครงสร้างของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา

โครงสร้างของแบบสอบถาม	จำนวนข้อที่กำหนด
ระดับที่ 1 ความสุขจากการเสพ	
- ตา	1-2
- หู	1-2
- จมูก	1-2
- ลิ้น	1-2
- ร่างกาย	1-2
- การใช้ประสาทสัมผัสโดยรวม	1-2
รวม	6-12
ระดับที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน	
- ครอบครัวและคุณครู	1-2
- เพื่อน	1-2
- บุคคลอื่น	1-2
- สัตว์	1-2
- ธรรมชาติ	1-2
รวม	5-10
ระดับที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์	
- พัฒนาตนเอง	1-2
- ริเริ่มทำสิ่งที่ดี	1-2
รวม	2-4

ตาราง 2 (ต่อ)

โครงสร้างของแบบสอบถาม	จำนวนข้อที่กำหนด
ระดับที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล	
	4-6
รวม	4-6
รวมทั้งฉบับ	17-32

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความสอดคล้องตามนิยาม จากนั้นทำการปรับปรุงแก้ไขและคัดเลือกข้อคำถาม

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจิตวิทยาพัฒนาการ ด้านพุทธศาสนา และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาตามนิยาม นำผลที่ได้มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วทำการคัดเลือกข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ คือ มีค่ามากกว่า 0.5 จากนั้นนำข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยคงความสมบูรณ์ของนิยามและโครงสร้างเอาไว้ด้วย

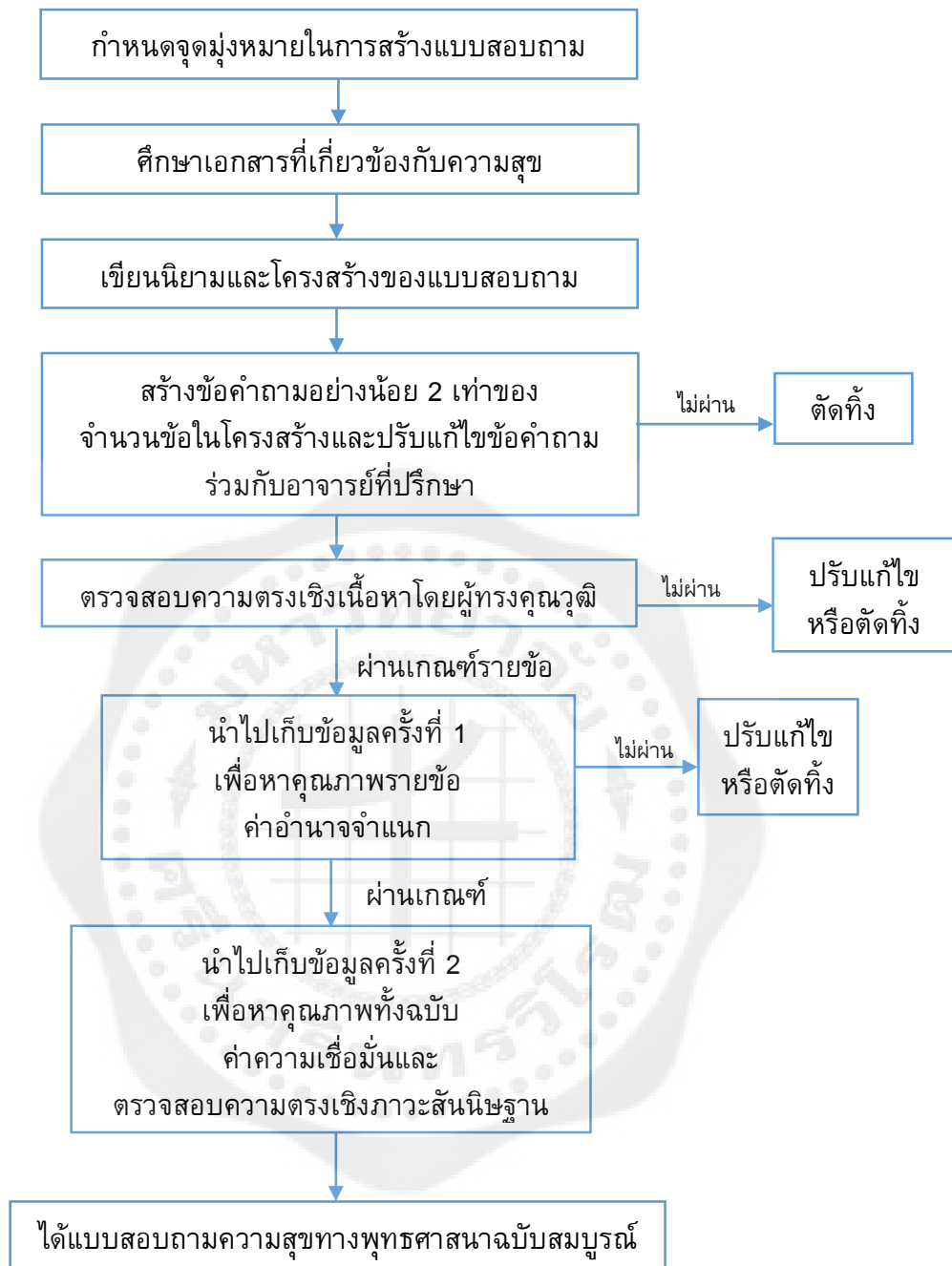
5. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองเก็บข้อมูลกับนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 5 คน เพื่อทำการสอบถามถึงโอกาสในการประสบกับสถานการณ์ การใช้ภาษา การประเมินระยะเวลาในการทำ การให้คะแนน เพื่อนำคำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไขและคัดเลือกข้อคำถามอีกครั้ง

6. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 กับนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยม จำนวน 130 คน จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้แล้ว (Corrected Item-Total Correlation, CITC) และค่าสถิติทีแบบเป็นอิสระจากกัน (Independent sample t-test) โดยใช้เทคนิค 25% ในการแบ่งกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ซึ่งผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก (CITC) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป หรือมีค่าสถิติที (t-test) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยข้อคำถามจะต้องครอบคลุมนิยามและโครงสร้างของแบบสอบถาม

7. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 กับนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยม จำนวน 420 คน จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

8. วิเคราะห์ความตรงเชิงภาวะสันนิษฐาน (Construct validity) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis, CFA) และหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมจากแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา แบบวัดความเครียดสวนปรุง ชุด 20 ข้อ และคะแนนที่นักเรียนประเมินความสุขของตนเอง

ผู้วิจัยสรุปขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือนวัดความสุขทางพุทธศาสนา ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 สรุปขั้นตอนในการพัฒนาแบบสอบถามความทุกข์ทางพุทธศาสนา

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 เรื่องทั่วไปของฉัน

เรื่องทั่วไปของฉัน เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อที่สอบถามถึงข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาวะที่ฉับเป็นอยู่

สภาวะที่ฉับเป็นอยู่ เป็นแบบวัดความเครียด ใช้วัดสภาวะที่เกิดขึ้นในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ เป็นมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยนำมาจากแบบวัดความเครียดสวนปรุง ชุด 20 ข้อ (SPST-20)

คำชี้แจง

ให้นักเรียนสำรวจดูว่าในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมา มีเหตุการณ์ในข้อใดเกิดขึ้นกับตัวนักเรียนบ้าง ถ้าเหตุการณ์ใดไม่ได้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน ให้ทำเครื่องหมายลงในช่องไม่เคยเกิดขึ้นเลย แต่ถ้ามีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นกับตัวนักเรียน ให้ประเมินว่านักเรียนมีความรู้สึกเครียดมากน้อยเพียงใดต่อเหตุการณ์นั้น

ข้อที่	นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อเหตุการณ์ต่อไปนี้	ไม่เคยเกิดเหตุการณ์นี้ขึ้นเลย	ระดับของความรู้สึก				
			ไม่รู้สึกเครียดเลย	เครียดน้อย	เครียดปานกลาง	เครียดมาก	เครียดมากที่สุด
00	กลัวทำงานผิดพลาด						
00	ไปไม่ถึงเป้าหมายที่วางไว้						
00	ครอบครัวมีความขัดแย้งกัน ในเรื่องเงินหรือเรื่องงานในบ้าน						
00	เป็นกังวลกับเรื่องสารพิษหรือมลภาวะในอากาศ น้ำ เสียง และดิน						

เกณฑ์การให้คะแนน เป็นดังนี้

0 คือ ไม่เคยเกิดเหตุการณ์นี้ขึ้นเลย	1 คือ ไม่รู้สึกเครียดเลย
2 คือ รู้สึกเครียดน้อย	3 คือ รู้สึกเครียดปานกลาง
4 คือ รู้สึกเครียดมาก	5 คือ รู้สึกเครียดมากที่สุด

รวมคะแนนทั้งหมด แล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ระดับคะแนน 0 – 23 คะแนน หมายถึง มีความเครียดน้อย

ระดับคะแนน 24 – 41 คะแนน หมายถึง มีความเครียดปานกลาง

ระดับคะแนน 42 – 61 คะแนน หมายถึง มีความเครียดในระดับสูง

ระดับคะแนน 62 คะแนนขึ้นไป หมายถึง มีความเครียดในระดับรุนแรง

ตอนที่ 3 ฉับกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน

ฉับกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน เป็นแบบสอบถามสถานการณ์ปลายเปิด ที่ใช้วัดความสุขทางพุทธศาสนา โดยให้ผู้ตอบเขียนอธิบายเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึกและการกระทำต่อสถานการณ์ทั้ง 25 ข้อ โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 4 ส่วน ตามด้านของความสุขทางพุทธศาสนา ดังนี้ ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงามสร้างสรรค์และด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล ตัวอย่างแบบสอบถามเป็นดังนี้

คำชี้แจง

ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ต่อไปนี้ ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่นักเรียนสามารถพบได้ในชีวิตประจำวัน แล้วตอบคำถามด้วยการเขียนอธิบายสิ่งที่นักเรียนคิด รู้สึกและกระทำต่อสถานการณ์เหล่านั้น

สถานการณ์ 00 ในขณะที่นักเรียนเรียนหนังสืออยู่ ปรากฏว่าโทรศัพท์มือถือมีไลน์เข้ามา นักเรียนจะอย่างไรกับโทรศัพท์ .....

ทำไมนักเรียนถึงทำเช่นนั้น .....

ภายหลังจากที่ทำเช่นนั้นนักเรียนรู้สึกอย่างไร .....

เกณฑ์การให้คะแนน

การให้คะแนนจะพิจารณาจากคำตอบทั้งด้านของพฤติกรรม ความคิดและความรู้สึกของนักเรียนที่ตอบสนองต่อสถานการณ์ โดยแต่ละข้อจะมีคะแนนเต็ม 3 คะแนน มีเกณฑ์ในการให้คะแนนเป็นดังนี้

1. การตอบด้านพฤติกรรม แบ่งออกเป็นพฤติกรรมที่เป็นกุศลและอกุศล พฤติกรรมที่เป็นกุศล เช่น การเสพสิ่งต่างๆ ด้วยประสาธน์สัมพันธ์ทั้ง 5 อย่างรู้เท่าทัน การอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างไม่เบียดเบียน การทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เป็นต้น พฤติกรรมที่เป็นอกุศล เช่น การเสพสิ่งต่างๆ อย่างมั่วเมา การเบียดเบียนผู้อื่น ทำร้ายผู้อื่น การทำในสิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์ เป็นต้น ถ้าคำตอบของนักเรียนเป็นพฤติกรรมที่เป็นกุศล นักเรียนจะได้ 1 คะแนน ถ้าคำตอบของนักเรียนเป็นพฤติกรรมที่เป็นอกุศล นักเรียนจะได้ 0 คะแนน

2. การตอบด้านความคิด แบ่งออกเป็นความคิดที่เกิดจากการใช้ปัญญาและไม่ใช้ปัญญา ถ้าคำตอบของนักเรียนเป็นการคิด วิเคราะห์ด้วยปัญญา รู้เท่าทันความเป็นจริงตามธรรมชาติ นักเรียนจะได้ 1 คะแนน ถ้าคำตอบของนักเรียนเป็นการคิดที่ไม่ใช้ปัญญา ไม่รู้เท่าทันความเป็นจริงตามธรรมชาติ นักเรียนจะได้ 0 คะแนน

3. การตอบด้านความรู้สึก แบ่งออกเป็นความรู้สึกที่เป็นกุศลและเป็นอกุศล ความรู้สึกที่เป็นกุศล เช่น ความรู้สึกมีความสุข อิ่มเอม เบิกบานใจ สบายใจ เป็นต้น ความรู้สึกที่เป็นอกุศล เช่น ความรู้สึกเป็นทุกข์ใจ เศร้าใจ เสียใจ ไม่สบายใจ คับข้องใจ เป็นต้น ถ้าคำตอบของนักเรียนเป็นความรู้สึกที่เป็นกุศล นักเรียนจะได้ 1 คะแนน ถ้าคำตอบของนักเรียนเป็นความรู้สึกที่เป็นอกุศล นักเรียนจะได้ 0 คะแนน

เมื่อรวมคะแนนทั้ง 3 ส่วนเข้าด้วยกัน จะทำให้ใน 1 ข้อ มีคะแนนรวมเป็น 3 คะแนน สำหรับผู้ที่ได้คะแนนรวมน้อย หมายถึง เป็นผู้ที่มีความสุขทางพุทธศาสนาน้อย สำหรับผู้ที่ได้คะแนนรวมมาก หมายถึง เป็นผู้ที่มีความสุขทางพุทธศาสนา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำเรื่องขอหนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลที่โรงเรียนราชวินิต มัธยม
2. ผู้วิจัยทำเรื่องขอรับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรม สำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ โดยได้รับใบรับรองจริยธรรมการวิจัยเลขที่ SWUEC/E-380/2559
3. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัยยื่นต่อผู้อำนวยการโรงเรียนราชวินิต มัธยม เพื่อขออนุมัติในการเข้าไปเก็บข้อมูล
4. หลังจากได้รับการตอบกลับมาจากทางโรงเรียน ผู้วิจัยเข้าพบอาจารย์แนะแนว เพื่อพูดคุยถึงรายละเอียดของแบบสอบถามและนัดวันเวลาในการเข้าไปเก็บข้อมูล
5. ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 ด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 คน จากนั้นตรวจสอบและคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ผลทางสถิติ
6. หลังจากปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงเข้าไปเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 420 คน จากนั้นตรวจสอบและคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ผลทางสถิติ

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation, S.D) ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (Coefficient of Variation, C.V)
2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่
  - 2.1 การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence, IOC) ของข้อคำถาม ซึ่งจะต้องมีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 โดยคงความสมบูรณ์ของนิยามและโครงสร้างเอาไว้ด้วย
  - 2.2 การหาค่าอำนาจจำแนก โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้แล้ว (Corrected Item-Total Correlation, CITC) และค่าสถิติทีแบบเป็นอิสระจากกัน (Independent sample t-test) โดยใช้เทคนิค 25% ในการแบ่งกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ซึ่งควรมีค่า CITC มากกว่า 0.2 (บุญใจ ศรีสถิตยัณราภูร. 2555: 343-344) และค่าสถิติทีจะต้องมีนัยสำคัญที่ .05 โดยคงความสมบูรณ์ของนิยามและ โครงสร้างเอาไว้ด้วย
  - 2.3 การหาค่าความเชื่อมั่น พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)
  - 2.4 การหาความตรงเชิงภาวะสันนิษฐาน โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) และการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนากับแบบวัดความเครียดสวนปรุง ชุด 20 ข้อ (SPST-20) และการประเมินความสุขของตนเอง ซึ่งในการวิเคราะห์องค์ประกอบมีเกณฑ์ในการพิจารณาข้อตกลงเบื้องต้น ดังนี้ ค่าสถิติทดสอบของบาร์ทเลท (Bartlett's test of Sphericity) และค่าดัชนีไกเซอร์-เมเยอร์-ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin

of sampling adequacy, KMO) เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลมีความสัมพันธ์กันมากเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้หรือไม่ จากนั้นนำข้อมูลไปทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อพิจารณาค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) ค่าดัชนีความกลมกลืนที่ปรับค่า (AGFI) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของค่าความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เป็นดังนี้

ตาราง 3 แสดงเกณฑ์ในการพิจารณาข้อตกลงเบื้องต้น

ข้อตกลงเบื้องต้น	เกณฑ์ในการพิจารณา
ค่า KMO	มากกว่า 0.6
ค่า Bartlett's test	ปฏิเสธสมมติฐาน
ค่า χ^2	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
ค่า χ^2/df	น้อยกว่า 2.00
ค่า GFI	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.95
ค่า AGFI	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.95
ค่า RMSEA	น้อยกว่า 0.05
ค่า SRMR	น้อยกว่า 0.05
ค่า CFI	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.95

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลความหมายผลที่ได้การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
p	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
χ^2	แทน	ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square)
df	แทน	องศาอิสระ
χ^2/df	แทน	ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์
GFI	แทน	ค่าดัชนีความกลมกลืน (Goodness of Fit Index)
AGFI	แทน	ค่าดัชนีความกลมกลืนที่ปรับค่า (Adjusted Goodness of Fit Index)
RMSEA	แทน	ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของค่าความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation)
SRMR	แทน	ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standard Root Mean Square Residual)
CFI	แทน	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index)
b	แทน	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (คะแนนดิบ)
SE	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
B	แทน	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (คะแนนมาตรฐาน)
t	แทน	ค่าสถิติที
R^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์หรือค่าความเชื่อมั่น
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
C.V.	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เพิ่มเติม : การศึกษาความสุขทางพุทธศาสนาของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 4

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน ทั้งหมด (คน)	เก็บข้อมูลครั้งที่ 1		เก็บข้อมูลครั้งที่ 2	
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ					
ชาย	235	54	45.4	181	47.1
หญิง	268	65	54.6	203	52.9
รวม	503	119	100.0	384	100.0
2. อายุ (ปี)					
15	43	5	4.2	38	9.9
16	190	48	40.3	142	37.0
17	194	57	47.9	137	35.7
18	75	9	7.6	66	17.2
19	1	-	-	1	0.3
รวม	503	119	100	384	100.0
3. ระดับชั้น					
ม.4	153	9	7.6	144	37.5
ม.5	243	85	71.4	158	41.1
ม.6	107	25	21.0	82	21.4
รวม	503	119	100	384	100.0
4. สายการเรียน					
คำนวณ	152	54	45.4	98	25.5
ภาษา	158	33	27.7	125	32.6
วิทยาศาสตร์	193	32	26.9	161	41.9
รวม	503	119	100	384	100.0

จากตาราง 4 พบว่า มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 503 คน แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 จำนวน 119 คน การเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 จำนวน 384 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายร้อยละ 47.1 เพศหญิงร้อยละ 52.9 มีอายุตั้งแต่ 15 ถึง 19 ปี โดยพบว่าส่วนใหญ่มีอายุ 16 และ 17 ปี คิดเป็นร้อยละ 37 และ 35.7 กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึง 6 ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 41.1 และศึกษาอยู่ใน 3 สายการเรียน ได้แก่ สายคำนวณ ภาษาและวิทยาศาสตร์ ซึ่งส่วนใหญ่เรียนสาย วิทยาศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 41.9

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับ สรุปผลได้ดังนี้

2.1 โครงสร้างและข้อคำถามของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับความสุข ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามให้มีลักษณะเป็นข้อคำถามสถานการณ์ (ปลายเปิด) ที่สามารถเกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้ตรงตามนิยามของความสุขทางพุทธศาสนา ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ความสุขจากการเสพ ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงามสร้างสรรค์และความสุขจากภาวะจิตกุศล โดยในเบื้องต้นผู้วิจัยสร้างข้อคำถามที่เป็นสถานการณ์ขึ้นมาจำนวน 102 ข้อ จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อคำถามมาคัดเลือกร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ได้ข้อคำถามที่ตรงตามนิยามและเป็นสถานการณ์ที่นักเรียนมีโอกาสจะประสบได้มากที่สุด จนเหลือข้อคำถามจำนวน 79 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามความสุขจากการเสพจำนวน 21 ข้อ ความสุขจากการอยู่ร่วมกันจำนวน 21 ข้อ ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์จำนวน 19 ข้อ และความสุขจากภาวะจิตกุศลจำนวน 18 ข้อ

2.2. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity)

จากนั้นนำแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 79 ข้อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา โดยมีโครงสร้างตามตาราง 5

ตาราง 5 แสดงโครงสร้างของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 79 ข้อสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา

โครงสร้างของแบบสอบถาม	จำนวนข้อที่คาดหวังในแบบสอบถามจริง	จำนวนข้อสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา	
		จำนวนข้อ	ข้อที่
ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ			
- ตา	1-2	4	1, 2, 3, 4
- หู	1-2	4	5, 6, 7, 8
- จมูก	1-2	1	9
- ลิ้น	1-2	4	10, 11, 12, 13
- ร่างกาย	1-2	4	14, 18, 19, 22
- การใช้ประสาทสัมผัสโดยรวม	1-2	4	15, 16, 17, 21
รวม	6-12	21	

ตาราง 5 (ต่อ)

โครงสร้างของแบบสอบถาม	จำนวนข้อที่ คาดหวังในแบบ สอบถามจริง	จำนวนข้อสำหรับ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา	
		จำนวนข้อ	ข้อที่
ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน			
- ครอบครัวและคุณครู	1-2	8	23, 24, 25, 26, 31, 32, 33, 34
- เพื่อน	1-2	4	27, 28, 29, 30
- บุคคลอื่น	1-2	3	35, 36, 37
- สัตว์	1-2	4	38, 39, 40, 41
- ธรรมชาติ	1-2	2	42, 43
รวม	5-10	21	
ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์			
- พัฒนาตนเอง	1-2	7	45, 46, 47, 48, 49, 50, 51
- ริเริ่มทำสิ่งที่ดี	1-2	12	52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63
รวม	2-4	19	
ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล			
	4-6	18	64, 65, 66, 67,68, 69, 70, 71, 72,73, 74, 75, 76, 77,78, 79, 80, 81
รวม	4-6	18	
รวมทั้งฉบับ	17-32	79 ข้อ	

จากตาราง 5 แสดงโครงสร้างของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 79 ข้อ ประกอบด้วยความสุข 4 ด้าน ได้แก่ ความสุขจากการเสพ ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์และความสุขจากภาวะจิตกุศล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ ในด้านการเสพผ่านทางตามีข้อคำถามที่เป็นสถานการณ์ จำนวน 4 ข้อ เสพผ่านทางหูจำนวน 4 ข้อ เสพผ่านทางจมูกจำนวน 1 ข้อ เสพผ่านทางลิ้น จำนวน 4 ข้อ เสพผ่านทางร่างกายจำนวน 4 ข้อ และการเสพจากการใช้ประสาทสัมผัสโดยรวม จำนวน 4 ข้อ รวม

เป็นข้อคำถามจำนวน 21 ข้อ โดยผู้วิจัยมีความคาดหวังว่า หลังจากการคัดเลือกข้อคำถามแล้วจะเหลือข้อคำถามในแต่ละด้าน 1 - 2 ข้อ รวมเป็นจำนวน 6 - 12 ข้อ

ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน ในด้านครอบครัวและคุณครุมีข้อคำถามที่เป็นสถานการณ์จำนวน 8 ข้อ เพื่อนจำนวน 4 ข้อ บุคคลอื่นจำนวน 3 ข้อ สัตว์จำนวน 4 ข้อ และ ธรรมชาติจำนวน 2 ข้อ รวมเป็นข้อคำถามจำนวน 21 ข้อ โดยผู้วิจัยมีความคาดหวังว่าหลังจากการคัดเลือกข้อคำถามแล้วจะเหลือข้อคำถามในแต่ละด้าน 1 - 2 ข้อ รวมเป็นจำนวน 5 - 10 ข้อ

ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ในด้านการพัฒนาตนเองมีข้อคำถามที่เป็นสถานการณ์จำนวน 7 ข้อ การริเริ่มทำสิ่งที่ดีจำนวน 12 ข้อ รวมเป็นข้อคำถามจำนวน 19 ข้อ โดยผู้วิจัยมีความคาดหวังว่า หลังจากการคัดเลือกข้อคำถามแล้วจะเหลือข้อคำถามในแต่ละด้าน 1 - 2 ข้อ รวมเป็นจำนวน 2 - 4 ข้อ

ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล มีข้อคำถามที่เป็นสถานการณ์จำนวน 18 ข้อ ซึ่งเป็นด้านที่มีขอบเขตของเนื้อหากว้าง ผู้วิจัยจึงคาดหวังว่า หลังจากการคัดเลือกข้อคำถามแล้วจะเหลือข้อคำถามรวมเป็นจำนวน 4 - 6 ข้อ

เมื่อรวมข้อคำถามที่เป็นสถานการณ์สำหรับวัดความสุขทางพุทธศาสนาทั้ง 4 ด้านแล้ว จึงได้ข้อคำถามทั้งหมดรวมเป็นจำนวน 79 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่า หลังจากการคัดเลือกข้อคำถามแล้วจะเหลือข้อคำถามรวมเป็นจำนวน 17 - 32 ข้อ

ข้อคำถามสถานการณ์จำนวน 79 ข้อนี้ ผู้วิจัยได้นำไปให้กับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ทำการพิจารณาความสอดคล้องของนิยามกับข้อคำถาม ซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยาพัฒนาการจำนวน 2 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนาจำนวน 1 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผลจำนวน 2 ท่าน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อคำถาม คือ ข้อคำถามควรมีค่า IOC มากกว่า 0.5 และต้องคงความสมบูรณ์ของนิยามและโครงสร้างเอาไว้ ซึ่งผลการพิจารณาข้อคำถามทั้ง 79 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และความคิดเห็น ซึ่งแสดงเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์และด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล ดังตาราง 6, 7, 8 และ 9

ตาราง 6 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องและความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 79 ข้อ **ด้านที่ 1 ด้านความสุขจากการเสพ**

ข้อ ที่	ด้าน	ระดับที่ 1 ความสุขจากการเสพ	ค่า IOC	ความคิดเห็น ผู้ทรงคุณวุฒิ	คัด เลือก
1	ตา	วันนี้ทุกคนในครอบครัวหุุดอยู่บ้านพร้อมหน้ากัน จึงมานั่งดูทีวีตีภาพยนตร์ด้วยกัน ขณะที่ทุกคนกำลังดูอย่างตื่นตื่น คุณพ่อเกิดปวดท้องเข้าห้องน้ำขึ้นมา จึงบอกให้นักเรียนหยุดภาพยนตร์เอาไว้ก่อนเพื่อรอให้คุณพ่อออกมาดูพร้อมๆกัน	0.4	สถานการณ์เป็นเรื่องทั่วไป	
2	ตา	นักเรียนกำลังเล่นเกมส้อยู่ในห้องอย่างเมามันส์ แล้วก็ได้ยินเสียงคุณแม่เคาะประตู พร้อมกับเรียกนักเรียนให้ไปรวมกันเป่าเค้กและร้องเพลงสุขสันต์วันเกิดให้กับคุณตา...เดี๋ยวนี้เลย!!!	0.2	สถานการณ์เป็นเรื่องทั่วไป ไม่ชัดเจน	
3	ตา	ในขณะที่นักเรียนเรียนหนังสืออยู่ในห้องเรียน ปรากฏว่าโทรศัพท์มือถือของนักเรียนมีไลน์เข้ามา	0.8		/
4	ตา	สัปดาห์หน้าจะเป็นวันสอบกลางภาค วันนี้นักเรียนได้หยุดอ่านหนังสือ ทบทวนอยู่ที่บ้าน นักเรียนอ่านทบทวนจนรู้สึกเหนื่อย จึงตั้งใจว่าจะพักผ่อนคอมพิวเตอร์สัก 30 นาที แต่พอหันมาดูนาฬิกาอีกทีก็เล่นคอมพิวเตอร์ไป เกือบ 1 ชั่วโมงแล้ว	1		/
5	หู	นักเรียนได้ยินโฆษณาจากวิทยุ บอกขายยาวิตามินตัวหนึ่งที่ทานแล้วจะช่วยให้มีผิวดี ช่วยละลายไขมันส่วนเกินในร่างกาย ทำให้ผมร่วงและกล้ามเนื้อเฟิร์มขึ้น เมื่อซื้อวิตามินตัวนี้ 1 ซุด จะแถมยาลดสิวน้ำใสให้อีก 1 กระปุก ซึ่งขอรับประกันคุณภาพและเห็นผลได้จริง	1	ใช้ได้ แต่อาจไม่เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างเพศ, ความสนใจ	/
6	หู	เพื่อนของนักเรียนชวนไปดูดวงเรื่องความรักกับพ่อหมอมือที่เพื่อนของนักเรียนบอกว่าทายนั่นมาก ๆ เมื่อไปถึง พ่อหมอบอกว่า ถ้าอยากมีแฟนจะต้องมา ทำพิธีสะเดาะเคราะห์และเสริมดวงความรัก ด้วยการซื้อผ้ายันต์แห่งความรัก มาปลุกเสกแล้วพกติดตัวเอาไว้ เปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์มือถือให้เลขบวกรวมกันได้เลขคู่ แล้วจะช่วยเบิกทางให้ความรักของนักเรียนประสบความสำเร็จในเร็ววัน	0.4	ปรับภาษาให้ชัดเจน สั้น กระชับ	/
7	หู	วันหยุด นักเรียนไปเรียนพิเศษที่สถาบันกวดวิชาแห่งหนึ่ง เพื่อนของนักเรียน ทักขึ้นมาว่า "ทำไมเธอแต่งตัวแบบนี้มาเรียนเนี่ย!!!"	0.4	สถานการณ์ไม่สอดคล้องกับการเสพ	
8	หู	นักเรียนตั้งใจแต่งตัวสวยหล่อไปร่วมงานแต่งงานของญาติ คนในงานลวนทมนักเรียนว่า วันนี้นักเรียนดูดีมาก สวยหล่อมากเลย แต่มีญาติคนหนึ่งติการแต่งตัวของนักเรียนว่า นักเรียนแต่งตัวเกินอายุ ดูไม่ดีเลย	0.6		/
9	จมูก	นักเรียนได้ทดลองน้ำหอมยี่ห้อหนึ่ง นักเรียนชอบน้ำหอมกลิ่นนี้มาก แต่น้ำหอมขวดนี้ราคาแพงเกินไป	1	ใช้ได้ แต่อาจไม่เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างเพศและความสนใจ	/
10	ลิ้น	นักเรียนไปเดินในงานแสดงสินค้า มีบูธแจกเครื่องดื่มทั้งที่มี แอลกอฮอล์และไม่มีการดื่มฟรีได้ไม่จำกัดและมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดหนึ่งที่นักเรียนเคยดื่มมาแล้ว และชอบมากๆ รวมอยู่ด้วย	0.4	ไม่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของความชอบ	/
11	ลิ้น	ช่วงนี้ใกล้สอบปลายภาค เพื่อนของนักเรียนจึงมานำเสนอวีซีดีอ่านหนังสือให้ได้ถึงเข้า ด้วยการจิบเบียร์ผสมเครื่องดื่มชูกำลัง ให้ค่อยๆ จิบไปทั้งคืนรับรองได้ผลดี	0	ไม่ชัดเจน ไม่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของความชอบ	

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อ ที่	ด้าน	ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ	ค่า IOC	ความคิดเห็น ผู้ทรงคุณวุฒิ	คัด เลือก
12	ล้น	เมื่อสัปดาห์ก่อนนักเรียนแหวะชื่อขนมของโปรดกลับบ้าน นักเรียนเอา ขนมมาแช่ไว้ในตู้เย็นจนลืมนึกเข้านี้นักเรียนเปิดตู้เย็นมาแล้วพบว่าขนมที่ นักเรียนซื้อ มาได้หมดอายุไปเมื่อวานนี้	0.2	ไม่แสดงให้เห็นความ สุข แต่ดูว่ามีปัญหา ใหม่	
13	ล้น	นักเรียนโทรศัพท์ไปสั่งสปาเกิดดีเห็นอย่างที่ร้านอาหารใกล้บ้าน เมื่ออาหาร มาส่งเรียบร้อย นักเรียนเปิดกล่องดูปรากฏว่าทางร้านทำสปาเกิดดี เปิดอย่าง มาให้ ซึ่งไม่ใช่อาหารที่นักเรียนอยากรับประทาน	0	สลับให้ผู้ตอบสั่งเปิด แต่ร้านส่งเห็นมาให้	/
14	ร่างกาย	รองเท้ากีฬาแฟชั่นยี่ห้อหนึ่งใส่สบายเท้ามาก ผิวสัมผัสด้านในนุ่ม ทำให้ เดินได้นานและยังช่วยลดปัญหาเส้นเลือดขอดได้อีกด้วย แต่รองเท้ายี่ห้อนี้มี ราคาสูงเกินกว่าที่นักเรียนจะสามารถซื้อได้ด้วยตนเอง	1	ปรับภาษาให้ชัดเจน สั้น กระชับ	/
15	การ ใช้ประสาท สัมผัสโดย รวม	เสาร์นี้เวลา 8.00น. เปิดขายบัตรคอนเสิร์ตของคาราและนักร้องเกาหลี ชื่อดัง ไม่ว่าจะเป็น ชง จุกิ, ยุนอา, Girls' generation, EXO, Rain ฯลฯ บัตรมี ราคา 3,000 ถึง 6,000 บาท นักเรียนอยากไปดูมากๆ แต่ช่วงนี้นักเรียนไม่มี เงินเก็บพอสำหรับซื้อบัตร	1	ใช้ได้ แต่อาจไม่ เหมาะกับความ แตกต่างระหว่าง เพศและความ สนใจ	/
16	การ ใช้ประสาท สัมผัสโดย รวม	นักเรียนไปเข้าค่ายแล้วบังเอิญทำโทรศัพท์มือถือหล่นหายไป นักเรียนมี ความจำเป็นที่จะต้องซื้อเครื่องใหม่ ซึ่งคุณแม่ของนักเรียนบอกให้นักเรียน เอาเงินเก็บของนักเรียนมาซื้อใหม่เอง นักเรียนจะเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือ เครื่องใดระหว่าง โทรศัพท์ A ราคา 5,000 บาท เป็นโทรศัพท์มือถือ 4G ยี่ห้อธรรมดา โทรศัพท์ B ราคา 10,000 บาท เป็นโทรศัพท์มือถือ 4G ยี่ห้อที่เป็นที่ นิยมมากและเพื่อนของนักเรียนก็ใช้กันหลายคน โดยในด้านการใช้งานของโทรศัพท์มือถือทั้ง 2 ยี่ห้อนั้น มีคุณภาพและบริการ หลังการขายที่เหมือนกันทุกประการ	0.8	ปรับภาษาให้ ชัดเจน สั้น กระชับ	/
17	การ ใช้ประสาท สัมผัสโดย รวม	วันนี้นักเรียนได้ทราบข่าวว่ามีคอมพิวเตอร์รุ่นใหม่ล่าสุดที่นักเรียนรอคอยจะ เริ่มขายในอาทิตย์หน้า ซึ่งเป็นเครื่องที่มีสเปคเครื่องสูงมาก จอชัดมากเป็น ระบบสัมผัส น้ำหนักเบาและยังมีลูกเล่นเพิ่มขึ้นมาใหม่อีกหลายอย่างที่ นักเรียนอยากได้ และยังมีโปรโมชั่นในราคาที่นักเรียนสามารถซื้อได้ด้วย ตัวเอง แต่นักเรียนเพิ่งจะเปลี่ยนคอมพิวเตอร์ไปเมื่อปีที่แล้วและยังใช้งาน ได้ดีอยู่	1	ปรับภาษาให้ชัดเจน สั้น กระชับ	/
18	ร่างกาย	คุณแม่บอกนักเรียนว่าช่วงนี้อากาศค่อนข้างเย็น เรานอนกันแบบไม่ต้อง เปิดแอร์แล้วกันนะ	0.4	สถานการณ์เป็นเรื่อง ทั่วไป ไม่สอดคล้อง	
19	ร่างกาย	นักเรียนรอรถเมล์ปรับอากาศเพื่อกลับบ้าน มานานกว่า 30 นาทีก็ยังไม่มียอด ผ่านมา แต่ระหว่างนั้นมีรถเมล์ธรรมดาที่ผ่านบ้านนักเรียนมาพอดี	0.6	ความปลอดภัยรถเมล์ ก็อาจมีผลต่อการตอบ	/
20	ร่างกาย	สมมติว่านักเรียนมีแฟน วันหนึ่งแฟนของนักเรียนเผลอโอบกอดนักเรียน ด้วยความรัก	0.6		/
21	การ ใช้ประสาท สัมผัสโดย รวม	นักเรียนมักจะแหวะชื่อของในร้านสะดวกซื้อ ทุกครั้งทางร้านจะนำของที่ นักเรียนซื้อใส่ถุงพลาสติกมาให้ ทำให้นักเรียนมีถุงพลาสติกในบ้าน เยอะมาก	0.4	ไม่สะท้อนถึงความสุข จากการเสพ	
รวม 21 ข้อ คัดเหลือ				14 ข้อ	

จากตาราง 6 พบว่าความสุทธระดับที่ 1 ความสุขจากการเสพมีสถานการณ์ที่ผ่านเกณฑ์ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คือ มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 จำนวน 11 ข้อ ได้แก่ ข้อ 3, 4, 5, 8, 9, 14, 15, 16, 17, 19 และ 20 ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกไว้ทั้งหมด แต่ทั้งนี้ก็มีผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้คำแนะนำในการคัดเลือกและปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์เอาไว้ ผู้วิจัยจึงนำมาพิจารณาพร้อมกับปรับปรุงแก้ไขร่วมอาจารย์ที่ปรึกษา ดังนี้

ข้อ 14 ปรับภาษาให้ชัดเจน สั้นและกระชับ จาก “รองเท้ากีฬาแฟชั่นยี่ห้อหนึ่งใส่สบายเท้ามาก ผิวสัมผัสด้านในนุ่ม ทำให้เดินได้นานและยังช่วยลดปัญหาหกล้มเท้าได้อีกด้วย แต่รองเท้ายี่ห้อนี้มีราคาสูงเกินกว่าที่นักเรียนจะสามารถซื้อได้ด้วยตนเอง” เป็น “รองเท้ากีฬาแฟชั่นยี่ห้อหนึ่งใส่สบายเท้ามาก ผิวสัมผัสด้านในนุ่มและยังช่วยลดปัญหาหกล้มเท้าได้อีกด้วย แต่รองเท้ายี่ห้อนี้มีราคาสูงเกินกว่าที่นักเรียนจะสามารถซื้อได้ด้วยตนเอง”

ข้อ 16 ปรับภาษาให้สั้นและกระชับ จาก “นักเรียนไปเข้าค่ายแล้วบังเอิญทำโทรศัพท์มือถือหล่นหายไป นักเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องซื้อเครื่องใหม่ซึ่งคุณแม่ของนักเรียนบอกให้นักเรียนเอาเงินเก็บของนักเรียนมาซื้อใหม่เอง นักเรียนจะเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือเครื่องใดระหว่าง โทรศัพท์ A ราคา 5,000 บาท เป็นโทรศัพท์มือถือ 4G ยี่ห้อธรรมดา โทรศัพท์ B ราคา 10,000 บาท เป็นโทรศัพท์มือถือ 4G ยี่ห้อ ที่เป็นที่นิยมมากและเพื่อนของนักเรียนก็ใช้กันหลายคน โดยในด้านการใช้งานของโทรศัพท์มือถือทั้ง 2 ยี่ห้อ นั้น มีคุณภาพและบริการหลังการขายที่เหมือนกันทุกประการ” เป็น “นักเรียนบังเอิญทำโทรศัพท์มือถือหายไป นักเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องซื้อเครื่องใหม่ ซึ่งคุณแม่ของนักเรียนบอกให้นักเรียนเอาเงินเก็บของนักเรียนมาซื้อใหม่เอง นักเรียนจะเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือเครื่องใดระหว่าง โทรศัพท์ A ราคา 5,000 บาท เป็นโทรศัพท์มือถือ 4G ยี่ห้อธรรมดา โทรศัพท์ B ราคา 10,000 บาท เป็นโทรศัพท์มือถือ 4G ยี่ห้อที่เป็นที่นิยมมากและเพื่อนของนักเรียนก็ใช้กันหลายคน โดยในด้านการใช้งานของโทรศัพท์มือถือทั้ง 2 ยี่ห้อ นั้น มีคุณภาพและบริการหลังการขายที่เหมือนกันทุกประการ”

ข้อ 17 ปรับภาษาให้สั้นและกระชับ จาก “วันนี้นักเรียนได้ทราบข่าวว่ามีคอมพิวเตอร์รุ่นใหม่ล่าสุดที่นักเรียนรอคอยจะเริ่มขายในอาทิตย์หน้า ซึ่งเป็นเครื่องที่มีสเปคเครื่องสูงมาก จอชัดมาก เป็นระบบสัมผัส น้ำหนักเบาและยังมีลูกเล่นเพิ่มขึ้นมาใหม่อีกหลายอย่างที่นักเรียนอยากได้ และยังมีโปรโมชั่นในราคาที่นักเรียนสามารถซื้อได้ด้วยตัวเอง แต่นักเรียนเพิ่งจะเปลี่ยนคอมพิวเตอร์ไปเมื่อปีที่แล้วและยังใช้งานได้ดียิ่ง” เป็น “คอมพิวเตอร์รุ่นใหม่ที่นักเรียนรอคอยจะออกขายพร้อมนี้ สเปคเครื่องดีมาก มีลูกเล่นใหม่ที่นักเรียนอยากได้และราคาไม่แพงมาก นักเรียนสามารถซื้อได้เอง แต่นักเรียนเพิ่งเปลี่ยนคอมพิวเตอร์ไปเมื่อปีที่แล้วและยังใช้งานได้ดียิ่ง”

ข้อ 19 ปรับภาษาให้ชัดเจน จาก “นักเรียนรอรถเมล์ปรับอากาศเพื่อกลับบ้านมานานกว่า 30 นาทีก็ยังไม่มารถผ่านมา แต่ระหว่างนั้นมีรถเมล์ธรรมดาที่ผ่านบ้านนักเรียนมาพอดี” เป็น “นักเรียนรอรถเมล์ปรับอากาศเพื่อกลับบ้านมานานกว่า 30 นาทีก็ยังไม่มารถผ่านมา แต่ระหว่างนั้นมีรถเมล์ธรรมดาที่ผ่านบ้านนักเรียนมาพอดีและดูท่าทางปลอดภัย”

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้คัดเลือกสถานการณ์เพิ่มเติมอีก 3 ข้อ คือ ข้อ 6, 10 และ 13 แม้ว่าค่า IOC จะไม่ผ่านเกณฑ์ก็ตาม เนื่องจากผู้วิจัยต้องการให้มีสถานการณ์ครบสมบูรณ์ตามโครงสร้างและนิยามของแบบสอบถาม โดยมีรายละเอียดเป็นดังนี้

ข้อ 6 ผู้วิจัยเลือกสถานการณ์นี้ เพราะเป็นสถานการณ์เสพผ่านหูที่เกี่ยวกับการไปดูดวง ซึ่งมีความแตกต่างจากข้อ 7 และข้อ 8 ที่เกี่ยวกับการถูกวิพากษ์วิจารณ์การแต่งตัว นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังปรับสถานการณ์ให้มีความชัดเจนและกระชับขึ้นจาก “เพื่อนของนักเรียนชวนไปดูดวงเรื่องความรักกับพ่อหมอกที่เพื่อนของนักเรียนบอกว่าทนายแม่หมามากๆ เมื่อไปถึงพ่อหมอบอกว่า ถ้าอยากมีแฟนจะต้องมาทำพิธีสะเดาะเคราะห์และเสริมดวงความรัก ด้วยการซื้อผ้ายันต์แห่งความรักมาปลุกเสกแล้วพกติดตัวเอาไว้ เปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์มือถือให้เลขบวกรวมกันได้เลขคู่แล้วจะช่วยเบิกทางให้ความรักของนักเรียนประสบความสำเร็จในเร็ววัน” เป็น “นักเรียนลองไปดูดวงเรื่องความรักกับพ่อหมอกคนหนึ่งทนายแม่หม่มากๆ เมื่อไปถึงพ่อหมอบอกว่านักเรียนจะต้องมาทำพิธีสะเดาะเคราะห์และเสริมดวงความรัก โดยซื้อผ้ายันต์แห่งความรักมาปลุกเสกแล้วพกติดตัวไว้และเปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์มือถือให้เลขบวกรวมกันได้เลขคู่แล้วจะช่วยเบิกทางให้ความรักประสบความสำเร็จในเร็ววัน”

ข้อ 10 ผู้วิจัยเลือกสถานการณ์นี้ เพราะเป็นสถานการณ์เสพผ่านลิ้นที่มีคะแนนสูงที่สุดและลักษณะของสถานการณ์แตกต่างจากข้ออื่น คือ เป็นเรื่องของความคิด ความรู้สึกและการแสดงออกทางพฤติกรรมของผู้ตอบ เพื่อเลือกว่าจะดื่มหรือไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งแอลกอฮอล์นั้นเป็นสิ่งที่วัยรุ่นอยากจะชิมและทดลอง และข้อนี้มีความชัดเจนในการพิจารณาคำตอบของนักเรียนมากกว่าข้อที่ 11

ข้อ 13 ผู้วิจัยเลือกสถานการณ์นี้ เพราะเป็นสถานการณ์เสพผ่านลิ้นที่เป็นอาหารที่ผู้ตอบคาดหวังว่าจะได้รับประทานแต่ไม่ได้รับอาหารตามที่คาดหวังไว้ ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าน่าจะกระทบกับอารมณ์ความรู้สึก การคิดพิจารณาและการแสดงออกทางพฤติกรรมของผู้ตอบได้ดีกว่าข้อที่ 12 ซึ่งเป็นอาหารที่ลิ้มทิ้งเอาไว้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังปรับสถานการณ์ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้แนะนำว่า วัยรุ่นน่าจะสั่งสปาเก็ตตี้เปิดมากกว่าเห็ด โดยปรับแก้ไขจาก “นักเรียนโทรศัพท์ไปสั่งสปาเก็ตตี้เห็ดย่างที่ร้านอาหารใกล้บ้าน เมื่ออาหารมาส่งเรียบร้อย นักเรียนเปิดกล่องดูปรากฏว่าทางร้านทำสปาเก็ตตี้เปิดอย่างมาให้ ซึ่งไม่ใช่อาหารที่นักเรียนอยากรับประทาน” เป็น “นักเรียนโทรศัพท์ไปสั่งสปาเก็ตตี้เปิดอย่างที่ร้านอาหารใกล้บ้าน เมื่ออาหารมาส่งเรียบร้อย นักเรียนเปิดกล่องดูปรากฏว่าทางร้านทำสปาเก็ตตี้เห็ดอย่างมาให้ ซึ่งไม่ใช่อาหารที่นักเรียนสั่ง”

ดังนั้นจึงมีสถานการณ์ด้านความสุขจากการเสพที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกเป็นจำนวน 14 ข้อ ได้แก่ ข้อ 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 19 และ 20

ตาราง 7 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องและความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 79 ข้อ **ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน**

ข้อที่	ด้าน	ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน	ค่า IOC	ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	คัดเลือก
22	ครอบครัวและคุณครู	นักเรียนกำลังอ่านหนังสือเตรียมสอบอย่างขะมักเขม้น คุณแม่จึงบอกผลไม้ นำมาให้ให้นักเรียนทานระหว่างอ่านหนังสือ	0.6		
23	ครอบครัวและคุณครู	วันนี้คุณแม่ป่วย คุณแม่จึงวานให้นักเรียนช่วยกวาดบ้าน ถูบ้านและล้างจาน แทนคุณแม่	0.8		/

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อ ที่	ด้าน	ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน	ค่า IOC	ความคิดเห็น ผู้ทรงคุณวุฒิ	คัด เลือก
24	ครอบครัว และคุณครู	เมื่อคุณพ่อทราบเรื่องที่คุณครูทำผิดอะไรบางอย่างมา คุณพ่อจึงดูว่านักเรียนด้วยถ้อยคำที่รุนแรง	0.8		/
25	ครอบครัว และคุณครู	คุณแม่ซื้อเสื้อมาฝากนักเรียนและน้องคนละ 1 ตัว คุณแม่ให้ไปเลือกตัวที่ชอบกันเอง บังเอิญว่านักเรียนและน้องชอบเสื้อตัวเดียวกัน น้องเลยบอกนักเรียนว่า พี่ยกเสื้อตัวนี้ให้น้องเถอะนะ	0.6	ชอบเสื้อ เท่ากับเป็นการเสพ	
26	เพื่อน	ในช่วงโมงเรียนศิลปะคุณครูกำลังมอบหมายให้นักเรียนทำงานให้เสร็จภายในชั่วโมง นักเรียนกำลังตั้งใจทำงานของตัวเองอยู่แล้วเพื่อนคนที่นั่งข้างๆ ก็มาขอความช่วยเหลือให้นักเรียนช่วยเดินหาอุปกรณ์ศิลปะที่หายไปหน่อย	0.8	ถ้าหมดเวลาแล้ว งานตัวเองยังไม่เสร็จแล้วไปช่วยเพื่อน หมายความว่าไม่รับผิดชอบงานตัวเอง	
27	เพื่อน	นักเรียนกำลังรอรถกลับบ้านหลังเลิกเรียนพร้อมกับเพื่อนในกลุ่มอีก 4 – 5 คน แล้วเห็นเพื่อนต่างกลุ่มคนที่ชอบแกล้งนักเรียนเป็นประจำกำลังเดินอยู่คนเดียว	0.8	ไม่ชัดเจน เราอาจยื่นเฉยๆ ไม่ทำอะไรก็ได้	/
28	เพื่อน	นักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนไปสอบชิงทุนเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนในต่างประเทศ ผลสอบออกมาปรากฏว่าเพื่อนสอบผ่าน นักเรียนสอบไม่ผ่าน	1		/
29	เพื่อน	ห้องของนักเรียนสอบย่อยวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเพื่อนห้องอื่น แล้วมีเพื่อนสนิทต่างห้องมาขอความช่วยเหลือจากนักเรียน ว่าให้ช่วยบอกคำตอบหน่อย	0.8		/
30	ครอบครัว และคุณครู	วันนี้เปิดเทอมวันแรก นักเรียนเดินเข้ามาในโรงเรียนแล้วบังเอิญพบคุณครูประจำชั้นตอนม. 3 ที่เคยทำโทษนักเรียนเรื่องแต่งกายไม่เรียบร้อยอยู่เป็นประจำ	0.8	สถานการณ์อาจหละหลวมไป	/
31	ครอบครัว และคุณครู	ตอนเลิกเรียนนักเรียนพบคุณครูสอนวิชาเกษตร กำลังมองหาคนมาช่วยขนต้นไม้ที่อยู่เต็มหลังรถ เพื่อเอาไปเก็บไว้ในโรงเพาะชำต้นไม้	1		/
32	ครอบครัว และคุณครู	ในวิชาสังคม มีกติกาอยู่ทุกครั้งที่คุณครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตอบคำถามหรือแลกเปลี่ยนความรู้กันในห้องเรียน นักเรียนจะได้คะแนนการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน นักเรียนอยากได้คะแนนในส่วนนี้ นักเรียนจึงพยายามยกมือเพื่อจะได้แสดงความคิดเห็น แต่ผ่านมาหลายครั้งจนครึ่งเทอมผ่านไป นักเรียนก็ยังไม่ได้ถูกคุณครูเรียกให้แสดงความคิดเห็นสักที	0.4	สถานการณ์ยาวเกินไป ไม่สะท้อน	
33	ครอบครัว และคุณครู	หลังจากพักกลางวัน คุณครูเรียกนักเรียนไปพบเพื่อแจ้งว่า นักเรียนยังส่งงานคุณครูไม่ครบเลยแต่นักเรียนจำได้ว่าได้ส่งงานไปพร้อมกับเพื่อนๆ เรียบร้อยแล้ว	0.6	ไม่สะท้อน	
34	บุคคลอื่น	เย็นวันหนึ่งนักเรียนเดินผ่านคุณยายที่นั่งขายกล้วยน้ำว้ายูริมทาง ได้พูดกับนักเรียนว่า “ช่วยยายซื้อกล้วยน้อยจ๋า อร่อยนะ เหลืออยู่ 2 หวีสุดท้ายแล้ว” ซึ่งนักเรียนก็มีเงินเหลือพอที่จะซื้อได้	0.8		/
35	บุคคลอื่น	ขณะที่นักเรียนกำลังรอรถเมลล์อยู่ มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินเข้ามาถามทางกับนักเรียน	0.6		
36	บุคคลอื่น	นักเรียนเข้าไปทานอาหารในร้านอาหารแห่งหนึ่ง นักเรียนกำลังดูเมนูเพื่อเลือกสั่งอาหาร เจ้าของร้านเดินมาถามนักเรียนว่าจะทานอะไรด้วยน้ำเสียงที่ไม่น่าฟัง และทำท่าทางเร่งให้นักเรียนสั่งอาหารไวไว	1		/
37	สัตว์	นักเรียนออกมาเดินเล่นหน้าบ้านในวันหยุด แล้วพบกับลูกหมาตัวหนึ่งกำลังคุ้ยถังขยะอยู่ที่หน้าบ้านของนักเรียนจนสกปรกเลอะเทอะไปหมด	1		/

ตาราง 7 (ต่อ)

ข้อ ที่	ด้าน	ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน	ค่า IOC	ความคิดเห็น ผู้ทรงคุณวุฒิ	คัด เลือก
38	สัตว์	ขณะที่นักเรียนกำลังนั่งทานอาหารเข้าอยู่นั้น นักเรียนเห็นมด 3-4 ตัว กำลังเดินเกาะกินขนมของนักเรียน	0.8		/
39	สัตว์	เมื่อนักเรียนเห็นยุงกำลังเกาะอยู่ที่ขาของนักเรียน	0.8		/
40	สัตว์	ขณะที่นักเรียนกำลังอาบน้ำอยู่ในห้องน้ำ มีแมลงปอดตัวหนึ่งบินมาไปมา เหมือนกำลังหาทางออกอยู่	1		/
41	ธรรมชาติ	นักเรียนไปเที่ยวอัมพวาในวันหยุด คนไปเที่ยวก็เยอะมาก นักเรียนซื้อขนม และของกินมาได้มากมาย เมื่อเดินจนเหนื่อยจึงแวะนั่งริมน้ำเพื่อทานของที่ซื้อมา พอทานเสร็จนักเรียนจะเอาขยะไปทิ้ง แต่ที่ใกล้ๆ นี้ไม่มีถังขยะเลย ต้องเดินฝ่าฝูงชนย้อนกลับไปทิ้งที่ปากทางเข้า	0.8		/
42	ธรรมชาติ	นักเรียนไปเที่ยวทะเล ได้ไปดำน้ำที่เกาะแห่งหนึ่ง ทะเลสวยมาก น้ำใส หาดทรายขาว มองเห็นสัตว์ทะเลมากมาย พี่ไกด์ที่พาไปดำน้ำบอกว่าห้ามเอามือไปจับสิ่งมีชีวิตใต้ทะเล ให้ดูและเก็บภาพไว้ในความทรงจำ แต่เมื่อดำน้ำลงไปมีคนหยิบหอยเม่นและปะการังต้นเล็กๆ ขึ้นมา เค้านบอกว่าให้ลองจับดูไม่ได้หากจับกันได้บ่อยๆ นะ	1		/
รวม 21 ข้อ คัดเหลือ				15 ข้อ	

จากตาราง 7 พบว่าความสุขด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน มีสถานการณ์ที่ผ่านเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คือมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 จำนวน 21 ข้อ ได้แก่ ข้อ 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42 และ 43 ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกไว้ 15 ข้อ แต่ทั้งนี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้คำแนะนำในการคัดเลือกและปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์เอาไว้ ผู้วิจัยจึงนำมาพิจารณาพร้อมปรับปรุงแก้ไขร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นดังนี้

ข้อ 23 ปรับภาษาให้ชัดเจน สั้นและกระชับ จาก “วันนี้คุณแม่ป่วย คุณแม่จึงวานให้นักเรียนช่วยกวาดบ้าน ถูบ้านและล้างจานแทนคุณแม่หน่อย” เป็น “วันนี้คุณแม่ไม่สบาย คุณแม่จึงวานให้นักเรียนช่วยทำงานบ้านแทนคุณแม่”

ข้อ 28 ปรับภาษาให้สั้นและกระชับจาก “นักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนไปสอบชิงทุนเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนในต่างประเทศ ผลสอบออกมาปรากฏว่าเพื่อนสอบผ่าน นักเรียนสอบไม่ผ่าน” เป็น “นักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนไปสอบชิงทุนนักเรียนแลกเปลี่ยน ผลสอบออกมาปรากฏว่าเพื่อนสอบผ่าน นักเรียนสอบไม่ผ่าน”

ข้อ 29 ปรับภาษาให้ชัดเจนและกระชับจาก “ห้องของนักเรียนสอบย่อยวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเพื่อนห้องอื่น แล้วมีเพื่อนสนิทต่างห้องมาขอความช่วยเหลือจากนักเรียนว่าให้ช่วยบอกคำตอบหน่อย” เป็น “ห้องของนักเรียนสอบย่อยวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเพื่อนห้องอื่น หลังสอบเสร็จเพื่อนสนิทต่างห้องมาขอความช่วยเหลือจากนักเรียน ว่าให้ช่วยบอกคำตอบหน่อย”

ข้อ 30 ปรับภาษาให้ชัดเจนจาก “วันนี้เปิดเทอมวันแรก นักเรียนเดินเข้ามาในโรงเรียนแล้วบังเอิญพบคุณครูประจำชั้นตอนนม. 3 ที่เคยทำโทษนักเรียนเรื่องแต่งกายไม่เรียบร้อยอยู่

เป็นประจำ” เป็น “นักเรียนเดินเข้ามาในโรงเรียนแล้วบังเอิญพบคุณครูประจำชั้นตอนม. 3 ที่เคยทำโทษนักเรียนเรื่องแต่งกายไม่เรียบร้อยอยู่เป็นประจำ กำลังเดินสวนทางกับนักเรียน”

ข้อ 41 ปรับภาษาให้สั้นและกระชับ จาก “นักเรียนไปเที่ยวอัมพวาในวันหยุด คนไปเที่ยวก็เยอะมาก นักเรียนซื้อขนมและของกินมาได้มากมาย เมื่อเดินจนเหนื่อยจึงแวะนั่งริมน้ำเพื่อทานของที่ซื้อมา พอทานเสร็จนักเรียนจะเอาขยะไปทิ้ง แต่ที่ใกล้ๆ นี้ไม่มีถังขยะเลย ต้องเดินฝ่าฝูงชนย้อนกลับไปทิ้งที่ปากทางเข้า” เป็น “นักเรียนไปเที่ยวอัมพวาในวันหยุด คนไปเที่ยวมีเยอะมาก นักเรียนซื้อขนมและของกินมามากมาย เมื่อเดินจนเหนื่อยจึงแวะนั่งริมน้ำเพื่อทานของที่ซื้อมา พอทานเสร็จนักเรียนจะเอาขยะไปทิ้ง แต่ที่ใกล้ๆ นี้ไม่มีถังขยะเลย”

ข้อ 42 ปรับภาษาให้สั้นและกระชับ จาก “นักเรียนไปเที่ยวทะเล ได้ไปดำน้ำที่เกาะแห่งหนึ่ง ทะเลสวยมาก น้ำใส หาดทรายขาว มองเห็นสัตว์ทะเลมากมาย พี่ไคด์ที่พาไปดำน้ำบอกว่าห้ามเอามือไปจับสิ่งมีชีวิตใต้ทะเล ให้อูและเก็บภาพไว้ในความทรงจำ แต่เมื่อดำน้ำลงไปมีคนหยิบหอยเม่นและปะการังต้นเล็กๆ ขึ้นมา เค้าบอกว่าให้ลองจับดู ไม่ได้หาจับกันได้บ่อยๆ นะ” เป็น “นักเรียนไปดำน้ำที่เกาะแห่งหนึ่ง ทะเลสวยใสมาก มองเห็นสัตว์ทะเลมากมาย พี่ไคด์ที่พาไปดำน้ำบอกว่าห้ามเอามือไปจับสิ่งมีชีวิตใต้ทะเล ให้อูและเก็บภาพไว้ในความทรงจำก็พอ แต่เมื่อดำน้ำลงไปมีคนหยิบปะการังต้นเล็กๆ ขึ้นมา เขาบอกว่าให้นักเรียนลองจับดู เพราะไม่ได้หาจับกันได้บ่อยๆ นะ”

ดังนั้นจึงมีสถานการณ์ด้านความสุขจากการอยู่ร่วมกันที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกเป็นจำนวน 15 ข้อ ได้แก่ ข้อ 23, 24, 27, 28, 29, 30, 31, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 41 และ 42

ตาราง 8 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องและความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 79 ข้อ **ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์**

ข้อที่	ด้าน	ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์	ค่า IOC	ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	คัดเลือก
43	พัฒนาตน	วันนี้ประกาศผลสอบกลางภาค ปรากฏว่านักเรียนทำคะแนนได้ไม่ค่อยดี	1		/
44	พัฒนาตน	นักเรียนฟังคุณครูสอน แล้วเกิดมีข้อสงสัยเกี่ยวกับบทเรียนขึ้นมา	0.6	เป็นสถานการณ์ทั่วไป	
45	พัฒนาตน	นักเรียนชอบเล่นกีฬาแบดมินตัน และมีความฝันตั้งแต่เด็กว่าอยากจะเป็นนักกีฬาแบดมินตันทีมชาติ โดยมีพี่เมย์ รัชชก อินทนนท์เป็นแบบอย่าง เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมานักเรียนเข้าร่วมแข่งขันแบดมินตันระดับโรงเรียน แต่นักเรียนทำผลงานได้ไม่ดีนัก	1	ปรับภาษาให้ชัดเจน สั้น กระชับ	/
46	พัฒนาตน	วันนี้มีเรียนวิชาที่นักเรียนไม่ชอบ และไม่ได้เป็นวิชาที่ใช้ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย	0.8		/
47	พัฒนาตน	วันนี้ในคาบเรียนศิลปะ คุณครูสอนให้นักเรียนร้อยพวงมาลัย ซึ่งนักเรียนไม่ชอบและให้นำพวงมาลัยนั้นมาเสกและวาดด้วยเทคนิคการใช้สีน้ำ ซึ่งนักเรียนก็ไม่ชอบและไม่ถนัดอีกเช่นกัน และรู้สึกยากที่จะทำได้ ซึ่งคุณครูบอกว่าให้ไปทำงานมาให้เรียบร้อย เพื่อนำมาส่งในอีก 2 สัปดาห์ข้างหน้า	1	สถานการณ์ซับซ้อนมากเกินไป	
48	พัฒนาตน	นักเรียนฟังคุณครูสอนวิชาภาษาไทยในห้องเรียนไม่รู้เรื่องและไม่สามารถทำการบ้านที่ได้รับในวันนี้ได้	1		/
49	พัฒนาตน	นักเรียนกำลังพิมพ์รายงานวิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนต้องการใส่สูตรคณิตศาสตร์ลงไป แต่นักเรียนไม่ทราบวิธีใส่สัญลักษณ์คณิตศาสตร์และวิธีเขียนสูตรคณิตศาสตร์	0.8	สถานการณ์ไม่ชัดเจน	

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อ ที่	ด้าน	ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์	ค่า IOC	ความคิดเห็น ผู้ทรงคุณวุฒิ	คัด เลือก
50	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนและครอบครัวเอาอาหารว่างไปปิกนิกกันที่สวนสาธารณะใกล้บ้านอย่างสนุกสนาน หลังจากทานอาหารและพูดคุยกันเสร็จเรียบร้อยทุกคนเตรียมตัวกลับบ้าน นักเรียนเหลียวไปเห็นถุงขนมและแก้วน้ำของคนอื่นที่ไม่ได้เก็บไปทิ้งวางอยู่บนสนามหญ้า	1		/
51	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	โรงเรียนประชาสัมพันธน์ว่าจะเปิดรับนักเรียนอาสาสมัคร เพื่อไปช่วยจัดกิจกรรมสอนหนังสือให้กับน้องๆ ที่โรงเรียนประถมศึกษาในวันเสาร์และอาทิตย์ที่จะถึงนี้	1	ถ้าผู้ตอบมีความจำเป็นที่ไปไม่ได้ จะเสียคะแนนใหม่	
52	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนกลับมาจากเข้าค่ายที่โรงเรียนแล้วพบว่าห้องน้ำที่บ้านสกปรกมาก เนื่องจากคุณแม่ไม่อยู่บ้านเพราะต้องไปทำธุระต่างจังหวัดหลายวัน	1		/
53	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนเดินอยู่บนทางเท้า แล้วเห็นก้นบุหรี่ที่ติดไฟถูกทิ้งอยู่ใกล้กับกองใบไม้แห้ง	1		/
54	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	ขณะที่นักเรียนนั่งรถแท็กซี่กลับบ้าน นักเรียนพบกระเป๋าสตางค์ตกอยู่ในรถ	0.8	สถานการณ์ไม่ชัดเจน	
55	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนเดินผ่านมาพบท่อประปาของหมู่บ้านแตก น้ำไหลออกมาเต็มพื้นถนน	1		/
56	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนเดินสำรวจบริเวณบ้านของนักเรียน นักเรียนเห็นต้นไม้ต้นหนึ่งมีใบเป็นสีเหลืองแห้งกรอบ ลักษณะเหมือนขาดน้ำมาหลายวัน	0.8	ถ้าผู้ตอบไม่ได้อยู่บ้านที่มีบริเวณปลูกต้นไม้	
57	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	ขณะที่นักเรียนกำลังเดินกลับบ้าน นักเรียนมองขึ้นไปเห็นกระถางต้นไม้บนกำแพงเอียง คล้ายจะล้มลงมาที่ทางเดิน	0.8	กำแพงที่ไหน ผู้ตอบสามารถจัดการได้ไหม	/
58	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	หลังเลิกเรียน นักเรียนเดินผ่านห้องเรียนห้องหนึ่ง ไม่มีใครอยู่เลย แต่ในห้องนั้นเปิดไฟ เปิดพัดลมทิ้งเอาไว้	1		/
59	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนเปิดตู้เสื้อผ้ามาแล้วรู้สึกว้าว ตู้เสื้อผ้าของนักเรียนรกและไม่เป็นระเบียบมาก	0.8	สถานการณ์ไม่ชัดเจน	
60	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนเห็นน้องกำลังจูงจักรยานออกไป จึงถามน้องว่า “วันนี้มีการบ้านรีเปสา?” น้องตอบว่า “มี แต่ทำไม่ได้ จะรอให้คุณแม่กลับมาสอนคืนนี้”	0.8	สถานการณ์ไม่ชัดเจน	
61	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	เพื่อนคนที่นั่งโต๊ะข้างๆ ของนักเรียน ไม่สบายจนต้องเข้าโรงพยาบาลหลายวัน วันนี้เพื่อนเพิ่งจะมาโรงเรียนเป็นวันแรก	0.8	สถานการณ์ไม่ชัดเจน	
รวม 19 ข้อ คัดเหลือ				10 ข้อ	

จากตาราง 8 พบว่าความสุขด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ โดยทุกสถานการณ์นั้นผ่านเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คือมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ทุกข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกไว้ 10 ข้อ ได้แก่ ข้อ 43, 45, 46, 48, 50, 52, 53, 55, 57 และ 58 แต่ทั้งนี้ มีผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้คำแนะนำในการคัดเลือกและปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์เอาไว้ ผู้วิจัยจึงนำมาพิจารณาพร้อมปรับปรุงแก้ไขร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นดังนี้

ข้อ 43 ปรับภาษาให้ชัดเจนจาก “วันนี้ประกาศผลสอบกลางภาค ปรากฏว่านักเรียนทำคะแนนได้ไม่ค่อยดี” เป็น “วันนี้ประกาศผลสอบกลางภาค ปรากฏว่านักเรียนทำคะแนนได้ไม่ดีตามที่คาดหวังไว้”

ข้อ 45 ปรับภาษาให้สั้นและกระชับจาก “นักเรียนชอบเล่นกีฬาแบดมินตัน และมีความฝันตั้งแต่เด็กว่าอยากจะเป็นนักกีฬาแบดมินตันทีมชาติ โดยมีพี่เมย์ รัชนก อินทนนท์เป็นแบบอย่าง เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมานักเรียนเข้าร่วมแข่งขันแบดมินตันระดับโรงเรียน แต่นักเรียนทำผลงานได้ไม่ดีนัก” เป็น “นักเรียนชอบเล่นแบดมินตันและมีความฝันว่าอยากจะเป็นนักกีฬาแบดมินตันทีมชาติ โดยมีพี่เมย์ รัชนก อินทนนท์ เป็นไอดอล เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมานักเรียนเข้าร่วมแข่งขันแบดมินตันระดับโรงเรียน แต่ทำผลงานได้ไม่ดีนัก”

ข้อ 57 ปรับภาษาให้สั้นและกระชับจาก “ขณะที่นักเรียนกำลังเดินกลับบ้าน นักเรียนมองขึ้นไปเห็นกระถางต้นไม้บนกำแพงเอียง คล้ายจะล้มลงมาที่ทางเดิน” เป็น “นักเรียนกำลังเดินกลับบ้าน มองไปเห็นกระถางต้นไม้บนกำแพงโรงเรียนเอียง คล้ายจะล้มลงมาที่ทางเดิน”

ดังนั้นจึงมีสถานการณ์ด้านความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกเป็นจำนวน 10 ข้อ ได้แก่ ข้อ 43, 45, 46, 48, 50, 52, 53, 55, 57 และ 58

ตาราง 9 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้องและความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 79 ข้อ **ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล**

ข้อที่	ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล	ค่า IOC	ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ	คัดเลือก
62	นักเรียนหยิบโทรศัพท์มือถือขึ้นมาเล่นในขณะที่กำลังทานอาหารร่วมกับครอบครัว จึงถูกคุณพ่อดุว่าเล่นโทรศัพท์มือถือมากเกินไป เล่นไม่รู้จักเวลาและกาลเทศะ	0.6		/
63	เพื่อนของนักเรียนแสดงพฤติกรรมไม่ดีต่อนักเรียน ซึ่งนักเรียนไม่ชอบมากๆ	0.6		/
64	นักเรียนเห็นว่าเพื่อนร่วมห้องคนหนึ่งเป็นคนจิตใจดี เพื่อนๆ ในห้องจึงจะรักเธอมากและเธอมักจะมีขนมมาทานที่โรงเรียนบ่อยๆ และเมื่อเพื่อนๆ มาขอทานด้วย เธอก็จะแบ่งให้เพื่อนๆ ทานด้วยเสมอ และวันนี้ก็เช่นกันเธอนำขนมเค้กมาและชวนให้เพื่อนๆ ทุกคนมาทานด้วยกันเพราะว่าวันนี้เป็นวันคล้ายวันเกิดของเธอ	0.6	สถานการณ์ไม่ชัดเจน	
65	วันนี้เป็นวันครบรอบคุณทวดเสียชีวิตครบ 1 ปี คุณพ่อคุณแม่จึงชวนนักเรียนมาสวดมนต์และนั่งสมาธิด้วยกันก่อนเข้านอน เพื่ออุทิศบุญกุศลให้กับคุณทวด	0.8	อาจเป็นความสัมพันธ์ถ้าปรับให้ผู้ตอบได้เห็นในประโยชน์ของการสวดมนต์ จิตใจสงบ จึงอยากทำ	
66	เพื่อนของคุณแม่แนะนำหนังสือที่ชื่อว่า สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรมของหลวงพ่ोजรัญญิตรัมโม ให้นักเรียนอ่านและยังบอกอีกว่าเป็นเรื่องเล่าที่อ่านสนุกและได้ความรู้ธรรมะสอดแทรกไปด้วย	0.6	อ่านสนุก เท่ากับการเสพ แต่เป็นเสพความรู้	/
67	เมื่อนักเรียนทุกคนจะต้องไปเข้าค่ายธรรมะกับทางโรงเรียนเป็นเวลา 3 วัน 2 คืน ในวันแรกๆ ไปถึง พระอาจารย์ให้นักเรียนฝึกสมาธิด้วยการนั่งสมาธิ ดูลมหายใจตัวเองเป็นเวลา 30 นาที	0.8	สถานการณ์อาจไกลตัวผู้ตอบ	/
68	นักเรียนได้ไปปฏิบัติธรรมที่วัด เมื่อถึงเวลารับประทานอาหารกลางวัน พระอาจารย์ให้นักเรียนกำหนดรู้ ในทุกๆ อิริยาบถ ไม่ว่าจะเป็นการตักอาหารก็ให้รู้และท่องว่าตักหนอ เมื่อเลี้ยวอาหารก็ให้รู้และท่องว่าเคี้ยวหนอ	1	นักเรียนจะมีโอกาสได้ทำจริงหรือไม่ ผู้ที่นับถือศาสนาอื่นจะทำอย่างไร	
69	นักเรียนไปสอบตรงที่มหาวิทยาลัยชื่อดังแห่งหนึ่ง ซึ่งนักเรียนใฝ่ฝันว่าจะต้องเข้าเรียนคณะนี้ของมหาวิทยาลัยนี้ให้ได้ นักเรียนเตรียมตัวสำหรับการสอบครั้งนี้เป็นอย่างดี และตั้งใจทำข้อสอบทุกข้อ แต่เมื่อประกาศผล ไม่มีชื่อของนักเรียนอยู่ในรายชื่อผู้ที่มีสิทธิ์สอบสัมภาษณ์	1		/

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อ ที่	ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล	ค่า IOC	ความคิดเห็น ผู้ทรงคุณวุฒิ	คัด เลือก
70	นักเรียนซื้อกระเป๋าต๋างค้ใบใหม่มาเพียงใช้งานได้ 2 วัน ปรากฏว่ากระเป๋าต๋างค้ถูกขโมยหายไ้	0.2	เป็นสถานการณ์ทั่วไป	
71	เข้านี้้่นักเรียนตื่นขึ้นมามาอาบน้ำ ส่องกระจกแล้วพบว่าม้ีสิ่วหัวข้่างผุดขึ้นมายุ่บริเวณกลางหน้าผาก ซึ่งวันนี้้เป็นวันที่นักเรียนนัดเพื่อนสนิ่ทไปดูหน้่งด้วยกัน	0	เป็นสถานการณ์ทั่วไป	
72	นักเรียนและเพื่อน ๆ เข้าร่วมประกวดการแสดงในรายการ We got talent แต่ในการประกวดครั้งนี้้่นักเรียนมีเวลาในการเตรียมตัวไม่มากนัก แต่ในวันแสดงเพื่อน ๆ ทุกคนก็ทำหน้าท้ีของตัวเองได้อย่างเต็มท้ี และเมื่อผลการแข่งขันประกาศออกมาท้ีมของนักเรียนไม่ได้ผ่านเข้ารอบต่อไป	0.8	ปรับภาษาให้ชัดเจน สั้น กระชับ	/
73	นักเรียนเป็นคนท้ีมีความสามารถทางด้านภาษา นักเรียนมีโอกาสด้ีเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนท้ีประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นเวลา 1 ปี นักเรียนด้ีรับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของโรงเรียนไปแข่งขันและนักเรียนมักจะได้รับรางวัลจากการแข่งขันต่าง ๆ มายุ่เสมอ นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองเป็นอย่างมาก แต่ในการแข่งขันครั้งล้่าสุด กรรมการมีคอมเม้นท์ว่านักเรียนควรรฝึกฝนเรื่องของการออกเสียง การใช้สำเนียงให้ชัดเจนมากกว่านี้้	0.6	ปรับภาษาให้ชัดเจน สั้น กระชับ คำตอบของเด็กท้ีเก่งและไม่เก่งภาษาอาจ จะต่างกัน	
74	หลังจากจบม. 4 คุณพ่อคุณแม่ของนักเรียนมีความจำเป็นท้ีจะต้องย้ายท้ีทำงานจากกรุงเทพฯไปอยู่ที่จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งนักเรียนจะต้องย้ายไปอยู่ที่นครสวรรค์ด้วยต้องเปลี่ยนท้ีอยู่ เปลี่ยนเพื่อน เปลี่ยนโรงเรียน เปลี่ยนสังคมและสิ่งแวดล้อมทุกอย่างใหม่หมด	0.6	ปรับภาษาให้ชัดเจน สั้น กระชับ	/
75	เจ้าปีเตอร์เป็นสัตว์เลี้ยงท้ีนักเรียนรักมาก ผูกพันกันมาตั้งแต่เด็ก ๆ เจ้าปีเตอร์อายุมากแล้วเกิดไม่สบายหนักขึ้นมามา นักเรียนได้พาเจ้าปีเตอร์ไปหาคุณหมอที่โรงพยาบาลสัตว์ แต่สุดท้ายเจ้าปีเตอร์ก็เสียชีวิตลง	0.6		/
76	ในภาคเรียนท้ีแล้วนักเรียนถูกรับเลือกจากเพื่อน ๆ ให้เป็นหัวหน้าห้อง ซึ่งนักเรียนตั้งใจทำหน้าท้ีได้เป็นอย่างดี พอมาภาคเรียนนี้้เพื่อน ๆ กลับเลือกให้เพื่อนอีกคนหนึ่งเป็นหัวหน้าห้องแทนนักเรียน	0.8		/
77	กลุ่มเพื่อนสนิ่ทของนักเรียนเริ่มแตกกลุ่มออกเป็น 2 ฝ่าย เพราะมีความคิดเห็นท้ีไม่ตรงกันเวลาท้ีทำงานกลุ่มร่วมกัน และต่างฝ่ายก็นิ่หาและกล่าวโทษกันและกัน	0.8	สถานการณ์ไม่ชัดเจน	
78	เมื่อนักเรียนได้ยินข่าวว่ามว่า มีเพื่อนกลุ่มหนึ่งกำลังเฝ้ามอยถึงตัวนักเรียนว่า นักเรียนหน้าตาไม่ดี ทำตัวไม่น่าคบ พูดจาไม่เข้าหูใคร แถมยังทำตัวเรียกร้องความสนใจจากเพื่อนอีก	0.8	สถานการณ์ไม่ชัดเจน	/
79	นักเรียนไปเที่ยวเล่นบ้านเพื่อน น้ิ่งคุย น้ิ่งเล่นเกมสนิ่ในห้องกันทั้งวัน คุณแม่ของเพื่อนจึงพูดตักเตือนและบอกให้ออกมาทำอย่างอื่นกันบ้าง อยู่แต่ในห้องทำอะไรไม่เกิดประโยชน์เลย ซึ่งเพื่อนของนักเรียนไม่พอใจและโกรธคุณแม่มาก จึงเถียงคุณแม่จนเกิดการทะเลาะกันเสียงดัง	0.6	สถานการณ์ไม่ชัดเจน	
รวม 18 ข้อ คัดเหลือ			10 ข้อ	

จากตาราง 9 พบว่า ความสุขด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล มีสถานการณ์ที่ผ่านเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คือมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 จำนวน 16 ข้อ ได้แก่ ข้อ 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, และ 79 ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกไว้ 10 ข้อ แต่ท้ีงนี้้มีผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้คำแนะนำในการคัดเลือกและปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์เอาไว้ ผู้วิจัยจึงนำมาพิจารณาพร้อมท้ีกับปรับปรุงแก้ไขร่วมอาจารย์ท้ีปรึกษา เป็นดังนี้้

ข้อ 67 ปรับสถานการณ์ให้เหมาะสมท้ีกับผู้ตอบในทุกศาสนาจาก “เมื่อนักเรียนทุกคนจะต้องไปเข้าค่ายธรรมะกับทางโรงเรียนเป็นเวลา 3 วัน 2 คืน ในวันแรกที่ไปถึงพระอาจารย์ให้

นักเรียนฝึกสมาธิ ด้วยการนั่งสมาธิ คูลมหายใจตัวเองเป็นเวลา 30 นาที” เป็น “ในชั่วโมงเรียนวิชา พระพุทธศาสนา คุณครูให้นักเรียนฝึกนั่งสมาธิ สังเกตลมหายใจตัวเองและทำจิตใจให้สงบเป็นเวลา 15 นาที”

ข้อ 72 ปรับภาษาชัดเจนขึ้น จาก “นักเรียนและเพื่อนๆ เข้าร่วมประกวดการแสดงใน รายการ We got talent แต่ในการประกวดครั้งนี้นักเรียนมีเวลาในการเตรียมตัวไม่มากนัก แต่ในวันแสดงเพื่อนๆ ทุกคน ก็ทำหน้าที่ของตัวเองได้อย่างเต็มที่ และเมื่อผลการแข่งขันประกาศออกมา ทีมของนักเรียนไม่ได้ผ่านเข้ารอบต่อไป” เป็น “นักเรียนและเพื่อนๆ เข้าร่วมประกวดการแสดงใน รายการ We got talent ของโรงเรียน ในการประกวดครั้งนี้นักเรียนมีเวลาเตรียมตัวไม่มากนัก ในวันแสดงทุกคนก็ทำหน้าที่ของตัวเองได้อย่างเต็มที่ แต่ผลการแข่งขันประกาศออกมาว่าทีมของนักเรียน ไม่ได้ผ่านเข้ารอบต่อไป”

ข้อ 74 ปรับภาษาให้ชัดเจน สั้นและกระชับจาก “หลังจากจบม. 4 คุณพ่อคุณแม่ของ นักเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องย้ายที่ทำงานจากกรุงเทพฯ ไปอยู่ที่จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งนักเรียนจะต้องย้ายไปอยู่ที่นครสวรรค์ด้วย ต้องเปลี่ยนที่อยู่ เปลี่ยนเพื่อน เปลี่ยนโรงเรียน เปลี่ยนสังคมและ สิ่งแวดล้อมทุกอย่างใหม่หมด” เป็น “หลังจากจบม. 4 คุณพ่อคุณแม่ของนักเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องย้ายที่ทำงานจากกรุงเทพฯ ไปอยู่ที่ต่างจังหวัด ซึ่งนักเรียนจะต้องย้ายไปด้วย ต้องเปลี่ยนที่อยู่ เปลี่ยนเพื่อน เปลี่ยนโรงเรียน เปลี่ยนสังคมและสิ่งแวดล้อมทุกอย่างใหม่หมด”

ข้อ 75 ปรับภาษาให้ชัดเจนจาก “เจ้าปีเตอร์เป็นสัตว์เลี้ยงที่นักเรียนรักมาก ผูกพันกันมาตั้งแต่เด็กๆ เจ้าปีเตอร์อายุมากแล้วเกิดไม่สบายหนักขึ้นมา นักเรียนได้พาเจ้าปีเตอร์ไปหา คุณหมอที่โรงพยาบาลสัตว์ แต่สุดท้ายเจ้าปีเตอร์ก็เสียชีวิตลง” เป็น “เจ้าปีเตอร์เป็นสัตว์เลี้ยงที่นักเรียนรักมาก ผูกพันกันมาตั้งแต่เด็กๆ เจ้าปีเตอร์อายุมากแล้วเกิดไม่สบายหนักขึ้นมา นักเรียนได้พาเจ้าปีเตอร์ไปรักษาอย่างเต็มที่ แต่สุดท้ายเจ้าปีเตอร์ก็เสียชีวิตลง”

ข้อ 78 ปรับสถานการณ์ให้ชัดเจน สั้นและกระชับจาก “เมื่อนักเรียนได้ยินข่าวว่า มาว่ามีเพื่อนกลุ่มหนึ่งกำลังเม้ามอยถึงตัวนักเรียนว่า นักเรียนหน้าตาไม่ดี ทำตัวไม่น่าคบ พูดจาไม่เข้าหูใคร แถมยังทำตัวเรียกร้องความสนใจจากเพื่อนอีก” เป็น “นักเรียนได้ยินคนพูดถึงนักเรียนในทางที่ไม่ดีและไม่เป็นความจริง”

ดังนั้นจึงมีสถานการณ์ด้านความสุขจากภาวะจิตกุศลที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกเป็นจำนวน 10 ข้อ ได้แก่ ข้อ 62, 63, 66, 67, 69, 72, 74, 75, 76 และ 78

สรุปได้ว่า มีข้อคำถามสถานการณ์ที่ผ่านการคัดเลือกจากการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิและมีข้อคำถามสถานการณ์ที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขเป็นจำนวน 49 ข้อ ดังตาราง 10

ตาราง 10 สรุปข้อความคำถามสถานการณ์ที่คัดเลือกหลังจากการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 49 ข้อ

ลำดับ ข้อใหม่	ลำดับ ข้อเดิม	ด้าน	สถานการณ์
1	3	ตา	ในขณะที่นักเรียนเรียนหนังสืออยู่ในห้องเรียน ปรากฏว่าโทรศัพท์มือถือของนักเรียนมีไลน์เข้ามา
2	4	ตา	สัปดาห์หน้าจะเป็นวันสอบกลางภาค วันนี้นักเรียนได้หยุดอ่านหนังสือทบทวนอยู่ที่บ้าน นักเรียนอ่านทบทวนจนรู้สึกเหนื่อย จึงตั้งใจว่าจะพักผ่อนคอมพิวเตอร์สัก 30 นาที แต่พอหันมาดูนาฬิกาอีกทีก็เล่นคอมพิวเตอร์ไปเกือบ 1 ชั่วโมงแล้ว
3	5	หู	นักเรียนได้ยินโฆษณาจากวิทยุ บอกขายยาวิตามินตัวหนึ่งที่ทำมาแล้วจะช่วยให้มีผิวดี ช่วยละลายไขมันส่วนเกินในร่างกาย ทำให้หอมลงและกล่อมเนื้อเฟิร์มขึ้น เมื่อซื้อวิตามินตัวนี้ 1 ซุด จะแถมยาลดสิวนำใส่ให้อีก 1 กระปุก ซึ่งขอรับประกันคุณภาพและเห็นผลได้จริง
4	6	หู	นักเรียนลองไปดูวงเรื่องความรักกับพ่อหมอกคนหนึ่งที่ยายแม่มาจากๆ เมื่อไปถึงพ่อหมอบอกว่านักเรียนจะต้องมาทำพิธีสะเดาะเคราะห์และเสริมดวงความรัก โดยซื้อผ้ายันต์แห่งความรักมาปลุกเสกแล้วพกติดตัวไว้ และเปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์มือถือให้เลขบวกรวมกันได้เลขคู่ แล้วจะช่วยเบิกทางให้ความรักประสบความสำเร็จไวเร็ววัน
5	8	หู	นักเรียนตั้งใจแต่งตัวสวยหล่อไปร่วมงานแต่งงานของญาติ คนในงานล้นหลาม นักเรียนว่า วันนี้นักเรียนดูดีมาก สวยหล่อมากเลย แต่มีญาติคนหนึ่งติการแต่งตัวของนักเรียนว่า นักเรียนแต่งตัวเกินอายุ ดูไม่ดีเลย
6	9	จมูก	นักเรียนได้ทดลองน้ำหอมยี่ห้อหนึ่ง นักเรียนชอบน้ำหอมกลิ่นนี้มาก แต่น้ำหอมขวดนี้ราคาแพงเกินไป
7	10	ลิ้น	นักเรียนไปเดินในงานแสดงสินค้า มีบูธแจกเครื่องดื่มทั้งที่มีแอลกอฮอล์และไม่มีแอลกอฮอล์ให้ดื่มฟรีได้ไม่จำกัดและมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดหนึ่งที่นักเรียนเคยดื่มมาแล้วและชอบมากๆ รวมอยู่ด้วย
8	13	ลิ้น	นักเรียนโทรศัพท์ไปสั่งสปาเกิดดีเปิดอยู่ที่ร้านอาหารใกล้บ้าน เมื่ออาหารมาส่งเรียบร้อย นักเรียนเปิดกล่องดูปรากฏว่าทางร้านทำสปาเกิดดีเห็นอย่างมาให้ ซึ่งไม่ใช่อาหารที่นักเรียนสั่ง
9	14	ร่างกาย	รองเท้ากีฬาแฟชั่นยี่ห้อหนึ่งใส่สบายเท้ามาก ผิวสัมผัสด้านในนุ่มและยังช่วยลดปัญหากลิ้นเท้าได้อีกด้วย แต่รองเท้ายี่ห้อนี้มีราคาสูงเกินกว่าที่นักเรียนจะสามารถซื้อได้ด้วยตนเอง
10	15	การใช้ประสาทสัมผัสโดยรวม	เสาร์นี้เวลา 8.00น. เปิดขายบัตรคอนเสิร์ตของดาราและนักร้องเกาหลีชื่อดัง ไม่ว่าจะเป็นชง จุงกิ, ยูนา, Girls' generation, EXO, Rain ฯลฯ บัตรมี ราคา 3,000 ถึง 6,000 บาท นักเรียนอยากไปดูมากๆ แต่ช่วงนี้นักเรียนไม่มีเงินเก็บพอสำหรับซื้อบัตร
11	16	การใช้ประสาทสัมผัสโดยรวม	นักเรียนบังเอิญทำโทรศัพท์มือถือหายไป นักเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องซื้อเครื่องใหม่ ซึ่งคุณแม่ของนักเรียนบอกให้นักเรียนเอาเงินเก็บของนักเรียนมาซื้อใหม่เอง นักเรียนจะเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือเครื่องใดระหว่าง โทรศัพท์ A ราคา 5,000 บาท เป็นโทรศัพท์มือถือ 4G ยี่ห้อธรรมดา โทรศัพท์ B ราคา 10,000 บาท เป็นโทรศัพท์มือถือ 4G ยี่ห้อที่เป็นที่นิยมมากและเพื่อนของนักเรียนก็ใช้กันหลายคน โดยในด้านการใช้งานของโทรศัพท์มือถือทั้ง 2 ยี่ห้อ นั้น มีคุณภาพและบริการหลังการขายที่เหมือนกันทุกประการ
12	17	การใช้ประสาทสัมผัสโดยรวม	คอมพิวเตอร์รุ่นใหม่ที่นักเรียนรอคอยจะออกขายพ่วงนี้ สเปคเครื่องดีมาก มีลูกเล่นใหม่ที่นักเรียนอยากได้และราคาไม่แพงมาก นักเรียนสามารถซื้อได้เอง แต่นักเรียนเพิ่งเปลี่ยนคอมพิวเตอร์ไปเมื่อปีที่แล้วและยังใช้งานได้ดีอยู่
13	19	ร่างกาย	นักเรียนหรือรถเมล์ปรับอากาศเพื่อกลับบ้าน มานานกว่า 30 นาทีก็ยังไม่ถึงรถผ่านมา แต่ระหว่างนั้นก็มีรถเมล์ธรรมดาที่ผ่านบ้านนักเรียนมาพอดีและดูท่าทางปลอดภัย
14	20	ร่างกาย	สมมติว่านักเรียนมีแฟน วันหนึ่งแฟนของนักเรียนเผลอโอบกอดนักเรียนด้วยความรัก
15	23	ครอบครัวและคุณครู	วันนี้คุณแม่ไม่สบาย คุณแม่จึงวานให้นักเรียนช่วยทำงานบ้านแทนคุณแม่

ตาราง 10 (ต่อ)

ลำดับ ข้อใหม่	ลำดับ ข้อเดิม	ด้าน	สถานการณ์
16	24	ครอบครัว และคุณครู	เมื่อคุณพ่อทราบเรื่องที่นักเรียนกระทำความผิดอะไรบางอย่างมา คุณพ่อจึงดูว่านักเรียนด้วย ถ้อยคำที่รุนแรง
17	27	เพื่อน	นักเรียนกำลังรอรถกลับบ้านหลังเลิกเรียนพร้อมกับเพื่อนในกลุ่มอีก 4 - 5 คน แล้วเห็นเพื่อน ต่างกลุ่มคนที่ชอบแกล้งนักเรียนเป็นประจำกำลังเดินอยู่คนเดียว
18	28	เพื่อน	นักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนไปสอบชิงทุนนักเรียนแลกเปลี่ยน ผลสอบออกมาปรากฏว่าเพื่อน สอบผ่าน นักเรียนสอบไม่ผ่าน
19	29	เพื่อน	ห้องของนักเรียนสอบย่อยวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเพื่อนห้องอื่น หลังสอบเสร็จเพื่อนสนิทต่างห้อง มาขอความช่วยเหลือจากนักเรียน ว่าจะให้ช่วยบอกคำตอบหน่อย
20	30	ครอบครัว และคุณครู	นักเรียนเดินเข้ามาในโรงเรียนแล้วบังเอิญพบคุณครูประจำชั้นตอนนม. 3 ที่เคยทำโทษนักเรียน เรื่องแต่งกายไม่เรียบร้อยอยู่เป็นประจำ กำลังเดินสวนทางกับนักเรียน
21	31	ครอบครัว และคุณครู	ตอนเลิกเรียนนักเรียนพบคุณครูสอนวิชาเกษตร กำลังมองหาคนมาช่วยขนต้นไม้ที่อยู่เต็มหลังรถ เพื่อเอาไปเก็บไว้ในโรงเพาะชำต้นไม้
22	34	บุคคลอื่น	เย็นวันหนึ่งนักเรียนเดินผ่านคุณยายที่นั่งขายกล้วยน้ำว้ายูริมทาง ได้พูดกับนักเรียนว่า “ช่วยยายซื้อกล้วยหน้อยจ้ะ อร่อยนะ เหลืออยู่ 2 หวีสุดท้ายแล้ว” ซึ่งนักเรียนก็มีเงินเหลือ พอที่จะซื้อได้
23	36	บุคคลอื่น	นักเรียนเข้าไปทานอาหารในร้านอาหารแห่งหนึ่ง นักเรียนกำลังดูเมนูเพื่อเลือกสั่งอาหารเจ้าของร้าน เดินมาถามนักเรียนว่าจะทานอะไรด้วยน้ำเสียงที่ไม่น่าฟังและทำท่าทางเร่งให้นักเรียนสั่งอาหารไวไว
24	37	สัตว์	นักเรียนออกมาเดินเล่นหน้าบ้านในวันหยุด แล้วพบกับลูกหมาตัวหนึ่ง กำลังคุ้ยถังขยะอยู่ที่ หน้าบ้านของนักเรียนจนสกปรกเลอะเทอะไปหมด
25	38	สัตว์	ขณะที่นักเรียนกำลังนั่งทานอาหารเข้าอยู่นั้น นักเรียนเห็นมด 3-4 ตัว กำลังเดินเกาะกินขนม ของนักเรียน
26	39	สัตว์	เมื่อนักเรียนเห็นยุงกำลังเกาะอยู่ที่ขาของนักเรียน
27	40	สัตว์	ขณะที่นักเรียนกำลังอาบน้ำอยู่ในห้องน้ำ มีแมลงปอตัวหนึ่งบินวนไปมาเหมือนกำลังหาทางออกอยู่
28	41	ธรรมชาติ	นักเรียนไปเที่ยวอัมพวาในวันหยุด คนไปเที่ยวมีเยอะมาก นักเรียนซื้อขนมและของกินมากมาย เมื่อเดินจนเหนื่อยจึงแวะนั่งริมน้ำเพื่อทานของที่ซื้อมา พอทานเสร็จนักเรียนจะเอาขยะไปที่ แต่ที่ใกล้ๆ นี้ไม่มีถังขยะเลย
29	42	ธรรมชาติ	นักเรียนไปดำน้ำที่เกาะ แห่งหนึ่ง ทะเลสวยใสมาก มองเห็นสัตว์ทะเลมากมาย พี่ไค้ที่พาไปดำน้ำ บอกว่าห้ามเอามือไปจับสิ่งมีชีวิตใต้ทะเล ให้ดูและเก็บภาพไว้ในความทรงจำก็พอ แต่เมื่อดำน้ำลงไป มีคนหยิบปะการังต้นเล็กๆ ขึ้นมา เขาบอกว่าให้นักเรียนลองจับดู เพราะไม่ได้ห้ามจับกันได้อะไรนะ
30	43	พัฒนาตน	วันนี้ประกาศผลสอบกลางภาค ปรากฏว่านักเรียนทำคะแนนได้ไม่ดีตามที่คาดหวังไว้
31	45	พัฒนาตน	นักเรียนชอบเล่นแบดมินตันและมีความฝันว่าอยากจะเป็นนักกีฬาแบดมินตันทีมชาติ โดยมีพี่เมย์ รัชนก อินทนนท์เป็นไอดอล เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมานักเรียนเข้าร่วมแข่งขันแบดมินตันระดับโรงเรียน แต่ทำผลงานได้ไม่ดีนัก
32	46	พัฒนาตน	วันนี้มีเรียนวิชาที่นักเรียนไม่ชอบ และไม่ได้เป็นวิชาที่ใช้ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย
33	48	พัฒนาตน	นักเรียนฟังคุณครูสอนวิชาภาษาไทยในห้องเรียนไม่รู้เรื่องและไม่สามารถ ทำการบ้านที่ได้รับ ในวันนี้ได้
34	50	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนและครอบครัวเอาอาหารว่างไปปิกนิกกันที่สวนสาธารณะใกล้ บ้านอย่างสนุกสนาน หลังจากทานอาหารและพูดคุยกันเสร็จเรียบร้อยทุกคนเตรียมตัวกลับบ้าน นักเรียนเหลือบไปเห็น ถุงขนมและแก้วน้ำของคนอื่นที่ไม่ได้เก็บไปทิ้งวางอยู่บนสนามหญ้า
35	52	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนกลับมาจากเข้าค่ายที่โรงเรียนแล้วพบว่าห้องน้ำที่บ้านสกปรกมาก เนื่องจากคุณแม่ไม่ อยู่บ้านเพราะต้องไปทำธุระต่างจังหวัดหลายวัน
36	53	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนเดินอยู่บนทางเท้า แล้วเห็นก้นบุหรี่ที่ติดไฟถูกทิ้งอยู่ใกล้กับกองใบไม้แห้ง

ตาราง 10 (ต่อ)

ลำดับ ข้อใหม่	ลำดับ ข้อเดิม	ด้าน	สถานการณ์
37	55	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนเดินผ่านมาพบท่อประปาของหมู่บ้านแตก น้ำไหลออกมาเต็มพื้นถนน
38	57	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนกำลังเดินกลับบ้าน มองไปเห็นกระถางต้นไม้บนกำแพงโรงเรียนเอียง คล้ายจะล้มลงมาที่ ทางเดิน
39	58	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	หลังเลิกเรียน นักเรียนเดินผ่านห้องเรียนห้องหนึ่ง ไม่มีใครอยู่เลย แต่ในห้องนั้นเปิดไฟ เปิดพัดลม ทิ้งเอาไว้
40	62	ภาวะจิตกุศล	นักเรียนหยิบโทรศัพท์มือถือขึ้นมาเล่นในขณะที่กำลังทานอาหารร่วมกับครอบครัว จึงถูกคุณพ่อดุ ว่าเล่นโทรศัพท์มือถือมากเกินไป เล่นไม่รู้จักเวลาและกาลเทศะ
41	63	ภาวะจิตกุศล	เพื่อนของนักเรียนแสดงพฤติกรรมไม่ดีต่อนักเรียน ซึ่งนักเรียนไม่ชอบมางๆ
42	66	ภาวะจิตกุศล	เพื่อนของคุณแม่แนะนำหนังสือที่ชื่อว่า สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรมของหลวงพ่อดำ ฐิตธัมโม ให้นักเรียนอ่านและยังบอกอีกว่าเป็นเรื่องเล่าที่อ่านสนุกและได้รับความรู้ธรรมะสอดแทรกไปด้วย
43	67	ภาวะจิตกุศล	ในชั่วโมงเรียนวิชาพระพุทธศาสนา คุณครูให้นักเรียนฝึกนั่งสมาธิ สังเกตลมหายใจตัวเอง และทำจิตใจให้สงบเป็นเวลา 15 นาที
44	69	ภาวะจิตกุศล	นักเรียนไปสอบตรงที่มหาวิทยาลัยชื่อดังแห่งหนึ่ง ซึ่งนักเรียนใฝ่ฝันว่าจะต้องเข้าเรียนคณะนี้ ของมหาวิทยาลัยนี้ให้จงได้ นักเรียนเตรียมตัวสำหรับการสอบครั้งนี้เป็นอย่างดี และตั้งใจทำ ข้อสอบทุกข้อ แต่เมื่อประกาศผล ไม่มีชื่อของนักเรียนอยู่ในรายชื่อผู้ที่มีสิทธิ์สอบสัมภาษณ์
45	72	ภาวะจิตกุศล	นักเรียนและเพื่อนๆ เข้าร่วมประกวดการแสดงในรายการ We got talent ของโรงเรียน ในการ ประกวดครั้งนี้นักเรียนมีเวลาเตรียมตัวไม่มากนัก ในวันแสดงทุกคนก็ทำหน้าที่ของตัวเองได้อย่าง เต็มที่ แต่ผลการแข่งขันประกาศออกมาว่าทีมของนักเรียนไม่ได้ผ่านเข้ารอบต่อไป
46	74	ภาวะจิตกุศล	หลังจากจบม. 4 คุณพ่อคุณแม่ของนักเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องย้าย ที่ทำงานจากกรุงเทพฯ ไปอยู่ที่ต่างจังหวัด ซึ่งนักเรียนจะต้องย้ายไปด้วย ต้องเปลี่ยนที่อยู่ เปลี่ยนเพื่อน เปลี่ยนโรงเรียน เปลี่ยนสังคมและสิ่งแวดล้อมทุกอย่างใหม่หมด
47	75	ภาวะจิตกุศล	เจ้าปีเตอร์เป็นสัตว์เลี้ยงที่ นักเรียนรักมาก ผูกพันกันมาตั้งแต่เด็ก ๆ เจ้าปีเตอร์อายุมากแล้ว เกิดไม่สบายหนักขึ้นมา นักเรียนได้พาเจ้าปีเตอร์ไปรักษาอย่างเต็มที่ แต่สุดท้ายเจ้าปีเตอร์ ก็เสียชีวิตลง
48	76	ภาวะจิตกุศล	ในภาคเรียนที่แล้วนักเรียนถูกรับเลือกจากเพื่อนๆ ให้เป็นหัวหน้าห้อง ซึ่งนักเรียนตั้งใจทำหน้าที่ ได้เป็นอย่างดี พอมาภาคเรียนนี้เพื่อนๆ กลับเลือกให้เพื่อนอีกคนหนึ่งเป็นหัวหน้าห้องแทนนักเรียน
49	78	ภาวะจิตกุศล	นักเรียนได้ยินคนพูดถึงนักเรียนในทางที่ไม่ดี และไม่เป็นอย่างจริง

โดยโครงสร้างของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 49 ข้อ ประกอบด้วย
สถานการณ์ความสุขจากการเสพจำนวน 14 ข้อ ความสุขจากการอยู่ร่วมกันจำนวน 15 ข้อ ความสุข
จากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์จำนวน 10 ข้อ และความสุขจากภาวะจิตกุศลจำนวน 10 ข้อ ดังใน
ตาราง 11

ตาราง 11 แสดงโครงสร้างของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 49 ข้อ หลังจากผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

โครงสร้างของแบบสอบถาม	จำนวนข้อที่คาดหวัง ในแบบสอบถามจริง	จำนวนข้อที่ผ่านการ ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ	
		จำนวนข้อ	ข้อที่
ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ			
- ตา	1-2	2	1, 2
- หู	1-2	3	3, 4, 5
- จมูก	1-2	1	6
- ลิ้น	1-2	2	7, 8,
- ร่างกาย	1-2	3	9, 13, 14
- การใช้ประสาทสัมผัสโดยรวม	1-2	3	10, 11, 12
รวม	6-12	14	
ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน			
- ครอบครัวและคุณครู	1-2	4	15, 16, 20, 21
- เพื่อน	1-2	3	17, 18, 19
- บุคคลอื่น	1-2	2	22, 23
- สัตว์	1-2	4	24, 25, 26, 27
- ธรรมชาติ	1-2	2	28, 29
รวม	5-10	15	
ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์			
- พัฒนาตนเอง	1-2	4	30, 31, 32, 33
- ริเริ่มทำสิ่งที่ดี	1-2	6	34, 35, 36, 37, 38, 39
รวม	2-4	10	
ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล			
	4-6	10	40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49
รวม	4-6	10	
รวมทั้งฉบับ	17-32	49 ข้อ	

จากตาราง 11 แสดงโครงสร้างของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 49 ข้อ ประกอบด้วยความสุข 4 ด้าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ ในด้านการเสพผ่านทางตามีข้อคำถามที่เป็นสถานการณ์จำนวน 2 ข้อ ผ่านทางหูจำนวน 3 ข้อ ผ่านทางจมูกจำนวน 1 ข้อ ผ่านทางลิ้นจำนวน 2 ข้อ ผ่านทางร่างกายจำนวน 3 ข้อ และการเสพจากการใช้ประสาทสัมผัสโดยรวมจำนวน 3 ข้อ รวมเป็นข้อคำถามจำนวน 14 ข้อ โดยผู้วิจัยมีความคาดหวังว่า หลังจากการคัดเลือกข้อคำถามแล้วจะเหลือข้อคำถามในแต่ละด้าน 1 - 2 ข้อ รวมเป็นจำนวน 6 - 12 ข้อ

ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน ในด้านครอบครัวและคุณครูมีข้อคำถามที่เป็นสถานการณ์จำนวน 4 ข้อ เพื่อนจำนวน 3 ข้อ บุคคลอื่นจำนวน 2 ข้อ สัตว์จำนวน 4 ข้อ และธรรมชาติจำนวน 2 ข้อ รวมเป็นข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ โดยผู้วิจัยมีความคาดหวังว่า หลังจากการคัดเลือกข้อคำถามแล้วจะเหลือข้อคำถามในแต่ละด้าน 1 - 2 ข้อ รวมเป็นจำนวน 5 - 10 ข้อ

ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ ในด้านการพัฒนาตนเองมีข้อคำถามที่เป็นสถานการณ์จำนวน 4 ข้อ การริเริ่มทำสิ่งที่ดีจำนวน 6 ข้อ รวมเป็นข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ โดยผู้วิจัยมีความคาดหวังว่า หลังจากการคัดเลือกข้อคำถามแล้วจะเหลือข้อคำถามในแต่ละด้าน 1 - 2 ข้อ รวมเป็นจำนวน 2 - 4 ข้อ

ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล มีข้อคำถามที่เป็นสถานการณ์จำนวน 10 ข้อ ซึ่งเป็นด้านที่มีขอบเขตของเนื้อหากว้าง ผู้วิจัยจึงคาดหวังว่า หลังจากการคัดเลือกข้อคำถามแล้วจะเหลือข้อคำถามรวมเป็นจำนวน 4 - 6 ข้อ

การปรับปรุงเกณฑ์การให้คะแนน นอกจากการคัดเลือกและปรับปรุงข้อคำถามแล้ว เพื่อให้คะแนนการวัดมีความตรงตามนิยาม ผู้วิจัยได้ปรับปรุงเกณฑ์การให้คะแนนตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพุทธศาสนาได้ให้ความคิดเห็นเอาไว้ว่า การประเมินคะแนนของพฤติกรรมความคิดและความรู้สึกที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานการณ์ควรจะมองให้เป็นองค์รวม เพราะทั้ง 3 ส่วนนี้มีความเกี่ยวข้องกัน ซึ่งเราไม่สามารถมองแยกแต่ละส่วนออกจากกันได้ ผู้วิจัยจึงแสดงการปรับปรุงเกณฑ์การให้คะแนนพร้อมตัวอย่างข้อคำถามสถานการณ์ ดังนี้

ตาราง 12 แสดงการเปรียบเทียบเกณฑ์การให้คะแนนแบบเดิมและแบบใหม่

เกณฑ์การให้คะแนนแบบเดิม (แยกส่วน)	เกณฑ์การให้คะแนนแบบใหม่ (องค์รวม)
พิจารณาให้คะแนนคำตอบด้านพฤติกรรม ความคิดและความรู้สึกแยกส่วนกัน	พิจารณาให้คะแนนคำตอบด้านพฤติกรรม ความคิดและความรู้สึกร่วมกัน
พฤติกรรม 0 คะแนน เป็นพฤติกรรมที่เป็นอกุศล 1 คะแนน เป็นพฤติกรรมที่เป็นกุศล	0 คะแนน เมื่อคำตอบของพฤติกรรม ความคิด และความรู้สึกไม่มีความสอดคล้องกันหรือ สอดคล้องแต่มาจากความรู้สึกอกุศล ความคิด ที่ไม่พิจารณาและพฤติกรรมที่เบียดเบียนทั้ง ตนเองหรือผู้อื่น
ความคิด 0 คะแนน เป็นความคิดที่ใช้ปัญญาพิจารณา 1 คะแนน เป็นความคิดที่ไม่ใช้ปัญญาพิจารณา	1 คะแนน เมื่อคำตอบของพฤติกรรม ความคิด และความรู้สึกสอดคล้องกันอย่างมีเหตุผล แต่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาความสุขและปัญญาใน ระยะยาว
ความรู้สึก 0 คะแนน เป็นความรู้สึกที่เป็นอกุศล 1 คะแนน เป็นความรู้สึกที่เป็นกุศล	2 คะแนน เมื่อคำตอบของพฤติกรรม ความคิด และความรู้สึกสอดคล้องกันอย่างมีเหตุผล และเอื้อต่อการพัฒนาปัญญาและการมีความสุข ในระยะยาว
รวมใน 1 ข้อจะมีคะแนนตั้งแต่ 0 – 3 คะแนน	3 คะแนน เมื่อคำตอบของพฤติกรรม ความคิด และความรู้สึกสอดคล้องกันอย่างมีเหตุผล และตรงตามความเป็นจริงของธรรมชาติอย่างมี ปัญญาซึ่งทำให้เกิดความสุขในระยะยาวได้

จากตาราง 12 แสดงให้เห็นการให้คะแนนแบบเดิม คือ พิจารณาให้คะแนนแยกส่วนระหว่าง พฤติกรรม ความคิดและความรู้สึกว่าในแต่ละส่วนจะเป็น 0 หรือ 1 คะแนน ส่วนการให้คะแนนแบบใหม่ คือ พิจารณาให้คะแนนจากพฤติกรรม ความคิดและความรู้สึกเป็นองค์รวม ว่าสะท้อนได้ถึง ปัญญาที่เอื้อต่อการมีความสุขในระยะยาวมากเพียงใด ถ้าไม่รู้จักคิดพิจารณาและยังเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นจะได้ 0 คะแนน ถ้ามีการคิดพิจารณาแต่ยังไม่ตรงตามความเป็นจริงตามธรรมชาติ จะได้ 1 คะแนน ถ้ามีการคิดพิจารณาที่ยังไม่ตรงตามความเป็นจริงตามธรรมชาติ แต่เอื้อต่อการพัฒนาปัญญาและความสุขในระยะยาวจะได้ 2 คะแนน และถ้าคิดพิจารณาได้สอดคล้องตรงตามความเป็นจริงตามธรรมชาติอย่างมีปัญญาและทำให้เกิดความสุขในระยะยาวจะได้ 3 คะแนน

ตัวอย่างของสถานการณ์ คำตอบ และการให้คะแนนแบบเดิมและแบบใหม่

สถานการณ์ : คุณพ่อคุณแม่ของนักเรียนมีความจำเป็นต้องย้ายที่ทำงานจากกรุงเทพฯ ไปประจำที่ต่างจังหวัด ซึ่งนักเรียนจะต้องย้ายตามครอบครัวไปด้วย

คำตอบ : พฤติกรรม : โกรธ บอกว่าไม่ย้าย ให้คุณพ่อคุณแม่ย้ายไปกันเอง

ความคิด : ไม่อยากย้าย อยากอยู่กรุงเทพฯ เรียนกับเพื่อนๆ

ความรู้สึก : เสียใจที่พุดกับคุณพ่อคุณแม่อย่างนั้น

การให้คะแนน : แบบเดิม

พฤติกรรม 0 คะแนน เพราะเป็นอกุศล

ความคิด 0 คะแนน เพราะไม่มีปัญญา

ความรู้สึก 0 คะแนน เพราะเป็นความรู้สึกไม่ดี

รวมได้คะแนน 0 คะแนน

การให้คะแนน : แบบใหม่

พฤติกรรม ความคิดและความรู้สึกสอดคล้องกันอย่างมีเหตุผล แต่ยังไม่มีความคิดพิจารณาความเป็นจริงตามธรรมชาติ คือ ยังไม่เข้าใจว่าชีวิตคนเราย่อมพบกับการเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องธรรมดา แต่ผู้ตอบมีความรู้สึกอกุศลที่เป็นกุศลเกิดขึ้น คือ ความรู้สึกสำนึกในการกระทำที่ไม่ถูกต้องของตนเอง ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ช่วยให้สามารถพัฒนาปัญญาและความสุขในระยะยาวต่อไปได้ในอนาคต

รวมได้คะแนน 2 คะแนน

2.3 การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา

2.3.1 การทดลองเก็บข้อมูล

เนื่องจากแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาเป็นแบบสอบถามปลายเปิดและมีจำนวนข้อคำถามค่อนข้างมาก ดังนั้นก่อนที่ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามที่ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 49 ข้อ ไปเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 ผู้วิจัยจึงได้นำแบบสอบถามไปทดลองเก็บข้อมูลกับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจในการใช้ภาษาของสถานการณ์แต่ละข้อ และประเมินระยะเวลาที่ใช้ในการทำแบบสอบถาม พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับโอกาสในการประสบกับสถานการณ์ ความรู้สึกที่ได้ทำ เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของแบบสอบถามอีกขั้นหนึ่ง ผลการทดลองเก็บข้อมูลพบว่า ไม่มีข้อที่อ่านแล้วไม่เข้าใจ มีบางสถานการณ์ที่นักเรียนยังไม่เคยพบ และเนื่องจากข้อคำถามที่มีจำนวนมากจึงทำให้เวลาที่ใช้ในการ ทำแบบสอบถามมากตามไปด้วย ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าถึงแม้ว่าข้อคำถามได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิมาแล้ว แต่นักเรียนก็ยังมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่น่าสนใจและแตกต่างออกไปสำหรับการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ ซึ่งปรากฏผลสรุปดังตาราง 13

ตาราง 13 แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักเรียน 5 คน และข้อสังเกตของผู้วิจัยในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 49 ข้อ

ประเด็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
1. ความเข้าใจภาษา	ไม่มีข้อที่อ่านแล้วไม่เข้าใจ
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการทำแบบสอบถาม	50 นาที - 2 ชั่วโมง 20 นาที
3. โอกาสในการประสกับสถานการณ์	<p><u>ด้านความสุขจากการเสพ</u> ข้อที่ 6 - ไม่เคยพบ 1 คน และมีความคิดเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นและสามารถใช้อย่างอื่นทดแทนได้ ข้อที่ 7, 14 - ไม่เคยพบ 2 คน แต่เนื่องจากเป็นสถานการณ์ที่ทดสอบความอยากรู้ อยากลอง และการตัดสินใจเลือกปฏิบัติของวัยรุ่นได้ดี</p> <p><u>ด้านความสุขจากการอยู่ร่วมกัน</u> ข้อที่ 27 - ไม่เคยพบ 1 คน และมีความคิดเห็นว่าเป็นสามารถพบแมลงสาบได้บ่อยกว่าแมลงปอ</p> <p><u>ด้านความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์</u> ข้อที่ 31 - ไม่เคยพบ 1 คน และมีความคิดเห็นว่าเป็นไม่เคยฝึ้นอยากเป็นนักกีฬาแบดมินตัน แต่มีข้อเสนอว่าไม่จำเป็นต้องระบุชนิดของกีฬาก็ได้</p> <p><u>ด้านความสุขจากภาวะจิตกุศล</u> ข้อที่ 43, 47 - มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้กับผู้วิจัย ความคิดเห็นในสถานการณ์ 43 มีความคิดเห็นว่าเป็นเรื่องของพุทธศาสนาที่ทำให้ให้นักเรียนที่นับถือศาสนาอื่นไม่สามารถตอบได้ ความคิดเห็นในสถานการณ์ 47 มีความคิดเห็นว่าเป็นสถานการณ์ที่ใช้ถามถึงความคิด ความรู้สึกต่อการสูญเสีย การจากลาของสิ่งที่เป็นที่รักที่ไม่ควรถาม เพราะก็ต้องเสียใจเป็นธรรมดา</p>
4. ความรู้สึกที่ได้ทำ	<ul style="list-style-type: none"> - ข้อคำถามเยอะเกินไป ควรทำให้จำนวนข้อน้อยลง - เรื่องบางเรื่องไม่ควรถาม เช่น สุนัขเสียชีวิตรู้สึกอย่างไร ทำไม่รู้สึกอย่างนั้น เพราะสัตว์เลี้ยงตายมันต้องเศร้า ไม่จำเป็นต้องถามเหตุผล - ควรรวมคำถามที่คล้ายกันเป็นข้อเดียวกัน เพื่อลดจำนวนข้อคำถาม - ควรตัดคำถามที่เกี่ยวข้องกับศาสนาใดศาสนาหนึ่งออกไป หรือข้อที่มีเรื่องของอายุ สถานะทางสังคมมาเป็นเกณฑ์กำหนด - ข้อคำถามเยอะมาก แต่ก็สนุกกับการตอบแต่ควรจะทำให้จำนวนข้อน้อยลง - ต้องเขียนเยอะมากเลย
5. ข้อสังเกตจากผู้วิจัย	<ul style="list-style-type: none"> - ข้อ 17 นักเรียนมีคำตอบเหมือนกัน ตรงกับที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความคิดเห็นไว้ - นักเรียน 5 คนตอบคำถามในสถานการณ์หลายๆ ข้อ ได้แตกต่างกัน เช่น ข้อ 7 ตีมแอลกอฮอล์ ข้อ 26 ยุงเกาะขา และในบางข้อก็ตอบเหมือนกัน เช่น ข้อ 17 เจอเพื่อนที่ชอบแกล้ง - ในหลายๆ ข้อ มีการใช้คำที่มากเกินไป ไม่กระชับ ชัดเจน

จากความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของนักเรียนทั้ง 5 คน และข้อสังเกตของผู้วิจัยทำให้ผู้วิจัยมีแนวทางในการพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์ ดังนี้

ข้อ 6 มีนักเรียนไม่เคยพบสถานการณ์นี้ 1 คน และมีความคิดเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่จำเป็นและสามารถใช้อย่างอื่นทดแทนได้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามีความสอดคล้องกับที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความคิดเห็นว่าเป็นสถานการณ์นี้อาจมีผลต่อความแตกต่างของเพศและความสนใจ ผู้วิจัยจึงทำการปรับแก้ไขจาก “นักเรียนได้ทดลองน้ำหอมยี่ห้อหนึ่ง นักเรียนชอบน้ำหอมกลิ่นนี้มากแต่น้ำหอมขวดนี้ราคาแพงเกินไป” เป็น “น้ำยาซักผ้ากลิ่นหอมที่นักเรียน ชอบใช้อยู่เป็นประจำบังเอิญหมดขึ้นมา”

ข้อ 7 มีนักเรียนไม่เคยพบสถานการณ์นี้ 2 คน เนื่องจากไม่เคยดื่มแอลกอฮอล์ แต่มีคนหนึ่งตอบว่าจะไม่ดื่มเพราะอายุยังไม่ถึงและมีความเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่สมควร อีกคนหนึ่งตอบว่าจะหยิบมาดื่มเพราะชอบและฟรี ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่านักเรียนอยู่ในช่วงวัยรุ่นซึ่งโดยธรรมชาติจะมีความอยากรู้อยากลอง ถ้านักเรียนไม่มีปัญญาจะไม่สามารถคิดพิจารณาเห็นได้ว่าเป็นสิ่งที่ไม่สมควร ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเป็นสถานการณ์ที่ทดสอบอารมณ์ ความคิด ความรู้สึก การพิจารณาและการแสดงออกของนักเรียนได้ดี ผู้วิจัยจึงคงสถานการณ์นี้ไว้เหมือนเดิม

ข้อ 14 มีนักเรียนไม่เคยพบสถานการณ์นี้ 2 คน เนื่องจากไม่เคยมีแฟน จึงไม่รู้ว่าจะตอบอย่างไรดี ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่านักเรียนอยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งโดยธรรมชาติจะมีความอยากรู้อยากลองในสิ่งใหม่ๆ เช่น การมีแฟน มีความรัก ถ้านักเรียนไม่มีปัญญาจะไม่สามารถคิดพิจารณาเห็นได้ว่า สิ่งใดสมควรหรือไม่สมควรทำ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเป็นสถานการณ์ที่ทดสอบอารมณ์ ความคิด ความรู้สึก การพิจารณาและการแสดงออกของนักเรียนได้ดี จึงได้ปรับแก้ไขการใช้ภาษาให้มีความเหมาะสมมากขึ้น จาก “สมมติว่านักเรียนมีแฟน วันหนึ่งแฟนของนักเรียนเผลอโอบกอดนักเรียนด้วยความรัก” เป็น “สมมติว่านักเรียนมีแฟน วันหนึ่งแฟนของนักเรียนเดินเข้ามาโอบกอดนักเรียน”

ข้อ 17 ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่เสนอว่า ถ้าคำตอบของนักเรียน คือ ยินยอมๆ ไม่ได้ทำอะไรต่อสถานการณ์ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าคำตอบของนักเรียนทั้ง 5 คนนั้นเหมือนกัน คือ ทุกคนไม่ได้มีปฏิกิริยาอะไรในสถานการณ์นั้น จึงเป็นเหตุผลให้ผู้วิจัยไม่คัดเลือกสถานการณ์นี้

ข้อ 25 และข้อ 26 เป็นสถานการณ์ที่คล้ายกัน ที่ผู้วิจัยตั้งใจจะคัดเลือกให้เหลือเพียง 1 ข้อ ซึ่งสถานการณ์อยู่ในข้อที่ 26 มีโอกาสเกิดขึ้นได้บ่อยกว่าข้อ 25 และเมื่อพิจารณาจากคำตอบของนักเรียน พบว่า ข้อ 26 มีนักเรียน 4 คนตอบว่าจะตบยุง และมีนักเรียน 1 คนตอบว่าเป่ายุงออกไปเพราะสงสาร ไม่อยากฆ่า ส่วนข้อ 25 นักเรียนทุกคนตอบว่า จะเป่ามดออกไปหรือไม่ทำอะไรกับมดแต่จะเอาขนมออกหนีมด ดังนั้นผู้วิจัยจึงคัดเลือกข้อ 26 ซึ่งสามารถแยกแยะได้ดีกว่า

ข้อ 27 มีนักเรียนไม่เคยพบสถานการณ์นี้ 1 คน และมีความคิดเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่เคยพบแมลงสาบอยู่บ่อยครั้ง แต่ไม่เคยพบแมลงปอในบ้าน ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะนี้มาปรับแก้ไขสถานการณ์จาก “ขณะที่นักเรียนกำลังอาบน้ำอยู่ในห้องน้ำ มีแมลงปอตัวหนึ่งบินวนไปมาเหมือนกำลังหาทางออกอยู่” เป็น “ขณะที่นักเรียนกำลังอาบน้ำอยู่ในห้องน้ำ มีแมลงสาบตัวหนึ่งเดินวนไปมาเหมือนกำลังหาทางออกอยู่”

ข้อ 31 มีนักเรียนไม่เคยพบสถานการณ์นี้ 1 คน และมีความคิดเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่ได้ชอบแบบมินตัน จึงไม่รู้สึกร่วมไปกับสถานการณ์ แต่ชอบกีฬาอื่นมากกว่า และได้เสนอว่าไม่จำเป็นต้องระบุประเภทกีฬาก็ได้ ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะนี้มาปรับแก้ไขสถานการณ์จาก “นักเรียนชอบเล่น

แบดมินตันและมีความฝันว่าอยากจะเป็นนักกีฬาแบดมินตันทีมชาติ โดยมีพี่เมย์ รัชนก อินทนนท์ เป็นไอดอล เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมานักเรียนเข้าร่วมแข่งขันแบดมินตันระดับโรงเรียน แต่ว่าทำผลงานได้ไม่ดีนัก” เป็น “นักเรียนมีความใฝ่ฝันอยากจะเป็นนักกีฬาทีมชาติ เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมานักเรียนได้เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาในระดับโรงเรียน แต่นักเรียนทำผลงานได้ไม่ดีนัก”

ข้อ 42 ผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขการใช้ภาษาให้มีความสั้น กระชับและชัดเจนมากขึ้นจาก “เพื่อนของคุณแม่แนะนำหนังสือที่ชื่อว่า “สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม” ของหลวงพ่ोजรัญ ฐิตธัมโม ให้นักเรียนอ่านและยังบอกอีกว่า เป็นเรื่องเล่าที่อ่านสนุกและได้ความรู้ธรรมะสอดแทรกไปด้วย” เป็น “คุณน้าเอาหนังสือ “สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม” ของหลวงพ่ोजรัญ ฐิตธัมโม มาแนะนำให้นักเรียนอ่าน คุณน้าบอกว่า เป็นเรื่องที่น่าสนใจและได้ความรู้ด้วย”

ข้อ 43 มีนักเรียนได้เสนอว่าผู้วิจัยไม่ควรสร้างสถานการณ์ที่เกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนา เพราะในบางศาสนาเคร่งครัดเรื่องนี้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความคิดเห็นเอาไว้ เช่นเดียวกัน ผู้วิจัยจึงทำการปรับแก้ไขสถานการณ์จาก “ในช่วงโมเรียนวิชาพระพุทธศาสนา คุณครูให้นักเรียนฝึกนั่งสมาธิ สังเกตลมหายใจตัวเองและทำจิตใจให้สงบเป็นเวลา 15 นาที” เป็น “คุณครูให้นักเรียนนั่งหลับตาเพื่อทำจิตใจให้สงบ มีสมาธิเป็นเวลา 10 นาที ก่อนที่จะเริ่มการเรียนการสอน”

ข้อ 44 ผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขการใช้ภาษาให้มีความสั้น กระชับมากขึ้นจาก “นักเรียนไปสอบตรงที่มหาวิทยาลัยชื่อดังแห่งหนึ่ง ซึ่งนักเรียนใฝ่ฝันว่าจะต้องเข้าเรียนคณะนี้ของมหาวิทยาลัยนี้ให้จงได้ นักเรียนเตรียมตัวสำหรับการสอบครั้งนี้เป็นอย่างดีและตั้งใจทำข้อสอบทุกข้อ แต่เมื่อประกาศผล ไม่มีชื่อของนักเรียนอยู่ในรายชื่อผู้ที่มีสิทธิ์สอบสัมภาษณ์” เป็น “นักเรียนไปสอบตรงที่มหาวิทยาลัยชื่อดังแห่งหนึ่งที่นักเรียนใฝ่ฝันว่าจะต้องเข้าเรียนที่นี่ให้จงได้ นักเรียนเตรียมตัวสำหรับการสอบครั้งนี้เป็นอย่างดีและตั้งใจทำข้อสอบมาก แต่เมื่อผลออกมา นักเรียนกลับสอบไม่ติด”

ข้อ 46 ผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขการใช้ภาษาให้มีความสั้น กระชับมากขึ้นจาก “หลังจากจบม. 4 คุณพ่อคุณแม่ของนักเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องย้ายที่ทำงานจากกรุงเทพฯ ไปอยู่ที่ต่างจังหวัด ซึ่งนักเรียนจะต้องย้ายไปด้วย ต้องเปลี่ยนที่อยู่ เปลี่ยนเพื่อน เปลี่ยนโรงเรียน เปลี่ยนสังคมและสิ่งแวดล้อมทุกอย่างใหม่หมด” เป็น “คุณพ่อคุณแม่ของนักเรียนมีความจำเป็นต้องย้ายที่ทำงานจากกรุงเทพฯ ไปประจำที่ต่างจังหวัด ซึ่งนักเรียนจะต้องย้ายตามครอบครัวไปด้วย”

ข้อ 47 มีนักเรียนได้เสนอว่าเป็นคำถามที่ไม่ควรถาม เพราะการสูญเสียสัตว์เลี้ยงเป็นเรื่องเศร้าโดยไม่ต้องมีเหตุผลของการเศร้าเสียใจ จึงไม่มีความรู้สึกอยากจะทำคำถาม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าสถานการณ์นี้น่าจะเป็นสถานการณ์ที่ทดสอบอารมณ์ ความคิด ความรู้สึก การพิจารณาและการแสดงออกของนักเรียนได้ดี ผู้วิจัยจึงคงสถานการณ์นี้ไว้เหมือนเดิม

จากการคัดเลือกและปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์ จากคำแนะนำเพิ่มเติมของนักเรียนจำนวน 5 คน ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกจนเหลือสถานการณ์จำนวน 47 ข้อ แบ่งตามระดับความสุข 4 ด้าน เป็นความสุขจากการเสพจำนวน 14 ข้อ ความสุขจากการอยู่ร่วมกันจำนวน 13 ข้อ ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์จำนวน 10 ข้อ และความสุขจากภาวะจิตกุศลจำนวน 10 ข้อ เพื่อนำไปใช้สำหรับการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 119 คน ซึ่งแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 47 ข้อ จะมีรายละเอียด ดังตาราง 14

ตาราง 14 สรุปข้อความถามสถานการณ์ของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 47 ข้อ หลังจากการเก็บข้อมูลกับนักเรียน 5 คน

ลำดับ ข้อใหม่	ลำดับ ข้อเดิม	ด้าน	สถานการณ์
1	1	ตา	ในขณะที่นักเรียนเรียนหนังสืออยู่ในห้องเรียน ปรากฏว่าโทรศัพท์มือถือของนักเรียนมีไลน์เข้ามา
2	2	ตา	สัปดาห์หน้าจะเป็นวันสอบกลางภาค วันนี้นักเรียนได้หยุดอ่าน หนังสือทบทวนอยู่ที่บ้าน นักเรียนอ่านทบทวนจนรู้สึกเหนื่อย จึงตั้งใจว่าจะพักผ่อนคอมพิวเตอร์สัก 30 นาที แต่พอหันมาดูนาฬิกาอีกทีก็เล่นคอมพิวเตอร์ไปเกือบ 1 ชั่วโมงแล้ว
3	3	หู	นักเรียนได้ยินโฆษณาจากวิทยุ บอกขายยาวิตามินตัวหนึ่งที่ทานแล้วจะช่วยให้มีผิวดี ช่วยละลายไขมันส่วนเกินในร่างกาย ทำให้ผอมลงและกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้น เมื่อซื้อวิตามินตัวนี้ 1 ซุด จะแถมยาลดสิ่วหน้าใสให้อีก 1 กระปุก ซึ่งขอรับประกันคุณภาพและเห็นผลได้จริง
4	4	หู	นักเรียนลงไปดูดวงเรื่องความรักกับพ่อหมอกคนหนึ่งที่ยายแม่่มากๆ เมื่อไปถึงพ่อหมอบอกว่านักเรียนจะต้องมาทำพิธีสะเดาะเคราะห์และเสริมดวงความรัก โดยซื้อผ้ายันต์แห่งความรักมาปลุกเสกแล้วพกติดตัวไว้ และเปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์มือถือให้เลขบวกรวมกันได้เลขคู่ แล้วจะช่วยเบิกทางให้ความรักประสบความสำเร็จในเร็ววัน
5	5	หู	นักเรียนตั้งใจแต่งตัวสวยหล่อไปร่วมงานแต่งงานของญาติ คนในงานล้วนชมนักเรียนว่า วันนี้นักเรียนดูดีมาก สวยหล่อมากเลย แต่มีญาติคนหนึ่งติการแต่งตัวของนักเรียน ว่านักเรียนแต่งตัวเกินอายุ ดูไม่ดีเลย
6	6	จมูก	น้าชายชักฝักกลิ่นหอมที่นักเรียนชอบใช้อยู่เป็นประจำบังเอิญหมดขึ้นมา
7	7	ลิ้น	นักเรียนไปเดินในงานแสดงสินค้า มีบูธแจกเครื่องดื่มทั้งที่มีแอลกอฮอล์และไม่มีแอลกอฮอล์ให้ดื่มฟรีได้ไม่จำกัดและมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดหนึ่งที่นักเรียนเคยดื่มมาแล้วและชอบมากๆ รวมอยู่ด้วย
8	8	ลิ้น	นักเรียนโทรศัพท์ไปสั่งสปาเก็ตตีเปิดอยู่ที่ร้านอาหารใกล้บ้าน เมื่ออาหารมาส่งเรียบร้อย นักเรียนเปิดกล่องดูปรากฏว่าทางร้านทำสปาเก็ตตีให้ดูอย่างมาให้ ซึ่งไม่ใช่อาหารที่นักเรียนสั่ง
9	10	ร่างกาย	รองเท้ากีฬาแฟชั่นยี่ห้อหนึ่งใส่สบายเท้ามาก ผิวสัมผัสด้านในนุ่ม และยังช่วยลดปัญหาเส้นเลือดขอดได้อีกด้วย แต่รองเท้ายี่ห้อนี้มีราคาสูงเกินกว่าที่นักเรียนจะสามารถซื้อได้ด้วยตนเอง
10	13	ร่างกาย	นักเรียนรอรถเมล์ปรับอากาศเพื่อกลับบ้านมานานกว่า 30 นาที ก็ยังไม่มียุโรปผ่านมา แต่ระหว่างนั้นมีรถเมล์ธรรมดาที่ผ่านบ้าน นักเรียนมาพอดีและดูท่าทางปลอดภัย
11	14	ร่างกาย	สมมติว่านักเรียนมีแฟน วันหนึ่งแฟนของนักเรียนเดินเข้ามาโอบกอดนักเรียน
12	10	การใช้ ประสาธ สัมผัสโดย รวม	เสาร์นี้เวลา 8.00น. เปิดขายบัตรคอนเสิร์ตของดาราและนักร้อง เกาหลีชื่อดัง ไม่ว่าจะเป็นชง จุงกิ, ยุนอา, Girls' generation, EXO, Rain ฯลฯ บัตรมี ราคา 3,000 ถึง 6,000 บาท นักเรียนอยากไปดูมากๆ แต่ช่วงนี้นักเรียนไม่มีเงินเก็บพอสำหรับซื้อบัตร
13	11	การใช้ ประสาธ สัมผัสโดย รวม	นักเรียนบังเอิญทำโทรศัพท์มือถือหายไป นักเรียนมีความจำเป็นที่ จะต้องซื้อเครื่องใหม่ ซึ่งคุณแม่ของนักเรียนบอกให้นักเรียนเอาเงินเก็บของนักเรียนมาซื้อใหม่เอง นักเรียนจะเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือเครื่องใดระหว่าง โทรศัพท์ A ราคา 5,000 บาท เป็นโทรศัพท์มือถือ 4G ยี่ห้อธรรมดา โทรศัพท์ B ราคา 10,000 บาท เป็นโทรศัพท์มือถือ 4G ยี่ห้อที่เป็นที่นิยมมากและเพื่อนของนักเรียนก็ใช้กันหลายคน โดยในด้านการใช้งานของโทรศัพท์มือถือทั้ง 2 ยี่ห้อ นั้น มีคุณภาพและบริการหลังการขายที่เหมือนกันทุกประการ
14	12	การใช้ ประสาธ สัมผัสโดย รวม	คอมพิวเตอร์รุ่นใหม่ที่นักเรียนรอคอยจะออกขายพ่วงนี้ สเปคเครื่องดีมาก มีลูกเล่นใหม่ที่นักเรียนอยากได้และราคาไม่แพงมาก นักเรียนสามารถซื้อได้เอง แต่ว่านักเรียนเพิ่งเปลี่ยนคอมพิวเตอร์ไปเมื่อปีที่แล้วและยังใช้งานได้ต้อย

ตาราง 14 (ต่อ)

ลำดับ ข้อใหม่	ลำดับ ข้อเดิม	ด้าน	สถานการณ์
15	16	ครอบครัว และคุณครู	วันนี้คุณแม่ไม่สบาย คุณแม่จึงวานให้นักเรียนช่วยทำงานบ้านแทนคุณแม่
16	17	ครอบครัว และคุณครู	เมื่อคุณพ่อทราบเรื่องที่นักเรียนกระทำความผิดอะไรบางอย่างมา คุณพ่อจึงดูว่านักเรียนด้วย ถ้อยคำที่รุนแรง
17	18	เพื่อน	นักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนไปสอบชิงทุนนักเรียนแลกเปลี่ยน ผลสอบออกมา ปรากฏว่าเพื่อน สอบผ่าน นักเรียนสอบไม่ผ่าน
18	19	เพื่อน	ห้องของนักเรียนสอบย่อยวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเพื่อนห้องอื่น หลังสอบเสร็จเพื่อนสนิทต่างห้อง มาขอความช่วยเหลือจากนักเรียน ว่าให้ช่วยบอกคำตอบหน่อย
19	20	ครอบครัว และคุณครู	นักเรียนเดินเข้ามาในโรงเรียนแล้วบังเอิญพบคุณครูประจำชั้นตอนนม. 3 ที่เคยทำโทษนักเรียน เรื่องแต่งกายไม่เรียบร้อยอยู่เป็นประจำ กำลังเดินสวนทางกับนักเรียน
20	21	ครอบครัว และคุณครู	ตอนเลิกเรียนนักเรียนพบคุณครูสอนวิชาเกษตร กำลังมองหาคนมาช่วยขนต้นไม้ที่อยู่เต็มหลังรถ เพื่อเอาไปเก็บไว้ในโรงเพาะชำต้นไม้
21	22	บุคคลอื่น	เย็นวันหนึ่งนักเรียนเดินผ่านคุณยายที่นั่งขายกล้วยน้ำว้าอยู่ริมทาง ได้พูดกับนักเรียนว่า “ช่วยยายซื้อกล้วยหนอยจ๋า อร่อยนะ เหลืออยู่ 2 หวีสุดท้ายแล้ว” ซึ่งนักเรียนก็มีเงินเหลือ พอที่จะซื้อได้
22	23	บุคคลอื่น	นักเรียนเข้าไปทานอาหารในร้านอาหารแห่งหนึ่ง นักเรียนกำลังดูเมนูเพื่อเลือกสั่งอาหาร เจ้าของร้านเดินมาถามนักเรียนว่าจะทานอะไรด้วยน้ำเสียงที่ไม่น่าฟังและทำท่าทางเร่งให้นักเรียน สั่งอาหารไวไว
23	26	สัตว์	เมื่อนักเรียนเห็นยุงกำลังเกาะอยู่ที่ขาของนักเรียน
24	24	สัตว์	นักเรียนออกมาเดินเล่นหน้าบ้านในวันหยุด แล้วพบกับลูกหมาตัวหนึ่ง กำลังคุ้ยถังขยะอยู่ที่ หน้าบ้านของนักเรียนจนสกปรกเลอะเทอะไปหมด
25	27	สัตว์	ขณะที่นักเรียนกำลังอาบน้ำอยู่ในห้องน้ำมีแมลงสาบตัวหนึ่งบินวนไปมาเหมือนกำลังหาทางออกอยู่
26	28	ธรรมชาติ	นักเรียนไปเที่ยวอัมพวาในวันหยุด คนไปเที่ยวมีเยอะมาก นักเรียนซื้อขนมและของกินมากมาย เมื่อเดินจนเหนื่อยจึงแวะนั่งริมน้ำเพื่อทานของที่ซื้อมา พอทานเสร็จนักเรียนจะเอาขยะไปที่ แต่ที่ใกล้ๆ นี้ไม่มีถังขยะเลย
27	29	ธรรมชาติ	นักเรียนไปดำน้ำที่เกาะแห่งหนึ่ง ทะเลสวยใสมาก มองเห็นสัตว์ทะเลมากมาย พี่ไค้ที่พาไปดำน้ำ บอกว่าห้ามเอามือไปจับสิ่งมีชีวิตใต้ทะเล ให้ดูและเก็บภาพไว้ในความทรงจำก็พอ แต่เมื่อดำน้ำ ลงไป มีคนหยิบปะการังต้นเล็กๆ ขึ้นมา เขาบอกว่าให้นักเรียนลงจับดู เพราะไม่ได้หาจับกันได้ บ่อยๆ นะ
28	30	พัฒนาตน	วันนี้ประกาศผลสอบกลางภาค ปรากฏว่านักเรียนทำคะแนนได้ไม่ดี ตามที่คาดหวังไว้
29	33	พัฒนาตน	นักเรียนฟังคุณครูสอนวิชาภาษาไทยในห้องเรียนไม่รู้เรื่องและไม่สามารถทำการบ้านที่ได้รับในวันนี้ ได้
30	32	พัฒนาตน	วันนี้มีเรียนวิชาที่นักเรียนไม่ชอบ และไม่ได้เป็นวิชาที่ใช้ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย
31	31	พัฒนาตน	นักเรียนมีความใฝ่ฝันอยากจะเป็นนักกีฬาทีมชาติ เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมานักเรียนได้เข้าร่วมการ แข่งขันกีฬาในระดับโรงเรียน แต่ นักเรียนทำผลงานได้ไม่ดีนัก
32	34	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนและครอบครัวเอาอาหารว่างไปปิกนิกกันที่สวนสาธารณะ ใกล้บ้านอย่างสนุกสนาน หลังจากทานอาหารและพูดคุยกันเสร็จ เรียบร้อยทุกคนเตรียมตัวกลับบ้าน นักเรียนเหลือบไปเห็น ถุงขนมและแก้วน้ำของคนอื่นที่ไม่ได้เก็บไปทิ้งวางอยู่บนสนามหญ้า
33	35	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนกลับมาจากเข้าค่ายที่โรงเรียนแล้วพบว่าห้องน้ำที่บ้านสกปรกมาก เนื่องจากคุณแม่ไม่ อยู่บ้านเพราะต้องไปทำธุระต่างจังหวัดหลายวัน
34	36	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนเดินอยู่บนทางเท้า แล้วเห็นก้นบรูที่ติดไฟถูกทิ้งอยู่ใกล้กับกองใบไม้แห้ง

ตาราง 14 (ต่อ)

ลำดับ ข้อใหม่	ลำดับ ข้อเดิม	ด้าน	สถานการณ์
35	37	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนเดินผ่านมาพบท่อประปาของหมู่บ้านแตก น้ำไหลออกมาเต็มพื้นถนน
36	38	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนกำลังเดินกลับบ้าน มองไปเห็นกระถางต้นไม้บนกำแพงโรงเรียนเอียง คล้ายจะล้มลงมาที่ ทางเดิน
37	39	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	หลังเลิกเรียน นักเรียนเดินผ่านห้องเรียนห้องหนึ่ง ไม่มีใครอยู่เลย แต่ในห้องนั้นเปิดไฟ เปิดพัดลม ทั้งเอาไว้
38	40	ภาวะจิตกุศล	นักเรียนหยิบโทรศัพท์มือถือขึ้นมาเล่นในขณะที่กำลังทานอาหารร่วมกับครอบครัว จึงถูกคุณพ่อดุ ว่าเล่นโทรศัพท์มือถือมากเกินไป เล่นไม่รู้จักเวลาและกาลเทศะ
39	42	ภาวะจิตกุศล	คุณนำเอาหนังสือ สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม ของหลวงพ่ोजรัญ จิตธัมโม มาแนะนำให้ นักเรียนอ่าน คุณนำบอกว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เข้าใจง่ายและได้ความรู้ด้วย
40	49	ภาวะจิตกุศล	นักเรียนได้ยินคนพูดถึงนักเรียนในทางที่ไม่ดี และไม่เป็นความจริง
41	41	ภาวะจิตกุศล	เพื่อนของนักเรียนแสดงพฤติกรรมไม่ดีต่อนักเรียน ซึ่งนักเรียนไม่ชอบมากๆ
42	43	ภาวะจิตกุศล	คุณครูให้นักเรียนนั่งหลับตาเพื่อทำจิตใจให้สงบ มีสมาธิเป็นเวลา 10 นาที ก่อนที่จะเริ่มการเรียนการสอน
43	44	ภาวะจิตกุศล	นักเรียนไปสอบตรงที่มหาวิทยาลัยชื่อดังแห่งหนึ่งที่นักเรียนไฝฝินว่าจะต้องเข้าเรียนที่นี่ให้ได้ นักเรียน เตรียมตัวสำหรับการสอบครั้งนี้ เป็นอย่างดีและตั้งใจทำข้อสอบมาก แต่เมื่อผลออกมา นักเรียนกลับสอบ ไม่ติด
44	45	ภาวะจิตกุศล	นักเรียนและเพื่อนๆ เข้าร่วมประกวดการแสดงในรายการ We got talent ของโรงเรียน ในการ ประกวดครั้งนี้นักเรียนมีเวลาเตรียมตัวไม่มากนัก ในวันแสดงทุกคนก็ทำหน้าที่ของตัวเองได้อย่าง เต็มที่ แต่ผลการแข่งขันประกาศออกมาว่าทีมของนักเรียนไม่ได้ผ่านเข้ารอบต่อไป
45	48	ภาวะจิตกุศล	ในภาคเรียนที่แล้วนักเรียนถูกรับเลือกจากเพื่อนๆ ให้เป็นหัวหน้าห้อง ซึ่งนักเรียนตั้งใจทำหน้าที่ได้ เป็นอย่างดี พอมาภาคเรียนนี้ เพื่อนๆ กลับเลือกให้เพื่อนอีกคนหนึ่งเป็นหัวหน้าห้องแทนนักเรียน
46	46	ภาวะจิตกุศล	คุณพ่อคุณแม่ของนักเรียนมีความจำเป็นต้อง ย้ายที่ทำงานจากกรุงเทพฯ ไปประจำที่ต่างจังหวัด ซึ่งนักเรียนจะต้องย้ายตามครอบครัวไปด้วย
47	47	ภาวะจิตกุศล	เจ้าปีเตอร์เป็นสัตว์เลี้ยงที่นักเรียนรักมาก ผูกพันกันมาตั้งแต่เด็กๆ เจ้าปีเตอร์อายุมากแล้ว เกิดไม่ สบายหนักขึ้นมา นักเรียนได้พาเจ้าปีเตอร์ไปรักษาอย่างเต็มที่ แต่สุดท้ายเจ้าปีเตอร์ก็เสียชีวิตลง

โดยสรุป โครงสร้างของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 47 ข้อ ที่จะนำไป
ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 ประกอบด้วยข้อคำถามสถานการณ์ด้านความสุขจากการเสพจำนวน 14
ข้อ ความสุขจากการอยู่ร่วมกันจำนวน 13 ข้อ ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์จำนวน 10
ข้อ และความสุขจากภาวะจิตกุศลจำนวน 10 ข้อ ดังในตาราง 15

ตาราง 15 แสดงโครงสร้างของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 47 ข้อ สำหรับการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาเป็นรายข้อ (การหาค่าอำนาจจำแนก)

โครงสร้างของแบบสอบถาม	จำนวนข้อที่คาดหวัง ในแบบสอบถามจริง	จำนวนข้อที่ใช้ ในการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1	
		จำนวนข้อ	ข้อที่
ระดับที่ 1 ความสุขจากการเสพ			
- ตา	1-2	2	1, 2
- หู	1-2	3	3, 4, 5
- จมูก	1-2	1	6
- ลิ้น	1-2	2	7, 8,
- ร่างกาย	1-2	3	9, 10, 11
- การใช้ประสาทสัมผัสโดยรวม	1-2	3	12, 13, 14
รวม	6-12	14	
ระดับที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน			
- ครอบครัวและคุณครู	1-2	4	15, 16, 19, 20
- เพื่อน	1-2	2	17, 18
- บุคคลอื่น	1-2	2	21, 22
- สัตว์	1-2	3	23, 24, 25
- ธรรมชาติ	1-2	2	26, 27
รวม	5-10	13	
ระดับที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์			
- พัฒนาตนเอง	1-2	4	28, 29, 30, 31
- ริเริ่มทำสิ่งที่ดี	1-2	6	32, 33, 34, 35 36, 37
รวม	2-4	10	
ระดับที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล			
	4-6	10	38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47
รวม	4-6	10	
รวมทั้งฉบับ	17-32	47 ข้อ	

จากตาราง 15 แสดงโครงสร้างของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 47 ข้อ สำหรับการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 ประกอบด้วยความสุข 4 ด้าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ ในด้านการเสพผ่านทางตามีข้อคำถามที่เป็นสถานการณ์จำนวน 2 ข้อ ผ่านทางหูจำนวน 3 ข้อ ผ่านทางจมูกจำนวน 1 ข้อ ผ่านทางลิ้นจำนวน 2 ข้อ ผ่านทางร่างกายจำนวน 3 ข้อ และการเสพจากการใช้ประสาทสัมผัสโดยรวมจำนวน 3 ข้อ รวมเป็นข้อคำถามจำนวน 14 ข้อ โดยผู้วิจัยมีความคาดหวังว่าหลังจากการคัดเลือกข้อคำถามแล้วจะเหลือข้อคำถามในแต่ละด้าน 1 - 2 ข้อ รวมเป็นจำนวน 6 - 12 ข้อ

ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน ในด้านครอบครัวและคุณครูมีข้อคำถามที่เป็นสถานการณ์จำนวน 4 ข้อ เพื่อนจำนวน 2 ข้อ บุคคลอื่นจำนวน 2 ข้อ สัตว์จำนวน 3 ข้อ และธรรมชาติจำนวน 2 ข้อ รวมเป็นข้อคำถามจำนวน 13 ข้อ โดยผู้วิจัยมีความคาดหวังว่าหลังจากการคัดเลือกข้อคำถามแล้วจะเหลือข้อคำถามในแต่ละด้าน 1 - 2 ข้อ รวมเป็นจำนวน 5 - 10 ข้อ

ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ ในด้านการพัฒนาตนเองมีข้อคำถามที่เป็นสถานการณ์จำนวน 4 ข้อ การริเริ่มทำสิ่งที่ดีจำนวน 6 ข้อ รวมเป็นข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ โดยผู้วิจัยมีความคาดหวังว่าหลังจากการคัดเลือกข้อคำถามแล้วจะเหลือข้อคำถามในแต่ละด้าน 1 - 2 ข้อ รวมเป็นจำนวน 2 - 4 ข้อ

ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล มีข้อคำถามที่เป็นสถานการณ์จำนวน 10 ข้อ ซึ่งเป็นด้านที่มีขอบเขตของเนื้อหากว้าง ผู้วิจัยจึงคาดหวังว่าหลังจากการคัดเลือกข้อคำถามแล้วจะเหลือข้อคำถาม รวมเป็นจำนวน 4 - 6 ข้อ

2.3.2 การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เป็นนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัธยมที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 จำนวน 130 คน ผู้วิจัยนำแบบสอบถามแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 130 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวน 124 ชุด และคัดเลือกแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ได้เป็นจำนวน 119 ชุด คิดเป็น 91.5% จากนั้นผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้แล้ว (Corrected Item Total Correlation : CITC) และค่าสถิติทีแบบเป็นอิสระจากกัน (Independent sample t-test) โดยใช้เทคนิค 25% ในการแบ่งกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำโดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก (CITC) .20 ขึ้นไป หรือมีค่าสถิติที (t-test) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยข้อคำถามจะต้องครอบคลุมนิยามและโครงสร้างของแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลไว้ดังตาราง 16, 17, 18 และ 19

ตาราง 16 แสดงค่าอำนาจจำแนกของ**ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ** จำนวน 47 ข้อ จากการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1

ข้อ ที่	ด้าน	ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ	วิเคราะห์ รอบแรก (14 ข้อ)			วิเคราะห์ รอบสุดท้าย (10 ข้อ)		
			CITC	t-test		CITC	t-test	
				t	p		t	p
1	ตา	ในขณะที่นักเรียนเรียนหนังสืออยู่ในห้องเรียน ปรากฏว่าโทรศัพท์มือถือของนักเรียนมีไลน์เข้ามา	.423	-8.238	.000	.402	-	.000
2	ตา	สัปดาห์หน้าจะเป็นวันสอบกลางภาค วันนี้นักเรียนได้หยุดอ่านหนังสือทบทวนอยู่ที่บ้าน นักเรียนอ่านทบทวนจนรู้สึกเหนื่อย จึงตั้งใจว่าจะพักผ่อน คอมพิวเตอร์สัก 30 นาที แต่พอหันมาดูนาฬิกาอีกทีก็เล่นคอมพิวเตอร์ไปเกือบ 1 ชั่วโมงแล้ว	.167	-2.359	.021			
3	หู	นักเรียนได้ยินโฆษณาจากวิทยุ บอกขายยาวิตามินตัวหนึ่งที่ทานแล้วจะช่วยให้มีผิวดี ช่วยละลายไขมันส่วนเกินในร่างกาย ทำให้ผมร่วงและกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้น เมื่อซื้อวิตามินตัวนี้ 1 ขวด จะแถมยาลดสีหน้าใสให้อีก 1 กระปุก ซึ่งขอรับประกันคุณภาพและเห็นผลได้จริง	.185	-1.974	.052			
4	หู	นักเรียนลงไปดูดวงเรื่องความรักกับพ่อหมอกคนหนึ่งที่ยายแหม่นมากๆ เมื่อไปถึงพ่อก็บอกว่า นักเรียนจะต้องมาทำพิธีสะเดาะเคราะห์และเสริมดวงความรัก โดยซื้อผ้ายันต์แห่งความรักมา ปลุกเสกแล้วพกติดตัวไว้ และเปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์มือถือให้เลขบวกรวมกันได้เลขคู่ๆ แล้วจะช่วยเบิกทางให้ความรักประสบความสำเร็จในวัน	.333	-3.894	.000	.227	-	.000
5	หู	นักเรียนตั้งใจแต่งตัวสวยหล่อไปร่วมงานแต่งงานของญาติ คนในงานล้นชมนักเรียนว่า วันนี้นักเรียนดูดี มากสวยหล่อมากๆ แต่มีญาติคนหนึ่งติการแต่งตัวของนักเรียนว่านักเรียนแต่งตัว เกินอายุ ดูไม่ดีเลย	.244	-3.087	.003	.240	-	.003
6	จมูก	น้าชายซักผ้ากลิ่นหอมที่นักเรียนชอบใช้อยู่เป็นประจำ เบียดจมูกขึ้นมา	.168	-5.382	.000	.174	-	.000
7	ลิ้น	นักเรียนไปเดินในงานแสดงสินค้า มีบูธแจกเครื่องดื่มทั้งที่มีแอลกอฮอล์และไม่มีแอลกอฮอล์ให้ดื่มฟรีได้ไม่จำกัดและมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดหนึ่งที่นักเรียนเคยดื่มมาแล้วและชอบมากๆ รวมอยู่ด้วย	.338	-6.413	.000	.388	-	.000
8	ลิ้น	นักเรียนโทรศัพท์ไปสั่งสปาเกิดดีเปิดที่ร้านอาหารใกล้บ้าน เมื่ออาหารมาส่งเรียบร้อย นักเรียนเปิดกล่องดูปรากฏว่าทางร้านทำสปาเกิดดีให้มาให้ซึ่งไม่ใช่อาหารที่นักเรียนสั่ง	.205	-3.618	.001	.257	-	.001
9	ร่างกาย	รองเท้ากีฬาแฟชั่นยี่ห้อหนึ่งใส่สบายเท้ามาก ผิวสัมผัสด้านในนุ่ม และยังช่วยลดปัญหาเส้นเลือดขอดได้อีกด้วย แต่รองเท้ายี่ห้อนี้มีราคาสูงเกินกว่าที่นักเรียนจะสามารถซื้อได้ด้วยตนเอง	.283	-5.532	.000	.343	-	.000

ตาราง 16 (ต่อ)

ข้อ ที่	ด้าน	ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ	วิเคราะห์ รอบแรก (14 ข้อ)			วิเคราะห์ รอบสุดท้าย (10 ข้อ)		
			CITC	t-test		CITC	t-test	
				t	p		t	p
10	ร่างกาย	นักเรียนรอรถเมล์ปรับอากาศเพื่อกลับบ้านมานานกว่า 30 นาที ก็ยังไม่มีการผ่านมา แต่ระหว่างนั้นมีรถเมล์ธรรมดาที่ผ่านบ้าน นักเรียนมาพอดีและดูท่าทางปลอดภัย	.196	-2.389	.020			
11	ร่างกาย	สมมติว่านักเรียนมีแฟน วันหนึ่งแฟนของนักเรียนเดินเข้ามาโอบกอดนักเรียน	.274	-5.011	.000	.223	-5.011	.000
12	การใช้ ประสาท สัมผัสโดย รวม	เสาร์นี้เวลา 8.00น. เปิดขายบัตรคอนเสิร์ตของดาราและนักร้องเกาหลีชื่อดัง ไม่ว่าจะเป็นชง จุงกิ, ยูนา, Girls' generation, EXO, Rain ฯลฯ บัตรมีราคา 3,000 ถึง 6,000 บาท นักเรียนอยากไปดู มากๆ แต่ช่วงนี้นักเรียนไม่มีเงินเก็บพอสำหรับซื้อบัตร	.128	-1.952	.055			
13	การใช้ ประสาท สัมผัสโดย รวม	นักเรียนบังเอิญทำโทรศัพท์มือถือหายไป นักเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องซื้อเครื่องใหม่ ซึ่งคุณแม่ของนักเรียนบอกให้นักเรียนเอาเงินเก็บของนักเรียนมาซื้อใหม่เอง นักเรียนจะเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือเครื่องใดระหว่าง โทรศัพท์ A ราคา 5,000 บาท เป็นโทรศัพท์มือถือ 4G ยี่ห้อธรรมดา โทรศัพท์ B ราคา 10,000 บาท เป็นโทรศัพท์มือถือ 4G ยี่ห้อที่เป็นที่นิยมมากและเพื่อนของนักเรียนก็ใช้กันหลายคน โดยในด้านการใช้งานของโทรศัพท์มือถือทั้ง 2 ยี่ห้อ นั้นมีคุณภาพและบริการหลังการขายที่เหมือนกันทุกประการ	.390	-7.273	.000	.393	-7.273	.000
14	การใช้ ประสาท สัมผัสโดย รวม	คอมพิวเตอร์รุ่นใหม่ที่นักเรียนรอคอยจะออกขาย ฟรุ้งนี้ สเปคเครื่องดีมาก มีลูกเล่นใหม่ที่นักเรียนอยากได้และราคาไม่แพงมาก นักเรียนสามารถซื้อได้เอง แต่นักเรียนเพิ่งเปลี่ยนคอมพิวเตอร์ไปเมื่อปีที่แล้วและยังใช้งานได้อยู่	.245	-4.693	.000	.250	-4.693	.000

จากตาราง 16 พบว่าผลการวิเคราะห์ข้อคำถามด้านความสุขจากการเสพในรอบแรก จำนวน 14 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .167 - .423 การทดสอบด้วยค่าสถิติที่พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จำนวน 12 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13 และ 14 และเมื่อพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่ผ่านเกณฑ์ทุกเกณฑ์มีจำนวน 9 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 13 และ 14 ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกไว้ทุกข้อ ประกอบด้วยความสุขจากการเสพผ่านตา หู ลิ้น ร่างกายและการใช้ประสาทสัมผัสโดยรวม ซึ่งยังขาดการเสพผ่านจมูก เพื่อให้มีข้อคำถามครบสมบูรณ์ตามนิยามและโครงสร้างของความสุขจากการเสพ ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกข้อคำถามความสุขจากการเสพผ่านจมูก

ที่ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 1 ข้อ คือ ข้อ 6 รวมมีข้อคำถามที่คัดเลือกจากการวิเคราะห์รอบแรกจำนวน 10 ข้อ

ผลการวิเคราะห์ข้อคำถามด้านความสุขจากการเสพในรอบสุดท้าย จำนวน 10 ข้อ พบว่ามีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .174 - .402 การทดสอบด้วยค่าสถิติที่พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทุกข้อ

นอกจากนี้จากการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 ผู้วิจัยได้ข้อสังเกตจากคำตอบที่ได้รับในข้อที่ 1 และ 5 ที่ไม่เป็นไปตามจุดประสงค์ของข้อคำถาม ผู้วิจัยจึงทำการปรับแก้ไข ดังนี้

ข้อ 1 ผู้วิจัยสังเกตคำตอบว่ามีนักเรียนจำนวนหนึ่งเข้าใจผิด คิดว่าเป็นสถานการณ์ที่ได้รับสายโทรเข้ามาทางไลน์แทนที่จะเป็นข้อความจากทางไลน์ ผู้วิจัยจึงปรับแก้ไขสถานการณ์ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยปรับจาก “ในขณะที่นักเรียนเรียนหนังสืออยู่ในห้องเรียน ปรากฏว่าโทรศัพท์มือถือของนักเรียนมีไลน์เข้ามา” เป็น “ในขณะที่นักเรียนเรียนหนังสืออยู่ปรากฏว่าโทรศัพท์มือถือของนักเรียนมีข้อความไลน์เข้ามา”

ข้อ 5 ผู้วิจัยสังเกตคำตอบว่าความเข้าใจของนักเรียนเป็นไปในด้านความสัมพันธ์กับญาติมากกว่าการเสพผ่านหู ผู้วิจัยจึงปรับแก้ไขให้บุคคลที่พูดถึงนักเรียนเป็นบุคคลอื่นที่นักเรียนไม่รู้จัก โดยปรับจาก “นักเรียนตั้งใจแต่งตัวสวย หล่อไปร่วมงานแต่งงานของญาติ คนในงานล้วนชมนักเรียนว่า วันนี้นักเรียนดูดีมาก สวยหล่อมากเลย แต่มีญาติคนหนึ่งติการแต่งตัวของนักเรียนว่า นักเรียนแต่งตัวเกินอายุ ดูไม่ดีเลย” เป็น “นักเรียนตั้งใจแต่งตัวสวยหล่อไปร่วมงานแต่งงาน ระหว่างงานดำเนินไปอยู่นั้น นักเรียนได้ยินคนที่นั่งอยู่โต๊ะข้างๆ กำลังพูดตำหนิการแต่งตัวของนักเรียนอยู่”

ตาราง 17 แสดงค่าอำนาจจำแนกของด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน จำนวน 47 ข้อ จากการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1

ข้อ ที่	ด้าน	ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน	วิเคราะห์ รอบแรก (14 ข้อ)			วิเคราะห์ รอบสุดท้าย (10 ข้อ)		
			CITC	t-test		CITC	t-test	
				t	p		t	p
15	ครอบครัว และคุณครู	วันนี้คุณแม่ไม่สบาย คุณแม่จึงวานให้นักเรียนช่วยทำงานบ้านแทนคุณแม่	.445	-7.038	.000	.394	-7.038	.000
16	ครอบครัว และคุณครู	เมื่อคุณพ่อทราบเรื่องที่นักเรียนกระทำความผิดอะไรบางอย่างมา คุณพ่อจึงดูว่านักเรียนด้วยถ้อยคำที่รุนแรง	.136	-2.386	.020			
17	เพื่อน	นักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนไปสอบชิงทุนนักเรียนแลกเปลี่ยน ผลสอบออกมา ปรากฏว่าเพื่อนสอบผ่าน นักเรียนสอบไม่ผ่าน	.255	-5.105	.000	.284	-5.105	.000
18	เพื่อน	ห้องของนักเรียนสอบย่อยวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเพื่อนห้องอื่น หลังสอบเสร็จเพื่อนสนิทต่างห้องมาขอความช่วยเหลือจากนักเรียน ว่าให้ช่วยบอกคำตอบหน่อย	.308	-5.268	.000	.280	-5.268	.000

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อ ที่	ด้าน	ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน	วิเคราะห์ รอบแรก (14 ข้อ)			วิเคราะห์ รอบสุดท้าย (10 ข้อ)		
			CITC	t-test		CITC	t-test	
				t	p		t	p
19	ครอบครัว และคุณครู	นักเรียนเดินเข้ามาในโรงเรียนแล้วบังเอิญพบคุณครู ประจำชั้นตอนนม. 3 ที่เคยทำโทษนักเรียน เรื่องแต่ง กายไม่เรียบร้อยอยู่เป็นประจำ กำลังเดินสวนทางกับ นักเรียน	.286	-3.643	.001			
20	ครอบครัว และคุณครู	ตอนเลิกเรียนนักเรียนพบคุณครูสอนวิชาเกษตร กำลังมองหาคนมาช่วยขนต้นไม้ที่อยู่เต็มหลังรถ เพื่อเอาไปเก็บไว้ในโรงเพาะชำต้นไม้	.312	-6.004	.000	.367	-6.004	.000
21	บุคคลอื่น	เย็นวันหนึ่งนักเรียนเดินผ่านคุณยายที่นั่งขาย กล้วย น้ำว่าวยูริมทาง ได้พูดกับนักเรียนว่า “ช่วยยายซื้อ กล้วยหน่อยจ้า อร่อยนะ เหลืออยู่ 2 หวีสุดท้ายแล้ว” ซึ่งนักเรียนก็มีเงินเหลือพอที่จะซื้อได้	.173	-4.632	.000	.177	-4.632	.000
22	บุคคลอื่น	นักเรียนเข้าไปทานอาหารในร้านอาหารแห่งหนึ่ง นักเรียนกำลังดูเมนูเพื่อเลือกสั่งอาหาร เจ้าของร้าน เดินมาถามนักเรียนว่าจะทานอะไรด้วยน้ำเสียงที่ไม่ น่าฟังและทำท่าทางเร่งให้นักเรียน สั่งอาหารไวไว	.106	-2.526	.014	.115	-2.526	.014
23	สัตว์	เมื่อนักเรียนเห็นนกกำลังเกาะอยู่ที่ขาของนักเรียน	.287	-6.828	.000	.262	-6.828	.000
24	สัตว์	นักเรียนออกมาเดินเล่นหน้าบ้านในวันหยุด แล้วพบ กับลูกหมาตัวหนึ่ง กำลังคุ้ยถังขยะอยู่ที่หน้าบ้าน ของนักเรียนจนสกปรกเลอะเทอะไปหมด	-.014	-.955	.343			
25	สัตว์	ขณะที่นักเรียนกำลังอาบน้ำอยู่ในห้องน้ำมีแมลงสาบ ตัวหนึ่งบินวนไปมาเหมือนกำลังหาทางออกอยู่	.077	-1.811	.074			
26	ธรรมชาติ	นักเรียนไปเที่ยวอัมพวาในวันหยุด คนไปเที่ยวมีเยอะ มาก นักเรียนซื้อขนมและของกินมากมาย เมื่อ เดินจนเหนื่อยจึงแวะนั่งริมน้ำเพื่อทานของที่ซื้อมา พอทานเสร็จนักเรียนจะเอาขยะไปทิ้ง แต่ที่ใกล้ๆ นี้ ไม่มีถังขยะเลย	.237	-4.018	.000	.240	-4.018	.000
27	ธรรมชาติ	นักเรียนไปดำน้ำที่เกาะแห่งหนึ่ง ทะเลสวยใสมาก มองเห็นสัตว์ทะเลมากมาย ฟीโกลต์ที่พาไปดำน้ำ บอก ว่าห้ามเอามือไปจับสิ่งมีชีวิตใต้ทะเล ให้ดูและเก็บ ภาพไว้ในความทรงจำก็พอ แต่เมื่อดำน้ำลงไป มีคน หยิบปะการังต้นเล็กๆ ขึ้นมา เขาบอกว่าให้นักเรียน ลองจับดู เพราะไม่ได้หาจับกันได้บ่อยๆ นะ	.376	-6.362	.000	.410	-6.362	.000

จากตาราง 17 พบว่าผลการวิเคราะห์ข้อคำถามด้านความสุขจากการอยู่ร่วมกันในรอบแรก
จำนวน 13 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง -0.14 - .445 การทดสอบด้วยค่าสถิติที่ พบว่ามี
นัยสำคัญทางสถิติที่ .05 จำนวน 11 ข้อ ได้แก่ ข้อ 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 26 และ 27
และเมื่อพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่ผ่านเกณฑ์ทุกเกณฑ์มีจำนวน 8 ข้อ ได้แก่ ข้อ 15,

17, 18, 19, 20, 23, 26 และ 27 ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกไว้ 7 ข้อ ซึ่งประกอบด้วยความสุขจากการอยู่ร่วมกับครอบครัวและคุณครู เพื่อน สัตว์และธรรมชาติ ซึ่งยังขาดการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่น เพื่อให้มีข้อคำถามครบสมบูรณ์ตามนิยามและโครงสร้างของความสุขจากการอยู่ร่วมกัน ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกข้อคำถามความสุขจากการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นที่ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 2 ข้อ คือ ข้อ 21 และ 22 เพื่อนำมาพิจารณาคัดเลือกในการเก็บข้อมูลอีกครั้ง รวมมีข้อคำถามที่คัดเลือกจากการวิเคราะห์รอบแรกจำนวน 9 ข้อ

ผลการวิเคราะห์ข้อคำถามด้านความสุขจากการอยู่ร่วมกันในรอบสุดท้าย จำนวน 9 ข้อ พบว่ามีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .115 - .410 การทดสอบด้วยค่าสถิติที่ พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทุกข้อ

ตาราง 18 แสดงค่าอำนาจจำแนกของด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ จำนวน 47 ข้อ จากการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1

ข้อ ที่	ด้าน	ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์	วิเคราะห์ รอบแรก (10 ข้อ)			วิเคราะห์ รอบสุดท้าย (4 ข้อ)		
			CITC	t-test		CITC	t-test	
				t	p		t	p
28	พัฒนาตน	วันนี้ประกาศผลสอบกลางภาค ปรากฏว่านักเรียนทำคะแนนไม่ได้ตามที่คาดหวังไว้	.410	-6.138	.000			
29	พัฒนาตน	นักเรียนฟังคุณครูสอนวิชาภาษาไทยในห้องเรียนไม่รู้เรื่องและไม่สามารถทำการบ้านที่ได้รับในวันนี้ได้	.347	-7.986	.000			
30	พัฒนาตน	วันนี้มีเรียนวิชาที่นักเรียนไม่ชอบ และไม่ได้เป็นวิชาที่ใช้ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย	.564	-8.915	.000	.467	-9.539	.000
31	พัฒนาตน	นักเรียนมีความใฝ่ฝันอยากจะเป็นนักกีฬาทีมชาติ เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมานักเรียนได้เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาในระดับโรงเรียน แต่นักเรียนทำผลงานได้ไม่ดีนัก	.279	-4.082	.000	.235	-5.299	.000
32	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนและครอบครัวเอาอาหารวางไปปิกนิกกันที่สวนสาธารณะใกล้บ้านอย่างสนุกสนาน หลังจากทานอาหารและพูดคุยกันเสร็จ เรียบร้อยทุกคนเตรียมตัวกลับบ้าน นักเรียนเหลือบไปเห็นถุงขนมและแก้วน้ำของคนอื่นที่ไม่ได้เก็บไปทิ้งวางอยู่บนสนามหญ้า	.371	-5.603	.000			
33	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนกลับมาจากเข้าค่ายที่โรงเรียนแล้วพบว่าห้องน้ำที่บ้านสกปรกมาก เนื่องจากคุณแม่ไม่อยู่บ้าน เพราะต้องไปทำธุระต่างจังหวัดหลายวัน	.391	-7.273	.000			
34	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนเดินอยู่บนทางเท้า แล้วเห็นก้นบุหรี่ที่ติดไฟ ถูกทิ้งอยู่ใกล้กับกองใบไม้แห้ง	.483	-6.074	.000	.513	-6.990	.000
35	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนเดินผ่านมาพบท่อประปาของหมู่บ้านแตก น้ำไหลออกมาเต็มพื้นถนน	.366	-6.583	.000			
36	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนกำลังเดินกลับบ้าน มองไปเห็นกระถางต้นไม้บนกำแพงโรงเรียนเอียง คล้ายจะล้มลงมาที่ทางเดิน	.522	-8.837	.000	.508	-9.174	.000
37	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	หลังเลิกเรียนนักเรียนเดินผ่านห้องเรียนห้องหนึ่ง ไม่มีใครอยู่เลย แต่ในห้องนั้นเปิดไฟ เปิดพัดลมทิ้งเอาไว้	.461	-6.273	.000			

จากตาราง 18 พบว่าผลการวิเคราะห์ข้อคำถามด้านความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ ในรอบแรกจำนวน 10 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .279 - .564 การทดสอบด้วยค่าสถิติที่ พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทุกข้อ และเมื่อพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ พบว่า ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกไว้ 4 ข้อตามโครงสร้างที่คาดหวังไว้ ซึ่งประกอบด้วยความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ในด้านการพัฒนาตนและด้านการริเริ่มทำสิ่งที่ดี รวมมีข้อคำถามที่คัดเลือกจากการวิเคราะห์ รอบแรกจำนวน 4 ข้อ

ผลการวิเคราะห์ข้อคำถามด้านความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ในรอบสุดท้าย จำนวน 4 ข้อ พบว่ามีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .235 - .513 การทดสอบด้วยค่าสถิติที่ พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทุกข้อ

ตาราง 19 แสดงค่าอำนาจจำแนกของ **ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล** จำนวน 47 ข้อ จากการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1

ข้อ ที่	ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล	วิเคราะห์ รอบแรก (10 ข้อ)			วิเคราะห์ รอบสุดท้าย (6 ข้อ)		
		CITC	t-test		CITC	t-test	
			t	p		t	p
38	นักเรียนหยิบโทรศัพท์มือถือขึ้นมาเล่นในขณะที่กำลังทานอาหารร่วมกับครอบครัวจึงถูกคุณพ่อดุ ว่าเล่นโทรศัพท์มือถือมากเกินไป เล่นไม่รู้จักเวลา และกาลเทศะ	.356	-5.487	.000	.291	-5.620	.000
39	คุณนำเอาหนังสือ สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม ของหลวงพ่ोजริญ จิตธิมโม มาแนะนำให้นักเรียนอ่าน คุณนำบอกว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจและได้ความรู้ด้วย	.274	-4.561	.000	.324	-5.493	.000
40	นักเรียนได้ยินคนพูดถึงนักเรียนในทางที่ไม่ดี และไม่เป็นความจริง	.150	-3.264	.002			
41	เพื่อนของนักเรียนแสดงพฤติกรรมไม่ดีต่อนักเรียน ซึ่งนักเรียนไม่ชอบมากๆ	.150	-3.044	.003			
42	คุณครูให้นักเรียนนั่งหลับตาเพื่อทำจิตใจให้สงบ มีสมาธิเป็นเวลา 10 นาที ก่อนที่จะเริ่มการเรียนการสอน	.352	-8.005	.000	.407	-8.228	.000
43	นักเรียนไปสอบตรงที่มหาวิทยาลัยชื่อดังแห่งหนึ่งที่นักเรียนใฝ่ฝันว่าจะต้องเข้าเรียนที่นี่ให้ได้ นักเรียนเตรียมตัวสำหรับการสอบครั้งนี้เป็นอย่างดีและตั้งใจทำข้อสอบมาก แต่เมื่อผลออกมา นักเรียนกลับสอบไม่ติด	.446	-6.081	.000	.456	-6.350	.000
44	นักเรียนและเพื่อนๆ เข้าร่วมประกวดการแสดงในรายการ We got talent ของโรงเรียน ในการประกวดครั้งนี้นักเรียนมีเวลาเตรียมตัวไม่มากนัก ในวันแสดงทุกคนก็ทำหน้าที่ของตัวเองได้อย่างเต็มที่แต่ผลการแข่งขันประกาศออกมาว่าทีมของนักเรียนไม่ได้ผ่านเข้ารอบต่อไป	.237	-3.554	.001			
45	ในภาคเรียนที่แล้วนักเรียนถูกรับเลือกจากเพื่อนๆ ให้เป็นหัวหน้าห้อง ซึ่งนักเรียนตั้งใจทำหน้าที่ได้ เป็นอย่างดี พอภาคเรียนนี้เพื่อนๆ กลับเลือกให้เพื่อนอีกคนหนึ่งเป็นหัวหน้าห้องแทนนักเรียน	.287	-6.762	.000			
46	คุณพ่อคุณแม่ของนักเรียนมีความจำเป็นต้อง ย้ายที่ทำงานจากกรุงเทพฯ ไปประจำที่ต่างจังหวัด ซึ่งนักเรียนจะต้องย้ายตามครอบครัวไปด้วย	.443	-6.834	.000	.459	-7.809	.000
47	เจ้าปีเตอร์เป็นสัตว์เลี้ยงที่นักเรียนรักมาก ผูกพันกันมาตั้งแต่เด็กๆ เจ้าปีเตอร์อายุมากแล้ว เกิดไม่สบายหนักขึ้นมา นักเรียนได้พาเจ้าปีเตอร์ไปรักษาอย่างเต็มที่ แต่สุดท้ายเจ้าปีเตอร์ก็เสียชีวิตลง	.352	-5.984	.000	.349	-5.092	.000

จากตาราง 19 พบว่าผลการวิเคราะห์ข้อคำถามด้านความสุขจากภาวะจิตกุศลในรอบแรก จำนวน 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .150 - .446 การทดสอบด้วยค่าสถิติที่ พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทุกข้อ และเมื่อพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ พบว่าข้อที่ผ่านเกณฑ์ทุกเกณฑ์ มีจำนวน 8 ข้อ ได้แก่ ข้อ 38, 39, 42, 43, 44, 45, 46, 47 ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกไว้จำนวน 6 ข้อ ตามโครงสร้างที่คาดหวังไว้ รวมมีข้อคำถามที่ คัดเลือกจากการวิเคราะห์รอบแรกจำนวน 6 ข้อ

ผลการวิเคราะห์ข้อคำถามด้านความสุขจากภาวะจิตกุศลในรอบสุดท้าย จำนวน 6 ข้อ พบว่า มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .291 - .459 การทดสอบด้วยค่าสถิติที่พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทุกข้อ

จากการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามความสุขทั้งพุทธศาสนาทั้ง 4 ด้าน พบว่า ได้ข้อคำถามที่คัดเลือกมาทั้งหมดจำนวน 29 ข้อและมีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 20 แสดงค่าอำนาจจำแนกและข้อที่ถูกคัดเลือกของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา จำนวน 29 ข้อ จากการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1

ข้อใหม่	ข้อเดิม	ด้าน	สถานการณ์	ผลการวิเคราะห์		
				CITC	t-test	
					t	p
1	1	ตา	ในขณะที่นักเรียนเรียนหนังสืออยู่ในห้องเรียน ปรากฏว่าโทรศัพท์มือถือของนักเรียนมีข้อความไลน์เข้ามา	.397	-5.027	.000
2	4	หู	นักเรียนลงไปดูดวงเรื่องความรักกับพ่อบอกคนหนึ่งที่หายแม่นมากๆ เมื่อไปถึงพ่อบอกบอกว่า นักเรียนจะต้องมาทำพิธีสะเดาะเคราะห์และเสริมดวงความรัก โดยซื้อผ้ายันต์แห่งความรักมาปลุกเสกแล้วพกติดตัวไว้และเปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์มือถือให้เลขบวกรวมกันได้เลขคู่ แล้วจะช่วยเบิกทางให้ความรักประสบความสำเร็จในเร็ววัน	.321	-4.778	.000
3	5	หู	นักเรียนตั้งใจแต่งตัวสวยหล่อไปร่วมงานแต่งงาน ระหว่างงานดำเนินไปอยู่นั้น นักเรียนได้ยินคนที่นั่งอยู่โต๊ะข้างๆ กำลังพูดตำหนิการแต่งตัวของนักเรียนอยู่	.278	-3.605	.001
4	6	จมูก	น้ำยาซักผ้ากลิ่นหอมที่นักเรียนชอบใช้อยู่เป็นประจำบังเอิญหมดขึ้นมา	.120	-2.237	.030
5	7	ลิ้น	นักเรียนไปเดินในงานแสดงสินค้า มีบูธแจกเครื่องดื่มทั้งที่มีแอลกอฮอล์และไม่มีแอลกอฮอล์ให้ดื่มฟรีได้ไม่จำกัด และมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดหนึ่งที่นักเรียนเคยดื่มมาแล้วและชอบมากๆ รวมอยู่ด้วย	.332	-4.492	.000
6	8	ลิ้น	นักเรียนโทรศัพท์ไปสั่งสปาเกิดตีเบียดยั้งที่ร้านอาหารใกล้บ้าน เมื่ออาหารมาส่งเรียบร้อย นักเรียนเปิดกล่องดูปรากฏว่าทางร้านทำสปาเกิดตีให้ด่างมา ให้ ซึ่งไม่ใช่อาหารที่นักเรียนสั่ง	.286	-3.714	.001
7	9	ร่างกาย	รองเท้ากีฬาแฟชั่นยี่ห้อหนึ่งใส่สบายเท้ามาก ผิวสัมผัสด้านในนุ่ม และยังช่วยลดปัญหาเส้นเลือดขอดได้อีกด้วย แต่รองเท้ายี่ห้อนี้มีราคาสูงเกินกว่าที่นักเรียนจะสามารถซื้อได้ด้วยตนเอง	.240	-2.330	.023
8	11	ร่างกาย	สมมติว่านักเรียนมีแฟน วันหนึ่งแฟนของนักเรียนเดินเข้ามาโอบกอดนักเรียน	.383	-5.340	.000

ตาราง 20 (ต่อ)

ข้อ ใหม่	ข้อ เดิม	ด้าน	สถานการณ์	ผลการวิเคราะห์		
				CITC	t-test	
					t	p
9	13	การใช้ ประสาท สัมผัส โดยรวม	นักเรียนบังเอิญทำโทรศัพท์มือถือหายไป นักเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องซื้อเครื่องใหม่ ซึ่งคุณแม่ของนักเรียนบอกให้นักเรียนเอาเงินเก็บของนักเรียนมาซื้อใหม่เอง นักเรียนจะเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือเครื่องใดระหว่าง โทรศัพท์ A ราคา 5,000 บาท เป็นโทรศัพท์มือถือ 4G ยี่ห้อธรรมดา โทรศัพท์ B ราคา 10,000 บาท เป็นโทรศัพท์มือถือ 4G ยี่ห้อที่เป็นที่นิยมมากและ เพื่อนของนักเรียนก็ใช้กันหลายคน โดยในด้านการใช้งานของโทรศัพท์มือถือทั้ง 2 ยี่ห้อนั้นมีคุณภาพและบริการหลังการขายที่เหมือนกันทุกประการ	.347	-6.563	.000
10	14	การใช้ ประสาท สัมผัส โดยรวม	คอมพิวเตอร์รุ่นใหม่ที่นักเรียนรอคอยจะออกขายพ่วงนี้ สเปคเครื่องดีมาก มีลูกเล่นใหม่ ที่นักเรียนอยากได้และราคาไม่แพงมาก นักเรียนสามารถซื้อได้เอง แต่ว่านักเรียนเพิ่งเปลี่ยนคอมพิวเตอร์ไปเมื่อปีที่แล้ว และยังใช้งานได้ดีอยู่	.236	-4.927	.000
11	15	ครอบครัว และคุณครู	วันนี้คุณแม่ไม่สบาย คุณแม่จึงวานให้นักเรียนช่วยทำงานบ้านแทนคุณแม่	.398	-5.203	.000
12	17	เพื่อน	นักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนไปสอบชิงทุนนักเรียนแลกเปลี่ยน ผลสอบออกมาปรากฏว่าเพื่อนสอบผ่าน นักเรียนสอบไม่ผ่าน	.247	-3.296	.002
13	18	เพื่อน	ห้องของนักเรียนสอบย่อยวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเพื่อนห้องอื่น หลังสอบเสร็จเพื่อนสนิทต่างห้องมาขอความช่วยเหลือจากนักเรียน ว่าให้ช่วยบอกคำตอบหน่อย	.354	-4.895	.000
14	20	ครอบครัว และคุณครู	ตอนเลิกเรียนนักเรียนพบคุณครูสอนวิชาเกษตร กำลังมองหาคนมาช่วยขนต้นไม้ ที่อยู่เต็มหลังรถ เพื่อเอาไปเก็บไว้ในโรงเพาะชำต้นไม้	.310	-4.665	.000
15	21	บุคคลอื่น	เย็นวันหนึ่งนักเรียนเดินผ่านคฤหาสน์ที่หนึ่งชายกล้วยน้ำว้าอยู่ริมทาง ได้พูดคุยกับนักเรียน ว่า “ช่วยยืมซื้อกล้วยหน้อยจ๋า อร่อยนะ เหลืออยู่ 2 หวีสุดท้ายแล้ว” ซึ่งนักเรียนก็มีเงินเหลือพอที่จะซื้อได้	.136	-2.656	.010
16	22	บุคคลอื่น	นักเรียนเข้าไปทานอาหารในร้านอาหารแห่งหนึ่ง นักเรียนกำลังดูเมนูเพื่อเลือกสั่งอาหาร เจ้าของร้านเดินมาถามนักเรียนว่าจะทานอะไร ด้วยน้ำเสียงที่ไม่น่าฟัง และทำท่าทางเร่งให้นักเรียนสั่งอาหารไวไว	.195	-2.313	.024
17	23	สัตว์	เมื่อนักเรียนเห็นถุงกำลังเกาะอยู่ที่ขาของนักเรียน	.184	-2.558	.013
18	26	ธรรมชาติ	นักเรียนไปเที่ยวอัมพวาในวันหยุด คนไปเที่ยวมีเยอะมาก นักเรียนซื้อขนมและของกินมากมาย เมื่อเดินจนเหนื่อยจึงแวะนั่งริมน้ำเพื่อทานของที่ซื้อมา พอทานเสร็จนักเรียนจะเอาขยะไปที่ทิ้ง แต่ที่ใกล้ๆ นี้ไม่มีถังขยะเลย	.369	-4.464	.000
19	27	ธรรมชาติ	นักเรียนไปดำน้ำที่เกาะแห่งหนึ่ง ทะเลสวยใสมาก มองเห็นสัตว์ทะเลมากมาย พี่ไกด์ที่พาไปดำน้ำบอกว่าห้ามเอามือไปจับสิ่งมีชีวิตใต้ทะเลให้ดูและเก็บภาพไว้ในความทรงจำก็พอ แต่เมื่อดำน้ำลงไป มีคนหยิบปะการังต้นเล็กๆ ขึ้นมา เขาบอกว่าให้นักเรียนลองจับดู เพราะไม่ได้หาจับกันได้อะไรนะ	.394	-5.053	.000
20	31	พัฒนาตน	นักเรียนมีความใฝ่ฝันอยากจะเป็นนักกีฬาทีมชาติ เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมา นักเรียนได้เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาในระดับโรงเรียน แต่นักเรียนทำผลงานได้ไม่ดีนัก	.564	-5.840	.000

ตาราง 20 (ต่อ)

ข้อ ใหม่	ข้อ เดิม	ด้าน	สถานการณ์	ผลการวิเคราะห์		
				CITC	t-test	
					t	p
21	30	พัฒนาตน	วันนี้มีเรียนวิชาที่นักเรียนไม่ชอบ และไม่ได้เป็นวิชาที่ใช้ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย	.314	-4.480	.000
22	34	ริเริ่มทำสิ่ง ที่ดี	นักเรียนเดินอยู่บนทางเท้า แล้วเห็นก้นบุหรี่ที่ติดไฟถูกทิ้งอยู่ใกล้กับกองใบไม้แห้ง	.476	-5.255	.000
23	36	ริเริ่มทำสิ่ง ที่ดี	นักเรียนกำลังเดินกลับบ้าน มองไปเห็นกระถางต้นไม้บนกำแพงโรงเรียนเอียง คล้ายจะล้มลงมาที่ทางเดิน	.464	-6.291	.000
24	38	ภาวะ จิตกุศล	นักเรียนหยิบโทรศัพท์มือถือขึ้นมาเล่นในขณะที่กำลังทานอาหารร่วมกับครอบครัว จึงถูกคุณพ่อดุว่าเล่นโทรศัพท์มือถือมากเกินไป เล่นไม่รู้จักเวลาและกาลเทศะ	.320	-4.160	.000
25	39	ภาวะ จิตกุศล	คุณน้าเอาหนังสือสัตว์โลกย่อมาเป็นไปตามกรรมของหลวงพ่ोजริณูจิตขัมโม มาแนะนำให้นักเรียนอ่าน คุณน้าบอกว่าเป็นเรื่องที่อ่านเข้าใจง่ายและได้ความรู้ด้วย	.333	-3.574	.001
26	42	ภาวะ จิตกุศล	คุณครูให้นักเรียนนั่งหลับตาเพื่อทำจิตใจให้สงบ มีสมาธิเป็นเวลา 10 นาที ก่อนที่จะเริ่มการเรียนการสอน	.361	-4.829	.000
27	43	ภาวะ จิตกุศล	นักเรียนไปสอบตรงที่มหาวิทยาลัยชื่อดังแห่งหนึ่งที่นักเรียนใฝ่ฝันว่า จะต้องเข้าเรียนที่นี่ให้ได้ นักเรียนเตรียมตัวสำหรับการสอบครั้งนี้เป็นอย่างดีและตั้งใจทำข้อสอบมาก แต่เมื่อผลออกมามีนักเรียนกลับสอบไม่ติด	.380	-4.472	.000
28	46	ภาวะ จิตกุศล	คุณพ่อคุณแม่ของนักเรียนมีความจำเป็นต้อง ย้ายที่ทำงานจากกรุงเทพฯ ไปประจำ ที่ต่างจังหวัด ซึ่งนักเรียนจะต้องย้ายตามครอบครัวไปด้วย	.395	-6.088	.000
29	47	ภาวะ จิตกุศล	เจ้าปีเตอร์เป็นสัตว์เลี้ยงที่นักเรียนรักมาก ผูกพันกันมาตั้งแต่เด็กๆ เจ้าปีเตอร์อายุมากแล้ว เกิดไม่สบายหนักขึ้นมา นักเรียนได้พาเจ้าปีเตอร์ไปรักษาอย่างเต็มที่ แต่สุดท้ายเจ้าปีเตอร์ก็เสียชีวิตลง	.328	-4.878	.000

จากตาราง 20 พบว่าผลการวิเคราะห์ทั้งฉบับของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา จำนวน 29 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .120 - .564 การทดสอบด้วยค่าสถิติที่ พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทุกข้อ และเมื่อพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อ พบว่า ข้อที่ผ่านเกณฑ์ทุกเกณฑ์ มีจำนวน 25 ข้อ ข้อที่ไม่ผ่านเกณฑ์มีจำนวน 4 ข้อ ซึ่งเป็นเนื้อหาด้าน ความสุขจากการเสพผ่าน จมูกและความสุขจากการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นและสัตว์ ซึ่งข้อที่ 4 และ 17 เป็นเนื้อหาด้านความสุขจากการเสพผ่านจมูกและการอยู่ร่วมกันกับสัตว์ ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกเก็บไว้เพื่อให้มีข้อคำถามครบ สมบูรณ์ตามนิยามและโครงสร้างของแบบวัดความสุขทางพุทธศาสนา ส่วนข้อ 15 และ 16 เป็น เนื้อหาด้านความสุขจากการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกเก็บไว้ เพื่อพิจารณาผลตอนทำ การเก็บข้อมูลอีกครั้ง

ผู้วิจัยสรุปผลของคุณภาพแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา หลังจากที่ได้คัดเลือก ข้อคำถามจากการทดลองเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 และพิจารณาคูณภาพเครื่องมือด้วยการหาค่าอำนาจจำแนก ค่าสถิติที่เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 เป็นดังตาราง 21

ตาราง 21 แสดงคุณภาพของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 29 ข้อ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2

แบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา	จำนวนข้อ	ค่า CITC	ค่าสถิติที่
ความสุขจากการเสพ	10	.174 - .402	มีนัยสำคัญทางสถิติทุกข้อ
ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน	9	.115 - .410	มีนัยสำคัญทางสถิติทุกข้อ
ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์	4	.235 - .513	มีนัยสำคัญทางสถิติทุกข้อ
ความสุขจากจิตกุศล	6	.291 - .459	มีนัยสำคัญทางสถิติทุกข้อ
รวมทั้งฉบับ	29	.120 - .564	มีนัยสำคัญทางสถิติทุกข้อ

จากนั้นผู้วิจัยจึงได้นำสถานการณ์จำนวน 29 ข้อ ไปใช้สำหรับการเก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน ซึ่งแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 29 ข้อ จะมีรายละเอียด ดังตาราง 22

ตาราง 22 สรุปข้อคำถามสถานการณ์ของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 29 ข้อ

ลำดับข้อใหม่	ลำดับข้อเดิม	ด้าน	สถานการณ์
1	1	ตา	ในขณะที่นักเรียนเรียนหนังสืออยู่ในห้องเรียน ปรากฏว่าโทรศัพท์มือถือของนักเรียนมีข้อความไลน์เข้ามา
2	4	หู	นักเรียนลองไปดูดวงเรื่องความรักกับพ่อหมอกคนหนึ่งที่ยายแม่นมากๆ เมื่อไปถึงพ่อหมอบอกว่านักเรียนจะต้องมาทำพิธีสะเดาะเคราะห์และเสริมดวงความรัก โดยซื้อผ้ายันต์แห่งความรักมาปลุกเสกแล้วพกติดตัวไว้ และเปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์มือถือให้เลขบวกรวมกันได้เลขคู่ แล้วจะช่วยเบิกทางให้ความรักประสบความสำเร็จในเร็ววัน
3	5	หู	นักเรียนตั้งใจแต่งตัวสวยหล่อไปร่วมงานแต่งงาน ระหว่างงานดำเนินไปอยู่นั้นนักเรียนได้ยินคนที่นั่งอยู่โต๊ะข้างๆ กำลังพูดตำหนิการแต่งตัวของนักเรียนอยู่
4	6	จมูก	น้ำยาซักผ้ากลิ่นหอมที่นักเรียนชอบใช้อยู่เป็นประจำบังเอิญหมดขึ้นมา
5	7	ลิ้น	นักเรียนไปเดินในงานแสดงสินค้า มีบุชแจกเครื่องดื่มทั้งที่มีแอลกอฮอล์และไม่มีแอลกอฮอล์ให้ดื่มฟรีได้ไม่จำกัดและมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดหนึ่งที่นักเรียนเคยดื่มมาแล้วและชอบมากๆ รวมอยู่ด้วย
6	8	ลิ้น	นักเรียนโทรศัพท์ไปสั่งสปาเกิดดีเปิดอยู่ที่ร้านอาหารใกล้บ้าน เมื่ออาหารมาส่งเรียบร้อยนักเรียนเปิดกล่องดูปรากฏว่าทางร้านทำสปาเกิดดีให้มาให้ ซึ่งไม่ใช่อาหารที่นักเรียนสั่ง
7	9	ร่างกาย	รองเท้ากีฬาแฟชั่นยี่ห้อหนึ่งใส่สบายเท้ามาก ผิวสัมผัสด้านในนุ่ม และยังช่วยลดปัญหาเส้นเลือดขอดได้อีกด้วย แต่รองเท้ายี่ห้อนี้มีราคาสูงเกินกว่าที่นักเรียนจะสามารถซื้อได้ด้วยตนเอง
8	11	ร่างกาย	สมมติว่านักเรียนมีแฟน วันหนึ่งแฟนของนักเรียนเดินเข้ามาโอบกอดนักเรียน

ตาราง 22 (ต่อ)

ลำดับ ข้อใหม่	ลำดับ ข้อเดิม	ด้าน	สถานการณ์
9	13	การใช้ ประสาท สัมผัสโดย รวม	นักเรียนบังเอิญทำโทรศัพท์มือถือหายไป นักเรียนมีความจำเป็นที่ จะต้องซื้อเครื่องใหม่ ซึ่งคุณแม่ ของนักเรียนบอกให้นักเรียนเอาเงินเก็บของนักเรียนมาซื้อใหม่เอง นักเรียนจะเลือกซื้อโทรศัพท์ มือถือเครื่องใดระหว่าง โทรศัพท์ A ราคา 5,000 บาท เป็นโทรศัพท์มือถือ 4G ยี่ห้อธรรมดา โทรศัพท์ B ราคา 10,000 บาท เป็นโทรศัพท์มือถือ 4G ยี่ห้อที่เป็นที่นิยมมากและเพื่อนของ นักเรียนก็ใช้กันหลายคน โดยในด้านการใช้งานของโทรศัพท์มือถือทั้ง 2 ยี่ห้อ นั้น มีคุณภาพและบริการหลังการขายที่ เหมือนกันทุกประการ
10	14	การใช้ ประสาท สัมผัสโดย รวม	คอมพิวเตอร์รุ่นใหม่ที่นักเรียนรอคอยจะออกขายพรั่งนี้ สเปคเครื่องดีมาก มีลูกเล่นใหม่ที่นักเรียน อยากได้และราคาไม่แพงมาก นักเรียนสามารถซื้อได้เอง แต่ว่านักเรียนเพิ่งเปลี่ยนคอมพิวเตอร์ ไปเมื่อปีที่แล้วและยังใช้งานได้ดียู่
11	15	ครอบครัว และคุณครู	วันนี้คุณแม่ไม่สบาย คุณแม่จึงวานให้นักเรียนช่วยทำงานบ้านแทนคุณแม่
12	17	เพื่อน	นักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนไปสอบชิงทุนนักเรียนแลกเปลี่ยน ผลสอบออกมา ปรากฏว่าเพื่อน สอบผ่าน นักเรียนสอบไม่ผ่าน
13	18	เพื่อน	ห้องของนักเรียนสอบย่อยวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเพื่อนห้องอื่น หลังสอบเสร็จเพื่อนสนิทต่างห้อง มาขอความช่วยเหลือจากนักเรียน ว่าให้ช่วยบอกคำตอบหน่อย
14	20	ครอบครัว และคุณครู	ตอนเลิกเรียนนักเรียนพบคุณครูสอนวิชาเกษตร กำลังมองหาคนมาช่วยขนต้นไม้ที่อยู่เต็มหลังรถ เพื่อเอาไปเก็บไว้ในโรงเพาะชำต้นไม้
15	21	บุคคลอื่น	เย็นวันหนึ่งนักเรียนเดินผ่านคุณยายที่นั่งขายกล้วยน้ำว้ายูริมทาง ได้พูดคุยกับนักเรียนว่า “ช่วยยาย ซื้อกล้วยหน้อยจำ อร่อยนะ เหลืออยู่ 2 หวีสุดท้ายแล้ว” ซึ่งนักเรียนก็มีเงินเหลือพอที่จะซื้อได้
16	22	บุคคลอื่น	นักเรียนเข้าไปทานอาหารในร้านอาหารแห่งหนึ่ง นักเรียนกำลังดูเมนูเพื่อเลือกสั่งอาหาร เจ้าของร้านเดินมาถามนักเรียนว่าจะทานอะไรด้วยน้ำเสียงที่ไม่น่าฟังและทำท่าทางเร่งให้ นักเรียนสั่งอาหารไวไว
17	23	สัตว์	เมื่อนักเรียนเห็นยุงกำลังเกาะอยู่ที่ขาของนักเรียน
18	26	ธรรมชาติ	นักเรียนไปที่ยวอัมพวาในวันหยุด คนไปที่ยวมีเยอะมาก นักเรียนซื้อขนมและของกินมากมาย เมื่อเดินจนเหนื่อยจึงแวะนั่งริมน้ำเพื่อทานของที่ซื้อมา พอทานเสร็จนักเรียนจะเอาขยะไปที่ถัง แต่ที่ใกล้ๆ นี้ไม่มีถังขยะเลย
19	27	ธรรมชาติ	นักเรียนไปดำน้ำที่เกาะแห่งหนึ่ง ทะเลสวยใสมาก มองเห็นสัตว์ทะเลมากมาย พี่ไกด์ที่พาไปดำน้ำ บอกว่าห้ามเอามือไปจับสิ่งมีชีวิตใต้ทะเล ให้อูและเก็บภาพไว้ในความทรงจำก็พอ แต่เมื่อดำน้ำ ลงไป มีคนหยิบปะการังต้นเล็กๆ ขึ้นมา เขาบอกว่าให้นักเรียนลองจับดู เพราะไม่ได้หาจับกันได้ บ่อยๆ นะ
20	31	พัฒนาตน	นักเรียนมีความใฝ่ฝันอยากจะเป็นนักกีฬาทีมชาติ เมื่อสัปดาห์ ที่ผ่านมานักเรียนได้เข้าร่วมการ แข่งขันกีฬาในระดับโรงเรียน แต่ นักเรียนทำผลงานได้ไม่ดีนัก
21	30	พัฒนาตน	วันนี้มีเรียนวิชาที่นักเรียนไม่ชอบ และไม่ได้เป็นวิชาที่ใช้ในการสอบ เข้ามหาวิทยาลัย
22	34	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนเดินอยู่บนทางเท้า แล้วเห็นก้นบุหรี่ที่ติดไฟถูกทิ้งอยู่ใกล้กับกองใบไม้แห้ง
23	36	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนกำลังเดินกลับบ้าน มองไปเห็นกระถางต้นไม้บนกำแพงโรงเรียนเอียง คล้ายจะล้มลงมาที่ ทางเดิน
24	38	ภาวะจิตกุศล	นักเรียนหยิบโทรศัพท์มือถือขึ้นมาเล่นในขณะที่กำลังทานอาหารร่วมกับครอบครัว จึงถูกคุณพ่อดุ ว่าเล่นโทรศัพท์มือถือมากเกินไป เล่นไม่รู้จักเวลาและกาลเทศะ

ตาราง 22 (ต่อ)

ลำดับ ข้อใหม่	ลำดับ ข้อเดิม	ด้าน	สถานการณ์
25	39	ภาวะจิตกุศล	คุณนำเอาหนังสือ สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม ของหลวงพ่ोजรัญ ฐิตธัมโม มาแนะนำให้นักเรียนอ่าน คุณนำบอกว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เข้าใจง่ายและได้ความรู้ด้วย
26	42	ภาวะจิตกุศล	คุณครูให้นักเรียนนั่งหลับตาเพื่อทำจิตใจให้สงบ มีสมาธิเป็นเวลา 10 นาที ก่อนที่จะเริ่มการเรียน การสอน
27	43	ภาวะจิตกุศล	นักเรียนไปสอบตรงที่มหาวิทยาลัยชื่อดังแห่งหนึ่ง ที่นักเรียนไม่แน่ใจว่าจะต้องเข้าเรียนที่นี่ให้ได้ นักเรียน เตรียมตัวสำหรับการสอบครั้งนี้ เป็นอย่างดีและตั้งใจทำข้อสอบมาก แต่เมื่อผลออกมา นักเรียนกลับสอบ ไม่ติด
28	46	ภาวะจิตกุศล	คุณพ่อคุณแม่ของนักเรียนมีความจำเป็นต้อง ย้ายที่ทำงานจากกรุงเทพฯ ไปประจำที่ต่างจังหวัด ซึ่งนักเรียนจะต้องย้ายตามครอบครัว ไปด้วย
29	47	ภาวะจิตกุศล	เจ้าปีเตอร์เป็นสัตว์เลี้ยงที่นักเรียนรักมาก ผูกพันกันมาตั้งแต่เด็กๆ เจ้าปีเตอร์อายุมากแล้ว เกิดไม่ สบายหนักขึ้นมา นักเรียนได้พาเจ้าปีเตอร์ไปรักษาอย่างเต็มที่ แต่สุดท้ายเจ้าปีเตอร์ก็เสียชีวิตลง

โดยโครงสร้างของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 29 ข้อ ที่จะนำไปใช้ในการ
เก็บข้อมูลครั้งที่ 2 จะประกอบด้วยสถานการณ์ของความสุขจากการเสพจำนวน 10 ข้อ ความสุขจาก
การอยู่ร่วมกันจำนวน 9 ข้อ ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์จำนวน 4 ข้อและความสุขจาก
ภาวะจิตกุศลจำนวน 6 ข้อ

การคัดเลือกข้อคำถามจากการพิจารณาโครงสร้างของแบบสอบถาม ค่าอำนาจจำแนก
ค่าสถิติที่ ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อคำถามจำนวน 29 ข้อ แบ่งตามระดับความสุข 4 ด้าน เป็นความสุข
จากการเสพจำนวน 10 ข้อ ความสุขจากการอยู่ร่วมกันจำนวน 9 ข้อ ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม
สร้างสรรค์จำนวน 4 ข้อ และความสุขจากภาวะจิตกุศลจำนวน 6 ข้อ เพื่อนำไปใช้สำหรับการ
เก็บข้อมูลครั้งที่ 2 มีโครงสร้างดังตาราง 23

ตาราง 23 แสดงโครงสร้างของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 29 ข้อ สำหรับการ
ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาทั้งฉบับ (การหาค่าความเชื่อมั่น)

โครงสร้างของแบบสอบถาม	จำนวนข้อที่คาดหวัง ในแบบสอบถามจริง	จำนวนข้อที่ใช้ ในการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2	
		จำนวนข้อ	ข้อที่
ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ			
- ตา	1-2	1	1
- หู	1-2	2	2, 3
- จมูก	1-2	1	4
- ลิ้น	1-2	2	5, 6
- ร่างกาย	1-2	2	7, 8
- การใช้ประสาทสัมผัสโดยรวม	1-2	2	9, 10
รวม	6-12	10	

ตาราง 23 (ต่อ)

โครงสร้างของแบบสอบถาม	จำนวนข้อที่คาดหวัง ในแบบสอบถามจริง	จำนวนข้อที่ใช้ ในการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2	
		จำนวนข้อ	ข้อที่
ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน			
- ครอบครัวและคุณครู	1-2	2	11, 14
- เพื่อน	1-2	2	12, 13
- บุคคลอื่น	1-2	2	15, 16
- สัตว์	1-2	1	17
- ธรรมชาติ	1-2	2	18, 19
รวม	5-10	9	
ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์			
- พัฒนาตนเอง	1-2	2	20, 21
- ริเริ่มทำสิ่งที่ดี	1-2	2	22, 23
รวม	2-4	4	
ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล			
	4-6	6	24, 25, 26, 27, 28, 29
รวม	4-6	6	
รวมทั้งฉบับ	17-32	29 ข้อ	

จากตาราง 23 แสดงโครงสร้างของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 29 ข้อ สำหรับการนำไปเก็บข้อมูลจริง ประกอบด้วยความสุข 4 ระดับ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ ในด้านการเสพผ่านทางตามีข้อคำถามที่เป็นสถานการณ์จำนวน 1 ข้อ ผ่านทางหูจำนวน 2 ข้อ ผ่านทางจมูกจำนวน 1 ข้อ ผ่านทางลิ้นจำนวน 2 ข้อ ผ่านทางร่างกายจำนวน 2 ข้อ และการเสพจากการใช้ประสาทสัมผัสโดยรวมจำนวน 2 ข้อ รวมเป็นข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ โดยผู้วิจัยมีความคาดหวังว่า หลังจากการคัดเลือกข้อคำถามแล้วจะเหลือข้อคำถามในแต่ละด้าน 1 - 2 ข้อ รวมเป็นจำนวน 6 - 12 ข้อ

ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน ในด้านครอบครัวและคุณครูมีข้อคำถามที่เป็นสถานการณ์จำนวน 2 ข้อ เพื่อนจำนวน 2 ข้อ บุคคลอื่นจำนวน 2 ข้อ สัตว์จำนวน 1 ข้อ และธรรมชาติจำนวน 2 ข้อ รวมเป็นข้อคำถามจำนวน 9 ข้อ โดยผู้วิจัยมีความคาดหวังว่า หลังจากการคัดเลือกข้อคำถามแล้วจะเหลือข้อคำถามในแต่ละด้าน 1 - 2 ข้อ รวมเป็นจำนวน 5 - 10 ข้อ

ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ ในด้านการพัฒนาตนเองมีข้อคำถามที่เป็นสถานการณ์จำนวน 2 ข้อ การริเริ่มทำสิ่งที่ดีจำนวน 2 ข้อ รวมเป็นข้อคำถามจำนวน 4

ข้อ โดยผู้วิจัยมีความคาดหวังว่า หลังจากการคัดเลือกข้อคำถามแล้วจะเหลือข้อคำถามในแต่ละด้าน 1 - 2 ข้อ รวมเป็น จำนวน 2 - 4 ข้อ

ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล มีข้อคำถามที่เป็นสถานการณ์จำนวน 6 ข้อ ซึ่งเป็นด้านที่มีขอบเขตของเนื้อหากว้าง ผู้วิจัยจึงคาดหวังว่าหลังจากการคัดเลือกข้อคำถามแล้วจะเหลือข้อคำถามรวมเป็นจำนวน 4 - 6 ข้อ

2.3.3 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 29 ข้อไปทำการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 กับนักเรียนโรงเรียนราชวินิต มัชฌิมที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 จำนวน 400 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม ซึ่งผู้วิจัยคัดเลือกแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ได้เป็นจำนวน 384 ชุด คิดเป็น 96% จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์คุณภาพทั้งฉบับ โดยการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) และตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานอย่างไรก็ดีเพื่อให้เห็นผลของการวิเคราะห์รายข้อที่ชัดเจนมากขึ้น จึงทำการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกอีกครั้ง ก่อนที่จะทำการตรวจสอบคุณสมบัติดังกล่าว ซึ่งผลปรากฏว่าข้อคำถามทั้ง 29 ข้อมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทุกข้อ และเมื่อพิจารณาค่า CITC พบว่า มีข้อที่ไม่ผ่านเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้จำนวน 7 ข้อ เมื่อพิจารณาโครงสร้างของแบบสอบถาม พบว่า สามารถตัดข้อคำถามออกได้อีก 4 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2, 6, 9 และ 15 โดยคงข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์เอาไว้ 3 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1, 5 และ 22 เพื่อให้มีจำนวนข้อคำถามไม่มากและครบตามโครงสร้าง สรุปได้เป็นแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 25 ข้อ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 24 แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 25 ข้อ เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ

แบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา	จำนวนข้อ	ค่าความเชื่อมั่น
ความสุขจากการเสพ	7	.465
ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน	8	.617
ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์	4	.417
ความสุขจากจิตกุศล	6	.529
รวมทั้งฉบับ	25	.772

จากตาราง 24 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 25 ข้อ เป็นดังนี้ ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ มีจำนวนข้อคำถาม 7 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .465 ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน มีจำนวนข้อคำถาม 8 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .617 ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ มีจำนวนข้อคำถาม 4 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .417 และด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล มีจำนวนข้อคำถาม 6 ข้อ

มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .529 และเมื่อพิจารณาแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาทั้งฉบับจำนวน 25 ข้อ พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .772

โดยสรุปจากการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกข้อคำถามสถานการณ์จำนวน 25 ข้อ ที่ผ่านการวิเคราะห์คุณภาพรายข้อและคุณภาพทั้งฉบับ เพื่อนำไปทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ ซึ่งแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 25 ข้อ มีโครงสร้างและรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 25 แสดงโครงสร้างของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 25 ข้อ เพื่อนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ

โครงสร้างแบบสอบถาม	จำนวนข้อ	ข้อที่
ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ		
- ตา	1	1
- หู	1	2
- จมูก	1	3
- ลิ้น	1	4
- ร่างกาย	2	5, 6
- การใช้ประสาทสัมผัสโดยรวม	1	7
รวม	7	
ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน		
- ครอบครัวและคุณครู	2	8, 11
- เพื่อน	2	9, 10
- บุคคลอื่น	1	12
- สัตว์	1	13
- ธรรมชาติ	2	14, 15
รวม	8	
ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์		
- พัฒนาตนเอง	2	16, 17
- ริเริ่มทำสิ่งที่ดี	2	18, 19
รวม	4	

ตาราง 25 (ต่อ)

โครงสร้างแบบสอบถาม	จำนวนข้อ	ข้อที่
ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล	6	20, 21, 22, 23, 24, 25
รวม	6	
รวมทั้งฉบับ	25 ข้อ	

ตาราง 26 สรุปข้อคำถามสถานการณ์ของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 25 ข้อ

ลำดับ ข้อใหม่	ลำดับ ข้อเดิม	ด้าน	สถานการณ์
1	1	ตา	ในขณะที่นักเรียนเรียนหนังสืออยู่ในห้องเรียน ปรากฏว่าโทรศัพท์มือถือของนักเรียนมีข้อความไลน์เข้ามา
2	3	หู	นักเรียนตั้งใจแต่งตัวสวยหล่อไปร่วมงานแต่งงาน ระหว่างงานดำเนินไปอยู่นั้นนักเรียนได้ยินคนที่นั่งอยู่โต๊ะข้างๆ กำลังพูดตำหนิการแต่งตัวของนักเรียนอยู่
3	4	จมูก	นายซักผ้ากลิ่นหอมที่นักเรียนชอบใช้อยู่เป็นประจำบังเอิญหมดขึ้นมา
4	5	ลิ้น	นักเรียนไปเดินในงานแสดงสินค้า มีบูธแจกเครื่องดื่มทั้งที่มีแอลกอฮอล์และไม่มีแอลกอฮอล์ให้ดื่มฟรีได้ไม่จำกัดและมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดหนึ่งที่นักเรียนเคยดื่มมาแล้วและชอบมากๆ รวมอยู่ด้วย
5	7	ร่างกาย	รองเท้ากีฬาแฟชั่นยี่ห้อหนึ่งใส่สบายเท้ามาก ผิวสัมผัสด้านในนุ่ม และยังช่วยลดปัญหากลิ่นเท้าได้อีกด้วย แต่รองเท้ายี่ห้อนี้มีราคาสูงเกินกว่าที่นักเรียนจะสามารถซื้อได้ด้วยตนเอง
6	8	ร่างกาย	สมมติว่านักเรียนมีแฟน วันหนึ่งแฟนของนักเรียนเดินเข้ามาโอบกอดนักเรียน
7	10	การใช้ ประสาท สัมผัสโดย รวม	คอมพิวเตอร์รุ่นใหม่ที่นักเรียนรอคอยจะออกขายพรั่งนี้ สเปคเครื่องดีมาก มีลูกเล่นใหม่ที่นักเรียนอยากได้และราคาไม่แพงมาก นักเรียนสามารถซื้อได้เอง แต่ว่านักเรียนเพิ่งเปลี่ยนคอมพิวเตอร์ไปเมื่อปีที่แล้วและยังใช้งานได้ดีอยู่
8	11	ครอบครัว และคุณครู	วันนี้คุณแม่ไม่สบาย คุณแม่จึงวานให้นักเรียนช่วยทำงานบ้านแทนคุณแม่
9	12	เพื่อน	นักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนไปสอบชิงทุนนักเรียนแลกเปลี่ยน ผลสอบออกมา ปรากฏว่าเพื่อนสอบผ่าน นักเรียนสอบไม่ผ่าน
10	13	เพื่อน	ห้องของนักเรียนสอบย่อยวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเพื่อนห้องอื่น หลังสอบเสร็จเพื่อนสนิทต่างห้องมาขอความช่วยเหลือจากนักเรียน ว่าให้ช่วยบอกคำตอบหน่อย
11	14	ครอบครัว และคุณครู	ตอนเลิกเรียนนักเรียนพบคุณครูสอนวิชาเกษตร กำลังมองหาคนมาช่วยขนต้นไม้ที่อยู่เต็มหลังรถเพื่อเอาไปเก็บไว้ในโรงเพาะชำต้นไม้
12	16	บุคคลอื่น	นักเรียนเข้าไปทานอาหารในร้านอาหารแห่งหนึ่ง นักเรียนกำลังดูเมนูเพื่อเลือกสั่งอาหาร เจ้าของร้านเดินมาถามนักเรียนว่าจะทานอะไรด้วยน้ำเสียงที่ไม่น่าฟังและทำท่าทางเร่งให้นักเรียนสั่งอาหารไวไว
13	17	สัตว์	เมื่อนักเรียนเห็นยูงกำลังเกาะอยู่ที่ขาของนักเรียน
14	18	ธรรมชาติ	นักเรียนไปเที่ยวอัมพวาในวันหยุด คนไปเที่ยวมีเยอะมาก นักเรียนซื้อขนมและของกินมากมาย เมื่อเดินจนเหนื่อยจึงแวะนั่งริมน้ำเพื่อทานของที่ซื้อมา พอทานเสร็จนักเรียนจะเอาขยะไปทิ้ง แต่ที่ใกล้ๆ นี้ไม่มีถังขยะเลย

ตาราง 26 (ต่อ)

ลำดับ ข้อใหม่	ลำดับ ข้อเดิม	ด้าน	สถานการณ์
15	19	ธรรมชาติ	นักเรียนไปดำน้ำที่เกาะแห่งหนึ่ง ทะเลสวยใสมาก มองเห็นสัตว์ทะเลมากมาย พี่ไกด์ที่พาไปดำน้ำบอกว่าห้ามเอามือไปจับสิ่งมีชีวิตใต้ทะเล ให้อูและเก็บภาพไว้ในความทรงจำก็พอ แต่เมื่อดำน้ำลงไป มีคนหยิบปะการังต้นเล็กๆ ขึ้นมา เขาบอกว่าให้นักเรียนลองจับดู เพราะไม่ได้ทำจับกันได้ง่ายๆ นะ
16	20	พัฒนาตน	นักเรียนมีความใฝ่ฝันอยากจะเป็นนักกีฬาทีมชาติ เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมานักเรียนได้เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาในระดับโรงเรียน แต่นักเรียนทำผลงานได้ไม่ดีนัก
17	21	พัฒนาตน	วันนี้มีเรียนวิชาที่นักเรียนไม่ชอบ และไม่ได้เป็นวิชาที่ใช้ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย
18	22	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนเดินอยู่บนทางเท้า แล้วเห็นก้นบูทรีที่ติดไฟถูกทิ้งอยู่ใกล้กับกองใบไม้แห้ง
19	23	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนกำลังเดินกลับบ้าน มองไปเห็นกระถางต้นไม้บนกำแพง โรงเรียนเอียง คล้ายจะล้มลงมาที่ทางเดิน
20	24	ภาวะจิตกุศล	นักเรียนหยิบโทรศัพท์มือถือขึ้นมาเล่นในขณะที่กำลังทานอาหารร่วมกับครอบครัว จึงถูกคุณพ่อดุว่าเล่นโทรศัพท์มือถือมากเกินไป เล่นไม่รู้จักเวลาและกาลเทศะ
21	25	ภาวะจิตกุศล	คุณน้าเอาหนังสือ สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม ของหลวงพ่อดุสิต ฐิตธัมโม มาแนะนำให้ นักเรียนอ่าน คุณน้าบอกว่าเป็นเรื่องที่อ่าน เข้าใจง่ายและได้ความรู้ด้วย
22	26	ภาวะจิตกุศล	คุณครูให้นักเรียนนั่งหลับตาเพื่อทำจิตใจให้สงบ มีสมาธิเป็นเวลา 10 นาที ก่อนที่จะเริ่มการเรียน การสอน
23	27	ภาวะจิตกุศล	นักเรียนไปสอบตรงที่มหาวิทยาลัยชื่อดังแห่งหนึ่งที่นักเรียนใฝ่ฝันว่าจะต้องเข้าเรียนที่นี่ให้ได้ นักเรียนเตรียมตัวสำหรับการสอบครั้งนี้เป็นอย่างดีและตั้งใจทำข้อสอบมาก แต่เมื่อผลออกมา นักเรียนกลับสอบไม่ได้
24	28	ภาวะจิตกุศล	คุณพ่อคุณแม่ของนักเรียนมีความจำเป็นต้อง ย้ายที่ทำงานจากกรุงเทพฯ ไปประจำที่ต่างจังหวัด ซึ่งนักเรียนจะต้องย้ายตามครอบครัวไปด้วย
25	29	ภาวะจิตกุศล	เจ้าปีเตอร์เป็นสัตว์เลี้ยงที่นักเรียนรักมาก ผูกพันกันมาตั้งแต่เด็ก ๆ เจ้าปีเตอร์อายุมากแล้ว เกิดไม่สบายหนักขึ้นมา นักเรียนได้พาเจ้า ปีเตอร์ไปรักษาอย่างเต็มที่ แต่สุดท้ายเจ้าปีเตอร์ก็เสียชีวิตลง

2.3.4 การตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐาน (Construct validity)

ในการตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐาน ของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา จำนวน 25 ข้อ ผู้วิจัยตรวจสอบด้วย 2 วิธี คือ

1. วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirm Factor Analysis, CFA)

2. วิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนากับแบบวัด

ความเครียดสวนปรุ่งชุด 20 ข้อ (SPST-20) และการประเมินความสุขของตนเอง

ก่อนที่จะนำข้อมูลไปทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์

ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อในแต่ละองค์ประกอบของความสุขทางพุทธศาสนาแต่ละด้าน ดังตาราง 27

ตาราง 27 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อในแต่ละองค์ประกอบของแต่ละด้านของความสุหนทางพฤติกรรมศาสนา

ข้อ1	ข้อ2	ข้อ3	ข้อ4	ข้อ5	ข้อ6	ข้อ7	ข้อ8	ข้อ9	ข้อ10	ข้อ11	ข้อ12	ข้อ13	ข้อ14	ข้อ15	ข้อ16	ข้อ17	ข้อ18	ข้อ19	ข้อ20	ข้อ21	ข้อ22	ข้อ23	ข้อ24	ข้อ25	
ข้อ1	1																								
ข้อ2	.139 ^{**}	1																							
ข้อ3	.101 [*]	.107 [*]	1																						
ข้อ4	.054	.063	.105 [*]	1																					
ข้อ5	.045	.124 [*]	.128 [*]	.149 ^{**}	1																				
ข้อ6	.127 [*]	.101 [*]	.092	.118	.130	1																			
ข้อ7	.102 [*]	.145 ^{**}	.084	.118	.137 ^{**}	.159 ^{**}	1																		
ข้อ8	.075	.102 [*]	.118	.160	.135 ^{**}	.114	.098	1																	
ข้อ9	.058	.168 ^{**}	.180 ^{**}	.022	.190 ^{**}	.180 ^{**}	.130	.141 ^{**}	1																
ข้อ10	.096	.101 [*]	.164 ^{**}	.032	.099	.169 ^{**}	.109	.230 ^{**}	.131 ^{**}	1															
ข้อ11	.120 [*]	.145 ^{**}	.059	.084	.089	.182 ^{**}	.248 ^{**}	.207 ^{**}	.182 ^{**}	.250 ^{**}	1														
ข้อ12	.103 [*]	.176 ^{**}	.070	.128 [*]	.106	.081	.169 ^{**}	.123	.156 ^{**}	.098	.160 ^{**}	1													
ข้อ13	-.004	.117 [*]	.018	.075	.090	.095	.008	.056	.194 ^{**}	.134 ^{**}	.177 ^{**}	.120 [*]	1												
ข้อ14	.070	.160 ^{**}	.064	.142 ^{**}	.109	.167 ^{**}	.164 ^{**}	.300 ^{**}	.192 ^{**}	.191 ^{**}	.184 ^{**}	.151 ^{**}	.152 ^{**}	1											
ข้อ15	.077	.127 [*]	.021	.098	.091	.154 ^{**}	.060	.169 ^{**}	.213 ^{**}	.146 ^{**}	.223 ^{**}	.110	.130	.267 ^{**}	1										
ข้อ16	.065	.123 [*]	.121 [*]	.005	.047	.149 ^{**}	.060	.077	.179 ^{**}	.124 ^{**}	.210 ^{**}	.090	.086	.079	.153 ^{**}	1									
ข้อ17	.097	.158 ^{**}	.002	.190 ^{**}	.149 ^{**}	.227 ^{**}	.156 ^{**}	.159 ^{**}	.171 ^{**}	.212 ^{**}	.256 ^{**}	.177 ^{**}	.167 ^{**}	.190 ^{**}	.161 ^{**}	.179 ^{**}	1								
ข้อ18	.085	.093	.044	.000	-.002	.125	.119	-.052	.069	.108 ^{**}	.126 ^{**}	.060	.100	.142 ^{**}	-.007	.114 ^{**}	.120 [*]	1							
ข้อ19	.115	.146 ^{**}	.102 [*]	-.018	-.003	.165 ^{**}	.232 ^{**}	.158 ^{**}	.205 ^{**}	.130	.223 ^{**}	.129	.155 ^{**}	.186 ^{**}	.116	.136 ^{**}	.205 ^{**}	.147 ^{**}	1						
ข้อ20	.143 ^{**}	.093	.128 [*]	.000	.091	.068	.138 ^{**}	.081	.088	.099	.256 ^{**}	.124	.115	.140 ^{**}	.182 ^{**}	.097	.057	.125 ^{**}	.134 ^{**}	1					
ข้อ21	.078	.069	-.006	.098	.082	.029	.200 ^{**}	.158 ^{**}	.096	.183 ^{**}	.248 ^{**}	.172 ^{**}	.188 ^{**}	.183 ^{**}	.092	.111 ^{**}	.162 ^{**}	.122	.143 ^{**}	.137 ^{**}	1				
ข้อ22	.168 ^{**}	.194 ^{**}	.062	.082	.166 ^{**}	.165 ^{**}	.181 ^{**}	.188 ^{**}	.186 ^{**}	.163 ^{**}	.273 ^{**}	.243 ^{**}	.081	.232 ^{**}	.134 ^{**}	.165 ^{**}	.224 ^{**}	.234 ^{**}	.172 ^{**}	.230 ^{**}	.300 ^{**}	1			
ข้อ23	-.036	.111 [*]	.085	-.022	.045	.104	.026	.080	.121 ^{**}	.120 [*]	.130	.064	.185 ^{**}	.161 ^{**}	.104 ^{**}	.199 ^{**}	.067	.197 ^{**}	.186 ^{**}	.081	.135 ^{**}	.211 ^{**}	1		
ข้อ24	.103 [*]	.114 [*]	.039	.058	-.013	.046	.074	.089	.014	.051	.117 ^{**}	.087	.010	.083	.056	.141 ^{**}	.110 [*]	.110 [*]	.143 ^{**}	.048	.183 ^{**}	.146 ^{**}	.248 ^{**}	1	
ข้อ25	.077	.034	.043	.012	.118 ^{**}	.061	.080	-.003	.148 ^{**}	.043	.116 ^{**}	-.011	.033	.019	.013	.163 ^{**}	.010	.102 ^{**}	.202 ^{**}	.075	.123 ^{**}	.137 ^{**}	.140 ^{**}	.153 ^{**}	1

* p < 0.5, ** p < 0.01

จากตาราง 27 พบว่า เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อคำถามในแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาแต่ละด้าน พบว่าเป็นดังนี้

ความสุขด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ มีค่าความสัมพันธ์ตั้งแต่ .10 - .16 โดยมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อ 6 กับ 7 สูงที่สุด เท่ากับ .16 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อ 1 กับ 3 และข้อ 2 กับ 6 มีค่าต่ำที่สุด เท่ากับ .10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และข้อที่ไม่มีความสัมพันธ์กันเลยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ได้แก่ ข้อ 3 กับ 6 และ 7, ข้อ 4 กับ 1 และ 2 และข้อ 5 กับ 1

ความสุขด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน มีค่าความสัมพันธ์ตั้งแต่ .11 - .30 โดยมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อ 8 กับ 14 สูงที่สุด เท่ากับ .30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อ 12 กับ 15 และข้อ 2 มีค่าต่ำที่สุด เท่ากับ .11 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และข้อที่ไม่มีความสัมพันธ์กันเลยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ได้แก่ ข้อ 8 กับ 13 และข้อ 10 กับ 12

ความสุขด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ มีค่าความสัมพันธ์ ตั้งแต่ .11 - .21 โดยมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อ 17 กับ 19 สูงที่สุด เท่ากับ .21 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อ 16 กับ 18 มีค่าต่ำที่สุด เท่ากับ .11 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และไม่มีข้อที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ความสุขด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล มีค่าความสัมพันธ์ตั้งแต่ .12 - .30 โดยมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อ 21 กับ 23 สูงที่สุด เท่ากับ .30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างข้อ 21 กับ 25 มีค่าต่ำที่สุด เท่ากับ .12 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และข้อที่ไม่มีความสัมพันธ์กันเลยที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ได้แก่ ข้อ 20 กับ 23, 24 และ 25

ตาราง 28 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความสุขทางพุทธศาสนาแต่ละด้าน

	การเสพ	การอยู่ร่วมกัน	การได้ทำสิ่งดีงาม	ภาวะจิตกุศล
การเสพ	1			
การอยู่ร่วมกัน	.43**	1		
การได้ทำสิ่งดีงาม	.34**	.44**	1	
ภาวะจิตกุศล	.31**	.44**	.42**	1

** p < 0.01

จากตาราง 28 พบว่า ด้านของความสุขที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ ความสุขด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกันกับความสุขด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ มีค่าเท่ากับ .44 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 เท่ากันกับความสุขด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกันกับความสุขด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล มีค่าเท่ากับ .44 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 รองลงมาคือ ความสุขด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพกับความสุขด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน มีค่าเท่ากับ .43 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 รองลงมา คือ ความสุขด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงามสร้างสรรค์กับด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล มีค่าเท่ากับ .42 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

รองลงมา คือ ความสุขด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพบกับด้านที่ 3 มีค่าเท่ากับ .34 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ความสุขด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพบกับด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล มีค่าเท่ากับ .31 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากนั้นทำการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยใช้สถิติทดสอบของบาร์ทเลท (Bartlett's test of Sphericity) และหาค่าดัชนีไกเซอร์-เมเยอร์-ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin of sampling adequacy - KMO) เพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลมีความสัมพันธ์กันมากเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้หรือไม่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นดังนี้

ตาราง 29 แสดงผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ความสุขทางพุทธศาสนา	ค่า Bartlett's Test	ค่า KMO
ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพบ	159.767, df = 55, p = .000	.647
ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน	266.616, df = 36, p = .000	.750
ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม	47.080, df = 6, p = .000	.617
ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล	132.013, df = 15, p = .000	.672
รวมความสุขทางพุทธศาสนาทั้ง 4 ด้าน	1276.582, df = 435, p = .000	.796

จากตาราง 29 ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น เมื่อพิจารณาค่าสถิติทดสอบของบาร์ทเลท รายด้าน พบว่า ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพบ มีค่า 159.767 (df = 55, p = .000) ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน มีค่า 266.616 (df = 36, p = .000) ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ มีค่า 47.080 (df = 6, p = .000) และด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล มีค่า 132.013 (df = 15, p = .000) และเมื่อพิจารณารวมทั้งฉบับ มีค่า 1276.582 (df = 435, p = .000) ส่วนค่า KMO พบว่า ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพบ มีค่า .647 ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน มีค่า .750 ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ มีค่า .617 และด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล มีค่า .672 และเมื่อพิจารณารวมทั้งฉบับ มีค่า .796 แสดงว่าข้อคำถามทั้ง 25 ข้อ มีความสัมพันธ์ในรายด้านและมีความสัมพันธ์ทั้งฉบับมากเพียงพอที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปได้ในระดับดี

2.3.4.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirm Factor Analysis - CFA)

ผู้วิจัยแบ่งวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบของความสุขทางพุทธศาสนาแต่ละด้าน (การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรก) ตอนที่ 2 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบของความสุขทางพุทธศาสนา (การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรก) และตอนที่ 3 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบของความสุขทางพุทธศาสนา (การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง)

ตอนที่ 1 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบของความสุทางพุทธศาสนาแต่ละด้าน (การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรก)

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ของแบบสอบถามความสุทางพุทธศาสนาในแต่ละด้าน โดยมีองค์ประกอบ คือ ข้อคำถามแต่ละข้อ ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลและโมเดลของความสุทางพุทธศาสนาแต่ละด้าน ดังนี้

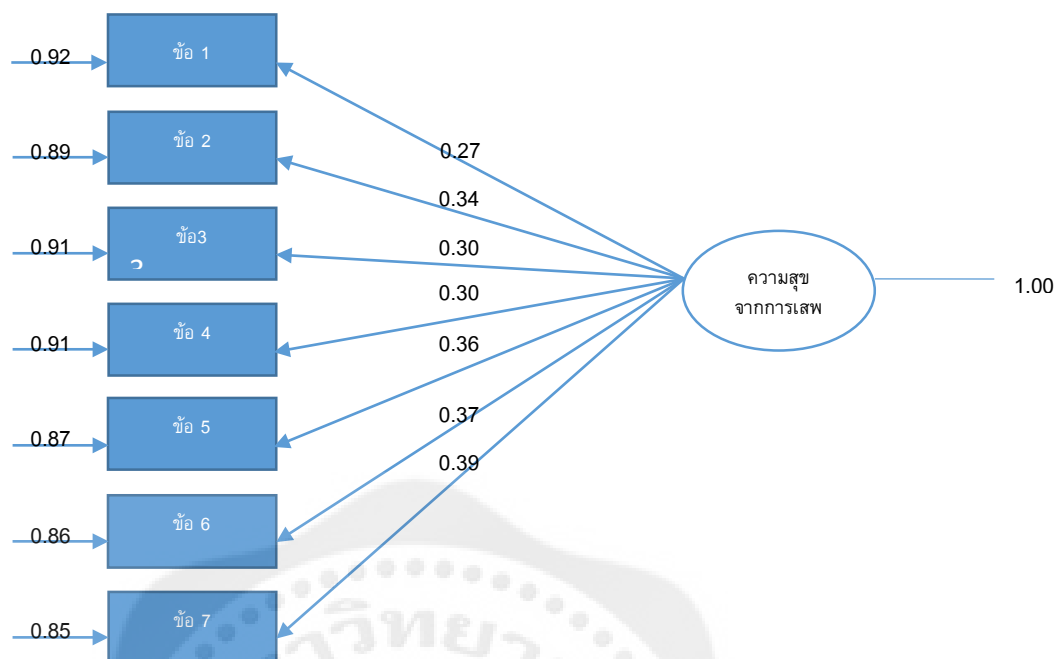
ด้านที่ 1 ความสุจากการเสพ ดังตาราง 30 และภาพประกอบ 4

ตาราง 30 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัดความสุทางพุทธศาสนา
ด้านที่ 1 ความสุจากการเสพ

ข้อคำถาม	น้ำหนักองค์ประกอบ		t	ค่าความเชื่อมั่น (R ²)	สัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบ
	b (SE)	B			
ข้อ 1	0.32 (0.09)	0.27	3.65	0.08	0.13
ข้อ 2	0.29 (0.07)	0.34	4.43	0.11	0.23
ข้อ 3	0.29 (0.07)	0.30	3.94	0.09	0.18
ข้อ 4	0.34 (0.08)	0.30	4.02	0.09	0.16
ข้อ 5	0.38 (0.08)	0.36	4.75	0.13	0.21
ข้อ 6	0.41 (0.09)	0.37	4.82	0.14	0.20
ข้อ 7	0.42 (0.08)	0.39	5.00	0.15	0.22

Chi-square = 6.29, df = 14, p-value = 0.95865, RMSEA = 0.000, SRMR = 0.022,
CFI = 1.00, GFI = 1.00, AGFI = 0.99

จากตาราง 30 เมื่อพิจารณาค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 6.29 มีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.95865 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 14 แสดงว่าค่าไค-สแควร์แตกต่างศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 1.00 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.99 เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ความสอดคล้องชี้ให้เห็นว่า โมเดลสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายความว่า โมเดลการวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีข้อคำถาม 7 ข้อนี้สามารถอธิบายความสุทางพุทธศาสนาด้านที่ 1 ความสุจากการเสพได้ เหมาะสมที่จะใช้ในการวัด ข้อคำถามแต่ละข้อในโมเดลมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (B) เป็นบวกทั้งหมด ซึ่งมีขนาดตั้งแต่ 0.27 - 0.39 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ข้อคำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ข้อ 7 “คอมพิวเตอร์รุ่นใหม่ที่นักเรียนรอคอยจะออกขายพ่วงนี้ สเปคเครื่องดีมาก มีลูกเล่นใหม่ที่นักเรียนอยากได้และราคาไม่แพงมาก นักเรียนสามารถซื้อได้เองแต่ว่านักเรียนเพิ่งเปลี่ยนคอมพิวเตอร์ไปเมื่อปีที่แล้วและยังใช้งานได้ดีอยู่” มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.39 ข้อคำถามทั้ง 7 ข้อมีค่าความเชื่อมั่น (R²) ตั้งแต่ 0.09 - 0.15

ภาพประกอบ 4 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัดความสุขทางพุทธศาสนา ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ

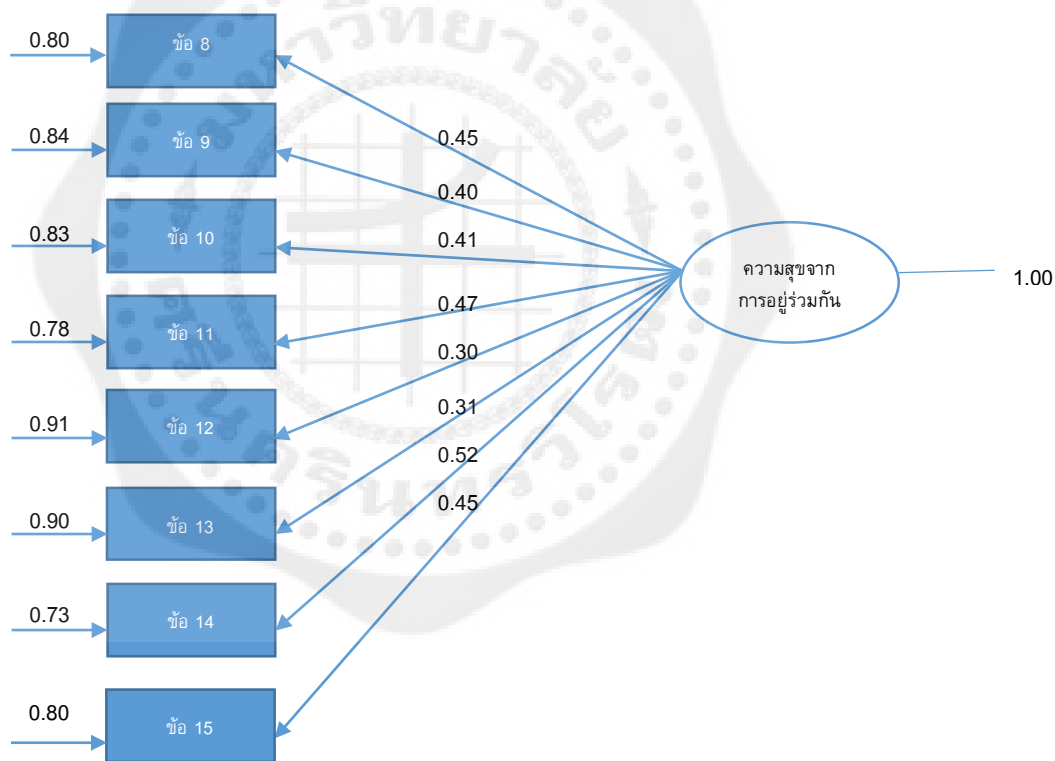
ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน ดังตาราง 31 และภาพประกอบ 5

ตาราง 31 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัดความสุขทางพุทธศาสนา ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน

ข้อคำถาม	น้ำหนักองค์ประกอบ		t	ค่าความเชื่อมั่น (R ²)	สัมประสิทธิ์ คะแนนองค์ประกอบ
	b (SE)	B			
ข้อ 8	0.33 (0.05)	0.45	7.18	0.20	0.27
ข้อ 9	0.36 (0.06)	0.40	6.43	0.16	0.19
ข้อ 10	0.48 (0.07)	0.41	6.59	0.17	0.15
ข้อ 11	0.48 (0.06)	0.47	7.62	0.22	0.22
ข้อ 12	0.29 (0.06)	0.30	4.78	0.09	0.13
ข้อ 13	0.32 (0.06)	0.31	4.99	0.10	0.12
ข้อ 14	0.42 (0.05)	0.52	8.30	0.27	0.31
ข้อ 15	0.47 (0.06)	0.45	7.19	0.20	0.20

Chi-square = 22.07, df = 20, p-value = 0.33667, RMSEA = 0.016, SRMR = 0.033, CFI = 0.99, GFI = 0.99, AGFI = 0.97

จากตาราง 31 เมื่อพิจารณาค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 22.07 มีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.33667 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 20 แสดงว่าค่าไค-สแควร์แตกต่างศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.99 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.97 เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ความสอดคล้องชี้ให้เห็นว่า โมเดลสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายความว่า โมเดลการวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีข้อคำถาม 8 ข้อสามารถอธิบายความสุขทางพุทธศาสนา ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกันได้ เหมาะสมที่จะใช้ในการวัด ข้อคำถามแต่ละข้อในโมเดลมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (B) เป็นบวกทั้งหมด ซึ่งมีขนาดตั้งแต่ 0.30 - 0.52 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ข้อคำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ข้อ 14 “นักเรียนไปเที่ยวอัมพวาในวันหยุด คนไปเที่ยวมีเยอะมาก นักเรียนชอบชมและของกินมากมาย เมื่อเดินจนเหนื่อยจึงแวะ นั่งริมน้ำเพื่อทานของที่ซื้อมา พอทานเสร็จนักเรียนจะเอาขยะไปทิ้ง แต่ที่ใกล้ๆ นี้ไม่มีถังขยะเลย” มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.52 ข้อคำถามทั้ง 8 ข้อมีค่าความเชื่อมั่น (R^2) ตั้งแต่ 0.12 - 0.31

ภาพประกอบ 5 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัดความสุขทางพุทธศาสนา ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน

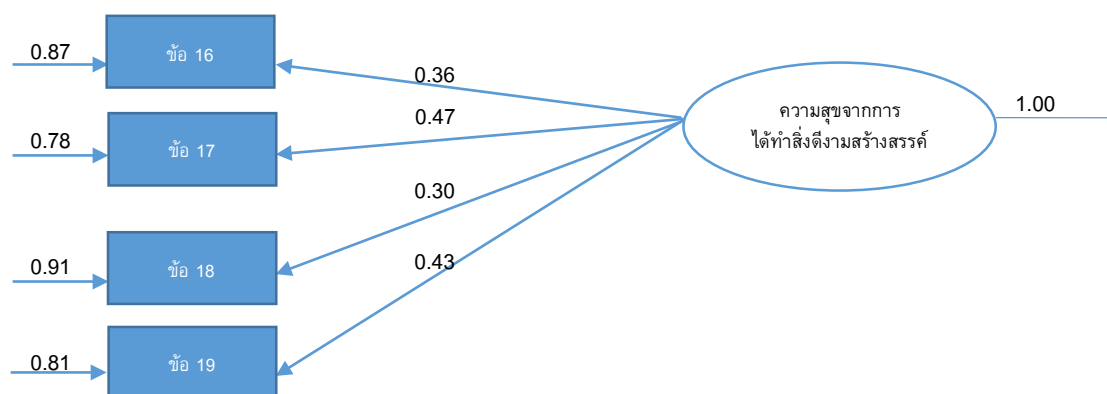
ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ ดังตาราง 32 และภาพประกอบ 6

ตาราง 32 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัดความสุขทางพุทธศาสนา
ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์

ข้อคำถาม	น้ำหนักองค์ประกอบ		t	ค่าความเชื่อมั่น (R ²)	สัมประสิทธิ์ คะแนน องค์ประกอบ
	b (SE)	B			
ข้อ 16	0.32 (0.08)	0.36	4.28	0.13	0.26
ข้อ 17	0.52 (0.10)	0.47	5.00	0.22	0.31
ข้อ 18	0.25 (0.07)	0.30	3.70	0.09	0.22
ข้อ 19	0.45 (0.09)	0.43	4.82	0.19	0.29

Chi-square = 0.67, df = 2, p-value = 0.71625, RMSEA = 0.000, SRMR = 0.011,
CFI = 1.00, GFI = 1.00, AGFI = 1.00

จากตาราง 32 เมื่อพิจารณาค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 0.67 มีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.71625 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 2 แสดงว่าค่าไค-สแควร์แตกต่างศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 1.00 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 1.00 เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ความสอดคล้องชี้ให้เห็นว่า โมเดลสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายความว่า โมเดลการวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีข้อคำถาม 4 ข้อสามารถอธิบายความสุขทางพุทธศาสนา ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงามสร้างสรรค์ได้ เหมาะสมที่จะใช้ในการวัด ข้อคำถามแต่ละข้อในโมเดลมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (B) เป็นบวกทั้งหมด ซึ่งมีขนาดตั้งแต่ 0.30 - 0.47 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ข้อคำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ข้อ 17 “วันนี้มีเรียนวิชาที่นักเรียนไม่ชอบและไม่ได้เป็นวิชาที่ใช้ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย” มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.47 ข้อคำถามทั้ง 4 ข้อมีความเชื่อมั่น (R²) ตั้งแต่ 0.22 - 0.31

ภาพประกอบ 6 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัดความสุขทางพุทธศาสนา ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์

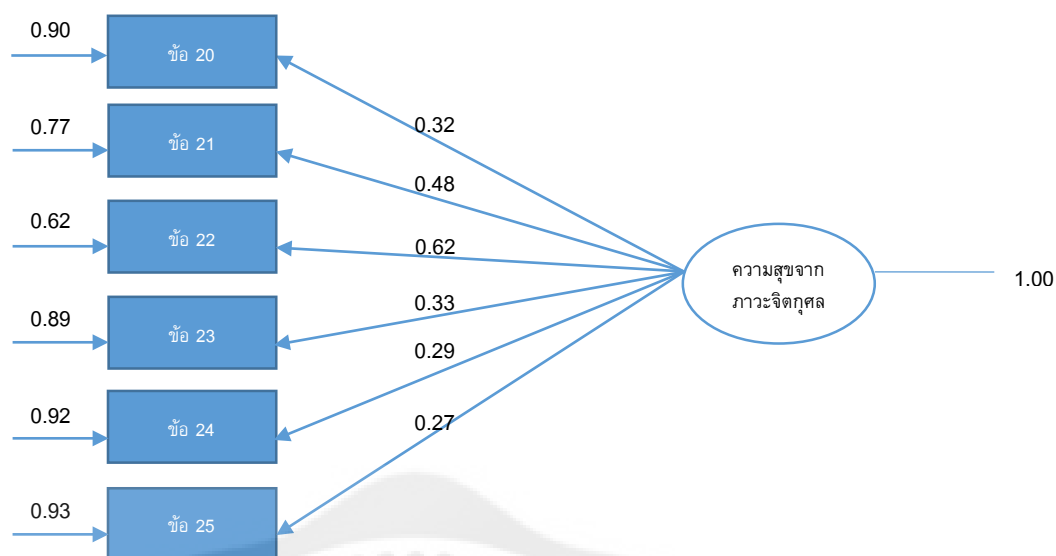
ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล ดังตาราง 33 และภาพประกอบ 7

ตาราง 33 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัดความสุขทางพุทธศาสนา
ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล

ข้อคำถาม	น้ำหนักองค์ประกอบ		t	ค่าความเชื่อมั่น (R ²)	สัมประสิทธิ์ คะแนน องค์ประกอบ
	b (SE)	B			
ข้อ 20	0.29 (0.06)	0.32	4.67	0.10	0.17
ข้อ 21	0.49 (0.07)	0.48	6.72	0.23	0.27
ข้อ 22	0.62 (0.08)	0.62	7.85	0.38	0.43
ข้อ 23	0.23 (0.05)	0.33	4.74	0.11	0.21
ข้อ 24	0.26 (0.06)	0.29	4.17	0.08	0.13
ข้อ 25	0.19 (0.05)	0.27	3.95	0.07	0.18

Chi-square = 8.29, df = 8, p-value = 0.40544, RMSEA = 0.010, SRMR = 0.028,
CFI = 1.00, GFI = 0.99, AGFI = 0.98

จากตาราง 33 เมื่อพิจารณาค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 8.29 มีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.40544 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 8 แสดงว่าค่าไค-สแควร์แตกต่างศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.99 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.98 เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ความสอดคล้องชี้ให้เห็นว่า โมเดลสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายความว่า โมเดลการวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีข้อคำถาม 6 ข้อสามารถอธิบายความสุขทางพุทธศาสนา ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศลได้ เหมาะสมที่จะใช้ในการวัด ข้อคำถามแต่ละข้อในโมเดลมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (B) เป็นบวกทั้งหมด ซึ่งมีขนาดตั้งแต่ 0.27 - 0.62 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ข้อคำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ข้อ 22 “คุณครูให้นักเรียนนั่งหลับตา เพื่อทำจิตใจให้สงบ มีสมาธิเป็นเวลา 10 นาที ก่อนที่จะเริ่มการเรียนการสอน” มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.62 ข้อคำถามทั้ง 6 ข้อมีค่าความเชื่อมั่น (R²) ตั้งแต่ 0.13 - 0.43

ภาพประกอบ 7 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัดความสุขทางพุทธศาสนา ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล

ตอนที่ 2 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบของความสุขทางพุทธศาสนา (การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรก)

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา มีองค์ประกอบ คือ ความสุขทางพุทธศาสนาในแต่ละด้าน ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลและโมเดลของความสุขทางพุทธศาสนา เป็นดังนี้

ตาราง 34 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัดความสุขทางพุทธศาสนา

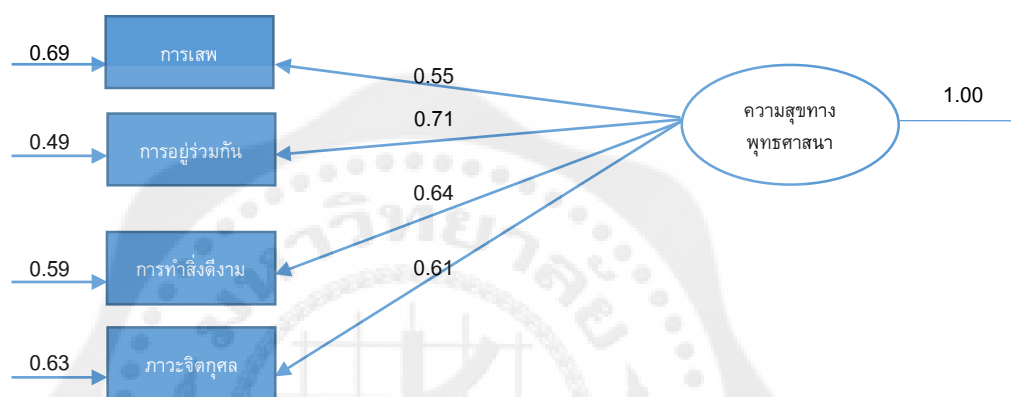
องค์ประกอบ	น้ำหนักองค์ประกอบ		t	ค่าความเชื่อมั่น (R ²)	สัมประสิทธิ์ คะแนนองค์ประกอบ
	b (SE)	B			
การเสพ	0.28 (0.03)	0.55	9.91	0.31	0.41
การอยู่ร่วมกัน	0.36 (0.03)	0.71	13.00	0.51	0.77
การทำสิ่งดีงาม	0.38 (0.03)	0.64	11.61	0.41	0.49
ภาวะจิตกุศล	0.30 (0.03)	0.61	11.08	0.37	0.54

Chi-square = 2.58, df = 2, p-value = 0.27551, RMSEA = 0.027, SRMR = 0.016,

CFI = 1.00, GFI = 1.00, AGFI = 0.98

จากตาราง 34 เมื่อพิจารณาค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 2.58 มีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.27551 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 2 แสดงว่าค่าไค-สแควร์แตกต่างศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 1.00 และค่าดัชนีวัด

ระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.98 เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ความสอดคล้องชี้ให้เห็นว่า โมเดลสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายความว่า โมเดลการวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีด้านของความสุขทางพุทธศาสนาทั้ง 4 ด้านสามารถอธิบายความสุขทางพุทธศาสนาได้เหมาะสมที่จะใช้ในการวัด ความสุขทางพุทธศาสนาทั้ง 4 ด้านมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (B) เป็นบวกทั้งหมด ซึ่งมีขนาดตั้งแต่ 0.55 - 0.71 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ด้านของความสุขทางพุทธศาสนาที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.71 ความสุขทางพุทธศาสนาทั้ง 4 ด้านมีค่าความเชื่อมั่น (R^2) ตั้งแต่ 0.41 - 0.77

ภาพประกอบ 8 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของโมเดลการวัดความสุขทางพุทธศาสนา

ตอนที่ 3 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบของความสุขทางพุทธศาสนา (การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง)

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา โดยมีองค์ประกอบหลัก คือ ความสุขทางพุทธศาสนา และมีองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ คือ ความสุขทางพุทธศาสนาด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์และด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบย่อยจะมีข้อคำถามอยู่ ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลและโมเดลความสุขทางพุทธศาสนา เป็นดังนี้

ตาราง 35 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของโมเดลการวัดความสุขทางพุทธศาสนา

องค์ประกอบ	ข้อ คำถาม	น้ำหนักองค์ประกอบ		t	ค่าความ เชื่อมั่น (R ²)	สัมประสิทธิ์ คะแนนองค์ ประกอบ
		b (SE)	B			
ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ B = 0.84 b (SE) = 0.844 (0.195) R ² = 0.713	1	0.323 (-)	0.276	-	0.076	0.086
	2	0.326 (0.089)	0.378	3.670	0.143	0.171
	3	0.245 (0.081)	0.250	3.021	0.062	0.091
	4	0.280 (0.092)	0.251	3.031	0.063	0.081
	5	0.327 (0.096)	0.313	3.395	0.098	0.112
	6	0.454 (0.120)	0.408	3.769	0.166	0.148
	7	0.450 (0.119)	0.414	3.787	0.171	0.154
ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน B = 0.95 b (SE) = 0.946 (0.195) R ² = 0.896	8	0.301 (-)	0.405	-	0.164	0.178
	9	0.377 (0.071)	0.415	5.309	0.172	0.133
	10	0.481 (0.091)	0.409	5.261	0.167	0.100
	11	0.546 (0.091)	0.537	6.020	0.288	0.179
	12	0.335 (0.070)	0.349	4.785	0.122	0.100
	13	0.319 (0.072)	0.314	4.458	0.099	0.083
	14	0.390 (0.068)	0.479	5.719	0.229	0.184
	15	0.397 (0.079)	0.381	5.050	0.145	0.103
ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำ สิ่งดีงาม สร้างสรรค์ B = 0.98 b (SE) = 0.976 (0.166) R ² = 0.953	16	0.313 (-)	0.346	-	0.120	0.112
	17	0.516 (0.103)	0.467	5.002	0.218	0.140
	18	0.251 (0.063)	0.300	3.970	0.090	0.124
	19	0.450 (0.093)	0.434	4.852	0.189	0.133
ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล B = 0.83 b (SE) = 0.833 (0.149) R ² = 0.693	20	0.326 (-)	0.354	-	0.126	0.135
	21	0.477 (0.098)	0.464	4.855	0.216	0.177
	22	0.618 (0.117)	0.611	5.287	0.374	0.296
	23	0.238 (0.057)	0.345	4.203	0.119	0.156
	24	0.248 (0.068)	0.278	3.666	0.077	0.084
	25	0.177 (0.052)	0.250	3.427	0.062	0.115

Chi-square = 297.42, df = 269, p-value = 0.11255, RMSEA = 0.017, SRMR = 0.043,
CFI = 0.983, GFI = 0.94, AGFI = 0.93

จากตาราง 35 เมื่อพิจารณาค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 297.42 มีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.11255 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 269 แสดงว่าค่าไค-สแควร์แตกต่างศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.94 และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.93 เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ความสอดคล้องชี้ให้เห็นว่า โมเดลสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายความว่า โมเดลการวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีองค์ประกอบย่อยทั้ง 4 ด้านของความสุขทางพุทธศาสนา ได้แก่ ความสุขด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์และด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล สามารถอธิบายความสุขทางพุทธศาสนาได้เหมาะสมที่จะใช้ในการวัด ความสุขในแต่ละระดับมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (B) เป็นบวกทั้งหมด ซึ่งมีขนาดตั้งแต่ 0.83 - 0.98 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยองค์ประกอบที่มีค่ามากที่สุด คือ ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.98 มีค่าความเชื่อมั่น (R^2) 0.71 รองลงมา คือ ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.95 รองลงมา คือ ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.84 และองค์ประกอบที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.83

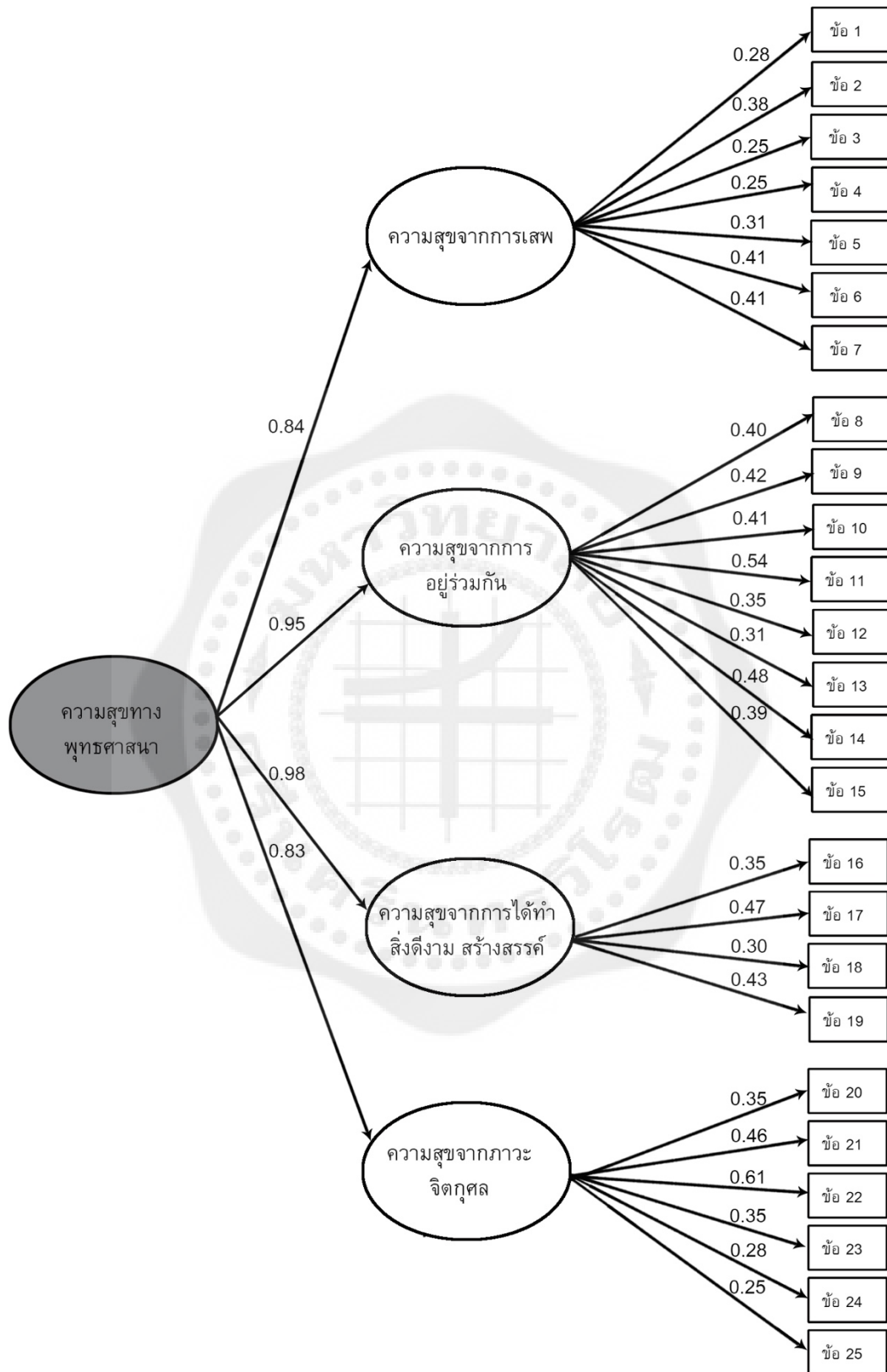
เมื่อพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อในองค์ประกอบย่อยทั้ง 4 ด้านของความสุขทางพุทธศาสนา เป็นดังนี้

องค์ประกอบย่อยที่ 1 ความสุขจากการเสพ พบว่า ข้อคำถามในแต่ละข้อขององค์ประกอบย่อยที่ 1 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (B) เป็นบวกทั้งหมด ซึ่งมีขนาดตั้งแต่ 0.27 - 0.39 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยข้อคำถามที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ข้อ 6 และ 7 มีค่า 0.41

องค์ประกอบย่อยที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน พบว่า ข้อคำถามในแต่ละข้อขององค์ประกอบย่อยที่ 2 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (B) เป็นบวกทั้งหมด ซึ่งมีขนาดตั้งแต่ 0.30 - 0.52 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยข้อคำถามที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ข้อ 11 มีค่า 0.54

องค์ประกอบย่อยที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ พบว่า ข้อคำถามในแต่ละข้อขององค์ประกอบย่อยที่ 3 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (B) เป็นบวกทั้งหมด ซึ่งมีขนาดตั้งแต่ 0.30 - 0.47 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยข้อคำถามที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ข้อ 17 มีค่า 0.48

องค์ประกอบย่อยที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล พบว่า ข้อคำถามในแต่ละข้อขององค์ประกอบย่อยที่ 4 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (B) เป็นบวกทั้งหมด ซึ่งมีขนาดตั้งแต่ 0.27 - 0.62 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยข้อคำถามที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ข้อ 22 มีค่า 0.61

ภาพประกอบ 9 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของโมเดลการวัดความสุขทางพุทธศาสนา

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบแสดงว่า องค์ประกอบทั้ง 4 ระดับ สามารถวัดความสุขทางพุทธศาสนาและยืนยันโมเดลความสุขทางพุทธศาสนาตามกรอบความคิดที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ได้

2.3.4.2 การหาความสัมพันธ์ระหว่างแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนากับแบบวัดความเครียดสวนปรุง ชุด 20 ข้อ (SPST-20) และการประเมินความสุขของตนเอง

การตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐาน โดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนากับแบบวัดความเครียดสวนปรุง ชุด 20 ข้อ (SPST-20) ซึ่งเป็นแบบวัดที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อวัดความเครียดสำหรับคนไทย พัฒนาโดย สุวัฒน์ มหัตถิรินทร์กุล, วนิตา พุ่มไพศาลชัย และพิมพ์มาศ ตาปัญญา และการหาความสัมพันธ์กับคะแนนการประเมินความสุขของตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถามขึ้นเอง จำนวน 1 ข้อ โดยเป็นการถามเพื่อให้นักเรียนประเมินว่าตนเองมีความสุขมากเพียงใด ในรูปแบบของมาตราประเมินค่า 5 ระดับ โดยมีตัวเลือก คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

ตาราง 36 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนากับแบบวัดความเครียดสวนปรุงและการประเมินความสุขของตนเอง

	คะแนนรวม SPST-20	ประเมิน ความสุข ตนเอง	คะแนนรวม ความสุข ทางพุทธฯ
คะแนนรวม SPST-20	1		
ประเมินความสุขตนเอง	-.316**	1	
คะแนนรวมความสุขทางพุทธฯ	-.097	.000	1

** p < 0.01

จากตาราง 36 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างแบบวัดความเครียดสวนปรุง ชุด 20 ข้อกับการประเมินความสุขของตนเอง พบว่า มีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ -.316 หมายถึง คะแนนความเครียดจากแบบวัดความเครียดสวนปรุงชุด 20 ข้อมีความสัมพันธ์ทางลบกับคะแนนความสุขจากการประเมินความสุขของตนเอง ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนากับแบบวัดความเครียดสวนปรุง ชุด 20 ข้อและการประเมินความสุขของตนเอง พบว่า มีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ -.097 และ .000 หมายถึงคะแนนความสุขจากแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาไม่มีความสัมพันธ์กับคะแนนความเครียดจากแบบวัดความเครียดสวนปรุงชุด 20 ข้อและคะแนนความสุขจากการประเมินความสุขของตนเอง

ทั้งนี้ผู้วิจัยสรุปผลของการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา ดังนี้ จากการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า โมเดลสมมติฐานของแบบวัดความสุขทางพุทธศาสนามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ส่วนการตรวจสอบด้วยวิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา กับแบบวัดความเครียดสวนปรุงชุด 20 ข้อและการประเมินความสุขของตนเองนั้น พบว่า คะแนนความสุขจากแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาไม่มีความสัมพันธ์กับคะแนนความเครียดจากแบบวัดความเครียดสวนปรุง ชุด 20 ข้อและคะแนนความสุขจากการประเมินความสุขของตนเอง ทำให้สรุปได้ว่าโมเดลการวัดความสุขทางพุทธศาสนาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถอธิบายความสุขทางพุทธศาสนาได้ แต่ไม่พบความสัมพันธ์กับแบบวัดความเครียดสวนปรุงชุด 20 ข้อและการประเมินความสุขของตนเอง

สรุปผลคุณภาพของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 25 ข้อ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นดังนี้

ตาราง 37 แสดงผลคุณภาพของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 25 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	ความสุขทางพุทธศาสนา			
	ด้านที่ 1 (7 ข้อ)	ด้านที่ 2 (8 ข้อ)	ด้านที่ 3 (4 ข้อ)	ด้านที่ 4 (6 ข้อ)
ค่าอำนาจจำแนก				
- รายด้านเมื่อทดสอบด้วยค่า CITC	.174 - .402	.115 - .410	.235 - .513	.219 - .459
- รายด้านเมื่อทดสอบด้วยค่าสถิติที	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ			
- ทั้งหมด	.120 - .564			
ค่าความเชื่อมั่น				
- รายด้าน	.465	.617	.417	.529
- ทั้งหมด	.772			
ตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานโดยวิธี				
- การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน	มีความตรงเชิงภาวะสันนิษฐาน			
- การหาความสัมพันธ์กับแบบวัดความเครียดสวนปรุง	ไม่มีความสัมพันธ์กัน			
- การหาความสัมพันธ์กับการประเมินความสุขของตนเอง	ไม่มีความสัมพันธ์กัน			

จากตาราง 37 แสดงผลคุณภาพของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 25 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกทั้งหมด .120 - .564 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งหมด .772 เมื่อตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า ความสุขทางพุทธศาสนา มีองค์ประกอบย่อย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์และด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล และข้อ

คำถามในองค์ประกอบย่อยทั้ง 4 องค์ประกอบ สามารถวัดความสุขทางพุทธศาสนาแต่ละด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ ส่วนการตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานด้วยวิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนากับแบบวัดความเครียดสวนปรุง ชุด 20 ข้อ (SPST-20) และการประเมินความสุขของตนเอง พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เพิ่มเติม : การศึกษาความสุขทางพุทธศาสนาของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยนำเสนอผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม ดังนี้

ตาราง 38 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมของการศึกษาความสุขทางพุทธศาสนา

ระดับความสุข	$\bar{x}$	S.D.	C.V.
ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ	1.43	0.51	0.35
ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน	1.70	0.50	0.29
ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์	2.01	0.59	0.29
ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล	1.55	0.48	0.31
ผลคะแนนความสุขในภาพรวม	1.64	0.38	0.21

จากตาราง 38 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสุขทางพุทธศาสนาในแต่ละระดับ เป็นดังนี้ ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ มีค่าเฉลี่ยของคะแนน 1.43 จาก 3 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51 หมายถึง นักเรียนมีเหตุผล มีความเข้าใจในความคิด ความรู้สึกและการกระทำของตนเองในการเสพสิ่งต่างๆ ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 แต่ยังมีความคิด ความรู้สึกและการกระทำที่ไม่ทำให้สามารถเสพได้อย่างรู้เท่าทันตามความเป็นจริงตามธรรมชาติ และยังไม่เอื้อต่อการมีความสุขทางพุทธศาสนาในระยะยาวได้

ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยของคะแนน 1.70 จาก 3 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 หมายถึง นักเรียนมีเหตุผล มีความเข้าใจในความคิด ความรู้สึกและการกระทำของตนเองในการอยู่ร่วมกันกับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยมีความคิด ความรู้สึกและการกระทำต่อการอยู่ร่วมกันกับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว อย่างเอื้อต่อการพัฒนาปัญญาและความสุขทางพุทธศาสนาในระยะยาวได้

ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยของคะแนน 2.01 จาก 3 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59 หมายถึง นักเรียนมีเหตุผล มีความเข้าใจในความคิด ความรู้สึกและการกระทำของตนเองในการตอบสนองความอยากในทางที่ดีงาม โดยมีความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมในการตอบสนองความอยากในทางที่ดีงาม อย่างเอื้อต่อการพัฒนาปัญญาและความสุขทางพุทธศาสนาในระยะยาวได้

ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล มีค่าเฉลี่ยของคะแนน 1.55 จาก 3 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.48 หมายถึง นักเรียนมีเหตุผล มีความเข้าใจในความคิด ความรู้สึกและ

การกระทำของตนเองในการพัฒนาจิตใจ การเจริญสติและการรู้เท่าทันในความเป็นจริงตามธรรมชาติ โดยมีความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่ส่งเสริมต่อการพัฒนาจิตใจ การเจริญสติและการรู้เท่าทันในความเป็นจริงตามธรรมชาติ อย่างเอื้อต่อการพัฒนาปัญญาและความสุขทางพุทธศาสนาในระยะยาวได้

และเมื่อพิจารณาผลของคะแนนความสุขทางพุทธศาสนาในภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยของคะแนน 1.64 จาก 3 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.38 หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการคิดอย่างมีเหตุผล มีความเข้าใจในความคิด ความรู้สึกและการกระทำของตนเอง อย่างเอื้อต่อการพัฒนาปัญญา ซึ่งจะส่งผลให้เกิดเป็นความสุขทางพุทธศาสนาในระยะยาวตามหลักไตรสิกขาได้

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวัดความสุขทางพุทธศาสนา สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขอบเขตในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 93,051 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 503 คน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 สำหรับการวิเคราะห์คุณภาพรายข้อจำนวน 119 คนและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 สำหรับการวิเคราะห์คุณภาพทั้งฉบับจำนวน 384 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 25 ข้อ มีลักษณะเป็นข้อคำถามสถานการณ์ปลายเปิด ผู้วิจัยพัฒนาจากแนวคิดความสุขของพระพรหมคุณาภรณ์ โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขทางพุทธศาสนา เพื่อนำมากำหนดนิยามและโครงสร้างสำหรับการสร้างข้อคำถาม ในขั้นแรกผู้วิจัยสร้างข้อคำถามจำนวน 102 ข้อ จากนั้นนำไปคัดเลือกและปรับปรุงแก้ไขพร้อมกับอาจารย์ที่ปรึกษาจนได้ข้อคำถามจำนวน 79 ข้อ เพื่อนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาตามนิยาม แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อทำการคัดเลือกและปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามจนได้ข้อคำถามจำนวน 49 ข้อ จึงนำไปทดลองเก็บข้อมูลและขอความคิดเห็นเพิ่มเติมจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 5 คน เพื่อนำมาคัดเลือกและปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามอีกครั้ง จนได้ข้อคำถามจำนวน 47 ข้อสำหรับการเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 119 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์คุณภาพรายข้อ โดยการหาค่าอำนาจจำแนก 2 วิธี คือ การหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับคะแนนรวมที่ปรับแก้แล้ว (CITC) และค่าสถิติที (t-test) โดยใช้เทคนิค 25% ในการแบ่งกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ เพื่อใช้ในการพิจารณาคัดเลือกและปรับปรุงแก้ไขข้อคำถาม จนได้

ข้อคำถามจำนวน 29 ข้อ สำหรับการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 คน จากนั้น นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์คุณภาพรวมทั้งฉบับ โดยการหาค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) แล้วทำการคัดเลือกข้อคำถามครั้งสุดท้าย จนได้เป็น ข้อคำถามจำนวน 25 ข้อ เพื่อนำไปทำการวิเคราะห์ความตรงเชิงภาวะสันนิษฐาน (Construct validity) ด้วย 2 วิธี คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) และการหาความสัมพันธ์ระหว่างแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา กับแบบวัดความเครียดสวนปรุง ชุด 20 ข้อ (SPST-20) และการประเมินความสุขของตนเอง สุดท้ายทำให้ได้เครื่องมือวัดความสุข ทางพุทธศาสนาที่มีลักษณะเป็นข้อคำถามสถานการณ์ปลายเปิด จำนวน 25 ข้อ ซึ่งมีการตรวจสอบ คุณภาพรายข้อและทั้งฉบับ สรุปเป็นผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาและพัฒนาแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สรุปผลการวิจัยตามลำดับขั้นของการพัฒนาเครื่องมือได้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์คุณภาพรายข้อ

1.1 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา จำนวน 79 ข้อ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาตามนิยาม ได้ค่าดัชนีความ สอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.4 - 1.00 ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกและปรับแก้ไขข้อคำถามตาม ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยคงความสมบูรณ์ของนิยามและโครงสร้าง ได้ข้อคำถามจำนวน 49 ข้อ จากนั้นนำไปให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 5 คน ทดลองทำแบบสอบถามเพื่อคัดเลือก และปรับแก้ไข จนได้ข้อคำถามจำนวน 47 ข้อ เพื่อนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

1.2 การหาค่าอำนาจจำแนก ผู้วิจัยหาค่าอำนาจจำแนก CITC และค่าสถิติที่ พบว่า แบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 25 ข้อ เมื่อพิจารณาค่า CITC รายด้าน พบว่า ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .174 - .402 ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .115 - .410 ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ มีค่าอำนาจ จำแนกตั้งแต่ .235 - .513 และด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .219 - .459 และเมื่อพิจารณาค่าสถิติที่ พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ

2. การวิเคราะห์คุณภาพทั้งฉบับ

2.1 การหาค่าความเชื่อมั่น ผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่น โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาค พบว่า แบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 25 ข้อ มีค่าความ เชื่อมั่นรายด้านของความสุขทางพุทธศาสนา ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพเท่ากับ .465 ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกันเท่ากับ .617 ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์เท่ากับ .417 และด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศลเท่ากับ .529 โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .772

2.2 การตรวจสอบความตรงเชิงภาวะสันนิษฐาน ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และวิธีหาค่าความสัมพันธ์กับความเครียดสวนปรุงชุด 20 ข้อและการประเมินความสุขของตนเอง จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง พบว่า ข้อคำถามทั้ง 25 ข้อขององค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของความสุขทางพุทธศาสนามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค-สแควร์ (χ^2)

เท่ากับ 297.42 มีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.11255 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 269 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.94 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.93 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.983 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของค่าความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ 0.017 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.043 นอกจากนี้ยังพบว่า คะแนนความสุขจากแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาไม่มีความสัมพันธ์กับคะแนนความเครียดจากแบบวัดความเครียดสวนปรุงชุด 20 ข้อและคะแนนความสุขจากการประเมินความสุขของตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดตามลำดับขั้นตอนที่ได้กล่าวไว้แล้ว ทำให้ได้เครื่องมือวัดความสุขทางพุทธศาสนาเป็น แบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีลักษณะเป็นข้อคำถามสถานการณ์ปลายเปิด จำนวน 25 ข้อ ซึ่งมีการตรวจสอบคุณภาพรายข้อและทั้งฉบับ ซึ่งมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาทั้งฉบับ (จำนวน 25 ข้อ) พบว่ามีค่าเท่ากับ .772 ถือว่าอยู่ในระดับที่รับได้สำหรับคะแนนรวมทั้งฉบับ แต่คะแนนรายด้านนั้นยังมีค่าความเชื่อมั่นต่ำ ดังนั้นการที่จะนำคะแนนรายด้านไปใช้ควรมีความระมัดระวัง เนื่องจากข้อคำถามในแต่ละด้านมีจำนวนน้อย ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีการเพิ่มจำนวนข้อคำถามให้มากขึ้น ดังที่ออร์พินท์ ชูชม (2545: 323-327) กล่าวว่า จำนวนข้อที่น้อยเกินไปเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อค่าความเชื่อมั่น

2. ความตรงเชิงภาวะสันนิษฐาน (Construct validity) ของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา

2.1 การพิจารณาจากหลักฐานการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) พบว่า โมเดลสมมติฐานของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ คือ โมเดลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ความสุขด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์และด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศลนั้นสามารถอธิบายความสุขทางพุทธศาสนาได้ ซึ่งมีน้ำหนักองค์ประกอบ ตั้งแต่ 0.83 - 0.98 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์ และด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานใกล้เคียงกันคือ 0.98 และ 0.95 รองลงมา คือ ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ และด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานใกล้เคียงกัน คือ 0.84 และ 0.83 จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบแสดงให้เห็นว่าความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์และความสุขจากการอยู่ร่วมกันมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด น่าจะเป็นเพราะธรรมชาติของวัยรุ่นเป็นช่วงเวลาของการพัฒนาความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน รวมไปถึงการเรียนรู้ที่จะเข้าสังคม ได้แสดงบทบาทในการรับผิดชอบสังคม ร่วมทำกิจกรรมสร้างสรรค์ต่อชุมชนและสังคม ได้มีส่วนร่วมในการทำงานของผู้ใหญ่ (ประณต. 2545: 172-174) ซึ่งเป็นพัฒนาการทางสังคมที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขทางพุทธศาสนาของวัยรุ่นมากที่สุด ดังนั้นความสุขด้านที่ 2 และ 3 จึงเป็นตัวแทนในการวัด

ความสุขของวัยรุ่นที่สำคัญมากกว่าด้านที่ 1 และ 4 ส่วนความสุขด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล อาจจะมีค่าเพิ่มมากขึ้น ถ้านำไปวัดในผู้สูงอายุ

2.2 การพิจารณาจากหลักฐานความตรงตามสภาพ (Concurrent validity) ด้วยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่าง คะแนนจากแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนากับคะแนนจากแบบวัดความเครียดสวนปรงชุด 20 ข้อ

ผลที่ได้จากงานวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา ที่พบว่าความสุขกับความเครียดมีความสัมพันธ์กันในทางลบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าธรรมชาติของตัวแปรความสุขทางพุทธศาสนามีความแตกต่างจากตัวแปรความสุขตามแนวคิดทางตะวันตก จากงานวิจัยที่ผ่านมาจะพบว่าความสุขทางตะวันตกจะเน้นไปที่ความพึงพอใจในชีวิต การประสบความสำเร็จในชีวิต ทั้งการทำงาน การมีสถานะความเป็นอยู่ และการเงิน ซึ่งเป็นความสำเร็จในด้านต่างๆ ที่โลกให้ความสำคัญ แต่ความสุขทางพุทธศาสนาไม่ได้ให้ความสำคัญกับสิ่งเหล่านั้นเลย เพราะความเก่ง การประสบความสำเร็จหรือทรัพย์สินเงินทองนั้นเป็นความสุขทางโลกที่เป็นความสุขภายนอก เป็นความสุขที่ยังต้องพึ่งพิงสิ่งอื่นเพื่อให้ได้มาซึ่งความสุข แต่พุทธศาสนาเน้นไปที่การมีปัญญา การใช้ชีวิตอย่างเข้าใจในความเป็นจริงตามธรรมชาติ ข้อสังเกตอีกประการหนึ่ง คือ แบบวัดความเครียดสวนปรงชุด 20 ข้อก็มีลักษณะของการวัดตามแนวคิดความสุขทางตะวันตก คือ มีการแบ่งตัวชี้วัดความเครียดเป็น 3 ด้าน คือ ความไวต่อความเครียด สาเหตุของความเครียดและอาการที่แสดงออกถึงความเครียด ซึ่งล้วนเป็นการวัดความเครียดที่เกิดจากการไม่ประสบความสำเร็จในการทำงาน ความไม่พึงพอใจในชีวิต การประสบปัญหาเรื่องครอบครัว การเงินหรือสุขภาพ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของทางตะวันตก ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่าความสุขทางพุทธศาสนากับความสุขตามแนวคิดตะวันตกนั้นเป็นตัวแปรคนละตัวกัน ดังนั้นความสุขทางพุทธศาสนากับความเครียดจึงไม่มีความสัมพันธ์กัน และข้อสรุปดังกล่าวยังมีหลักฐานสนับสนุนคือ เมื่อผู้วิจัยหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจากแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนากับคะแนนจากการประเมินความสุขของตนเองตามแนวคิดตะวันตกและคะแนนจากแบบวัดความเครียดสวนปรงชุด 20 ข้อ พบว่า ความสุขทางพุทธศาสนากับความสุขตามแนวคิดตะวันตกไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่ความสุขจากการประเมินความสุขของตนเองตามแนวคิดตะวันตกมีความสัมพันธ์กับคะแนนความเครียด ดังนั้นจึงเป็นหลักฐานว่า แบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนามีโครงสร้างเชิงทฤษฎีที่แตกต่างจากการประเมินความสุขและความเครียดตามแนวคิดตะวันตกอย่างแท้จริง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหลักฐานดังกล่าวสนับสนุนความตรงเชิงภาวะสันนิษฐานของเครื่องมือวัดได้

2.3 การพิจารณาจากหลักฐานความตรงเหมือน (Convergent validity) ด้วยการหาค่าความสัมพันธ์กับคะแนนจากแบบวัดอื่นที่วัดตัวแปรเดียวกัน ซึ่งในที่นี้ คือ ค่าความสัมพันธ์ของคะแนนจากแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนากับคะแนนจากการประเมินความสุขของตนเอง ผลการวิจัยพบว่า ความสุขทางพุทธศาสนาไม่มีความสัมพันธ์กับความสุขจากการประเมินตนเอง เนื่องจากแท้จริงแล้วโครงสร้างของความสุขทางพุทธศาสนากับความสุขตามแนวคิดตะวันตกแตกต่างกัน ดังที่ได้อภิปรายในข้อ 2.2

3. การพิจารณาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดย 2 วิธี คือ การหาค่า CITC และ ค่าสถิติที่ พบว่า การเลือกใช้เกณฑ์ในการพิจารณาค่าอำนาจจำแนกที่แตกต่างกันนั้น ส่งผลต่อการ คัดเลือกข้อคำถาม และการเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลก็ส่งผลทำให้ค่าอำนาจจำแนกเปลี่ยนไป ด้วยเช่นกัน

4. การพิจารณาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความ สอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามจำนวน 79 ข้อ โดยการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีข้อคำถาม ที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 67 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกเอาไว้ จำนวน 46 ข้อ และผู้วิจัยยังได้คัดเลือก ข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 3 ข้อของความสุทางด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพเอาไว้ด้วย เพื่อให้ ได้ข้อคำถามครบสมบูรณ์ตามนิยามและโครงสร้าง นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็น ไม่สอดคล้องกันอยู่ในหลายข้อ อาจสะท้อนให้เห็นถึงการตีความหมายของการวัดความสุขทาง พุทธศาสนาของผู้ทรงคุณวุฒิที่แตกต่างกัน จึงทำให้ค่าดัชนีความสอดคล้องไม่เป็นเอกฉันท์ ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะธรรมชาติของตัวแปรความสุขทางพุทธศาสนาที่มีความลุ่มลึกและซับซ้อน จึงทำให้เข้าใจ และเข้าใจได้ยาก ซึ่งเห็นได้จากงานวิจัยของ ชุตติมา พงศ์วารินทร์ (2554) ที่ได้นิยามความหมายของ ความสุขของนิสิตนักศึกษาในบริบทพุทธธรรมว่าหมายถึง ความรู้สึกสุขสบายทางใจที่เกิดจากการใช้ ชีวิตในทางที่ถูกต้องดีงาม เป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อตนเองและผู้อื่น การมีสภาวะใจที่สุขสงบ ตลอดจน การมีปัญหาและเข้าใจความเป็นจริงของชีวิต ก่อให้เกิดความพอใจในชีวิตและความรู้สึกสุขสบายจาก ภายใน ด้านพระมหาสุทิตย์ อากาศโร และคนอื่น ๆ (2558) ได้ศึกษาและสรุปความสุขตามหลักของ พระพุทธศาสนาว่ามีความหมายสำคัญ 3 นัย ดังนี้ 1) สภาวะแห่งความสุข ความสบาย 2) สภาวะที่ ปราศจากความทุกข์ ไม่มีความทุกข์ ขจัดหรือทำลายความทุกข์ และ 3) สภาวะที่สามารถทนต่อ ความทุกข์ได้ง่าย และมองว่าความสุขกับความทุกข์เป็นของคู่กัน เพราะต่างก็เป็นเวทนาเหมือนกัน นอกจากนี้ยังได้สรุปความสุขตามทัศนะของพระเถระไทย ว่า ความสุขเป็นความสะดวกสบาย เป็น ความสุขใจที่รับรู้และสัมผัสจากอายตนะภายในภายนอก ซึ่งความสุขและความทุกข์เป็นของคู่กัน พึ่งกำหนดตามรู้ทัน และหากมีสติปัญญาที่เจริญแล้วก็ย่อมจะมีความสุขได้ทั้งในปัจจุบันขณะและสุข ที่ยิ่งๆ ขึ้นไป จากการนิยามความหมายที่ได้กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าความหมายของความสุขนั้นมีความ ละเอียด ลุ่มลึกและซับซ้อน ซึ่งมีผลทำให้เครื่องมือวัดที่สร้างขึ้นมีความแตกต่างกันออกไปด้วย นอกจากนี้ในการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาต่างๆ ทั้งด้านพัฒนาการ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านพุทธศาสนา ผู้วิจัยคิดว่าควรให้มีจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านพุทธศาสนาเพิ่มมากกว่านี้ เพื่อ การพัฒนาแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

จากผลของกระบวนการสร้างและวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา สะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนของโครงสร้างของความสุขทางพุทธศาสนา ทำให้กระบวนการสร้าง และพัฒนาเครื่องมือต้องมีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการปรับนิยาม การปรับสถานการณ์ ของข้อคำถามไปจนถึงการปรับเกณฑ์การให้คะแนน ส่งผลให้การพัฒนาเครื่องมือนี้ทำได้ไม่ย่นัก ซึ่งยังคงต้องศึกษาและพัฒนาให้ลุ่มลึกต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำไปใช้และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

แบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา เหมาะสำหรับบุคลากรในโรงเรียนหรือสถาบันที่มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถนำไปใช้ในการคัดกรองพิจารณาว่านักเรียนมีความสุขทางพุทธศาสนาในระดับใด เพื่อจะได้ให้การดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริมพัฒนาความสุขให้กับนักเรียนที่มีความสุขทางพุทธศาสนาในระดับน้อยได้ต่อไป โดยมีข้อพึงระวังในการนำไปใช้ ดังนี้

1. เนื่องจากแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนามีลักษณะเป็นการเขียนตอบสถานการณ์ปลายเปิด ซึ่งนักเรียนต้องเขียนอธิบายความคิด ความรู้สึกและการกระทำต่อสถานการณ์ต่างๆ ผู้ที่นำแบบสอบถามนี้ไปใช้จึงควรระวังเรื่องความพร้อมและความตั้งใจเขียนตอบของนักเรียน ดังนี้

1.1 ควรกำหนดระยะเวลาสำหรับการทำแบบสอบถามให้เหมาะสม และสร้างบรรยากาศให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลาย ไม่เร่งรีบ เพื่อให้สามารถคิด วิเคราะห์ และเขียนคำตอบได้อย่างสบายใจ

1.2 ควรเน้นย้ำหรืออ่านคำชี้แจงให้นักเรียนฟังอย่างชัดเจนในเรื่องของการอ่านข้อคำถามให้เข้าใจ การเขียนอธิบายคำตอบจากความคิด ความรู้สึกและการกระทำที่จะปฏิบัติจริงๆ เพราะการตอบจะไม่มีผิดหรือถูก นักเรียนสามารถเขียนตอบได้อย่างอิสระและตรงไปตรงมา ไม่ต้องเขียนคำตอบตามเพื่อน

1.3 ควรเน้นย้ำในเรื่องของลายมือ การเขียนตอบคำถามให้ครบทุกข้อ ทุกหน้า เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลที่ตี ครบสมบูรณ์และตรงตามความเป็นจริงได้มากที่สุด

2. ในการตรวจให้คะแนน ถ้าได้นำแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาไปเก็บข้อมูลกับนักเรียนจำนวนมาก ควรทำการตรวจคำตอบทีละข้อ เพื่อผู้ตรวจจะให้เห็นแนวทางคำตอบของนักเรียนทั้งหมดและสามารถพิจารณาให้คะแนนได้ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดได้ง่ายขึ้น ถ้าระหว่างการตรวจให้คะแนน ผู้ตรวจพบคำตอบที่เขียนสั้น ไม่ชัดเจน ซึ่งอาจทำให้เกิดความเข้าใจและให้คะแนนผิดพลาดไปได้ ควรจะเรียกนักเรียนมาสอบถามถึงเหตุผลในการตอบอีกครั้ง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อศึกษาความเชื่อมโยงของความสุขทางโลกกับความสุขทางพุทธศาสนา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ในการเก็บข้อมูลจากการเขียนตอบในแบบสอบถาม บางครั้งอาจจะได้ข้อมูลที่น้อย สั้นหรือคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงได้ ดังนั้นอาจนำสถานการณ์ในแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาเปลี่ยนไปเป็นการพูดคุยสอบถาม สัมภาษณ์หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันก็ได้ เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. จากการทดลองเก็บข้อมูลกับนักเรียนจำนวน 5 คนก่อนการเก็บข้อมูลจริงนั้น ถือว่า เป็นขั้นตอนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพที่เกิดประโยชน์ในการพัฒนาเครื่องมือเป็นอย่างมาก โดยในครั้งแรกที่ผู้วิจัยทำขั้นตอนนี้ เพื่อยากทราบถึงระยะเวลาที่นักเรียนใช้ในการทำแบบสอบถาม และตรวจสอบความเข้าใจในภาษาที่ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ แต่เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเพิ่มเติมที่ได้รับกลับมาจากนักเรียน พบว่า สามารถนำความคิดเห็นไปใช้ในการพิจารณาคัดเลือกและปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามได้เป็นอย่างดี ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญและเป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาเครื่องมือ ซึ่งผู้สร้างเครื่องมือในครั้งต่อไปควรนำเอาเทคนิคนี้ไปใช้ร่วมด้วย

3. สร้างเครื่องมือวัดความสุขทางพุทธศาสนาในกลุ่มวัยผู้ใหญ่ เพื่อให้ได้คะแนนความสุขทางพุทธศาสนาที่มีความครอบคลุมมากขึ้น ได้ศึกษาองค์ประกอบ ระดับหรือโครงสร้างของความสุขทางพุทธศาสนาในวัยผู้ใหญ่ได้ชัดเจนขึ้น

4. สามารถทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขทางพุทธศาสนากับตัวแปรอื่นๆ เช่น ช่วงวัย ความเครียด ความสุขตามแนวคิดตะวันตก การเจริญสติ (Mindfulness) ปัญญา การประสบความสำเร็จในชีวิต หรือแบบวัดความสุขทางพุทธศาสนาชุดอื่น ซึ่งจากผลการศึกษาในงานวิจัยนี้พบว่า ความสุขทางพุทธศาสนาแตกต่างจากความสุขตามแนวคิดตะวันตก จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมอีก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

5. นำแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาไปใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาเรื่องโยนิโสมนสิการในนักเรียน เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในพระพุทธานุสสาให้มากขึ้น เนื่องจากความสุขทางพุทธศาสนาต้องพิจารณา 3 องค์ประกอบ ตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งสัมพันธ์กับโยนิโสมนสิการที่เป็นเรื่องของการคิด เช่น การคิดอย่างมีปัญญาในการเสพออย่างรู้จักในคุณค่าแท้คุณค่าเทียมของสิ่งที่เสพนั้น หรือการคิดอย่างพิจารณาเข้าใจในความเป็นจริงของชีวิตที่ว่า ความเกิด แก่ เจ็บ ตายเป็นเรื่องธรรมชาติ เป็นต้น

6. จากความซับซ้อนของตัวแปรความสุขทางพุทธศาสนา ทำให้นักวิจัยในครั้งต่อไป สามารถศึกษาความสุขทางพุทธศาสนาในด้านอื่นๆ ในแง่มุมอื่นๆ หรือศึกษาความสุขทางพุทธศาสนา ในงานวิจัยนี้กับงานวิจัยความสุขทางพุทธศาสนาอื่นๆ เพิ่มเติมได้อีก

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ วังมณี. (2554). การพัฒนาความสุขของวัยรุ่นไทย โดยใช้โปรแกรมพัฒนาตัวเอง. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กัญญาพัฒน์ บุญภินนท์. (2544). การศึกษาเปรียบเทียบมโนทัศน์เรื่องความสุขตามทรรศนะของพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) และจอห์น สจีวิต มิลล์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ปรัชญา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ถ่ายเอกสาร.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2555). กระบวนการยุติธรรมกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน. 3(3). กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ.
- (2558) จำนวนและอัตราการคลอดบุตรของวัยรุ่นไทยพ.ศ. 2554 - 2557. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ.
- กรมสุขภาพจิต. (2549). ดัชนีความสุข ทางรอดของสังคมไทย. กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต.
- (2556). ความสุขสร้างได้ทุกวัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย: กรมสุขภาพจิต.
- (2555). คนไทยยุคใหม่ กำลังใจเกินร้อย. สืบค้นเมื่อ 13 ธันวาคม 2558, จาก <http://news.mthai.com/hot-news/general-news/188729.html>.
- กิริติ ทวีทรัพย์. (2557). ความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัดความสุข. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (เศรษฐศาสตร์). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กรีซ แร่งสูงเนิน. (2554). การวิเคราะห์ปัจจัยด้วย SPSS และ AMOS เพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- เครือข่ายพุทธิกา. (2553). สุขแท้กลางใจเรา. กรุงเทพฯ. สามลดา
- จุฬารัตน์ จิตเงิน. (2555). การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดสุขภาวะองค์รวมเชิงพุทธของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) และแนวคิดความสุขมวลรวมประชาชาติ (GNH) ประเทศภูฏาน. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม. (ปรัชญา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ฉัตรวิบูลย์ ไพจ์เชล; ชีรวรรณ ชีรพงษ์; และพิมพ์ชนก เครือสุคนธ์ (2555). ผลของการฝึกเจริญสติต่อความสุขในชีวิต. มนุษยศาสตร์ (จิตวิทยา). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- ชุตินา พงศ์วารินทร์. (2554). ความสุขของนิสิตนักศึกษาในบริบทพุทธธรรม: การศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์และการพัฒนามาตรวัด. วิทยานิพนธ์ ศศ.ต (จิตวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชูฤทธิ์ เต็งไตรสรณ์; พระครุชิต คุณวโร; และ อรุณี วัชรพรทิพย์. (2551). การพัฒนาแบบวัดสุขภาวะองค์รวมแนวพุทธ. วารสารวิชาการสาธารณสุข. 17(6). 1650-1661.

- ดาไลลามะที่ 14; และ ไฮเวิร์ด ซี. คัทเลอร์. (2549) **ศิลปะแห่งความสุข**. แปลโดย วัชรวิวรรณ ชัยวรศิลป์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: อีเทอร์นัล อิงค์.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS**. พิมพ์ครั้งที่ 15. นนทบุรี: เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- นภาพร พิพัฒน์. (2550). **เปิดโลกความสุข GNH**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ. มติชน.
- นริญา ธนกุลภรณ์. (2546). **ทัศนะเรื่องความสุขของพระพุทธศาสนิกายเถรวาทกับ สุขนิยมทางจริยศาสตร์: การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ**. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม. (ปรัชญาและศาสนา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- นิยะดา จิตต์จรัส. (มปป.). **เอกสารประกอบการสอนวิชาจิต 241**. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2555). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน. **วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร**. 2(1): 68-74.
- น้ำผึ้ง บุรณะ. (2548). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบรรลุตามขั้นพัฒนาการในช่วงวัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ตอนต้นและพฤติกรรมกำบังตัวของนักศึกษามหาวิทยาลัย รามคำแหง. **วารสารรามคำแหง**. 22(1). 123-139.
- บุญใจ ศรีสถิตยน์รากุล. (2555). **การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย: คุณสมบัติน การวัดเชิงจิตวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ. สุวีริยาสาส์น.
- บุญโรม สุวรรณพาหุ; อัญญา ต้อยคำภีร์; และ วรณี แกมเกตุ. (2556). สุขภาวะของวัยรุ่น: กรอบโมโนทัศน์และเครื่องมือประเมินทางจิตวิทยา. **วารสารพฤติกรรมศาสตร์**. 19(2): 127-138.
- บุญฤทธิ์ สุรัตน์. (2557). **การตั้งครมในวัยรุ่น: นโยบายแนวทางการดำเนินงานและ ติดตามประเมินผล**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- ประณต คำนิม. (2549). **เอกสารคำสอนวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ**. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ผจงจิต อินทสุวรรณ; และคนอื่นๆ. (2545). **การสร้างและพัฒนามาตรวัดปรีชาเชิงอารมณ์ ตามแนวพุทธศาสนาสำหรับวัยรุ่นไทย**. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระครุฑชิต คุณวโร. (2551). **คำสอนในพระพุทธศาสนากับการพัฒนาความสุข**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ. ศูนย์การพิมพ์อากเนย์.
- (2556). **การพัฒนาความสุขในพุทธธรรม**. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 15(1). 91-99.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (2549). **สุขภาวะองค์รวมแนวพุทธ**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ. อักษรสัมพันธ์.
- (2551). **ความสุขชีวิตควรให้เป็นเช่นไร**. กรุงเทพฯ. สถาบันบรรลือธรรม.
- (2552). **พุทธธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ. สหธรรมิก.

- (2554). **ความสุขทุกแง่ทุกมุม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ผลิตivism.
- (2557). **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**. พิมพ์ครั้งที่ 39. กรุงเทพฯ.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
พระมหาภูมิจัย วชิรเมธี. (มปป.). **ความสุขในสังคมสมัยใหม่: จิตวิญญาณ สังคมและวิทยาศาสตร์**.
สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2558, จาก <http://www.oknation.net/blog/vana/2008/05/01/entry-1>.
- พระมหาสุทนต์ อาภากรโร. (2558). **การสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดความสุขของประชาชน
ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา**. นนทบุรี: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2549). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
แฮร์สออฟเคอร์มีส์.
- พิชญ์ ฟองศรี. (2557). **การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ:
दानสุทธาการพิมพ์.
- พลพงศ์ สุขสว่าง. (2556). **โมเดลสมการโครงสร้าง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ยุทธ ไถยวรรณ. (2552). **ออกแบบเครื่องมือวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ. ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์. (2555). **จิตวิทยาแนวพุทธ**. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2558, จาก
www.dmh.go.th/news/view.asp?id=1159.
- รศรินทร์ เกรย์; วรชัย ทองไทย; และ เรวดี สุวรรณนพเก้า. (2553) **ความสุขเป็นสากล**.
พิมพ์ครั้งที่ 1. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ:
จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- วรชัย ทองไทย. (2548). **ความสุขที่วัดได้: ฐานคิดใหม่ในการวัด**. การประชุมวิชาการ
ประชากรศาสตร์แห่งชาติ. สมาคมนักประชากรไทย.
- ศรินันท์ กิตติสุขสถิต. (2557). **คุณภาพชีวิต การทำงาน และความสุข**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี:
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2549). **จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย**. พิมพ์ครั้งที่ 7. สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุจิตรา อ่อนค้อม. (2524). **ทฤษฎีเรื่องความสุขในพุทธปรัชญา**. วิทยานิพนธ์.
อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต (ปรัชญา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุภารัตน์ รัตนเพชร. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางจิตวิญญาณ สติและ
ความสุขตามแนวทางพุทธศาสนา**. วิทยานิพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุพรรณิ ไชยอำพร; และคมพล สุวรรณภู. (2550). **การสังเคราะห์ความสุขของมนุษย์ตาม
แนวคิดตะวันตก-ตะวันออก เพื่อการพัฒนาดัชนีชี้วัด**. วารสารพัฒนาสังคม. 9(1):
118-156.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2557). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ**.
พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์; และคณะ. (2553). **พัฒนาการแนวคิดเรื่องความสุขที่เกี่ยวข้องกับ
ประโยชน์สุขและเศรษฐกิจพอเพียง**. เครือข่ายงานวิจัยนานาชาติเพื่อสังคมอยู่เย็นเป็นสุข.
สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). **การสำรวจสภาวะทางสังคม วัฒนธรรมและสุขภาพจิต
(ความสุข) ของคนไทย พ.ศ. 2557**. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2557). **การตั้งครรภ์ใน
วัยรุ่น: นโยบาย แนวทางการดำเนินงานและติดตามประเมินผล**. พิมพ์ครั้งที่ 2.
นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- สำราญ มีแจ้ง. (2557). **สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัย ทฤษฎีแลปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำราญ ศิริภคมงคล. (2554). **การพัฒนามาตรวัดความสุขในการเรียนสำหรับนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนปลาย**. วิทยานิพนธ์. ค.ม. (การวัดและประเมินผลการศึกษา)
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อรพินทร์ ชูชม. (2545). **เอกสารคำสอนวิชาการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดทาง
พฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพฯ. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุ้นเอื้อ สิงห์คำ. (2557). **กระบวนการและผลของการสร้างเสริมสุขภาวะองค์กรร่วมวิถีพุทธ.
วารสารสมาคมนักวิจัย**. 19(1): 73-85.
- Holly H. Schiffrin; & S. Katherine Nelson. (2010). Stress and Happy? Investigating the
relationship between Happiness and Perceived stress. **Journal of Happiness
study**.11(1): 33-39.
- Jaine Jongbloed; Lesley Andres. (2015). Elucidating the constructs happiness and
wellbeing; A mixed-methods approach. **International Journal of wellbeing**. 5(3):
1-20.
- Martin E. P. Seligman. (2004). **Authentic Happiness**. New York. Free press.
- Michael Argyle. (1987). **The psychology of happiness**. London & New York.
Methuen&Co.
- Monica T. Gonzalez-Ramirez; Rene Landero-Hernandez; & Lucia Quezada-Berumen.
(2016). **Stressful situations affecting the perception of happiness: Love as a
stressor**. ScienceDirect.
- Richard Carlson. Forward by Wayne Dyer. (1997). **You can be happy no matter what**.
2nd ed. New World Library.
- The Happiness Research Institute. (2014). **The happy Danes**. The Happiness Research
Institute. Denmark
- (2015). **Sustainable Happiness**. The Happiness Research Institute. Denmark.

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความสอดคล้องแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา

1. พระครูธรรมธรครรชิต คุณวโร	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดญาณเวศกวัน
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี	อาจารย์ประจำสถาบันพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร. วรางคณา โสมะนันท์	อาจารย์ประจำภาควิชา จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4. อาจารย์ ดร. ชัญญา ลีศัตรุพ่าย	อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วีระชน พลโยธา	อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตาราง 39 แสดงข้อความคำถามของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 102 ข้อ

ข้อ	สถานการณ์
1	วันนี้ทุกคนในครอบครัวหยุดอยู่บ้านพร้อมหน้ากัน จึงมาดูทีวีร่วมกัน ทุกคนกำลังดูหนังอย่างตื่นเต้น แต่แล้วคุณพ่อเกิดปวดท้องเข้าห้องน้ำขึ้นมา คุณพ่อจึงบอกให้นักเรียนหยุดหนังเอาไว้ก่อน รอคุณพ่อให้ออกมาดูด้วย
2	ในงานเลี้ยงวันเกิดคุณตา ทุกคนในครอบครัวไปทานอาหารร่วมกัน ระหว่างที่คุณตาตัดเค้กและกำลังอวยพรให้ลูกๆ หลานๆ น้องของนักเรียนก็ไปแอบหยิบไอแพดของคุณพ่อขึ้นมาเล่นเกมส์
3	ในขณะที่นักเรียนเรียนหนังสืออยู่ในห้องเรียน ปรากฏว่าโทรศัพท์มือถือของนักเรียนสั่นเนื่องจากมีข้อความเข้ามา
4	สัปดาห์หน้าจะเป็นวันสอบกลางภาค วันนี้นักเรียนได้หยุดอ่านหนังสือทบทวนอยู่ที่บ้าน นักเรียนอ่านทบทวนจนรู้สึกเหนื่อย จึงตั้งใจว่าจะพักผ่อนคอมพิวเตอร์สัก 30 นาที แต่พอหันมาดูนาฬิกาอีกทีก็เล่นเกมคอมพิวเตอร์ไปเกือบ 1 ชั่วโมงแล้ว แต่สิ่งที่ทำในคอมพิวเตอร์ค้างไว้อยู่ก็ยังไม่เสร็จ
5	ในวันเสาร์ที่นักเรียนไปเรียนพิเศษในสถาบันกวดวิชาแห่งหนึ่ง นักเรียนเห็นว่าเพื่อนคนหนึ่งนั่งข้างๆ ยุกยิกไปมา ไม่ได้สนใจเรียน นักเรียนจึงหันไปดูแล้วพบว่า เขาเล่นโทรศัพท์มือถือและเสียบหูฟังเอาไว้ตลอดระยะเวลาการเรียน 2 ชั่วโมง
6	วันนี้ไปโรงเรียน คุณครูแต่ละวิชามอบหมายงานและการบ้านให้นักเรียนมาทำส่งในวันพรุ่งนี้ 3 วิชา แต่นักเรียนนัดกับเพื่อนๆ เอาไว้ว่าจะไปดูภาพยนตร์เรื่องที่เพิ่งเข้าใหม่ด้วยกัน
7	วันหนึ่งนักเรียนทะเลาะกับเพื่อนรักอย่างรุนแรง ทำให้ไม่ได้พูดคุยกับเพื่อนคนนั้นเลยตลอดทั้งวัน พอเลิกเรียนนักเรียนนั่งรถกลับบ้าน ระหว่างทางได้ยินเสียงเพลงจากวิทยุ เป็นเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเพื่อนรักที่รักกันมานาน ทะเลาะกันอย่างรุนแรงทำให้ต้องเลิกคบกันไป
8	นักเรียนฟังโฆษณาจากวิทยุ บอกขายวิตามินตัวหนึ่ง ที่ทานแล้วจะช่วยให้มีผิวดี ช่วยละลายไขมันส่วนเกินในร่างกาย ทำให้ผอมลงและกล้ามเนื้อเฟิร์มขึ้น เมื่อซื้อวิตามินตัวนี้ 1 ซุด จะแถมยาลดสิ่วหน้าใสให้อีก 1 กระปุก ซึ่งขอรับประกันคุณภาพและเห็นผลได้จริง
9	เพื่อนของนักเรียนชวนไปดูดวงเรื่องความรักกับพ่อหมอกที่เพื่อนของนักเรียนบอกว่าทายนั่นมาก ๆ เมื่อไปถึงพ่อหมอบอกว่า ถ้าอยากมีแฟน จะต้องมาทำพิธีสะเดาะเคราะห์และเสริมดวงความรัก ด้วยการซื้อผ้ายันต์แห่งความรักมาปลุกเสกแล้วพกติดตัวเอาไว้ เปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์มือถือให้เลขบวกรวมกันได้เลข 2 แล้วจะช่วยเบิกทางให้ความรักของนักเรียนประสบความสำเร็จในเร็ววัน
10	นักเรียนได้ทดลองน้ำหอมยี่ห้อหนึ่ง นักเรียนชอบน้ำหอมกลิ่นนี้มาก แต่น้ำหอมขวดนี้ราคา 4,000 บาท ซึ่งในวันนั้นนักเรียนมีเงินไม่พอซื้อ
11	เมื่อเพื่อนสนิทของนักเรียนคนหนึ่งชวนให้นักเรียนลองสูบบุหรี่
12	กลุ่มเพื่อนสนิทของนักเรียนชวนนักเรียนให้ออกไปดื่มสุราในคืนวันศุกร์นี้
13	ช่วงนี้ใกล้สอบปลายภาค เพื่อนของนักเรียนจึงมานำเสนอวิธีอ่านหนังสือให้ได้ถึงห้า ด้วยการจิบเบียร์ผสมเครื่องดื่มชูกำลัง ให้ค่อยๆ จิบไปทั้งคืน รับรองได้ผลดี
14	เมื่อสัปดาห์ก่อนนักเรียนแวะซื้อขนมของโปรดกลับบ้าน นักเรียนเอาขนมมาแช่ไว้ในตู้เย็นจนลืมเข้านี้นักเรียนเปิดตู้เย็นมาแล้วพบว่าขนมที่นักเรียนซื้อมาได้หมดอายุไปเมื่อวานนี้
15	นักเรียนไปรับประทานอาหารที่ร้านอาหารแห่งหนึ่ง นักเรียนสั่งสปาเก็ตตี้เห็ดย่างชีสมาไป แต่เมื่ออาหารมาถึง นักเรียนกลับได้รับสปาเก็ตตี้เปิดย่างชีสมาแทน ซึ่งนักเรียนไม่ได้อยากจะรับประทาน
16	คุณพ่อของเพื่อนสนิทพานักเรียนและเพื่อนๆ ไปเลี้ยงอาหารที่ร้านอาหารบุฟเฟ่ต์แห่งหนึ่ง ซึ่งมีอาหารมากมายหลายอย่าง ล้วนแล้วแต่เป็นอาหารที่นักเรียนอยากรับประทานและชื่นชอบมาก ๆ ทั้งนี้เลย

ตาราง 39 (ต่อ)

ข้อ	สถานการณ์
17	พรุ่งนี้ 9.00น. ร้านรองเท้ากีฬาแฟชั่นยี่ห้อดังที่เป็นที่นิยมมาก จะเปิดขายรองเท้ารุ่นใหม่ล่าสุดที่นำเข้ามาในประเทศไทยซึ่งมีเพียง 50 คู่เท่านั้น ราคาคู่ละ 6,900 บาท
18	เสาร์นี้เวลา 8.00น. เปิดขายบัตรคอนเสิร์ตของดาราและนักร้องเกาหลีชื่อดัง ไม่ว่าจะเป็นชง จุงกิ, Girl Generation ฯลฯ บัตรมีราคา 3,000 ถึง 5,000 บาท แต่ช่วงนี้นักเรียนไม่มีเงินเก็บพอสำหรับซื้อบัตร
19	นักเรียนไปเข้าค่ายแล้วบังเอิญทำโทรศัพท์มือถือถล่มหายไป นักเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องซื้อเครื่องใหม่ ซึ่งคุณแม่ของนักเรียนบอกให้นักเรียนเอาเงินเก็บของนักเรียนมาซื้อใหม่เอง นักเรียนจะเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือเครื่องใดระหว่าง โทรศัพท์ A ราคา 5,000 บาท เป็นโทรศัพท์มือถือ 4G ยี่ห้อธรรมดา โทรศัพท์ B ราคา 10,000 บาท เป็นโทรศัพท์มือถือ 4G ยี่ห้อที่เป็นที่นิยมมากและเพื่อนของนักเรียนก็ใช้กันหลายคน โดยในด้านการใช้งานของโทรศัพท์มือถือทั้ง 2 ยี่ห้อนั้น มีคุณภาพและบริการหลังการขายที่เหมือนกันทุกประการ
20	วันนี้นักเรียนได้ทราบข่าวว่ามีคอมพิวเตอร์รุ่นใหม่ล่าสุดที่นักเรียนรอคอยจะเริ่มขายในอาทิตย์หน้า ซึ่งเป็นเครื่องที่มีสเปกเครื่องสูงมาก จอชัดมาก เป็นระบบสัมผัส หน้าหนักเบา และยังมีลูกเล่นเพิ่มขึ้นมาใหม่อีกหลายอย่างที่นักเรียนอยากได้ และยังมีโปรโมชันในราคาที่นักเรียนสามารถซื้อได้ด้วยตัวเอง แต่ว่านักเรียนเพิ่งจะเปลี่ยนคอมพิวเตอร์ไปเมื่อปีที่แล้ว
21	เพื่อน ๆ ของนักเรียนชวนกันไปนอนค้างที่บ้านของเพื่อนคนหนึ่ง ซึ่งคุยกันเอาไว้ว่าจะไปเล่นไฟ เล่นเกมส์กันตอนหัวค่ำ แล้วออกไปซิ่งมอเตอร์ไซด์ตอนดึก ๆ ด้วยกัน
22	สมมติว่านักเรียนมีแฟน วันหนึ่งแฟนของนักเรียนเผลอชวนให้นักเรียนไปเที่ยวทะเลด้วยกัน โดยออกเดินทางกันเช้าวันเสาร์และกลับมาในตอนเย็นวันอาทิตย์
23	นักเรียนได้ทราบข่าวว่าปีนี้ฝนตกน้อย น้ำในเขื่อนก็มีปริมาณน้อย เกิดภาวะแล้ง ขาดแคลนน้ำ เกษตรกรก็ขาดน้ำในการทำไร่ ทำนา ทำสวน
24	นักเรียนไปห้างสรรพสินค้าเพื่อเลือกซื้ออุปกรณ์การเรียน ปรากฏว่านักเรียนได้ยินทางห้างประกาศว่า มีงานลดราคาสินค้ากว่า 70% ลดเที่ยงวัน ยันเที่ยงคืน มีทั้งเสื้อผ้า รองเท้าหลากหลายยี่ห้อ โดยที่เสื้อผ้า รองเท้าของนักเรียนก็ยังมีอยู่เพียงพอและยังคงใช้ได้อยู่
25	นักเรียนมักจะแวะซื้อของในวันสะดวกซื้อ ทุกครั้งทางร้านจะนำของที่นักเรียนซื้อใส่ถุงพลาสติกมาให้ ทำให้นักเรียนมีถุงพลาสติกในบ้านเยอะมาก
26	คุณแม่เห็นว่านักเรียนกำลังอ่านหนังสือเตรียมสอบอย่างขะมักเขม้น จึงปอกผลไม้มาให้นักเรียนทานระหว่างอ่านหนังสือ
27	เมื่อคุณพ่อคุณแม่ของนักเรียนกลับมาจากทำงานนอกบ้าน พร้อมด้วยอุปกรณ์ในการทำงาน ถุงอาหารเย็น และของใช้ภายในที่ซื้อกลับมาบ้านมากมาย
28	ท่อน้ำในห้องน้ำที่บ้านของนักเรียนรั่ว คุณพ่อจึงชวนนักเรียนไปเลือกซื้ออุปกรณ์เพื่อเอามาซ่อมท่อน้ำ
29	นักเรียนนั่งทำการบ้านอยู่แล้วเห็นคุณย่าของนักเรียนกำลังใช้ไม้เท้าเดินพุงตัวเอง ค่อย ๆ ก้าวเดินเพื่อมาเข้าห้องน้ำอย่างรีบร้อน
30	ในวันหยุดนักเรียนตื่นขึ้นมาแล้วพบคุณป้ากำลังทำอาหารเช้าเตรียมไว้ให้สมาชิกในบ้านทานร่วมกัน
31	นักเรียนถามน้องว่าวันนี้มีการบ้านใหม่ น้องตอบว่ามี แต่ทำไม่เป็น ก็เลยจะออกไปขี่จักรยานเล่นกับเพื่อนก่อน ค่อยรอคุณแม่กลับมาสอนคืนนี้

ตาราง 39 (ต่อ)

ข้อ	สถานการณ์
32	ลูกพี่ลูกน้องของนักเรียนสอบติดเข้าคณะและมหาวิทยาลัยที่ต้องการได้สำเร็จ
33	พี่และคุณยายของนักเรียนชอบทานมังคุดมาก วันนี้นักเรียนเดินผ่านรถขายมังคุดหน้าปากซอย พ่อค้าบอกว่าขนมังคุดสดๆ จากสวนมาขายเลย รับประทานรสชาติดี ทานแล้วจะติดใจ
34	วันนี้เปิดเทอมวันแรก นักเรียนเดินเข้ามาในโรงเรียนแล้วบังเอิญพบคุณครูประจำชั้นตอนม. 3 ที่เคยทำโทษนักเรียนเรื่องแต่งกายไม่เรียบร้อยอยู่เป็นประจำ
35	ตอนเลิกเรียนนักเรียนพบคุณครูประจำชั้นตอนม. 3 ท่านเดิมเดินถือของพะรุงพะรังเต็ม 2 มือ กำลังจะเดินลงบันได
36	นักเรียนสังเกตเห็นว่าวันนี้คุณครูสอนภาษาอังกฤษดูไม่ค่อยสบาย หน้าซีด สอนไม่สนุกसानเหมือนทุกวัน
37	ในวันนี้ครูปีนี้ คุณครูประจำชั้นของนักเรียนได้รับรางวัลคุณครูดีเด่น
38	เพื่อนคนหนึ่งโตะข้างๆ นักเรียนไม่สบายจนต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลอยู่หลายวัน วันนี้เพื่อนเพิ่งจะมาโรงเรียนเป็นวันแรก
39	วันนี้มีเรียนศิลปะ ปรากฏว่าเพื่อนร่วมห้องคนหนึ่งทำอุปกรณ์ศิลปะหาย เพื่อนจึงเดินมาขอความช่วยเหลือจากนักเรียนให้ช่วยค้นหาหน่อย
40	นักเรียนกำลังรอรถกลับบ้านหลังเลิกเรียน แล้วเห็นเพื่อนคนที่ชอบแกล้งนักเรียนเป็นประจำทำโทรศัพท์มือถือที่หล่นที่ป้ายรถเมล์
41	เพื่อนของนักเรียนสอบได้ทุนไปเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนที่ต่างประเทศเป็นเวลา 1 ปี แต่นักเรียนสอบไม่ผ่าน
42	งานกีฬาเชียร์ของโรงเรียนปีนี้นักเรียนได้เป็นประธานเชียร์กีฬา นักเรียนทุ่มเทกับการฝึกซ้อมเชียร์ให้กับทีมสีฟ้ามาก และนักเรียนคิดว่าปีนี้สีฟ้าต้องได้รางวัลกองเชียร์ชนะเลิศอย่างแน่นอน แต่เมื่อประกาศผลออกมา คะแนนของทีมสีฟ้าพ่ายแพ้ต่อทีมสีเขียวเพียงนิดเดียวเท่านั้น
43	นักเรียนและเพื่อนๆ เข้าร่วมประกวดการแสดงในรายการ We are got talent แต่ในการประกวดครั้งนี้ นักเรียนมีเวลาในการเตรียมตัวไม่มากนัก แต่ในวันแสดงเพื่อนๆ ทุกคนก็ทำหน้าที่ของตัวเองได้อย่างเต็มที่ และเมื่อผลการแข่งขันประกาศออกมา ทีมของนักเรียนไม่ได้ผ่านเข้าสู่อันดับต่อไป
44	ก่อนสอบวิชาคณิตศาสตร์ 1 วัน เพื่อนสนิทของนักเรียนมาขอความช่วยเหลือจากนักเรียน ว่าให้ช่วยส่งคำตอบมาให้หน่อย
45	นักเรียนและเพื่อน ตามหาหนังสือที่ตีพิมพ์แนวข้อสอบวิชาสามัญที่เป็นที่นิยมมากเล่มหนึ่ง ปรากฏว่านักเรียนเจอเหลืออยู่เล่มสุดท้าย แต่เพื่อนของนักเรียนไปหาอีกร้านหนึ่งพบว่าหมดแล้ว
46	เย็นวันหนึ่งนักเรียนเดินผ่านคุณยายที่นั่งขายกล้วยน้ำว้าอยู่ริมทาง คุณยายได้ถามนักเรียนว่า “หนูเอากลับใหม่จะ ยายปลูกเอง อร่อยนะ เหลืออยู่ 2 หวีสุดท้ายแล้ว”
47	วันนี้แม่บ้านป่วย คุณแม่จึงวานให้นักเรียนช่วยกวาดบ้าน ถูบ้าน และล้างจานแทนแม่บ้านหน่อย
48	นักเรียนจะเห็นคุณลุงภารโรงที่โรงเรียนทำการเก็บกวาดขยะที่หน้าตึกเรียนทุกเย็น วันหนึ่งขณะที่คุณลุงค่อยๆ ไล่กวาดทำความสะอาดหน้าตึก ปรากฏว่ามีคนมานั่งกินขนมคุยกันที่หน้าตึกแล้วเดินจากไปพร้อมทิ้งถุงขนมเอาไว้ด้วย
49	นักเรียนออกมาเดินเล่นหน้าบ้านในวันหยุด แล้วพบกับเจ้าหมาน้อยตัวหนึ่งกำลังคุ้ยถังขยะอยู่ที่หน้าบ้านของนักเรียนจนสกปรกเลอะเทอะไปหมด
50	นักเรียนพบน้องหมาตัวผอม นอนไม่มีแรงอยู่หน้าร้านสะดวกซื้อ

ตาราง 39 (ต่อ)

ข้อ	สถานการณ์
51	ขณะที่นักเรียนกำลังนั่งทานอาหารเข้าอยู่นั้น นักเรียนเห็นขบวนมดกำลังเดินเรียงแถว ขณะเศษอาหารเดินผ่านหน้านักเรียนไป
52	นักเรียนอ่านเจอประกาศขอความช่วยเหลือปางช้างที่ไม่มีเงินทุนสนับสนุน และกำลังจะต้องปิดตัวลง เพราะไม่มีเงินมาเลี้ยงดูช้างและจ้างคนดูแลช้าง
53	เมื่อนักเรียนหันไปเห็นยุงกำลังเกาะอยู่ที่ขาของนักเรียน
54	นักเรียนได้ฟังผลงานเพลงของพี่แสดมบี้ อภิวัชร เอื้อถาวรสุข นักเรียนรู้สึกชื่นชอบและอยากจะทำนองก็ตาร์แก๊ง ร้องเพลงแก๊ง แต่งเพลงแก๊งอย่างพี่แสดมบี้บ้าง
55	นักเรียนชอบเล่นกีฬาแบดมินตัน และมีความฝันอยากจะเป็นนักกีฬาแบดมินตันทีมชาติ โดยมีพี่เมย์ รัชกร อินทนนท์เป็นแบบอย่าง แต่เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมานักเรียนเข้าร่วมแข่งขันแบดมินตันชิงแชมป์ประเทศไทย แต่นักเรียนทำผลงานได้ไม่ดีนัก
56	นักเรียนมาถึงโรงเรียนเร็วกว่าปกติ เมื่อเดินเข้าห้องเรียน นักเรียนลื่นล้มเพราะเหยียบน้ำที่หกอยู่บนพื้น เมื่อมองไปรอบๆ ห้อง นักเรียนเห็นเศษขนม ถูขนมหล่นเกลื่อนกลาดเต็มพื้นห้อง
57	วันนี้มีเรียนวิชาที่นักเรียนไม่ชอบ และไม่ได้เป็นวิชาที่ใช้ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย
58	นักเรียนเห็นบ้านข้างๆ นำขยะมาวางไว้หน้าบ้าน เพื่อรอรถขยะมาเก็บไป โดยจัดแยกขยะแต่ละชนิดออกเป็นถุงชัดเจน ง่ายต่อการเก็บและทำลาย
59	ในคาบเรียนศิลปะ คุณครูสอนให้นักเรียนร้อยพวงมาลัยและให้นำพวงมาลัยนั้นมา สเก็ตและวาดด้วยเทคนิคการใช้สีน้ำ เพื่อส่งในสัปดาห์หน้า เป็นการเก็บคะแนนสอบกลางภาค
60	ในปีการศึกษานี้ทางโรงเรียนกำหนดให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจับกลุ่ม 3 คน เพื่อเลือกทำโครงการในหัวข้ออะไรก็ได้ที่นักเรียนสนใจและเกิดประโยชน์ต่อสังคม กลุ่มละ 1 เรื่อง โดยมีเวลาให้ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลและลงมือปฏิบัติทดลองเป็นระยะเวลา 1 เทอม (4 เดือน) เพื่อนำเสนอผลงานก่อนปิดภาคเรียน
61	วันนี้นักเรียนฟังคุณครูสอนวิชาภาษาไทยในห้องเรียนไม่รู้เรื่อง และไม่สามารถทำการบ้านที่ได้รับในวันนี้ได้
62	วันนี้ไปโรงเรียน คุณครูแต่ละวิชามอบหมายงานและการบ้านให้นักเรียนมาทำส่งในวันพรุ่งนี้ 3 วิชา แต่นักเรียนนัดกับเพื่อนๆ เอาไว้ว่าจะไปดูภาพยนตร์เรื่องที่เพิ่งเข้าใหม่ด้วยกัน
63	โรงเรียนจัดค่ายพานักเรียนทั้งระดับชั้นไปทำกิจกรรมสอนหนังสือให้กับน้องๆ นักเรียนที่โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสระบุรี
64	นักเรียนกลับมาจากเข้าค่ายที่โรงเรียนแล้วพบว่าห้องน้ำที่บ้านสกปรกมาก เนื่องจากคุณแม่ไม่อยู่บ้าน เพราะต้องไปทำธุระต่างจังหวัดหลายวัน
65	นักเรียนเดินอยู่บนทางเท้า แล้วคนที่เดินอยู่ด้านหน้าสูบบุหรี่แล้วทิ้งก้นบุหรี่ลงบนพื้น ซึ่งใกล้กับกองใบไม้แห้ง
66	นักเรียนเดินผ่านมาพบท่อประปาของหมู่บ้านแตก น้ำไหลออกมาเต็มพื้นถนน
67	นักเรียนพบเห็นต้นไม้ต้นหนึ่งที่อยู่ในบริเวณบ้าน มีใบเป็นสีเหลือง แห้งกรอบ ลักษณะเหมือนขาดน้ำมาหลายวัน
68	นักเรียนและครอบครัวเอาอาหารว่างไปปิกนิกกันที่สวนสาธารณะใกล้บ้านอย่างสนุกสนาน หลังจากทานอาหารและพูดคุยกันเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทุกคนเตรียมตัวกลับบ้าน นักเรียนเหลือบไปเห็นถุงขนมและแก้วน้ำที่ไม่ได้เก็บไปทิ้งวางอยู่บนสนามหญ้า

ตาราง 39 (ต่อ)

ข้อ	สถานการณ์
69	ขณะที่นักเรียนกำลังเดินออกจากสวนสาธารณะ นักเรียนพบเห็นครอบครัวหนึ่งที่มาปิกนิกกำลังลุกออกไป โดยที่ไม่ได้เก็บขยะและนำเศษอาหารไปทิ้ง
70	ขณะที่นักเรียนกำลังเดินกลับบ้าน นักเรียนมองขึ้นไปเห็นกระถางต้นไม้บนกำแพงเอียง คล้ายจะล้มลงมาที่ทางเดิน
71	นักเรียนไปเที่ยวหัวหินกับครอบครัว ขณะที่ว่ายน้ำเล่นอยู่นั้นมีคุณนายคนหนึ่งทำผ้าเช็ดตัว ปลิวลอยมากับลม ตกลงมาในสระว่ายน้ำ
72	สมมติว่าเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมดังเช่นปี 2554 ที่ผ่านมามีอีกครั้งหนึ่ง
73	น้องของนักเรียนมาฟ้องนักเรียนว่าถูกคุณครูตี และเมื่อสอบถามเรื่องราวก็ได้ความว่า น้องคุยเล่นกับเพื่อนในห้องเรียน จนไม่ได้ฟังคุณครูสอน จึงตอบคำถามคุณครูไม่ได้
74	นักเรียนเห็นว่าเพื่อนร่วมห้องคนหนึ่งเป็นคนจิตใจดี เพื่อนๆ ในห้องจึงจะรักเธอมาก และเธอมักจะมีขนมมาทานที่โรงเรียนบ่อยๆ และเมื่อเพื่อนๆ มาขอทานด้วย เธอก็จะแบ่งให้เพื่อนๆ ทานด้วยเสมอ และวันนี้ก็เช่นกันเธอนำขนมเค้กมาและชวนให้เพื่อนๆ ทุกคนมาทานด้วยกัน เพราะว่าวันนี้เป็นวันคล้ายวันเกิดของเธอ
75	ขณะที่นักเรียนกำลังจดจ่อกับการอ่านหนังสือเตรียมสอบหรือตั้งใจทำการบ้าน หรือตั้งใจดูคลิปวีดีโอในยูทูป แล้วคุณแม่เดินมาเรียกให้นักเรียนออกไปช่วยทำงานบ้านบางอย่างหน่อย
76	นักเรียนหยิบโทรศัพท์มือถือขึ้นมาเล่นในขณะที่กำลังทานอาหารร่วมกับครอบครัว จึงถูกคุณพ่อดุว่าเล่นโทรศัพท์มือถือมากเกินไป เล่นไม่รู้จักเวลาและกาลเทศะ
77	วันนี้นักเรียนนัดเจอเพื่อนๆ เพื่อออกไปเที่ยวกันหลังสอบเสร็จ แต่ปรากฏว่าก่อนออกจากบ้าน คุณยายของนักเรียนเดินชนขอบหน้าต่าง หัวโน และปวดหัว
78	ขณะที่นักเรียนนั่งรถแท็กซี่กลับบ้าน นักเรียนพบกระเป๋าสตางค์ตกอยู่ในรถ
79	นักเรียนไปสอบตรงที่มหาวิทยาลัยชื่อดังแห่งหนึ่ง ซึ่งนักเรียนเฝฝินว่าจะต้องเข้าเรียนคณะนี้ของมหาวิทยาลัยนี้ให้ได้ นักเรียนเตรียมตัวสำหรับการสอบครั้งนี้เป็นอย่างดี และตั้งใจทำข้อสอบทุกข้อ แต่เมื่อประกาศผล ไม่มีชื่อของนักเรียนอยู่ในรายชื่อผู้ที่มีสิทธิ์สอบสัมภาษณ์
80	เพื่อนของคุณแม่แนะนำหนังสือที่ชื่อว่า สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม ของหลวงพ่ोजริฐ จิตธัมโม ให้นักเรียนอ่าน และยังบอกอีกว่า เป็นเรื่องเล่าที่อ่านสนุกและได้ความรู้ธรรมะสอดแทรกไปด้วย
81	สมมติว่าเพื่อนของนักเรียนทำในสิ่งที่นักเรียนไม่ชอบมากๆ ซึ่งทำให้นักเรียนรู้สึกโกรธเพื่อนเป็นอย่างมาก
82	คืนนี้ที่หมู่บ้านของนักเรียนไฟดับ ทำให้ต้องนอนทั้งที่ไม่ได้เปิดแอร์ ไม่ได้เปิดพัดลม
83	วันนี้เป็นวันครบรอบคุณทวดเสียชีวิตครบ 1 ปี คุณพ่อคุณแม่จึงชวนนักเรียนมาสดมภ์และนั่งสมาธิด้วยกันก่อนเข้านอน เพื่ออุทิศบุญกุศลให้กับคุณทวด
84	วันนี้คุณแม่เล่าข่าวเรื่องหนึ่งที่เพิ่งได้ดูมาให้ให้นักเรียนฟัง ข่าวเกี่ยวกับหนุ่มวัยรุ่นที่ชอบเก็บตัวอยู่ในห้อง วันหนึ่งหนุ่มวัยรุ่นคนนั้นเดินมาบอกคุณแม่ของเขาว่า เขาอยากได้รถมอเตอร์ไซด์ คุณแม่ต้องซื้อให้เขาด้วย แต่คุณแม่ตอบปฏิเสธ วัยรุ่นคนนั้นจึงวิ่งกลับเข้าไปในห้องหยิบปืนที่แอบซื้อไว้เอาออกมายิงขึ้นฟ้าหลายนัด ด้วยความไม่พอใจคุณแม่ คุณแม่ของนักเรียนจึงถามนักเรียนว่า “ถ้านักเรียนเกิดอยากได้สิ่งของอะไรหลายๆ แล้วคุณแม่ตอบปฏิเสธ นักเรียนจะอย่างไรกับคุณแม่”
85	เมื่อนักเรียนทุกคนจะต้องไปเข้าค่ายธรรมะกับทางโรงเรียนเป็นเวลา 3 วัน 2 คืน ในวันแรกก็ไปถึงพระอาจารย์ให้นักเรียนฝึกสมาธิด้วยการนั่งสมาธิ ตูมหายใจตัวเองเป็นเวลา 30 นาที

ตาราง 39 (ต่อ)

ข้อ	สถานการณ์
86	เมื่อถึงเวลารับประทานอาหารกลางวัน พระอาจารย์ให้นักเรียนกำหนดรู้ในทุกๆ อิริยาบถ ไม่ว่าจะเป็น การดักอาหารก็ให้รู้และท่องว่าตักหนอ เมื่อเคี้ยวอาหารก็ให้รู้และท่องว่าเคี้ยวหนอ
87	ช่วงบ่ายพระอาจารย์ให้นักเรียนทุกคนกวาดลานวัด เก็บขยะและเศษใบไม้ อย่างมีสติ และไม่ให้พูดคุยกัน
88	เวลาตี 5 เป็นเวลาทำวัตรเช้า พระอาจารย์นัดให้นักเรียนทุกคนมาพบกันที่ศาลาเพื่อสวดมนต์ นั่งสมาธิ และแผ่เมตตา
89	เจ้าปีเตอร์เป็นสัตว์เลี้ยงที่นักเรียนรักมาก ผูกพันกันมาตั้งแต่เด็กๆ เจ้าปีเตอร์อายุมากแล้ว เกิดไม่สบายหนักขึ้นมา นักเรียนได้พาเจ้าปีเตอร์ไปหาคุณหมอที่โรงพยาบาลสัตว์ แต่สุดท้ายเจ้าปีเตอร์ก็เสียชีวิตลง
90	นักเรียนซื้อกระเป๋าสะตางีใหม่มา เพิ่งใช้งานได้ 2 วัน ปรากฏว่าถูกขโมยหายไป
91	นักเรียนพบการแชร์ขอความช่วยเหลือในเฟสบุ๊ค เกี่ยวกับเด็กทารกคนหนึ่งเกิดมาด้วยความผิดปกติทางร่างกาย และต้องได้รับการรักษาอย่างเร่งด่วน ซึ่งคุณพ่อคุณแม่ของน้องนั้นไม่สามารถพาน้องไปรับการรักษาได้เนื่องจากต้องทำงานและมีเงินไม่พอสำหรับค่ารักษาพยาบาล
92	นักเรียนทราบข่าวเพื่อนร่วมชั้นเรียนคนหนึ่ง ป่วยเป็นโรคมะเร็งระยะสุดท้าย
93	เข้านี้นักเรียนตื่นขึ้นมาอาบน้ำ ส่องกระจกแล้วพบว่ามีส่วนหัวข้างผุดขึ้นมาอยู่บริเวณกลางหน้าผาก ซึ่งวันนี้เป็นวันที่นักเรียนนัดเพื่อนสนิทไปดูหนังด้วยกัน
94	นักเรียนเดินคุยกับเพื่อนเพลินๆ จนลืมนองทาง นักเรียนเลยเดินเหยียบลงไปแอ่งน้ำเล็กๆ ทำให้น้ำกระเด็นไปโดนคนที่ยืนอยู่ที่ป้ายรถเมล์ แล้วนักเรียนก็ขาพลิก ล้มลงไป รองเท้าและขาทางเกงเปียกแฉะ
95	ในภาคเรียนที่แล้ว นักเรียนถูกรับเลือกจากเพื่อนๆ ให้เป็นหัวหน้าห้อง ซึ่งนักเรียนตั้งใจทำหน้าที่ หัวหน้าห้องเป็นอย่างดี พอภาคเรียนนี้เพื่อนๆ กลับเลือกให้เพื่อนอีกคนหนึ่งเป็นหัวหน้าห้องแทนนักเรียน
96	กลุ่มเพื่อนสนิทของนักเรียนเริ่มแตกกลุ่มออกเป็น 2 ฝ่าย เพราะมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน เวลาที่ทำงานกลุ่มร่วมกัน และต่างฝ่ายก็นินทาและกล่าวโทษกันและกัน
97	ถ้านักเรียนเป็นคนที่มีความสามารถทางด้านภาษา นักเรียนมีโอกาสได้เป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นเวลา 1 ปี นักเรียนได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของโรงเรียนไปแข่งขันและนักเรียนมักจะได้รับรางวัลจากการแข่งขันต่างๆ มาอยู่เสมอ นักเรียนมีความภาคภูมิใจในสำเนียงและการใช้ภาษาของตนเองเป็นอย่างมาก และในการแข่งขันครั้งล่าสุด กรรมการมีคอมเมนต์ที่กลับมาให้นักเรียนว่า นักเรียนควรแก้ไขและปรับปรุงเรื่องของการออกเสียง การใช้สำเนียงให้ชัดเจนมากกว่านี้ เพราะสำเนียงการพูดของนักเรียนยังไม่ไพเราะเท่าที่ควร
98	หลังจากจบม. 4 คุณพ่อคุณแม่ของนักเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องย้ายที่ทำงาน จากกรุงเทพฯ ไปอยู่ที่จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งนักเรียนจะต้องย้ายไปอยู่ที่นครสวรรค์ด้วย ต้องเปลี่ยนที่อยู่ เปลี่ยนเพื่อน เปลี่ยนโรงเรียน เปลี่ยนสังคมและสิ่งแวดล้อมทุกอย่างใหม่หมด
99	เมื่อนักเรียนรู้สึกเป็นทุกข์ใจ เศร้าใจเพราะเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเอง
100	เมื่อนักเรียนได้ยินข่าวแว่วมาว่า มีเพื่อนกลุ่มหนึ่งกำลังเฝ้ามอยถึงตัวนักเรียนว่า นักเรียนหน้าตาไม่ดี ทำตัวไม่น่าคบ พูดจาไม่เข้าหูใคร แถมยังทำตัวเรียกร้องความสนใจจากเพื่อนอีก
101	นักเรียนรู้สึกมีความสุขมากในช่วงปิดเทอมที่นักเรียนได้ไปเที่ยวต่างจังหวัดและทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเพื่อนๆ แต่พอถึงวันเปิดเทอมนักเรียนกลับมีความรู้สึกที่ไม่อยากจะไปเรียนเอาซะเลย
102	ในวิชาพระพุทธศาสนาวันนี้คุณครูสอนเรื่องของกฎแห่งกรรม คุณครูจึงให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคำว่า บุคคลที่ทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี บุคคลที่ทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่ว

ภาคผนวก ค
ผลการหาค่าความสอดคล้อง (IOC)
ของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา

ตาราง 40 แสดงค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิของแบบสอบถาม
ความสุขทางพุทธศาสนา 79 ข้อ

ข้อ	ด้าน	สถานการณ์	IOC
1	ตา	วันนี้ทุกคนในครอบครัวหยุดอยู่บ้านพร้อมหน้ากัน จึงมานั่งดูทีวีดี ภาพยนตร์ด้วยกัน ขณะที่ทุกคนกำลังดูอย่างตื่นเต้น คุณพ่อเกิด ปวดท้องเข้าห้องน้ำขึ้นมา จึงบอกให้นักเรียนหยุดภาพยนตร์ เอาไว้ก่อนเพื่อรอให้คุณพ่อออกมาดูพร้อมๆกัน	0.4
2	ตา	นักเรียนกำลังเล่นเกมสล็อตอยู่ในห้องอย่างเมามันส์ แล้วก็ได้ยินเสียง คุณแม่เคาะประตู พร้อมกับเรียกนักเรียนให้ไปร่วมกันเป่าเค้ก และร้องเพลงสุขสันต์ วันเกิดให้กับคุณตา...เดี๋ยวนี้เลย!!!	0.2
3	ตา	ในขณะที่นักเรียนเรียนหนังสืออยู่ในห้องเรียน ปรากฏว่าโทรศัพท์มือถือของนักเรียนมีไลน์เข้ามา	0.8
4	ตา	สัปดาห์หน้าจะเป็นวันสอบกลางภาค วันนี้นักเรียนได้หยุดอ่านหนังสือ ทบทวนอยู่ที่บ้าน นักเรียนอ่านทบทวนจนรู้สึกเหนื่อย จึงตั้งใจว่าจะพักผ่อน คอมพิวเตอร์ สัก 30 นาที แต่พอหันมาดูนาฬิกาอีกทีก็เล่นคอมพิวเตอร์ไป เกือบ 1 ชั่วโมงแล้ว	1
5	หู	นักเรียนได้ยินโฆษณาจากวิทยุ บอกขายยารักษาโรคผิวหนังที่ทาน แล้วจะช่วยให้มีผิวดี ช่วยละลายไขมันส่วนเกินในร่างกาย ทำให้ ผอมลงและกล้ามเนื้อ เฝิมขึ้น เมื่อซื้อวิตามินตัวนี้ 1 ชุด จะแถม ยาลดสิวน้ำใสให้อีก 1 กระปุก ซึ่งขอรับประกันคุณภาพและ เห็นผลได้จริง	1
6	หู	เพื่อนของนักเรียนชวนไปดูดวงเรื่องความรักกับพ่อหมอมที่เพื่อนของ นักเรียนบอกว่าทนายแมน มากๆ เมื่อไปถึงพ่อหมอบอกว่า ถ้าอยากมีแฟนจะต้องมา ทำพิธีสะเดาะเคราะห์และเสริมดวงความรัก ด้วยการซื้อผ้ายันต์แห่งความรัก มาปลุกเสกแล้วพกติดตัวเอาไว้ เปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์มือถือให้เลขบวกรวม กันได้เลขคู่ แล้วจะช่วยเบิกทางให้ความรักของนักเรียนประสบความสำเร็จ ในเร็ววัน	0
7	หู	วันหยุด นักเรียนไปเรียนพิเศษที่สถาบันกวดวิชาแห่งหนึ่ง เพื่อนของนักเรียน ทักขึ้นมาว่า "ทำไมเธอแต่งตัวแบบนี้มาเรียนเนี่ย!!!"	0.4
8	หู	นักเรียนตั้งใจแต่งตัวสวยหล่อไปร่วมงานแต่งงานของญาติ คนในงาน ล้วนชมนักเรียนว่า วันนี้นักเรียนดูดีมาก สวยหล่อมากเลย แต่มีญาติ คนหนึ่งติการแต่งตัวของนักเรียนว่า นักเรียนแต่งตัวเกินอายุ ดูไม่ดีเลย	0.6
9	จมูก	นักเรียนได้ทดลองน้ำหอมยี่ห้อหนึ่ง นักเรียนชอบน้ำหอมกลิ่นนี้มาก แต่น้ำหอมขวดนี้ราคาแพงเกินไป	1
10	ลิ้น	นักเรียนไปเดินในงานแสดงสินค้า มีบูธแจกเครื่องดื่มทั้งที่มี แอลกอฮอล์และไม่มีแอลกอฮอล์ ให้ดื่มฟรีได้ไม่จำกัดและมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดหนึ่งที่นักเรียนเคยดื่มมาแล้ว และชอบมากๆ รวมอยู่ด้วย	0.4
11	ลิ้น	ช่วงนี้ใกล้สอบปลายภาค เพื่อนของนักเรียนจึงมานำเสนอนิวอี้่านหนังสือ ให้ได้ถึงเข้า ด้วยการจิบเบียร์ผสมเครื่องดื่มชูกำลัง ให้ค่อยๆ จิบไปทั้งคืน รับรองได้ผลดี	0
12	ลิ้น	เมื่อสัปดาห์ก่อนนักเรียนแวะซื้อขนมของโปรดกลับบ้าน นักเรียนเอาขนมมา แช่ไว้ในตู้เย็นจนลิ้มเข้านี้นักเรียนเปิดตู้เย็นมาแล้วพบว่าขนมที่นักเรียนซื้อ มาได้หมดอายุไปเมื่อวานนี้	0.2
13	ลิ้น	นักเรียนโทรศัพท์ไปสั่งสปาเกิดดีเห็นที่ร้านอาหารใกล้บ้าน เมื่ออาหาร มาส่งเรียบร้อย นักเรียนเปิดกล่องดูปรากฏว่าทางร้านทำสปาเกิดดีเปิดอย่างมาให้ ซึ่งไม่ใช่อาหารที่นักเรียนอยากรับประทาน	0
14	ร่างกาย	รองเท้ากีฬาแพ้น้ำยี่ห้อหนึ่งใส่สบายเท้ามาก ผิวสัมผัสด้านในนุ่ม ทำให้เดินได้นานและยังช่วยลด ปัญหาเส้นเลือดขอดได้อีกด้วย แต่รองเท้ายี่ห้อนี้มีราคาสูงเกินกว่าที่นักเรียนจะสามารถซื้อได้ด้วยตนเอง	1
15	การใช้ประสาทสัมผัสโดยรวม	เสาร์นี้เวลา 8.00น. เปิดขายบัตรคอนเสิร์ตของดาราและนักร้องเกาหลี ชื่อดัง ไม่ว่าจะเป็ ชง จุงกิ, ยุนอา, Girls' generation, EXO, Rain ฯลฯ บัตรมี ราคา 3,000 ถึง 6,000 บาท นักเรียนอยากไปดูมากๆ แต่ช่วงนี้นักเรียนไม่มี เงินเก็บพอสำหรับซื้อบัตร	1

ตาราง 40 (ต่อ)

ข้อ	ด้าน	สถานการณ์	IOC
16	การใช้ประสาทสัมผัสโดยรวม	นักเรียนไปเข้าค่ายแล้วบังเอิญทำโทรศัพท์มือถือถือหล่นหายไป นักเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องซื้อเครื่องใหม่ ซึ่งคุณแม่ของนักเรียนบอกให้นักเรียน เอาเงินเก็บของนักเรียนมาซื้อใหม่เอง นักเรียนจะเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือ เครื่องใดระหว่าง โทรศัพท์ A ราคา 5,000 บาท เป็นโทรศัพท์มือถือ 4G ยี่ห้อธรรมดา โทรศัพท์ B ราคา 10,000 บาท เป็นโทรศัพท์มือถือ 4G ยี่ห้อที่เป็นที่นิยมมากและเพื่อนของนักเรียนก็ใช้กันหลายคน โดยในด้านการใช้งานของโทรศัพท์มือถือทั้ง 2 ยี่ห้อ นั้น มีคุณภาพและบริการหลังการขายที่เหมือนกันทุกประการ	0.8
17	การใช้ประสาทสัมผัสโดยรวม	วันนี้นักเรียนได้ทราบข่าวว่ามีคอมพิวเตอร์รุ่นใหม่ล่าสุดที่นักเรียนรอคอยจะเริ่มขายในอาทิตย์หน้า ซึ่งเป็นเครื่องที่มีสเปคเครื่องสูงมาก จอชัดมากเป็นระบบสัมผัส หน้าหนักเบา และยังมีลูกเล่นเพิ่มขึ้นมาใหม่อีกหลายอย่างที่ นักเรียนอยากได้ และยังมีโปรโมชั่นในราคา ที่นักเรียนสามารถซื้อได้ด้วยตัวเอง แต่ว่านักเรียนเพิ่งจะเปลี่ยนคอมพิวเตอร์ไปเมื่อปีที่แล้ว และยังใช้งานได้คืออยู่	1
18	ร่างกาย	คุณแม่บอกนักเรียนว่าช่วงนี้อากาศค่อนข้างเย็น เรานอนกันแบบไม่ต้อง เปิดแอร์แล้วกันนะ	0.4
19	ร่างกาย	นักเรียนรอรถเมล์ปรับอากาศเพื่อกลับบ้าน มานานกว่า 30 นาทีก็ยังไม่มิดรถ ผ่านมาแต่ระหว่างนั้นมีรถเมล์ธรรมดาที่ผ่านบ้านนักเรียนมาพอดี	0.6
20	ร่างกาย	สมมติว่านักเรียนมีแฟน วันหนึ่งแฟนของนักเรียนเผลอโอบกอดนักเรียน ด้วยความรัก	0.6
21	การใช้ประสาทสัมผัสโดยรวม	นักเรียนมักจะแวะซื้อของในร้านสะดวกซื้อ ทุกครั้งทางร้านจะนำของที่นักเรียนซื้อใส่ถุงพลาสติกมาให้ ทำให้นักเรียนมีถุงพลาสติกในบ้านเยอะมาก	0.4
22	ครอบครัวและคุณครู	นักเรียนกำลังอ่านหนังสือเตรียมสอบอย่างขะมักเขม้น คุณแม่จึงปอกผลไม้มาให้ นักเรียนทานระหว่างอ่านหนังสือ	0.6
23	ครอบครัวและคุณครู	วันนี้คุณแม่ป่วย คุณแม่จึงวานให้นักเรียนช่วยกวาดบ้าน ถูบ้านและล้างจาน แทนคุณแม่	0.8
24	ครอบครัวและคุณครู	เมื่อคุณพ่อทราบเรื่องที่นักเรียนกระทำความผิดอะไรบางอย่างมา คุณพ่อจึงคว่านักเรียนด้วยถ้อยคำที่รุนแรง	0.8
25	ครอบครัวและคุณครู	คุณแม่ซื้อเสื้อมาฝากนักเรียนและน้องคนละ 1 ตัว คุณแม่ให้ไปเลือกตัวที่ชอบกันเอง บังเอิญว่านักเรียนและน้องชอบเสื้อตัวเดียวกัน น้องเลยบอก นักเรียนว่า พี่ยกเสื้อตัวนี้ให้น้องเถอะนะ	0.6
26	เพื่อน	ในช่วงโมงเรียนศิลปะคุณครูกำลังมอบหมายให้นักเรียนทำงานให้เสร็จภายในชั่วโมง นักเรียนกำลังตั้งใจทำงานของตัวเองอยู่แล้วเพื่อนคนหนึ่งข้างๆ ก็มาขอความช่วยเหลือให้นักเรียนช่วยเดินหาอุปกรณ์ศิลปะที่หายไปหน่อย	0.8
27	เพื่อน	นักเรียนกำลังรอรถกลับบ้านหลังเลิกเรียนพร้อมกับเพื่อนในกลุ่มอีก 4 – 5 คน แล้วเห็นเพื่อนต่างกลุ่มคนที่ชอบแกล้งนักเรียนเป็นประจำกำลังเดินอยู่ คนเดียว	0.8
28	เพื่อน	นักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนไปสอบชิงทุนเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนในต่างประเทศ ผลสอบออกมาปรากฏว่าเพื่อนสอบผ่าน นักเรียนสอบไม่ผ่าน	1
29	เพื่อน	ห้องของนักเรียนสอบย่อยวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเพื่อนห้องอื่น แล้วมีเพื่อนสนิทต่างห้องมาขอความช่วยเหลือจากนักเรียน ว่าให้ช่วยบอกคำตอบ หน่อย	0.8
30	ครอบครัวและคุณครู	วันนี้เปิดเทอมวันแรก นักเรียนเดินเข้ามาในโรงเรียนแล้วบังเอิญพบคุณครู ประจำชั้นตอนม. 3 ที่เคยทำโทษนักเรียนเรื่องแต่งกายไม่เรียบร้อยอยู่เป็นประจำ	0.8
31	ครอบครัวและคุณครู	ตอนเลิกเรียนนักเรียนพบคุณครูสอนวิชาเกษตร กำลังมองหาคนมาช่วยขน ต้นไม้ที่อยู่ที่เดิมหลังรถ เพื่อเอาไปเก็บไว้ในโรงเพาะชำต้นไม้	1

ตาราง 40 (ต่อ)

ข้อ	ด้าน	สถานการณ์	IOC
32	ครอบครัว และคุณครู	ในวิชาสังคม มีกติกาอยู่ว่าทุกครั้งที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการตอบคำถาม หรือแลกเปลี่ยนความรู้กันในห้องเรียน นักเรียนจะได้คะแนนการมีส่วนร่วม ในชั้นเรียน นักเรียนอยากได้คะแนนในส่วนนี้ นักเรียนจึงพยายามยกมือ เพื่อจะได้แสดงความคิดเห็น แต่ผ่านมาหลายครั้งจนครั้งต่อมาผ่านไป นักเรียนก็ยังไม่ได้ถูกคุณครูเรียกให้แสดงความคิดเห็นสักที	0.4
33	ครอบครัว และคุณครู	หลังจากพักกลางวัน คุณครูเรียกนักเรียนไปพบเพื่อแจ้งว่า นักเรียนยังส่งงานคุณครูไม่ครบเลยแต่นักเรียนจำได้ว่าได้ส่งงานไปพร้อมกับเพื่อนๆ เรียบร้อยแล้ว	0.6
34	บุคคลอื่น	เย็นวันหนึ่งนักเรียนเดินผ่านคุณยายที่นั่งขายกล้วยน้ำว้ายูริมทาง ได้พูด กับนักเรียนว่า "ช่วยยายซื้อกล้วยหนอยจ๋า อร่อยนะ เหลืออยู่ 2 หวีสุดท้ายแล้ว" ซึ่งนักเรียนก็มีเงินเหลือพอที่จะซื้อได้	0.8
35	บุคคลอื่น	ขณะที่นักเรียนกำลังรอรถเมล์อยู่ มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินเข้ามาถาม ทางกับนักเรียน	0.6
36	บุคคลอื่น	นักเรียนเข้าไปทานอาหารในร้านอาหารแห่งหนึ่ง นักเรียนกำลังดูเมนูเพื่อ เลือกสั่งอาหาร เจ้าของร้านเดินมาถามนักเรียนว่าจะทานอะไรด้วยน้ำเสียงที่ไม่น่าฟัง และทำท่าทางเร่งให้นักเรียนสั่งอาหารไวไว	1
37	สัตว์	นักเรียนออกมาเดินเล่นหน้าบ้านในวันหยุด แล้วพบกับลูกหมาตัวหนึ่ง กำลังคุ้ยถังขยะอยู่ที่หน้าบ้านของนักเรียนจนสกปรกและเทอะไปหมด	1
38	สัตว์	ขณะที่นักเรียนกำลังนั่งทานอาหารเข้าอยู่ นั้น นักเรียนเห็นมด 3-4 ตัว กำลังเดินเกาะกินขนมของนักเรียน	0.8
39	สัตว์	เมื่อนักเรียนเห็นยุงกำลังเกาะอยู่ที่ขาของนักเรียน	0.8
40	สัตว์	ขณะที่นักเรียนกำลังอาบน้ำอยู่ในห้องน้ำ มีแมลงปอตัวหนึ่งบินวนไปมา เหมือนกำลังหาทางออกอยู่	1
41	ธรรมชาติ	นักเรียนไปเที่ยวอัมพวาในวันหยุด คนไปเที่ยวก็เยอะมาก นักเรียนซื้อขนมและของกินมาได้มากมาย เมื่อเดินจนเหนื่อยจึงแวะนั่งริมน้ำเพื่อทานของที่ซื้อมา พอทานเสร็จนักเรียนจะเอาขยะไปทิ้ง แต่ที่ใกล้ๆ นี้ไม่มีถังขยะเลย ต้องเดินฝ่าฝูงชนย้อนกลับไปที่ปากทางเข้า	0.8
42	ธรรมชาติ	นักเรียนไปเที่ยวทะเล ได้ไปดำน้ำที่เกาะแห่งหนึ่ง ทะเลสวยมาก น้ำใส หาดทรายขาวมองเห็นสัตว์ทะเลมากมาย พี่ไกด์ที่พาไปดำน้ำบอกว่าห้ามเอา มือไปจับสิ่งมีชีวิตใต้ทะเลให้ดูและเก็บภาพไว้ในความทรงจำ แต่เมื่อดำน้ำ ลงไปมีคนหยิบหอยเม่นและปะการังต้นเล็ก ๆ ขึ้นมา เค้าบอกว่าให้ลองจับดู ไม่ได้หาจับกันได้อะไรนะ	1
43	พัฒนาตน	วันนี้ประกาศผลสอบกลางภาค ปรากฏว่านักเรียนทำคะแนนได้ไม่ค่อยดี	1
44	พัฒนาตน	นักเรียนฟังคุณครูสอน แล้วเกิดมีข้อสงสัยเกี่ยวกับบทเรียนขึ้นมา	0.6
45	พัฒนาตน	นักเรียนชอบเล่นกีฬาแบดมินตัน และมีความฝันตั้งแต่เด็กว่าอยากจะเป็นนักกีฬาแบดมินตันทีมชาติ โดยมีพี่เมย์ รัชกร อินทนนท์เป็นแบบอย่าง เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมานักเรียนเข้าร่วมแข่งขันแบดมินตันระดับโรงเรียน แต่นักเรียนทำผลงานได้ไม่ดีนัก	1
46	พัฒนาตน	วันนี้มีเรียนวิชาที่นักเรียนไม่ชอบ และไม่ได้เป็นวิชาที่ใช้ในการสอบเข้า มหาวิทยาลัย	0.8
47	พัฒนาตน	วันนี้ในคาบเรียนศิลปะ คุณครูสอนให้นักเรียนร้อยพวงมาลัย ซึ่งนักเรียนไม่ชอบและให้น้ำพวงมาลัยนั้นมาสเกิดและวาดด้วยเทคนิคการใช้สีน้ำ ซึ่ง นักเรียนก็ไม่ชอบและไม่ถนัดอีกเช่นกัน และรู้สึกยากที่จะทำได้ ซึ่งคุณครู บอกว่าไปทำงานมาให้ร้อยร้อย เพื่อนำมาส่งในอีก 2 สัปดาห์ข้างหน้า	1
48	พัฒนาตน	นักเรียนฟังคุณครูสอนวิชาภาษาไทยในห้องเรียนไม่รู้เรื่องและไม่สามารถทำการบ้านที่ได้รับในวันนี้ได้	1
49	พัฒนาตน	นักเรียนกำลังพิมพ์รายงานวิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนต้องการใส่สูตร คณิตศาสตร์ลงไป แต่นักเรียนไม่ทราบวิธีใส่สัญลักษณ์คณิตศาสตร์และ วิธีเขียนสูตรคณิตศาสตร์	0.8

ตาราง 40 (ต่อ)

ข้อ	ด้าน	สถานการณ์	IOC
50	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนและครอบครัวเอาอาหารว่างไปปิกนิกกันที่สวนสาธารณะใกล้ บ้านอย่างสนุกสนาน หลังจากทานอาหารและพูดคุยกันเสร็จเรียบร้อย ทุกคนเตรียมตัวกลับบ้าน นักเรียนเหลือบไปเห็นถุงขนมและแก้วน้ำของ คนอื่นที่ไม่ได้เก็บไปทิ้งวางอยู่บนสนามหญ้า	1
51	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	โรงเรียนประชาสัมพันธ์ว่าจะเปิดรับนักเรียนอาสาสมัคร เพื่อไปช่วยจัดกิจกรรมสอนหนังสือให้กับน้องๆ ที่โรงเรียนประถมศึกษาในวันเสาร์และ อาทิตย์ที่จะถึงนี้	1
52	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนกลับมาจากเข้าค่ายที่โรงเรียนแล้วพบว่าห้องน้ำที่บ้านสกปรกมาก เนื่องจากคุณแม่ไม่อยู่บ้านเพราะต้องไปทำธุระต่างจังหวัดหลายวัน	1
53	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนเดินอยู่บนทางเท้า แล้วเห็นก้นบุหรี่ที่ติดไฟถูกทิ้งอยู่ใกล้กับกอง ใบไม้แห้ง	1
54	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	ขณะที่นักเรียนนั่งรถแท็กซี่กลับบ้าน นักเรียนพบกระเป๋าสตางค์ตกอยู่ในรถ	0.8
55	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนเดินผ่านมาพบท่อประปาของหมู่บ้านแตก น้ำไหลออกมาเต็มพื้นถนน	1
56	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนเดินสำรวจบริเวณบ้านของนักเรียน นักเรียนเห็นต้นไม้ต้นหนึ่งมีใบเป็นสีเหลืองแห้งกรอบ ลักษณะเหมือนขาดน้ำมาหลายวัน	0.8
57	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	ขณะที่นักเรียนกำลังเดินกลับบ้าน นักเรียนมองขึ้นไปเห็นกระถางต้นไม้ บนกำแพงเอียง คล้ายจะล้มลงมาที่ทางเดิน	0.8
58	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	หลังเลิกเรียน นักเรียนเดินผ่านห้องเรียนห้องหนึ่ง ไม่มีใครอยู่เลย แต่ใน ห้องนั้นเปิดไฟ เปิดพัดลมทิ้งเอาไว้	1
59	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนเปิดตู้เสื้อผ้ามาแล้วรู้สึกว่ ตู้เสื้อผ้าของนักเรียนรกและไม่เป็น ระเบียบมาก	0.8
60	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนเห็นน้องกำลังจูงจักรยานออกไป จึงถามน้องว่า “วันนี้มีการบ้าน รีบเล่า?” น้องตอบว่า “มี แต่ทำไม่ได้ จะรอให้คุณแม่กลับมาสอนคืนนี้”	0.8
61	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	เพื่อนคนหนึ่งที่โต๊ะข้างๆ ของนักเรียน ไม่สบายจนต้องเข้าโรงพยาบาล หลายวัน วันนี้เพื่อนเพิ่งจะมาโรงเรียนเป็นวันแรก	0.8
62	ภาวะ จิตกุศล	นักเรียนหยิบโทรศัพท์มือถือขึ้นมาเล่นในขณะที่กำลังทานอาหารร่วมกับครอบครัว จึงถูก คุณพ่อดุว่าเล่นโทรศัพท์มือถือมากเกินไป เล่นไม่รู้จกเวลาและกาลเทศะ	0.6
63	ภาวะ จิตกุศล	เพื่อนของนักเรียนแสดงพฤติกรรมไม่ดีต่อนักเรียน ซึ่งนักเรียนไม่ชอบมากๆ	0.6
64	ภาวะ จิตกุศล	นักเรียนเห็นว่าเพื่อนร่วมห้องคนหนึ่งเป็นคนจิตใจดี เพื่อนๆ ในห้องจึงจะรักเธอมากและ เธอมักจะมึนขมมาทานที่โรงเรียนบ่อยๆ และเมื่อเพื่อนๆ มาขอทานด้วย เธอก็จะแบ่งให้ เพื่อนๆ ทานด้วยเสมอ และวันนี้ก็เช่นกันเธอนำขนมเค้กมาและชวนให้เพื่อนๆ ทุกคนมา ทานด้วยกันเพราะว่าวันนี้เป็นวันคล้ายวันเกิดของเธอ	0.6
65	ภาวะ จิตกุศล	วันนี้เป็นวันครบรอบคุณทวดเสียชีวิตครบ 1 ปี คุณพ่อคุณแม่จึงชวนนักเรียนมาสวดมนต์และ นั่งสมาธิด้วยกันก่อนเข้านอน เพื่ออุทิศบุญกุศลให้กับคุณทวด	0.8
66	ภาวะ จิตกุศล	เพื่อนของคุณแม่แนะนำหนังสือที่ชื่อว่า สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรมของหลวงพ่อดวงจิต วิถีธรรมให้ให้นักเรียนอ่านและยังบอกอีกว่าเป็นเรื่องเล่าที่อ่านสนุกและได้ความรู้ธรรมะ สอดแทรกไปด้วย	0.6
67	ภาวะ จิตกุศล	เมื่อนักเรียนทุกคนจะต้องไปเข้าค่ายธรรมะกับทางโรงเรียนเป็นเวลา 3 วัน 2 คืน ในวันแรกที่ไปถึง พระอาจารย์ให้นักเรียนฝึกสมาธิด้วยการนั่งสมาธิ ตูมหายใจตัวเองเป็นเวลา 30 นาที	0.8
68	ภาวะ จิตกุศล	นักเรียนได้ไปปฏิบัติธรรมที่วัด เมื่อถึงเวลารับประทานอาหารกลางวัน พระอาจารย์ให้นักเรียนกำหนดรู้ ในทุกๆ อิริยาบถ ไม่ว่าจะเป็นการดื่อกอาหารก็ให้รู้และท่องว่าดื่กหนอ เมื่อเคี้ยวอาหารก็ให้รู้และท่องว่าเคี้ยวหนอ	1

ตาราง 40 (ต่อ)

ข้อ	ด้าน	สถานการณ์	IOC
69	ภาวะ จิตกุศล	นักเรียนไปสอบตรงที่มหาวิทยาลัยชื่อดังแห่งหนึ่ง ซึ่งนักเรียนใฝ่ฝันว่าจะต้องเข้าเรียนคณะนี้ ของมหาวิทยาลัยนี้ให้จงได้ นักเรียนเตรียมตัวสำหรับการสอบครั้งนี้เป็นอย่างดี และตั้งใจทำ ข้อสอบทุกข้อ แต่เมื่อประกาศผล ไม่มีชื่อของนักเรียนอยู่ในรายชื่อผู้ที่มีสิทธิ์สอบสัมภาษณ์	1
70	ภาวะ จิตกุศล	นักเรียนซื้อกระเป๋าต๋างคิโปใหม่มาเพิ่งใช้งานได้ 2 วัน ปรากฏว่ากระเป๋าต๋างคิถูกขโมย หายไป	0.2
71	ภาวะ จิตกุศล	เข้านี้นักเรียนตื่นขึ้นมาอาบน้ำ ส่องกระจกแล้วพบว่ามีส่วนหัวข้างผุดขึ้นมาอยู่บริเวณกลาง หน้าผาก ซึ่งวันนี้เป็นวันที่นักเรียนนัดเพื่อนสนิทไปดูหนังด้วยกัน	0
72	ภาวะ จิตกุศล	นักเรียนและเพื่อนๆ เข้าร่วมประกวดการแสดงในรายการ We got talent แต่ในการประกวด ครั้งนี้นักเรียนมีเวลาในการเตรียมตัวไม่มากนัก แต่ในวันแสดงเพื่อนๆ ทุกคนก็ทำหน้าที่ของ ตัวเองได้อย่างเต็มที่ และเมื่อผลการแข่งขันประกาศออกมา ทีมของนักเรียนไม่ได้ผ่านเข้ารอบ ต่อไป	0.8
73	ภาวะ จิตกุศล	นักเรียนเป็นคนที่มีความสามารถทางด้านภาษา นักเรียนมีโอกาสได้เป็นนักเรียนแลกเปลี่ยน ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นเวลา 1 ปี นักเรียนได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของโรงเรียน ไปแข่งขันและนักเรียนมักจะได้รับรางวัลจากการแข่งขันต่างๆ มาอยู่เสมอ นักเรียนมีความ ภาคภูมิใจในตนเองเป็นอย่างมาก แต่ในการแข่งขันครั้งล่าสุด กรรมการมีคอมเมนต์ที่ว่า นักเรียนควรฝึกฝนเรื่องของการออกเสียง การใช้สำเนียงให้ชัดเจนมากกว่านี้	0.6
74	ภาวะ จิตกุศล	หลังจากจบม. 4 คุณพ่อคุณแม่ของนักเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องย้ายที่ทำงานจาก กรุงเทพฯ ไปอยู่ที่จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งนักเรียนจะต้องย้ายไปอยู่ที่นครสวรรค์ด้วย ต้องเปลี่ยนที่อยู่ เปลี่ยนเพื่อน เปลี่ยนโรงเรียน เปลี่ยนสังคมและสิ่งแวดล้อมทุกอย่าง ใหม่หมด	0.6
75	ภาวะ จิตกุศล	เจ้าปีเตอร์เป็นสัตว์เลี้ยงที่นักเรียนรักมาก ผูกพันกันมาตั้งแต่เด็กๆ เจ้าปีเตอร์อายุมากแล้ว เกิดไม่สบายหนักขึ้นมา นักเรียนได้พาเจ้าปีเตอร์ไปหาคุณหมอที่โรงพยาบาลสัตว์ แต่สุดท้าย เจ้าปีเตอร์ก็เสียชีวิตลง	0.6
76	ภาวะ จิตกุศล	ในภาคเรียนที่แล้วนักเรียนถูกรับเลือกจากเพื่อนๆ ให้เป็นหัวหน้าห้อง ซึ่งนักเรียนตั้งใจทำหน้าที่ ได้เป็นอย่างดี พอมาภาคเรียนนี้เพื่อนๆ กลับเลือกให้เพื่อนอีกคนหนึ่งเป็นหัวหน้าห้องแทน นักเรียน	0.8
77	ภาวะ จิตกุศล	กลุ่มเพื่อนสนิทของนักเรียนเริ่มแตกกลุ่มออกเป็น 2 ฝ่าย เพราะมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน เวลาที่ทำงานกลุ่มร่วมกัน และต่างฝ่ายก็หนีห่างและกล่าวโทษกันและกัน	0.8
78	ภาวะ จิตกุศล	เมื่อนักเรียนได้ยินข่าวแว่วมาว่า มีเพื่อนกลุ่มหนึ่งกำลังเฝ้ามอมถึงตัวนักเรียนว่า นักเรียน หน้าตาไม่ดี ทำตัวไม่น่าคบ พูดจาไม่เข้าหูใคร แถมยังทำตัวเรียกร้องความสนใจจากเพื่อนอีก	0.8
79	ภาวะ จิตกุศล	นักเรียนไปเที่ยวเล่นบ้านเพื่อน นั่งคุย นั่งเล่นเกมสัในห้องกันทั้งวัน คุณแม่ของเพื่อนจึงพูด ตักเตือนและบอกให้ออกมาทำอย่างอื่นกันบ้าง อยู่แต่ในห้องทำอะไรไม่เกิดประโยชน์เลย ซึ่ง เพื่อนของนักเรียนไม่พอใจและโกรธคุณแม่มาก จึงเถียงคุณแม่จนเกิดการทะเลาะกันเสียงดัง	0.6

ภาคผนวก ง
ผลการหาค่าความเชื่อมั่นและค่าอำนาจจำแนกของ
แบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาในการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2

ตาราง 41 แสดงค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ จำนวน 29 ข้อ จากการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2

ข้อ ที่	ด้าน	ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ	วิเคราะห์ รอบแรก (10 ข้อ)			วิเคราะห์ รอบสุดท้าย (7 ข้อ)		
			CITC	t-test		CITC	t-test	
				t	p		t	p
1	ตา	ในขณะที่นักเรียนเรียนหนังสืออยู่ในห้องเรียน ปรากฏว่าโทรศัพท์มือถือของนักเรียนมีข้อความไลน์เข้ามา	.177	-9.766	.000	.193	-10.515	.000
2	หู	นักเรียนลงไปดูดวงเรื่องความรักกับพ่อบุญคนหนึ่ง ที่หายแหม่นมากๆ เมื่อไปถึงพ่อบุญบอกว่า นักเรียนจะต้องมาทำพิธีสะเดาะเคราะห์และเสริมดวงความรัก โดยซื้อผ้ายันต์แห่งความรักมา ปลุกเสกแล้วพกติดตัวไว้ และเปลี่ยนเบอร์โทรศัพท์มือถือให้เลขบวกรวมกันได้เลขคู่ แล้วจะช่วยเบิกทางให้ความรักประสบความสำเร็จในวัน	.117	-5.682	.000			
3	หู	นักเรียนตั้งใจแต่งตัวสวยหล่อไปร่วมงานแต่งงานระหว่างงานดำเนินไปอยู่นั้น นักเรียนได้ยินคนที่นั่งอยู่โต๊ะข้างๆ กำลังพูดตำหนิการแต่งตัวของนักเรียนอยู่	.281	-8.757	.000	.221	-7.854	.000
4	จมูก	น้ำยาซักผ้ากลิ่นหอมที่นักเรียนชอบใช้อยู่เป็นประจำ บังเอิญหมดขึ้นมา	.209	-7.585	.000	.207	-8.961	.000
5	ลิ้น	นักเรียนไปเดินในงานแสดงสินค้า มีบูธแจกเครื่องดื่มทั้งที่มีแอลกอฮอล์และไม่มีแอลกอฮอล์ให้ดื่มฟรีได้ไม่จำกัดและมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดหนึ่งที่นักเรียนเคยดื่มมาแล้วและชอบมากๆ รวมอยู่ด้วย	.186	-7.879	.000	.197	-9.000	.000
6	ลิ้น	นักเรียนโทรศัพท์ไปสั่งสปาเกิดดีเปิด揚ที่ร้านอาหารใกล้บ้าน เมื่ออาหารมาส่งเรียบร้อย นักเรียนเปิดกล่องดูปรากฏว่าทางร้านทำสปาเกิดดีเห็ดย่างมาให้ซึ่งไม่ใช่อาหารที่นักเรียนสั่ง	.169	-6.539	.000			
7	ร่างกาย	รองเท้ายี่ห้อหนึ่งใส่สบายเท้ามาก ผิวสัมผัสด้านในนุ่ม และยังช่วยลดปัญหาเส้นเลือดขอดได้อีกด้วย แต่รองเท้ายี่ห้อนี้มีราคาสูงเกินกว่าที่นักเรียนจะสามารถซื้อได้ด้วยตนเอง	.255	-9.057	.000	.229	-10.058	.000
8	ร่างกาย	สมมติว่านักเรียนมีแฟน วันหนึ่งแฟนของนักเรียนเดินเข้ามาโอบกอดนักเรียน	.261	-9.755	.000	.239	-10.336	.000

ตาราง 41 (ต่อ)

ข้อ ที่	ด้าน	ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ	วิเคราะห์ รอบแรก (10 ข้อ)			วิเคราะห์ รอบสุดท้าย (7 ข้อ)		
			CITC	t-test		CITC	t-test	
				t	p		t	p
9	การใช้ ประสาท สัมผัสโดย รวม	นักเรียนบังเอิญทำโทรศัพท์มือถือหายไป นักเรียนมีความ จำเป็นที่จะต้องซื้อเครื่องใหม่ ซึ่งคุณแม่ของนักเรียนบอก ให้นักเรียนเอาเงินเก็บของนักเรียนมาซื้อใหม่เอง นักเรียนจะเลือกซื้อโทรศัพท์มือถือเครื่องใดระหว่าง โทรศัพท์ A ราคา 5,000 บาท เป็นโทรศัพท์มือถือ 4G ยี่ห้อธรรมดา โทรศัพท์ B ราคา 10,000 บาท เป็นโทรศัพท์มือถือ 4G ยี่ห้อที่เป็นที่นิยมมากและเพื่อนของนักเรียนก็ใช้กัน หลายคน โดยในด้านการใช้งานของโทรศัพท์มือถือทั้ง 2 ยี่ห้อนั้น มีคุณภาพและบริการหลังการขายที่เหมือนกันทุกประการ	.114	-6.756	.000			
10	การใช้ ประสาท สัมผัสโดย รวม	คอมพิวเตอร์รุ่นใหม่ที่นักเรียนรอคอยจะออกขาย พุ่มนี้ สเปคเครื่องดีมาก มีลูกเล่นใหม่ที่นักเรียน อยากได้และราคาไม่แพงมาก นักเรียนสามารถซื้อ ได้เอง แต่นักเรียนเพิ่งเปลี่ยนคอมพิวเตอร์ไปเมื่อ ปีที่แล้วและยังใช้งานได้ดีอยู่	.216	-9.288	.000	.247	-9.891	.000
ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ			.480			.465		

ตาราง 42 แสดงค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน
จำนวน 29 ข้อ จากการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2

ข้อ ที่	ด้าน	ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน	วิเคราะห์ รอบแรก (9 ข้อ)			วิเคราะห์ รอบสุดท้าย (8 ข้อ)		
			CITC	t-test		CITC	t-test	
				t	p		t	p
11	ครอบครัว และคุณครู	วันนี้คุณแม่ไม่สบาย คุณแม่จึงวานให้นักเรียนช่วย ทำงานบ้านแทนคุณแม่	.339	-9.564	.000	.323	-9.555	.000
12	เพื่อน	นักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนไปสอบชิงทุนนักเรียนแ ลกเปลี่ยน ผลสอบออกมา ปรากฏว่าเพื่อนสอบผ่าน นักเรียนสอบไม่ผ่าน	.312	-9.838	.000	.322	-10.436	.000
13	เพื่อน	ห้องของนักเรียนสอบย่อยวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเพื่อน ห้องอื่น หลังสอบเสร็จเพื่อนสนิทต่างห้องมาขอความ ช่วยเหลือจากนักเรียน ว่าให้ช่วยบอกคำตอบหน่อย	.343	-14.375	.000	.310	-14.603	.000
14	ครอบครัว และคุณครู	ตอนเลิกเรียนนักเรียนพบคุณครูสอนวิชาเกษตร กำลังมองหาคนมาช่วยขนต้นไม้ที่อยู่เต็มหลังรด เพื่อเอาไปเก็บไว้ในโรงเพาะชำต้นไม้	.399	-13.726	.000	.382	-13.128	.000

ตาราง 42 (ต่อ)

ข้อ ที่	ด้าน	ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน	วิเคราะห์ รอบแรก (9 ข้อ)			วิเคราะห์ รอบสุดท้าย (8 ข้อ)		
			CITC	t-test		CITC	t-test	
				t	p		t	p
15	บุคคลอื่น	เย็นวันหนึ่งนักเรียนเดินผ่านคุณยายที่นั่งขาย กล้วย น้ำว้าวูร์ิมทาง ได้พูดกับนักเรียนว่า “ช่วยยายซื้อ กล้วยหน่อยจ้า อร่อยนะ เหลืออยู่ 2 หวีสุดท้ายแล้ว” ซึ่งนักเรียนก็มีเงินเหลือพอที่จะซื้อได้	.171	-7.877	.000			
16	บุคคลอื่น	นักเรียนเข้าไปทานอาหารในร้านอาหารแห่งหนึ่ง นักเรียนกำลังดูเมนูเพื่อเลือกสั่งอาหาร เจ้าของร้าน เดินมาถามนักเรียนว่าจะทานอะไรด้วยน้ำเสียงที่ไม่ น่าฟังและทำท่าทางเร่งให้นักเรียน สั่งอาหารไวไว	.207	-8.234	.000	.236	-9.259	.000
17	สัตว์	เมื่อนักเรียนเห็นยูงกำลังเกาะอยู่ที่ขาของนักเรียน	.246	-9.002	.000	.254	-9.569	.000
18	ธรรมชาติ	นักเรียนไปเที่ยวอัมพวาในวันหยุด คนไปเที่ยวมีเยอะ มาก นักเรียนซื้อขนมและของกินมากมาย เมื่อ เดินจนเหนื่อยจึงแวะนั่งริมน้ำเพื่อทานของที่ซื้อมา พอทานเสร็จนักเรียนจะเอาขยะไปทิ้ง แต่ที่ใกล้ๆ นี้ ไม่มีถังขยะเลย	.382	-8.977	.000	.382	-9.421	.000
19	ธรรมชาติ	นักเรียนไปดำน้ำที่เกาะแห่งหนึ่ง ทะเลสวยใสมาก มองเห็นสัตว์ทะเลมากมาย ฟิชท์ที่พาไปดำน้ำ บอก ว่าห้ามเอามือไปจับสิ่งมีชีวิตใต้ทะเล ให้ดูและเก็บ ภาพไว้ในความทรงจำก็พอ แต่เมื่อดำน้ำลงไป มีคน หยิบปะการังต้นเล็กๆ ขึ้นมา เขาบอกว่าให้นักเรียน ลองจับดู เพราะไม่ได้หาจับกันได้ บ่อยๆ นะ	.305	-10.131	.000	.338	-11.115	.000
ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ			.609			.617		

ตาราง 43 แสดงค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่ง
ดีงาม สร้างสรรค์จำนวน 29 ข้อ จากการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2

ข้อ ที่	ด้าน	ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์	วิเคราะห์ รอบแรก (4 ข้อ)		
			CITC	t-test	
				t	p
20	พัฒนาตน	นักเรียนมีความใฝ่ฝันอยากจะเป็นนักกีฬาทีมชาติ เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมา นักเรียนได้เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาในระดับโรงเรียน แต่นักเรียนทำผลงานได้ไม่ดีนัก	.218	-10.865	.000
21	พัฒนาตน	วันนี้มีเรียนวิชาที่นักเรียนไม่ชอบและไม่ได้เป็นวิชาที่ใช้ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย	.262	-20.121	.000
22	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนเดินอยู่บนทางเท้า แล้วเห็นก้นบุหรี่ที่ติดไฟถูกทิ้งอยู่ใกล้กับกองใบไม้แห้ง	.190	-7.686	.000
23	ริเริ่มทำ สิ่งที่ดี	นักเรียนกำลังเดินกลับบ้าน มองไปเห็นกระถางต้นไม้บนกำแพงโรงเรียนเอียง คล้ายจะล้มลงมาที่ทางเดิน	.253	-14.674	.000
ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ			.417		

ตาราง 44 แสดงค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล
จำนวน 29 ข้อ จากการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2

ข้อ ที่	ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล	วิเคราะห์ รอบสุดท้าย (6 ข้อ)		
		CITC	t-test	
			t	p
24	นักเรียนหยิบโทรศัพท์มือถือขึ้นมาเล่นในขณะที่กำลังทานอาหารร่วมกับครอบครัว จึงถูกคุณพ่อดุว่าเล่นโทรศัพท์มือถือมากเกินไป เล่นไม่รู้จักเวลาและกาลเทศะ	.209	-10.871	.000
25	คุณนำเอาหนังสือ สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม ของหลวงพ่ोजรัญ จิตธัมโม มาแนะนำให้นักเรียนอ่าน คุณน่าจะถือว่าเป็นเรื่องที่น่าอ่านเข้าใจง่ายและได้ความรู้ด้วย	.323	-16.328	.000
26	คุณครูให้นักเรียนนั่งหลับตาเพื่อทำจิตใจให้สงบ มีสมาธิเป็นเวลา 10 นาที ก่อนที่จะเริ่มการเรียนการสอน	.378	-15.244	.000
27	นักเรียนไปสอบตรงที่มหาวิทยาลัยชื่อดังแห่งหนึ่งที่นักเรียนใฝ่ฝันว่าจะต้องเข้าเรียนที่นี่ให้จงได้ นักเรียนเตรียมตัวสำหรับการสอบครั้งนี้เป็นอย่างดีและตั้งใจทำข้อสอบมาก แต่เมื่อผลออกมามักเรียนกลับสอบไม่ติด	.285	-8.276	.000
28	คุณพ่อคุณแม่ของนักเรียนมีความจำเป็นต้อง ย้ายที่ทำงานจากกรุงเทพฯ ไปประจำที่ต่างจังหวัด ซึ่งนักเรียนจะต้องย้ายตามครอบครัวไปด้วย	.260	-10.620	.000
29	เจ้าปีเตอร์เป็นสัตว์เลี้ยงที่นักเรียนรักมาก ผูกพันกันมาตั้งแต่เด็ก ๆ เจ้าปีเตอร์อายุมากแล้ว เกิดไม่สบายหนักขึ้นมา นักเรียนได้พาเจ้าปีเตอร์ไปรักษาอย่างเต็มที่ แต่สุดท้ายเจ้าปีเตอร์ก็เสียชีวิตลง	.213	-6.478	.000
ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ		.529		

ตาราง 45 แสดงค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาจำนวน 25 ข้อ จากการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2

ข้อ ที่	ด้าน	สถานการณ์	ผลการวิเคราะห์		
			CITC	t-test	
				t	p
1	ตา	ในขณะที่นักเรียนเรียนหนังสืออยู่ในห้องเรียน ปรากฏว่าโทรศัพท์มือถือของนักเรียนมีข้อความไลน์เข้ามา	.222	-6.543	.000
2	หู	นักเรียนตั้งใจแต่งตัวสวยหล่อไปร่วมงานแต่งงาน ระหว่างงานดำเนินไปอยู่นั้น นักเรียนได้ยินคนที่นั่งอยู่โต๊ะข้างๆ กำลังพูดตำหนิการแต่งตัวของนักเรียนอยู่	.306	-6.695	.000
3	จมูก	น้ำยาซักผ้ากลิ่นหอมที่นักเรียนชอบใช้อยู่เป็นประจำบังเอิญหมดขึ้นมา	.213	-5.604	.000
4	ลิ้น	นักเรียนไปเดินในงานแสดงสินค้า มีบูธแจกเครื่องดื่มทั้งที่มีแอลกอฮอล์และไม่มีแอลกอฮอล์ให้ดื่มฟรีได้ไม่จำกัดและมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดหนึ่งที่นักเรียนเคยดื่มมาแล้วและชอบมากๆ รวมอยู่ด้วย	.183	-4.962	.000
5	ร่างกาย	รองเท้ากีฬาแพ้น้ำที่ห่อหนึ่งใส่สบายเท้ามาก ผิวสัมผัสด้านในนุ่ม และยังช่วยลดปัญหากรีนเท้าได้อีกด้วย แต่รองเท้าห่อนี้มียุติราคาสูงเกินกว่าที่นักเรียนจะสามารถซื้อได้ด้วยตนเอง	.261	-6.475	.000
6	ร่างกาย	สมมติว่านักเรียนมีแฟน วันหนึ่งแฟนของนักเรียนเดินเข้ามาโอบกอดนักเรียน	.316	-7.903	.000
7	การใช้ ประสาท สัมผัส โดยรวม	คอมพิวเตอร์รุ่นใหม่ที่นักเรียนรอคอยจะออกขายพุ่งนี้ สเปคเครื่องดีมาก มีลูกเล่นใหม่ ที่นักเรียนอยากได้และราคาไม่แพงมาก นักเรียนสามารถซื้อได้เอง แต่นักเรียนเพิ่งเปลี่ยนคอมพิวเตอร์ไปเมื่อปีที่แล้วและยังใช้งานได้ดีอยู่	.311	-7.335	.000
8	ครอบครัว และคุณครู	วันนี้คุณแม่ไม่สบาย คุณแม่จึงวานให้นักเรียนช่วยทำงานบ้านแทนคุณแม่	.312	-7.608	.000
9	เพื่อน	นักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนไปสอบชิงทุนนักเรียนแลกเปลี่ยน ผลสอบออกมา ปรากฏว่าเพื่อนสอบผ่าน นักเรียนสอบไม่ผ่าน	.358	-8.304	.000
10	เพื่อน	ห้องของนักเรียนสอบย่อยวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเพื่อนห้องอื่น หลังสอบเสร็จเพื่อนสนิทต่างห้องมาขอความช่วยเหลือจากนักเรียนว่าให้ช่วยบอกคำตอบหน่อย	.340	-9.214	.000
11	ครอบครัว และคุณครู	ตอนเลิกเรียนนักเรียนพบคุณครูสอนวิชาเกษตร กำลังมองหาคนมาช่วยขนต้นไม้ที่อยู่เต็มหลังรถ เพื่อเอาไปเก็บไว้ในโรงเพาะชำต้นไม้	.459	-11.767	.000
12	บุคคลอื่น	นักเรียนเข้าไปทานอาหารในร้านอาหารแห่งหนึ่ง นักเรียนกำลังดูเมนูเพื่อเลือกสั่งอาหาร เจ้าของร้านเดินมาถามนักเรียนว่าจะทานอะไร ด้วยน้ำเสียงที่ไม่น่าฟัง และทำท่าทางเร่งให้นักเรียนสั่งอาหารไวไว	.309	-8.299	.000
13	สัตว์	เมื่อนักเรียนเห็นยุงกำลังเกาะอยู่ที่ขาของนักเรียน	.254	-6.640	.000
14	ธรรมชาติ	นักเรียนไปที่วัดอัมพวาในวันหยุด คนไปเที่ยวมีเยอะมาก นักเรียนซื้อขนมและของกินมากมาย เมื่อเดินจนเหนื่อยจึงแวะนั่งริมน้ำเพื่อทานของที่ซื้อมา พอทานเสร็จนักเรียนจะเอาขยะไปทิ้งแต่ที่ใกล้ๆ นี้ไม่มีถังขยะเลย	.388	-7.657	.000
15	ธรรมชาติ	นักเรียนไปดำน้ำที่เกาะแห่งหนึ่ง ทะเลสวยใสมาก มองเห็นสัตว์ทะเลมากมาย พี่ไกด์ที่พาไปดำน้ำบอกว่าห้ามเอามือไปจับสิ่งมีชีวิตใต้ทะเลให้ดูและเก็บภาพไว้ในความทรงจำก็พอ แต่เมื่อดำน้ำลงไป มีคนหยิบปะการังต้นเล็กๆ ขึ้นมา เขาบอกว่าให้นักเรียนลองจับดู เพราะไม่ได้หาจับกันได้อะไรนะ	.305	-6.836	.000

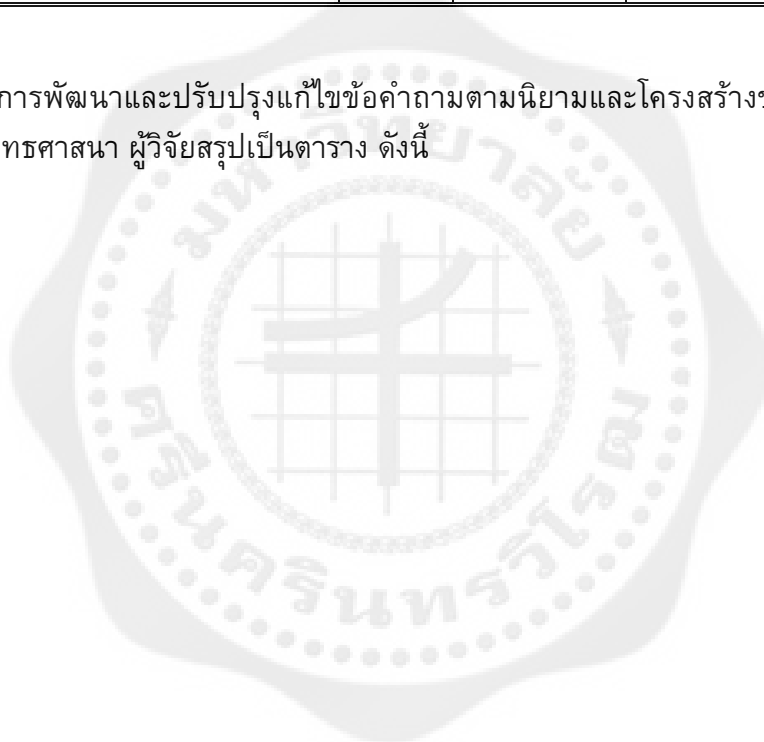
ตาราง 45 (ต่อ)

ข้อ ที่	ด้าน	สถานการณ์	ผลการวิเคราะห์		
			CITC	t-test	
				t	p
16	พัฒนาตน	นักเรียนมีความใฝ่ฝันอยากจะเป็นนักกีฬาทีมชาติ เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมา นักเรียนได้เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาในระดับโรงเรียน แต่นักเรียนทำผลงานได้ไม่ดีนัก	.301	-5.994	.000
17	พัฒนาตน	วันนี้มีเรียนวิชาที่นักเรียนไม่ชอบ และไม่ได้เป็นวิชาที่ใช้ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย	.388	-9.347	.000
18	ริเริ่มทำสิ่ง ที่ดี	นักเรียนเดินอยู่บนทางเท้า แล้วเห็นก้นบุหรี่ที่ติดไฟถูกทิ้งอยู่ใกล้กับกองใบไม้แห้ง	.238	-5.358	.000
19	ริเริ่มทำสิ่ง ที่ดี	นักเรียนกำลังเดินกลับบ้าน มองไปเห็นกระถางต้นไม้บนกำแพงโรงเรียนเอียง คล้ายจะล้มลงมาที่ทางเดิน	.357	-9.087	.000
20	ภาวะ จิตกุศล	นักเรียนหยิบโทรศัพท์มือถือขึ้นมาเล่นในขณะที่กำลังทานอาหารร่วมกับครอบครัวจึงถูกคุณพ่อดุ ว่าเล่นโทรศัพท์มือถือมากเกินไป เล่นไม่รู้จักเวลาและกาลเทศะ	.292	-6.941	.000
21	ภาวะ จิตกุศล	คุณน้าเอาหนังสือ สัตว์โลกยอมเป็นไปตามกรรม ของหลวงพ่ोजรัญฐิตธิมโม มาแนะนำให้นักเรียนอ่าน คุณน้าบอกว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจและได้ ความรู้ด้วย	.349	-9.542	.000
22	ภาวะ จิตกุศล	คุณครูให้นักเรียนนั่งหลับตาเพื่อทำจิตใจให้สงบ มีสมาธิเป็นเวลา 10 นาที ก่อนที่จะเริ่มการเรียนการสอน	.454	-11.408	.000
23	ภาวะ จิตกุศล	นักเรียนไปสอบตรงที่มหาวิทยาลัยชื่อดังแห่ง หนึ่งที่นักเรียนใฝ่ฝันว่าจะต้องเข้าเรียนที่นี่ให้จงได้ นักเรียนเตรียมตัวสำหรับการสอบครั้งนี้เป็นอย่างดีและตั้งใจทำข้อสอบมาก แต่เมื่อผลออกมา นักเรียนกลับสอบไม่ติด	.289	-5.893	.000
24	ภาวะ จิตกุศล	คุณพ่อคุณแม่ของนักเรียนมีความจำเป็นต้องย้ายที่ทำงานจากกรุงเทพฯ ไปประจำที่ต่างจังหวัด ซึ่งนักเรียนจะต้องย้ายตามครอบครัวไปด้วย	.223	-5.086	.000
25	ภาวะ จิตกุศล	เจ้าปีเตอร์เป็นสัตว์เลี้ยงที่นักเรียนรักมาก ผูกพันกันมาตั้งแต่เด็กๆ เจ้าปีเตอร์อายุมากแล้ว เกิดไม่สบายหนักขึ้นมา นักเรียนได้พาเจ้าปีเตอร์ไปรักษาอย่างเต็มที่ แต่สุดท้ายเจ้าปีเตอร์ก็เสียชีวิตลง	.200	-3.982	.000
ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ			.772		

ตาราง 46 สรุปค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา
จำนวน 25 ข้อ

แบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา	จำนวน ข้อ	ค่า CITC	ค่าสถิติที	ค่าความ เชื่อมั่น
ความสุขจากการเสพ	7	.193 - .247	มีนัยสำคัญทางสถิติทุกข้อ	.465
ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน	8	.236 - .382	มีนัยสำคัญทางสถิติทุกข้อ	.617
ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์	4	.190 - .262	มีนัยสำคัญทางสถิติทุกข้อ	.417
ความสุขจากจิตกุศล	6	.209 - .378	มีนัยสำคัญทางสถิติทุกข้อ	.529
รวมทั้งฉบับ	25	.183 - .459	มีนัยสำคัญทางสถิติทุกข้อ	.772

จากการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามนิยามและโครงสร้างของแบบสอบถาม
ความสุขทางพุทธศาสนา ผู้วิจัยสรุปเป็นตาราง ดังนี้

ตาราง 47 สรุปการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนา

โครงสร้างของแบบสอบถาม	จำนวนข้อที่พัฒนาในแต่ละครั้ง					
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 4	ครั้งที่ 5	ครั้งที่ 6
ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ						
- ตา	5	4	2	2	1	1
- หู	4	4	3	3	2	1
- จมูก	1	1	1	1	1	1
- ลิ้น	7	4	2	2	2	1
- ร่างกาย	5	4	3	3	2	2
- การใช้ประสาทสัมผัสโดยรวม	6	4	3	3	2	1
รวม	28	21	14	14	10	7
ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน						
- ครอบครัวและคุณครู	9	8	4	4	2	2
- เพื่อน	7	4	3	2	2	2
- บุคคลอื่น	3	3	2	2	2	1
- สัตว์	3	4	4	3	1	1
- ธรรมชาติ	9	2	2	2	2	2
รวม	31	21	15	13	9	8
ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์						
- พัฒนาตนเอง	6	7	4	4	2	2
- ริเริ่มทำสิ่งที่ดี	11	12	6	6	2	2
รวม	17	19	10	10	4	4
ด้านที่ 4 ความสุขจากจิตกุศล						
รวม	26	18	10	10	6	6
รวมทั้งฉบับ	102	79	49	47	29	25

จากตาราง 32 ผู้วิจัยได้เริ่มต้นสร้างข้อคำถามสถานการณ์สำหรับแบบวัดความสุขทางพุทธศาสนาเป็นจำนวน 102 ข้อ จากนั้นคัดเลือกข้อคำถามให้เหลือจำนวน 79 ข้อ โดยการพิจารณาร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นคัดเลือกและปรับแก้ไขให้เหลือจำนวน 49 ข้อ โดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้พิจารณาความสอดคล้อง จากนั้นคัดเลือกและปรับแก้ไขให้เหลือจำนวน 47 ข้อ โดยการนำไปให้นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 5 คนทดลองทำแบบสอบถาม จากนั้นคัดเลือกและปรับแก้ไขให้เหลือจำนวน 29 ข้อ หลังจากการนำไปเก็บข้อมูลครั้งที่ 1 กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 119 คน และจากนั้นคัดเลือกและปรับแก้ไขให้เหลือจำนวน 25 ข้อ หลังจากการนำไปเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน จนได้เป็นแบบสอบถามความสุขทางพุทธศาสนาฉบับสมบูรณ์

ตอนที่ 1 : เรื่องทั่วไปของฉัน

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความ และกรอกข้อมูลลงในช่องว่างให้ครบสมบูรณ์

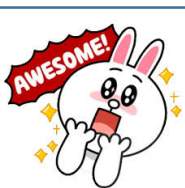
1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ ..... ปี
3. การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 4/..... เลขที่.....
 มัธยมศึกษาปีที่ 5/..... เลขที่.....
 มัธยมศึกษาปีที่ 6/..... เลขที่.....
5. แผนการเรียน คณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ วิทยาศาสตร์
6. เกรดเฉลี่ยสะสม .....
7. นักเรียนคิดว่านักเรียนมีความสุขในชีวิตมากน้อยเพียงใด น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

ตอนที่ 2 : สภาวะที่ฉันเป็นอยู่

คำชี้แจง

ให้นักเรียนสำรวจดูว่าในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมา มีเหตุการณ์ในข้อใดเกิดขึ้นกับตัวนักเรียนบ้าง ถ้าเหตุการณ์ใดไม่ได้เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน ให้ทำเครื่องหมายลงในช่องไม่เคยเกิดขึ้นเลย แต่ถ้ามีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นกับตัวนักเรียน ให้ประเมินว่านักเรียนมีความรู้สึกเครียดมากน้อยเพียงใดต่อเหตุการณ์นั้น แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความรู้สึกเครียดของนักเรียน ข้อคำถามมีจำนวนทั้งหมด 20 ข้อ

ช่วง 6 เดือนมานี้
เป็นอย่างไรบ้างจะ?

ข้อ ที่	นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อเหตุการณ์ต่อไปนี้	ไม่เคยเกิด เหตุการณ์ นี้ ขึ้นเลย	ระดับของความรู้สึก				
			ไม่รู้สึก เครียด เลย	เครียด น้อย	เครียด ปานก กลาง	เครียด มาก	เครียด มากที่สุด
1	กลัวทำงานผิดพลาด						
2	ไปไม่ถึงเป้าหมายที่วางไว้						
3	ครอบครัวมีความขัดแย้งกัน ในเรื่องเงิน หรือเรื่องงานในบ้าน						
4	เป็นกังวลกับเรื่องสารพิษหรือมลภาวะใน อากาศ น้ำ เสียง และดิน						
5	รู้สึกว่าต้องแข่งขันหรือเปรียบเทียบ						
6	เงินไม่พอใช้จ่าย						
7	กล้ามเนื้อตึงหรือปวด						
8	ปวดหัวจากความตึงเครียด						
9	ปวดหลัง						
10	ความอยากอาหารเปลี่ยนแปลง						
11	ปวดศีรษะข้างเดียว						
12	รู้สึกวิตกกังวล						
13	รู้สึกคับข้องใจ						
14	รู้สึกโกรธหรือหงุดหงิด						
15	รู้สึกเศร้า						
16	ความจำไม่ดี						
17	รู้สึกสับสน						
18	ตั้งสมาธิลำบาก						
19	รู้สึกเหนื่อยง่าย						
20	เป็นหวัดบ่อยๆ						

ตอนที่ 3 : ฉันทักสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน

คำชี้แจง

ให้นักเรียนอ่านสถานการณ์ต่อไปนี้ ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่นักเรียนสามารถพบได้ในชีวิตประจำวัน แล้วตอบคำถามด้วยการเขียนอธิบายสิ่งที่นักเรียนจะกระทำต่อสถานการณ์เหล่านั้น พร้อมทั้งเหตุผลและ **ความรู้สึก** ที่นักเรียนคาดว่าจะเกิดขึ้น สถานการณ์มีจำนวนทั้งหมด 30 ข้อ

สถานการณ์ 1 ในขณะที่นักเรียนเรียนหนังสืออยู่ ปรากฏว่าโทรศัพท์มือถือของนักเรียนมีข้อความ

เข้ามา

นักเรียนจะ**ทำ**อย่างไรกับโทรศัพท์ .....

ทำไมนักเรียนถึง**ทำ**เช่นนั้น .....

.....

ภายหลังจากที่**ทำ**เช่นนั้น นักเรียน**รู้สึก**อย่างไร .....

สถานการณ์ 2 นักเรียนตั้งใจแต่งตัวสวยหล่อไปร่วมงานแต่งงาน ระหว่างงานดำเนินไปอยู่นั้น นักเรียนได้ยินคนที่ นั่งอยู่โต๊ะข้างๆ กำลังพูดตำหนิการแต่งตัวของนักเรียนอยู่

ได้ยินอย่างนี้แล้ว นักเรียนจะ**ทำ**อย่างไรต่อไป .....

ทำไมนักเรียนถึง**ทำ**เช่นนั้น .....

.....

ภายหลังจากที่**ทำ**เช่นนั้น นักเรียน**รู้สึก**อย่างไร .....

สถานการณ์ 3 น้ำยาซักผ้ากลิ่นหอมที่นักเรียนชอบใช้อยู่เป็นประจำ บังเอิญหมดขึ้นมา เหลือแต่ผงซักฟอกที่ไม่มีกลิ่นหอม ที่ซักผ้าได้สะอาดเหมือนกัน

นักเรียนจะเลือกใช้ผงซักฟอกหรือไม่ .....

ทำไมนักเรียนถึง**ทำ**เช่นนั้น .....

.....

ภายหลังจากที่**ทำ**เช่นนั้น นักเรียน**รู้สึก**อย่างไร .....

สถานการณ์ 4 นักเรียนไปเดินในงานแสดงสินค้า มีบูธแจกเครื่องดื่มทั้งที่มีแอลกอฮอล์และไม่มีแอลกอฮอล์ให้ดื่มฟรีได้ไม่จำกัดและมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดหนึ่งที่นักเรียนเคยดื่มมาแล้ว และชอบมากๆ รวมอยู่ด้วย

นักเรียนจะทำอย่างไร .....

ทำไมนักเรียนถึงทำเช่นนั้น .....

.....

ภายหลังจากที่ทำเช่นนั้น นักเรียนรู้สึกอย่างไร .....

สถานการณ์ 5 รองเท้ากีฬาแฟชั่นยี่ห้อหนึ่งใส่สบายเท้ามาก ผิวสัมผัสด้านในนุ่มและยังช่วยลดปัญหาเส้นเลือดขอดได้อีกด้วย แต่รองเท้ายี่ห้อนี้มีราคาสูงเกินกว่าที่นักเรียนจะสามารถซื้อได้ด้วยตนเอง

นักเรียนจะทำอย่างไร .....

ทำไมนักเรียนถึงทำเช่นนั้น .....

.....

ภายหลังจากที่ทำเช่นนั้น นักเรียนรู้สึกอย่างไร .....

สถานการณ์ 6 สมมติว่านักเรียนมีแฟน วันหนึ่งแฟนของนักเรียนเดินเข้ามาโอบกอดนักเรียน

นักเรียนจะทำอย่างไร .....

ทำไมนักเรียนถึงทำเช่นนั้น .....

.....

ภายหลังจากที่ทำเช่นนั้น นักเรียนรู้สึกอย่างไร .....

เอ.... ทำไมเราถึงตัดสินใจทำอย่างนั้นล่ะ?
แล้วเรารู้สึกยังไงบ้างล่ะ????

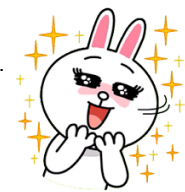
สถานการณ์ 7 คอมพิวเตอร์รุ่นใหม่ที่นักเรียนรอคอยจะออกขายพรั่งนี้ สเปคเครื่องดีมาก มีลูกเล่นใหม่ที่นักเรียนอยากได้และราคาไม่แพงมากนักเรียนสามารถซื้อได้เอง แต่นักเรียนเพิ่งเปลี่ยนคอมพิวเตอร์ไปเมื่อปีที่แล้วและ ยังใช้งานได้ดีอยู่

นักเรียนจะซื้อคอมพิวเตอร์เครื่องใหม่หรือไม่ .....

ทำไมนักเรียนถึงทำเช่นนั้น .....

.....

ภายหลังจากที่ทำเช่นนั้น นักเรียนรู้สึกอย่างไร .....

สถานการณ์ 8 วันนี้คุณแม่ไม่สบาย คุณแม่จึงวานให้นักเรียนช่วยทำงานบ้านแทนคุณแม่

นักเรียนจะทำอย่างไร .....

ทำไมนักเรียนถึงทำเช่นนั้น .....

.....

ภายหลังจากที่ทำเช่นนั้น นักเรียนรู้สึกอย่างไร .....

สถานการณ์ 9 นักเรียนกับเพื่อนของนักเรียนไปสอบชิงทุนนักเรียนแลกเปลี่ยน ผลสอบออกมาปรากฏว่าเพื่อนสอบผ่าน นักเรียนสอบไม่ผ่าน

นักเรียนจะแสดงออกกับเพื่อนอย่างไร .....

ทำไมนักเรียนถึงแสดงออกเช่นนั้น .....

.....

ภายหลังจากที่แสดงออกเช่นนั้น นักเรียนรู้สึกอย่างไร .....

สถานการณ์ 10 ห้องของนักเรียนสอบย่อยวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเพื่อนห้องอื่น หลังสอบเสร็จเพื่อนสนิทต่างห้องมาขอความช่วยเหลือจากนักเรียน ว่าให้ช่วยบอกคำตอบหน่อย

นักเรียนจะทำอย่างไร .....

ทำไมนักเรียนถึงทำเช่นนั้น .....

.....

ภายหลังจากที่ทำเช่นนั้น นักเรียนรู้สึกอย่างไร .....

สถานการณ์ 11 ตอนเลิกเรียนนักเรียนพบคุณครูสอนวิชาเกษตร กำลังมองหาคนมาช่วยขนต้นไม้ที่อยู่เต็มหลังรถ เพื่อเอาไปเก็บไว้ในโรงเพาะชำต้นไม้

นักเรียนจะทำอย่างไร .....

ทำไมนักเรียนถึงทำเช่นนั้น .....

.....

ภายหลังจากที่ทำเช่นนั้น นักเรียนรู้สึกอย่างไร .....

สถานการณ์ 12 นักเรียนเข้าไปทานอาหารในร้านอาหารแห่งหนึ่ง นักเรียนกำลังดูเมนูเพื่อเลือกสั่งอาหาร เจ้าของร้านเดินมาถามนักเรียนว่าจะทานอะไรด้วยน้ำเสียงที่ไม่น่าฟัง และทำท่าทางเร่งให้นักเรียนสั่งอาหารไวๆ

นักเรียนจะอย่างไร .....

ทำไมนักเรียนถึงทำเช่นนั้น .....

.....

ภายหลังจากที่ทำเช่นนั้น นักเรียนรู้สึกอย่างไร .....

สถานการณ์ 13 เมื่อนักเรียนเห็นยุงกำลังเกาะอยู่ที่ขาของนักเรียน

นักเรียนจะอย่างไร .....

ทำไมนักเรียนถึงทำเช่นนั้น .....

.....

ภายหลังจากที่ทำเช่นนั้น นักเรียนรู้สึกอย่างไร .....

สถานการณ์ 14 นักเรียนไปเที่ยวอัมพวาในวันหยุด คนไปเที่ยวมีเยอะมาก นักเรียนซื้อขนมและของกินมากมาย เมื่อเดินจนเหนื่อยจึงแวะนั่งริมน้ำเพื่อทานของที่ซื้อมา พอทานเสร็จนักเรียนจะเอาขยะไปทิ้ง แต่ที่ใกล้ๆ นี้ไม่มีถังขยะเลย

นักเรียนจะอย่างไรกับขยะนั้น .....

ทำไมนักเรียนถึงทำเช่นนั้น .....

.....

ภายหลังจากที่ทำเช่นนั้น นักเรียนรู้สึกอย่างไร .....

สถานการณ์ 15 นักเรียนไปดำน้ำที่เกาะแห่งหนึ่ง ทะเลสวยใสมาก มองเห็นสัตว์ทะเลมากมาย พี่ไกด์ที่พาไปดำน้ำบอกว่าห้ามเอามือไปจับสิ่งมีชีวิตใต้ทะเล ให้ดูและเก็บภาพไว้ในความทรงจำก็พอ แต่เมื่อดำน้ำลงไป มีคนหยิบปะการังต้นเล็กๆ ขึ้นมา เขาบอกว่าให้นักเรียนลองจับดู เพราะไม่ได้หาจับกันได้อ่อยๆ นะ

นักเรียนจะอย่างไร .....

ทำไมนักเรียนถึงทำเช่นนั้น .....

.....

ภายหลังจากที่ทำเช่นนั้น นักเรียนรู้สึกอย่างไร .....

สถานการณ์ 16 นักเรียนมีความใฝ่ฝันอยากจะเป็นนักกีฬาที่มชาติ เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมานักเรียนได้เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาในระดับโรงเรียน แต่นักเรียนทำผลงานได้ไม่ดีนัก

นักเรียนจะอย่างไรต่อไป .....

ทำไมนักเรียนถึงทำเช่นนั้น .....

ภายหลังจากที่ทำเช่นนั้น นักเรียนรู้สึกอย่างไร .....

สถานการณ์ 17 วันนี้มีเรียนวิชาที่นักเรียนไม่ชอบ และไม่ได้เป็นวิชาที่ใช้ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัย

นักเรียนจะอย่างไร .....

ทำไมนักเรียนถึงทำเช่นนั้น .....

ภายหลังจากที่ทำเช่นนั้น นักเรียนรู้สึกอย่างไร .....

สถานการณ์ 18 นักเรียนเดินอยู่บนทางเท้า แล้วเห็นก้นบุหรี่ที่ติดไฟถูกทิ้งอยู่ใกล้กับกองใบไม้แห้ง

นักเรียนจะอย่างไร .....

ทำไมนักเรียนถึงทำเช่นนั้น .....

ภายหลังจากที่ทำเช่นนั้น นักเรียนรู้สึกอย่างไร .....

สถานการณ์ 19 นักเรียนกำลังเดินกลับบ้าน มองไปเห็นกระถางต้นไม้บนกำแพงโรงเรียนเอียง คล้ายจะล้มลงมาที่ทางเดิน

นักเรียนจะอย่างไร .....

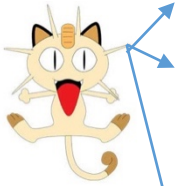
ทำไมนักเรียนถึงทำเช่นนั้น .....

ภายหลังจากที่ทำเช่นนั้น นักเรียนรู้สึกอย่างไร .....

หลังจากนี้
อ่านคำถามดีๆ นะจ๊ะ

สถานการณ์ 20 นักเรียนหยิบโทรศัพท์มือถือขึ้นมาเล่นในขณะที่กำลังทานอาหารร่วมกับครอบครัว จึงถูกคุณพ่อดุ ว่าเล่นโทรศัพท์มือถือมากเกินไป เล่นไม่รู้จักเวลาและกาลเทศะ

นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อถูกคุณพ่อดุ .....

ทำไมนักเรียนถึงรู้สึกเช่นนั้น .....

นักเรียนจะแสดงออกต่อคุณพ่ออย่างไร .....

สถานการณ์ 21 คุณนำเอาหนังสือ สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม ของหลวงพ่ोजรัญ จิตธิมโม มาแนะนำให้นักเรียนอ่าน คุณนำบอกว่า เป็นเรื่องที่น่าสนใจและได้ความรู้ด้วย

นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อสถานการณ์นี้ .....

ทำไมนักเรียนถึงรู้สึกเช่นนั้น .....

นักเรียนจะอ่านหนังสือเล่มนี้หรือไม่ .....

สถานการณ์ 22 คุณครูให้นักเรียนนั่งหลับตาเพื่อทำจิตใจให้สงบ มีสมาธิเป็นเวลา 10 นาที ก่อนที่จะเริ่มการเรียนการสอน

นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อสถานการณ์นี้ .....

ทำไมนักเรียนถึงรู้สึกเช่นนั้น .....

นักเรียนจะทำอย่างไรต่อไป .....

สถานการณ์ 23 นักเรียนไปสอบตรงที่มหาวิทยาลัยชื่อดังแห่งหนึ่งที่นักเรียนใฝ่ฝันว่าจะต้องเข้าเรียนที่นี่ให้ได้ นักเรียนเตรียมตัวสำหรับการสอบครั้งนี้เป็นอย่างดีและตั้งใจทำข้อสอบมาก แต่เมื่อผลออกมา นักเรียนกลับสอบไม่ติด

นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อได้ทราบผลสอบ .....

ทำไมนักเรียนถึงรู้สึกเช่นนั้น .....

นักเรียนจะทำอย่างไรต่อไป .....

สถานการณ์ 24 คุณพ่อคุณแม่ของนักเรียนมีความจำเป็นต้องย้ายที่ทำงานจากกรุงเทพฯ ไปประจำที่ต่างจังหวัด ซึ่งนักเรียนจะต้องย้ายตามครอบครัวไปด้วย

นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อสถานการณ์นี้ .....

ทำไมนักเรียนถึงรู้สึกเช่นนั้น .....

.....

นักเรียนจะทำอย่างไรต่อไป .....

สถานการณ์ 25 เจ้าปีเตอร์เป็นสัตว์เลี้ยงที่นักเรียนรักมาก ผูกพันกันมาตั้งแต่เด็กๆ เจ้าปีเตอร์อายุมากแล้ว เกิดไม่สบายหนักขึ้นมา นักเรียนได้พาเจ้าปีเตอร์ไปรักษาอย่างเต็มที่ แต่สุดท้ายเจ้าปีเตอร์ก็เสียชีวิตลง

นักเรียนรู้สึกอย่างไรต่อสถานการณ์นี้ .....

ทำไมนักเรียนถึงรู้สึกเช่นนั้น .....

.....

นักเรียนจะทำอย่างไรต่อไป .....

ช่วยตรวจทานความเรียบร้อยว่าทำครบทุกข้อ ให้พี่ตั๋วนะจ๊ะน้องจำ
ขอบคุณค่ะ

คำสั่งในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่ง ด้วยโปรแกรมลิสเรล ของความสุข
ด้านที่ 1 ความสุขจากการเสพ

DATE: 4/21/2017

TIME: 14:27

L I S R E L 8.72

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.

7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100

Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.

Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140

Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2005

Use of this program is subject to the terms specified in the

Universal Copyright Convention.

Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file C:\Users\chan231\Desktop\LISREL
CFA\SEP\Run1.pr2:

CFA MODEL FOR SEP
DA NI=7 NO=384 MA=CM
LA
Sep1 Sep2 Sep3 Sep4 Sep5 Sep6 Sep7
KM
1
.139 1
.101 .107 1
.054 .063 .105 1
.045 .124 .128 .149 1
.127 .101 .092 .118 .130 1
.102 .145 .084 .118 .137 .159 1
ME
1.77 1.21 1.77 .70 .98 1.46 2.11
SD
1.170 .864 .981 1.114 1.045 1.113 1.087
MO NX=7 NK=1 C
LX=FI PH=SY,FR TD=SY
FR LX(1,1) LX(2,1) LX(3,1) LX(4,1) LX(5,1) LX(6,1) LX(7,1)
LK
SEP
PD
OU SE TV RS MR FS SC MI

CFA MODEL FOR SEP

Number of Input Variables 7
 Number of Y - Variables 0
 Number of X - Variables 7
 Number of ETA - Variables 0
 Number of KSI - Variables 1
 Number of Observations 384

CFA MODEL FOR SEP

Covariance Matrix

	Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	Sep6
Sep1	1.37					
Sep2	0.14	0.75				
Sep3	0.12	0.09	0.96			
Sep4	0.07	0.06	0.11	1.24		
Sep5	0.06	0.11	0.13	0.17	1.09	
Sep6	0.17	0.10	0.10	0.15	0.15	1.24
Sep7	0.13	0.14	0.09	0.14	0.16	0.19

Covariance Matrix

	Sep7
Sep7	1.18

CFA MODEL FOR SEP

Parameter Specifications

LAMBDA-X

	SEP
Sep1	1
Sep2	2
Sep3	3
Sep4	4
Sep5	5
Sep6	6
Sep7	7

THETA-DELTA

Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	Sep6
8	9	10	11	12	13

THETA-DELTA

Sep7
14

CFA MODEL FOR SEP

Number of Iterations = 5

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-X

	SEP
Sep1	0.32 (0.09) 3.65
Sep2	0.29 (0.07) 4.43
Sep3	0.29 (0.07) 3.94
Sep4	0.34 (0.08) 4.02
Sep5	0.38 (0.08) 4.75
Sep6	0.41 (0.09) 4.82
Sep7	0.42 (0.08) 5.00
PHI	SEP
	1.00

THETA-DELTA

Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	Sep6
1.27 (0.10) 12.56	0.66 (0.06) 11.83	0.88 (0.07) 12.32	1.13 (0.09) 12.25	0.95 (0.08) 11.44	1.07 (0.09) 11.35

THETA-DELTA

Sep7
1.01 (0.09) 11.08

Squared Multiple Correlations for X - Variables

Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	Sep6
-----	-----	-----	-----	-----	-----
0.08	0.11	0.09	0.09	0.13	0.14

Squared Multiple Correlations for X - Variables

Sep7

0.15

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 14
 Minimum Fit Function Chi-Square = 6.25 (P = 0.96)
 Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 6.29 (P = 0.96)
 Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 0.0
 90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 0.0)
 Minimum Fit Function Value = 0.016
 Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0
 90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.0)
 Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.0
 90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.0)
 P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 1.00
 Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.11
 90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.11 ; 0.11)
 ECVI for Saturated Model = 0.15
 ECVI for Independence Model = 0.31
 Chi-Square for Independence Model with 21 Degrees of Freedom = 106.07
 Independence AIC = 120.07
 Model AIC = 34.29
 Saturated AIC = 56.00
 Independence CAIC = 154.72
 Model CAIC = 103.60
 Saturated CAIC = 194.62
 Normed Fit Index (NFI) = 0.94
 Non-Normed Fit Index (NNFI) = 1.14
 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.63
 Comparative Fit Index (CFI) = 1.00
 Incremental Fit Index (IFI) = 1.08
 Relative Fit Index (RFI) = 0.91
 Critical N (CN) = 1786.46
 Root Mean Square Residual (RMR) = 0.024
 Standardized RMR = 0.022
 Goodness of Fit Index (GFI) = 1.00
 Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.99
 Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.50

CFA MODEL FOR SEP

Fitted Covariance Matrix

	Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	
Sep6	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Sep1	1.37					
Sep2	0.09	0.75				
Sep3	0.09	0.08	0.96			
Sep4	0.11	0.10	0.10	1.24		
Sep5	0.12	0.11	0.11	0.13	1.09	
Sep6	0.13	0.12	0.12	0.14	0.16	
1.24						
Sep7	0.14	0.12	0.12	0.14	0.16	
0.17						

Fitted Covariance Matrix

	Sep7
Sep7	-----
Sep7	1.18

Fitted Residuals

	Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	Sep6
Sep1	0.00					
Sep2	0.05	0.00				
Sep3	0.02	0.01	0.00			
Sep4	-0.04	-0.04	0.02	0.00		
Sep5	-0.07	0.00	0.02	0.04	0.00	
Sep6	0.03	-0.02	-0.02	0.01	-0.01	0.00
Sep7	-0.01	0.01	-0.03	0.00	0.00	0.02

Fitted Residuals

	Sep7
Sep7	-----
Sep7	0.00

Summary Statistics for Fitted Residuals

Smallest Fitted Residual = -0.07
 Median Fitted Residual = 0.00
 Largest Fitted Residual = 0.05

Stemleaf Plot

```

- 6|7
- 4|
- 2|88330
- 0|554000000
  0|1167469
  2|023
  4|57

```

Standardized Residuals

	Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	Sep6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Sep1	- -					
Sep2	1.17	- -				
Sep3	0.47	0.18	- -			
Sep4	-0.72	-1.02	0.37	- -		
Sep5	-1.44	0.04	0.53	1.04	- -	
Sep6	0.67	-0.67	-0.48	0.15	-0.14	- -
Sep7	-0.11	0.43	-0.85	0.02	-0.11	0.50

Standardized Residuals

	Sep7

Sep7	- -

Summary Statistics for Standardized Residuals

Smallest Standardized Residual = -1.44
 Median Standardized Residual = 0.00
 Largest Standardized Residual = 1.17

Stemleaf Plot

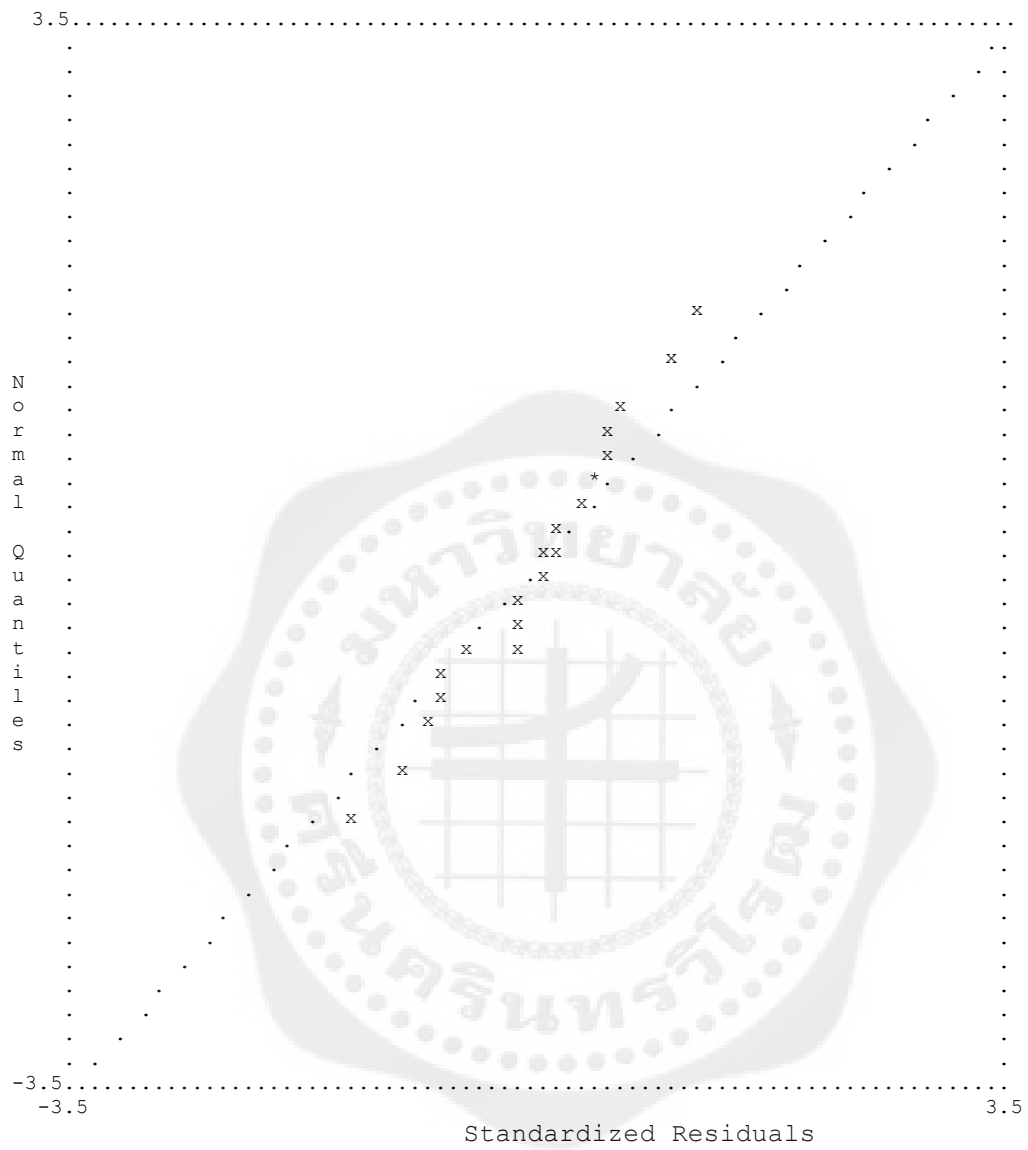
```

- 1|40
- 0|9775
- 0|11100000000
  0|2244
  0|5557
  1|02

```

CFA MODEL FOR SEP

Qplot of Standardized Residuals

CFA MODEL FOR SEP

Modification Indices and Expected Change

No Non-Zero Modification Indices for LAMBDA-X

No Non-Zero Modification Indices for PHI

Modification Indices for THETA-DELTA

	Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	Sep6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Sep1	- -					
Sep2	1.37	- -				
Sep3	0.22	0.03	- -			
Sep4	0.51	1.05	0.14	- -		
Sep5	2.06	0.00	0.28	1.08	- -	
Sep6	0.45	0.45	0.23	0.02	0.02	- -
Sep7	0.01	0.19	0.72	0.00	0.01	0.25

Modification Indices for THETA-DELTA

	Sep7

Sep7	- -

Expected Change for THETA-DELTA

	Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	Sep6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Sep1	- -					
Sep2	0.06	- -				
Sep3	0.03	0.01	- -			
Sep4	-0.05	-0.05	0.02	- -		
Sep5	-0.10	0.00	0.03	0.07	- -	
Sep6	0.05	-0.04	-0.03	0.01	-0.01	- -
Sep7	-0.01	0.02	-0.05	0.00	-0.01	0.04

Expected Change for THETA-DELTA

	Sep7

Sep7	- -

Completely Standardized Expected Change for THETA-DELTA

	Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	Sep6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Sep1	- -					
Sep2	0.06	- -				
Sep3	0.02	0.01	- -			
Sep4	-0.04	-0.06	0.02	- -		
Sep5	-0.08	0.00	0.03	0.06	- -	
Sep6	0.04	-0.04	-0.03	0.01	-0.01	- -
Sep7	-0.01	0.02	-0.05	0.00	-0.01	0.03

Completely Standardized Expected Change for THETA-DELTA

	Sep7

Sep7	- -

Maximum Modification Index is 2.06 for Element (5, 1) of THETA-DELTA

CFA MODEL FOR SEP

Covariances

X - KSI

	Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5
Sep6	0.32	0.29	0.29	0.34	0.38

0.41

X - KSI

	Sep7
SEP	0.42

CFA MODEL FOR SEP

Factor Scores Regressions

KSI

	Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5
Sep6	0.13	0.23	0.18	0.16	0.21

0.20

KSI

	Sep7
SEP	0.22

CFA MODEL FOR SEP

Standardized Solution

LAMBDA-X

	SEP
Sep1	0.32
Sep2	0.29
Sep3	0.29
Sep4	0.34
Sep5	0.38
Sep6	0.41
Sep7	0.42

PHI

SEP

1.00

CFA MODEL FOR SEP

Completely Standardized Solution

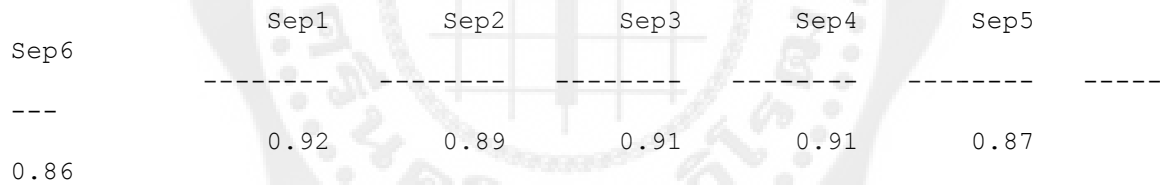
LAMBDA-X

SEP

Sep1 0.27
Sep2 0.34
Sep3 0.30
Sep4 0.30
Sep5 0.36
Sep6 0.37
Sep7 0.39

PHI

SEP

1.00

THETA-DELTA

THETA-DELTA

Sep7

0.85

Time used: 0.016 Seconds

คำสั่งในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่ง ด้วยโปรแกรมลิสเรล ของความสุข
 ด้านที่ 2 ความสุขจากการอยู่ร่วมกัน

DATE: 4/21/2017

TIME: 14:27

L I S R E L 8.72

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
 Scientific Software International, Inc.

7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100

Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.

Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140

Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2005

Use of this program is subject to the terms specified in the
 Universal Copyright Convention.

Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file C:\Users\chan231\Desktop\LISREL
 CFA\LIV\Run.LS8:

CFA MODEL FOR LIV
 DA NI=8 NO=384 MA=CM
 LA
 Liv1 Liv2 Liv3 Liv4 Liv5 Liv6 Liv7 Liv8
 KM
 1
 .141 1
 .230 .131 1
 .207 .182 .250 1
 .123 .156 .098 .160 1
 .056 .194 .134 .177 .120 1
 .300 .192 .191 .184 .151 .152 1
 .169 .213 .146 .223 .110 .130 .267 1
 ME
 2.11 2.22 1.23 1.93 1.19 .72 2.40 1.88
 SD
 .744 .909 1.177 1.017 .960 1.016 .815 1.041
 MO NX=8 NK=1 C
 LX=FI PH=SY,FR TD=SY
 FR LX(1,1) LX(2,1) LX(3,1) LX(4,1) LX(5,1) LX(6,1) LX(7,1) LX(8,1)
 LK
 LIV
 PD
 OU SE TV RS MR FS SC MI

CFA MODEL FOR LIV

Number of Input Variables 8
 Number of Y - Variables 0
 Number of X - Variables 8
 Number of ETA - Variables 0
 Number of KSI - Variables 1
 Number of Observations 384

CFA MODEL FOR LIV

Covariance Matrix

	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
Liv1	0.55					
Liv2	0.10	0.83				
Liv3	0.20	0.14	1.39			
Liv4	0.16	0.17	0.30	1.03		
Liv5	0.09	0.14	0.11	0.16	0.92	
Liv6	0.04	0.18	0.16	0.18	0.12	1.03
Liv7	0.18	0.14	0.18	0.15	0.12	0.13
Liv8	0.13	0.20	0.18	0.24	0.11	0.14

Covariance Matrix

	Liv7	Liv8
Liv7	0.66	
Liv8	0.23	1.08

CFA MODEL FOR LIV

Parameter Specifications

LAMBDA-X

	LIV
Liv1	1
Liv2	2
Liv3	3
Liv4	4
Liv5	5
Liv6	6
Liv7	7
Liv8	8

THETA-DELTA

Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
9	10	11	12	13	14

THETA-DELTA

Liv7	Liv8
15	16

CFA MODEL FOR LIV

Number of Iterations = 5

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-X

	LIV
Liv1	0.33 (0.05) 7.18
Liv2	0.36 (0.06) 6.43
Liv3	0.48 (0.07) 6.59
Liv4	0.48 (0.06) 7.62
Liv5	0.29 (0.06) 4.78
Liv6	0.32 (0.06) 4.99
Liv7	0.42 (0.05) 8.30
Liv8	0.47 (0.06) 7.19

PHI

LIV
1.00

THETA-DELTA

Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
0.44	0.69	1.15	0.80	0.84	0.93
(0.04)	(0.06)	(0.09)	(0.07)	(0.06)	(0.07)
11.85	12.31	12.22	11.52	13.05	12.97

THETA-DELTA

Liv7	Liv8
0.49	0.87
(0.04)	(0.07)
10.94	11.84

Squared Multiple Correlations for X - Variables

Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
0.20	0.16	0.17	0.22	0.09	0.10

Squared Multiple Correlations for X - Variables

Liv7	Liv8
0.27	0.20

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 20

Minimum Fit Function Chi-Square = 21.84 (P = 0.35)

Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 22.07 (P =

0.34)

Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 2.07

90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 17.78)

Minimum Fit Function Value = 0.057

Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0054

90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.046)

Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.016

90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.048)

P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.96

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.14

90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.14 ; 0.18)

ECVI for Saturated Model = 0.19

ECVI for Independence Model = 0.94

Chi-Square for Independence Model with 28 Degrees of Freedom = 343.13

Independence AIC = 359.13

Model AIC = 54.07

Saturated AIC = 72.00

Independence CAIC = 398.74

Model CAIC = 133.28

Saturated CAIC = 250.22

Normed Fit Index (NFI) = 0.94
 Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.99
 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.67
 Comparative Fit Index (CFI) = 0.99
 Incremental Fit Index (IFI) = 0.99
 Relative Fit Index (RFI) = 0.91

Critical N (CN) = 659.76

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.029
 Standardized RMR = 0.033
 Goodness of Fit Index (GFI) = 0.99
 Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.97
 Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.55

CFA MODEL FOR LIV

Fitted Covariance Matrix

	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
Liv1	0.55					
Liv2	0.12	0.83				
Liv3	0.16	0.18	1.39			
Liv4	0.16	0.18	0.23	1.03		
Liv5	0.10	0.11	0.14	0.14	0.92	
Liv6	0.11	0.12	0.15	0.15	0.09	1.03
Liv7	0.14	0.15	0.20	0.20	0.12	0.13
Liv8	0.15	0.17	0.23	0.22	0.13	0.15

Fitted Covariance Matrix

	Liv7	Liv8
Liv7	0.66	
Liv8	0.20	1.08

Fitted Residuals

	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
Liv1	0.00					
Liv2	-0.03	0.00				
Liv3	0.04	-0.04	0.00			
Liv4	0.00	-0.01	0.07	0.00		
Liv5	-0.01	0.03	-0.03	0.02	0.00	
Liv6	-0.06	0.06	0.01	0.03	0.02	0.00
Liv7	0.04	-0.01	-0.02	-0.05	0.00	0.01
Liv8	-0.02	0.03	-0.05	0.01	-0.02	0.01

Fitted Residuals

	Liv7	Liv8
Liv7	0.00	
Liv8	0.03	0.00

Summary Statistics for Fitted Residuals

Smallest Fitted Residual = -0.06
 Median Fitted Residual = 0.00
 Largest Fitted Residual = 0.07

Stemleaf Plot

```

- 6|4
- 4|07
- 2|796540
- 0|118884300000000
  0|627
  2|59112
  4|02
  6|36
  
```

Standardized Residuals

	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
Liv1	-	-	-	-	-	-
Liv2	-1.09	-	-	-	-	-
Liv3	1.32	-0.93	-	-	-	-
Liv4	-0.15	-0.24	1.63	-	-	-
Liv5	-0.30	0.87	-0.65	0.46	-	-
Liv6	-2.21	1.69	0.12	0.76	0.59	-
Liv7	2.32	-0.47	-0.67	-2.10	-0.12	0.29
Liv8	-0.93	0.94	-1.09	0.34	-0.64	0.28

Standardized Residuals

	Liv7	Liv8
Liv7	-	-
Liv8	1.21	-

Summary Statistics for Standardized Residuals

Smallest Standardized Residual = -2.21
 Median Standardized Residual = 0.00
 Largest Standardized Residual = 2.32

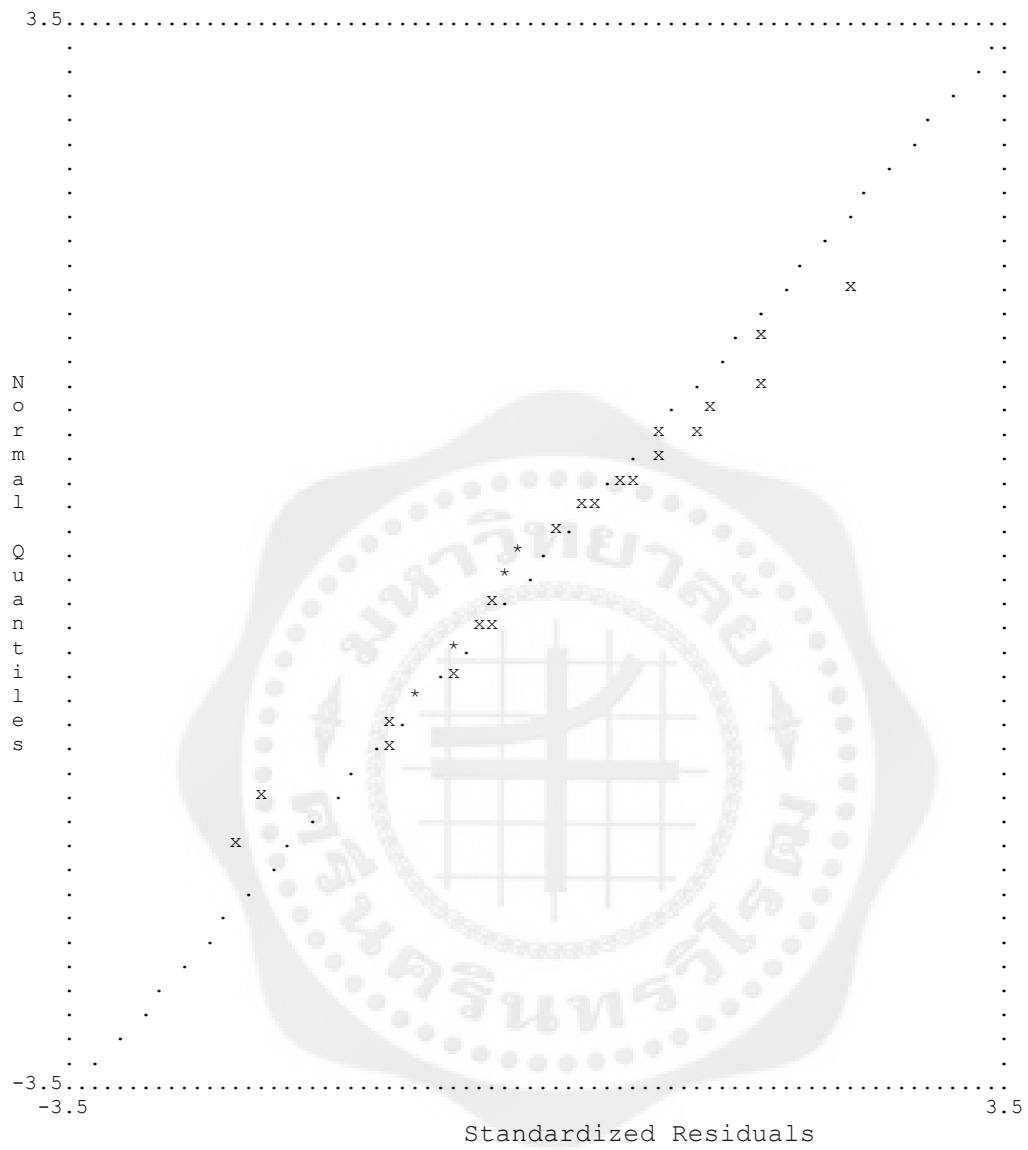
Stemleaf Plot

```

- 2|21
- 1|
- 1|11
- 0|997665
- 0|333211000000000
  0|13
  0|56899
  1|23
  1|67
  2|3
  
```

CFA MODEL FOR LIV

Qplot of Standardized Residuals

CFA MODEL FOR LIV

Modification Indices and Expected Change

No Non-Zero Modification Indices for LAMBDA-X

No Non-Zero Modification Indices for PHI

Modification Indices for THETA-DELTA

	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Liv1	- -					
Liv2	1.18	- -				
Liv3	1.75	0.86	- -			
Liv4	0.02	0.06	2.67	- -		
Liv5	0.09	0.75	0.42	0.21	- -	
Liv6	4.89	2.87	0.01	0.57	0.34	- -
Liv7	5.40	0.22	0.44	4.39	0.01	0.08
Liv8	0.86	0.89	1.19	0.12	0.42	0.08

Modification Indices for THETA-DELTA

	Liv7	Liv8
	-----	-----
Liv7	- -	
Liv8	1.47	- -

Expected Change for THETA-DELTA

	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Liv1	- -					
Liv2	-0.04	- -				
Liv3	0.06	-0.05	- -			
Liv4	-0.01	-0.01	0.10	- -		
Liv5	-0.01	0.04	-0.04	0.02	- -	
Liv6	-0.08	0.08	0.01	0.04	0.03	- -
Liv7	0.07	-0.02	-0.03	-0.09	0.00	0.01
Liv8	-0.04	0.04	-0.07	0.02	-0.03	0.01

Expected Change for THETA-DELTA

	Liv7	Liv8
	-----	-----
Liv7	- -	
Liv8	0.05	- -

Completely Standardized Expected Change for THETA-DELTA

	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Liv1	- -					
Liv2	-0.05	- -				
Liv3	0.07	-0.05	- -			
Liv4	-0.01	-0.01	0.08	- -		
Liv5	-0.01	0.04	-0.03	0.02	- -	
Liv6	-0.11	0.08	0.01	0.04	0.03	- -
Liv7	0.12	-0.02	-0.03	-0.11	-0.01	0.01
Liv8	-0.05	0.05	-0.05	0.02	-0.03	0.01

Completely Standardized Expected Change for THETA-DELTA

	Liv7	Liv8
	-----	-----
Liv7	- -	
Liv8	0.06	- -

Maximum Modification Index is 5.40 for Element (7, 1) of THETA-DELTA

CFA MODEL FOR LIV

Covariances

X - KSI

	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
LIV	0.33	0.36	0.48	0.48	0.29	0.32

X - KSI

	Liv7	Liv8
	-----	-----
LIV	0.42	0.47

CFA MODEL FOR LIV

Factor Scores Regressions

KSI

	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
LIV	0.27	0.19	0.15	0.22	0.13	0.12

KSI

	Liv7	Liv8
	-----	-----
LIV	0.31	0.20

CFA MODEL FOR LIV

Standardized Solution

LAMBDA-X

	LIV

Liv1	0.33
Liv2	0.36
Liv3	0.48
Liv4	0.48
Liv5	0.29
Liv6	0.32
Liv7	0.42
Liv8	0.47

PHI

LIV

1.00

CFA MODEL FOR LIV

Completely Standardized Solution

LAMBDA-X

LIV

Liv1 0.45
Liv2 0.40
Liv3 0.41
Liv4 0.47
Liv5 0.30
Liv6 0.31
Liv7 0.52
Liv8 0.45

PHI

LIV

1.00

THETA-DELTA

Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
0.80	0.84	0.83	0.78	0.91	0.90

THETA-DELTA

Liv7	Liv8
0.73	0.80

Time used: 0.016 Seconds

คำสั่งในการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่ง ด้วยโปรแกรมลิสเรล ของความสุข
 ด้านที่ 3 ความสุขจากการได้ทำสิ่งดีงาม สร้างสรรค์

DATE: 4/21/2017

TIME: 14:27

L I S R E L 8.72

BY

Karl G. J"reskog & Dag S"rbom

This program is published exclusively by
 Scientific Software International, Inc.

7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100

Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.

Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140

Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2005

Use of this program is subject to the terms specified in the
 Universal Copyright Convention.

Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file C:\Users\chan231\Desktop\LISREL
 CFA\LIV\Run.LS8:

CFA MODEL FOR LIV
 DA NI=8 NO=384 MA=CM
 LA
 Liv1 Liv2 Liv3 Liv4 Liv5 Liv6 Liv7 Liv8
 KM
 1
 .141 1
 .230 .131 1
 .207 .182 .250 1
 .123 .156 .098 .160 1
 .056 .194 .134 .177 .120 1
 .300 .192 .191 .184 .151 .152 1
 .169 .213 .146 .223 .110 .130 .267 1
 ME
 2.11 2.22 1.23 1.93 1.19 .72 2.40 1.88
 SD
 .744 .909 1.177 1.017 .960 1.016 .815 1.041
 MO NX=8 NK=1 C
 LX=FI PH=SY,FR TD=SY
 FR LX(1,1) LX(2,1) LX(3,1) LX(4,1) LX(5,1) LX(6,1) LX(7,1) LX(8,1)
 LK
 LIV
 PD
 OU SE TV RS MR FS SC MI

CFA MODEL FOR LIV

Number of Input Variables 8
 Number of Y - Variables 0
 Number of X - Variables 8
 Number of ETA - Variables 0
 Number of KSI - Variables 1
 Number of Observations 384

CFA MODEL FOR LIV

Covariance Matrix

	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
Liv1	0.55					
Liv2	0.10	0.83				
Liv3	0.20	0.14	1.39			
Liv4	0.16	0.17	0.30	1.03		
Liv5	0.09	0.14	0.11	0.16	0.92	
Liv6	0.04	0.18	0.16	0.18	0.12	1.03
Liv7	0.18	0.14	0.18	0.15	0.12	0.13
Liv8	0.13	0.20	0.18	0.24	0.11	0.14

Covariance Matrix

	Liv7	Liv8
Liv7	0.66	
Liv8	0.23	1.08

CFA MODEL FOR LIV

Parameter Specifications

LAMBDA-X

	LIV
Liv1	1
Liv2	2
Liv3	3
Liv4	4
Liv5	5
Liv6	6
Liv7	7
Liv8	8

THETA-DELTA

Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
9	10	11	12	13	14

THETA-DELTA

Liv7	Liv8
15	16

CFA MODEL FOR LIV

Number of Iterations = 5

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-X

	LIV

Liv1	0.33 (0.05) 7.18
Liv2	0.36 (0.06) 6.43
Liv3	0.48 (0.07) 6.59
Liv4	0.48 (0.06) 7.62
Liv5	0.29 (0.06) 4.78
Liv6	0.32 (0.06) 4.99
Liv7	0.42 (0.05) 8.30
Liv8	0.47 (0.06) 7.19

PHI

LIV

1.00

THETA-DELTA

Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
-----	-----	-----	-----	-----	-----
0.44	0.69	1.15	0.80	0.84	0.93
(0.04)	(0.06)	(0.09)	(0.07)	(0.06)	(0.07)
11.85	12.31	12.22	11.52	13.05	12.97

THETA-DELTA

Liv7	Liv8
-----	-----
0.49	0.87
(0.04)	(0.07)
10.94	11.84

Squared Multiple Correlations for X - Variables

Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
-----	-----	-----	-----	-----	-----
0.20	0.16	0.17	0.22	0.09	0.10

Squared Multiple Correlations for X - Variables

Liv7	Liv8
-----	-----
0.27	0.20

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 20
 Minimum Fit Function Chi-Square = 21.84 (P = 0.35)
 Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 22.07 (P = 0.34)
 Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 2.07
 90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 17.78)
 Minimum Fit Function Value = 0.057
 Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0054
 90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.046)
 Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.016
 90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.048)
 P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.96
 Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.14
 90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.14 ; 0.18)
 ECVI for Saturated Model = 0.19
 ECVI for Independence Model = 0.94

Chi-Square for Independence Model with 28 Degrees of Freedom = 343.13

Independence AIC = 359.13
 Model AIC = 54.07
 Saturated AIC = 72.00
 Independence CAIC = 398.74
 Model CAIC = 133.28
 Saturated CAIC = 250.22

Normed Fit Index (NFI) = 0.94
 Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.99
 Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.67
 Comparative Fit Index (CFI) = 0.99
 Incremental Fit Index (IFI) = 0.99
 Relative Fit Index (RFI) = 0.91

Critical N (CN) = 659.76

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.029
 Standardized RMR = 0.033
 Goodness of Fit Index (GFI) = 0.99
 Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.97
 Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.55

CFA MODEL FOR LIV

Fitted Covariance Matrix

	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
Liv1	0.55					
Liv2	0.12	0.83				
Liv3	0.16	0.18	1.39			
Liv4	0.16	0.18	0.23	1.03		
Liv5	0.10	0.11	0.14	0.14	0.92	
Liv6	0.11	0.12	0.15	0.15	0.09	1.03
Liv7	0.14	0.15	0.20	0.20	0.12	0.13
Liv8	0.15	0.17	0.23	0.22	0.13	0.15

Fitted Covariance Matrix

	Liv7	Liv8
Liv7	0.66	
Liv8	0.20	1.08

Fitted Residuals

	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
Liv1	0.00					
Liv2	-0.03	0.00				
Liv3	0.04	-0.04	0.00			
Liv4	0.00	-0.01	0.07	0.00		
Liv5	-0.01	0.03	-0.03	0.02	0.00	
Liv6	-0.06	0.06	0.01	0.03	0.02	0.00
Liv7	0.04	-0.01	-0.02	-0.05	0.00	0.01
Liv8	-0.02	0.03	-0.05	0.01	-0.02	0.01

Fitted Residuals

	Liv7	Liv8
Liv7	0.00	
Liv8	0.03	0.00

Summary Statistics for Fitted Residuals

Smallest Fitted Residual = -0.06
 Median Fitted Residual = 0.00
 Largest Fitted Residual = 0.07

Stemleaf Plot

```

- 6|4
- 4|07
- 2|796540
- 0|118884300000000
  0|627
  2|59112
  4|02
  6|36

```

Standardized Residuals

	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
Liv1	- -					
Liv2	-1.09	- -				
Liv3	1.32	-0.93	- -			
Liv4	-0.15	-0.24	1.63	- -		
Liv5	-0.30	0.87	-0.65	0.46	- -	
Liv6	-2.21	1.69	0.12	0.76	0.59	- -
Liv7	2.32	-0.47	-0.67	-2.10	-0.12	0.29
Liv8	-0.93	0.94	-1.09	0.34	-0.64	0.28

Standardized Residuals

	Liv7	Liv8
Liv7	- -	
Liv8	1.21	- -

Summary Statistics for Standardized Residuals

```

Smallest Standardized Residual = -2.21
Median Standardized Residual = 0.00
Largest Standardized Residual = 2.32

```

Stemleaf Plot

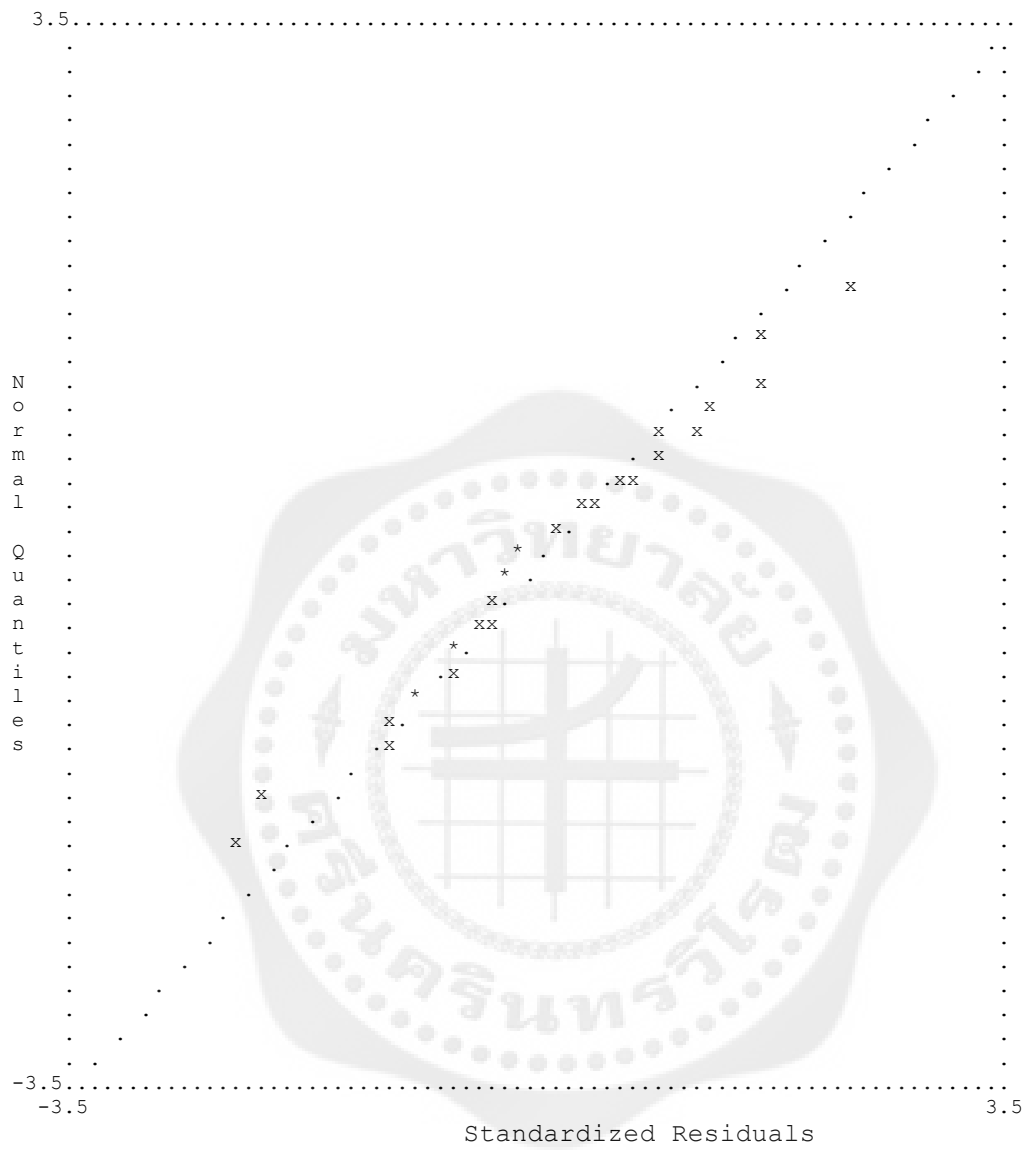
```

- 2|21
- 1|
- 1|11
- 0|997665
- 0|333211000000000
  0|13
  0|56899
  1|23
  1|67
  2|3

```

CFA MODEL FOR LIV

Qplot of Standardized Residuals

CFA MODEL FOR LIV

Modification Indices and Expected Change

No Non-Zero Modification Indices for LAMBDA-X

No Non-Zero Modification Indices for PHI

Modification Indices for THETA-DELTA

	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Liv1	- -					
Liv2	1.18	- -				
Liv3	1.75	0.86	- -			
Liv4	0.02	0.06	2.67	- -		
Liv5	0.09	0.75	0.42	0.21	- -	
Liv6	4.89	2.87	0.01	0.57	0.34	- -
Liv7	5.40	0.22	0.44	4.39	0.01	0.08
Liv8	0.86	0.89	1.19	0.12	0.42	0.08

Modification Indices for THETA-DELTA

	Liv7	Liv8
	-----	-----
Liv7	- -	
Liv8	1.47	- -

Expected Change for THETA-DELTA

	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Liv1	- -					
Liv2	-0.04	- -				
Liv3	0.06	-0.05	- -			
Liv4	-0.01	-0.01	0.10	- -		
Liv5	-0.01	0.04	-0.04	0.02	- -	
Liv6	-0.08	0.08	0.01	0.04	0.03	- -
Liv7	0.07	-0.02	-0.03	-0.09	0.00	0.01
Liv8	-0.04	0.04	-0.07	0.02	-0.03	0.01

Expected Change for THETA-DELTA

	Liv7	Liv8
	-----	-----
Liv7	- -	
Liv8	0.05	- -

Completely Standardized Expected Change for THETA-DELTA

	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Liv1	- -					
Liv2	-0.05	- -				
Liv3	0.07	-0.05	- -			
Liv4	-0.01	-0.01	0.08	- -		
Liv5	-0.01	0.04	-0.03	0.02	- -	
Liv6	-0.11	0.08	0.01	0.04	0.03	- -
Liv7	0.12	-0.02	-0.03	-0.11	-0.01	0.01
Liv8	-0.05	0.05	-0.05	0.02	-0.03	0.01

Completely Standardized Expected Change for THETA-DELTA

	Liv7	Liv8
	-----	-----
Liv7	- -	
Liv8	0.06	- -

Maximum Modification Index is 5.40 for Element (7, 1) of THETA-DELTA

CFA MODEL FOR LIV

Covariances

X - KSI

	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
LIV	0.33	0.36	0.48	0.48	0.29	0.32

X - KSI

	Liv7	Liv8
	-----	-----
LIV	0.42	0.47

CFA MODEL FOR LIV

Factor Scores Regressions

KSI

	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
LIV	0.27	0.19	0.15	0.22	0.13	0.12

KSI

	Liv7	Liv8
	-----	-----
LIV	0.31	0.20

CFA MODEL FOR LIV

Standardized Solution

LAMBDA-X

	LIV

Liv1	0.33
Liv2	0.36
Liv3	0.48
Liv4	0.48
Liv5	0.29
Liv6	0.32
Liv7	0.42
Liv8	0.47

PHI

----- LIV
 1.00

CFA MODEL FOR LIV

Completely Standardized Solution

LAMBDA-X

----- LIV
 Liv1 0.45
 Liv2 0.40
 Liv3 0.41
 Liv4 0.47
 Liv5 0.30
 Liv6 0.31
 Liv7 0.52
 Liv8 0.45

PHI

----- LIV
 1.00

THETA-DELTA

Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5	Liv6
0.80	0.84	0.83	0.78	0.91	0.90

THETA-DELTA

Liv7	Liv8
0.73	0.80

Time used: 0.016 Seconds

คำสั่งในการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่ง ด้วยโปรแกรมลิสเรล ของความสุข
 ด้านที่ 4 ความสุขจากภาวะจิตกุศล

DATE: 4/21/2017

TIME: 14:28

L I S R E L 8.72

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
 Scientific Software International, Inc.
 7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100
 Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.
 Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140
 Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2005
 Use of this program is subject to the terms specified in the
 Universal Copyright Convention.
 Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file C:\Users\chan231\Desktop\LISREL
 CFA\KUL\Run1.pr2:

CFA MODEL FOR KUL
 DA NI=6 NO=384 MA=CM
 LA
 Kul1 Kul2 Kul3 Kul4 Kul5 Kul6
 KM
 1
 .137 1
 .230 .300 1
 .081 .135 .211 1
 .048 .183 .146 .248 1
 .075 .123 .137 .140 .153 1
 ME
 1.27 1.50 1.61 1.82 1.38 1.71
 SD
 .920 1.027 1.011 .690 .892 .709
 MO NX=6 NK=1 C
 LX=FI PH=SY,FR TD=SY
 FR LX(1,1) LX(2,1) LX(3,1) LX(4,1) LX(5,1) LX(6,1)
 FR TD(5,4)
 LK
 KUL
 PD
 OU SE TV RS MR FS SC MI

CFA MODEL FOR KUL

Number of Input Variables 6
 Number of Y - Variables 0
 Number of X - Variables 6
 Number of ETA - Variables 0
 Number of KSI - Variables 1
 Number of Observations 384

CFA MODEL FOR KUL

Covariance Matrix

	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5	Kul6
Kul1	0.85					
Kul2	0.13	1.05				
Kul3	0.21	0.31	1.02			
Kul4	0.05	0.10	0.15	0.48		
Kul5	0.04	0.17	0.13	0.15	0.80	
Kul6	0.05	0.09	0.10	0.07	0.10	0.50

CFA MODEL FOR KUL

Parameter Specifications

LAMBDA-X

	KUL
Kul1	1
Kul2	2
Kul3	3
Kul4	4
Kul5	5
Kul6	6

THETA-DELTA

	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5	Kul6
Kul1	7					
Kul2	0	8				
Kul3	0	0	9			
Kul4	0	0	0	10		
Kul5	0	0	0	11	12	
Kul6	0	0	0	0	0	13

CFA MODEL FOR KUL

Number of Iterations = 6

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-X

	KUL

Kul1	0.29 (0.06) 4.67
Kul2	0.49 (0.07) 6.72
Kul3	0.62 (0.08) 7.85
Kul4	0.23 (0.05) 4.74
Kul5	0.26 (0.06) 4.17
Kul6	0.19 (0.05) 3.95

PHI

KUL

1.00

THETA-DELTA

	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5	Kul6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Kul1	0.76 (0.06) 12.57					
Kul2	- -	0.81 (0.08) 10.19				
Kul3	- -	- -	0.63 (0.09) 6.88			
Kul4	- -	- -	- -	0.42 (0.03) 12.40		
Kul5	- -	- -	- -	0.09 (0.03) 2.90	0.73 (0.06) 12.73	

CFA MODEL FOR KUL

Fitted Covariance Matrix

	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5	Kul6
Kul1	0.85					
Kul2	0.15	1.05				
Kul3	0.18	0.31	1.02			
Kul4	0.07	0.11	0.14	0.48		
Kul5	0.08	0.13	0.16	0.15	0.80	
Kul6	0.06	0.09	0.12	0.04	0.05	0.50

Fitted Residuals

	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5	Kul6
Kul1	0.00					
Kul2	-0.02	0.00				
Kul3	0.03	0.00	0.00			
Kul4	-0.02	-0.02	0.01	0.00		
Kul5	-0.04	0.04	-0.03	0.00	0.00	
Kul6	-0.01	0.00	-0.02	0.03	0.05	0.00

Summary Statistics for Fitted Residuals

Smallest Fitted Residual = -0.04
 Median Fitted Residual = 0.00
 Largest Fitted Residual = 0.05

Stemleaf Plot

```

- 2|701
- 0|76575000000
  0|46
  2|51
  4|07

```

Standardized Residuals

	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5	Kul6
Kul1	-					
Kul2	-0.52	-				
Kul3	1.53	0.31	-			
Kul4	-0.60	-0.75	0.40	-		
Kul5	-1.08	1.32	-1.48	-	-	
Kul6	-0.26	-0.19	-1.19	1.22	1.73	

Summary Statistics for Standardized Residuals

Smallest Standardized Residual = -1.48
 Median Standardized Residual = 0.00
 Largest Standardized Residual = 1.73

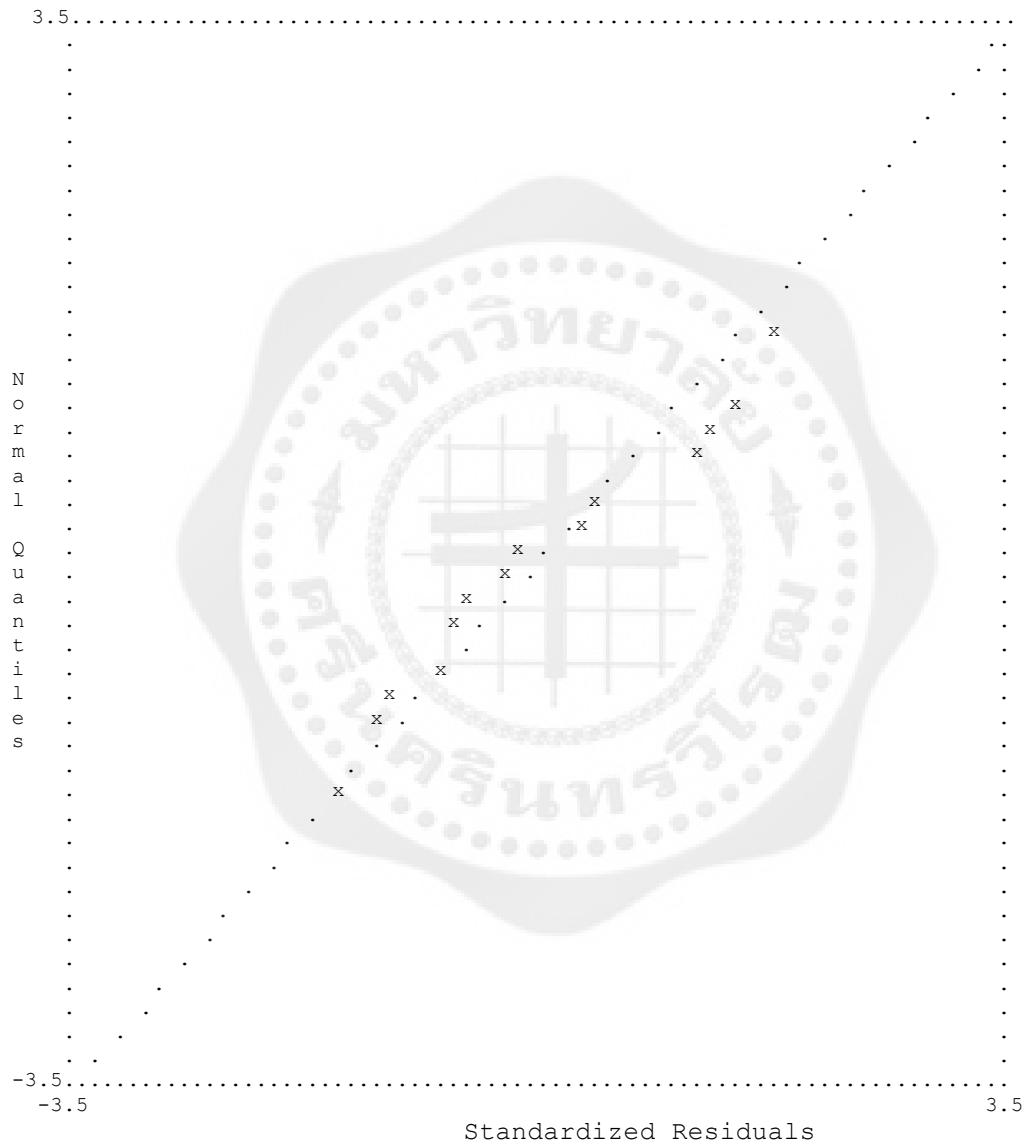
Stemleaf Plot

```

- 1|521
- 0|865320000000
  0|34
  1|2357
    
```

CFA MODEL FOR KUL

Qplot of Standardized Residuals

CFA MODEL FOR KUL

Modification Indices and Expected Change

No Non-Zero Modification Indices for LAMBDA-X

No Non-Zero Modification Indices for PHI

Modification Indices for THETA-DELTA

	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5	Kul6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Kul1	- -					
Kul2	0.27	- -				
Kul3	2.35	0.10	- -			
Kul4	0.17	0.92	0.40	- -		
Kul5	0.95	1.98	2.21	- -	- -	
Kul6	0.07	0.04	1.43	0.86	2.32	- -

Expected Change for THETA-DELTA

	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5	Kul6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Kul1	- -					
Kul2	-0.03	- -				
Kul3	0.10	0.03	- -			
Kul4	-0.01	-0.04	0.03	- -		
Kul5	-0.04	0.07	-0.08	- -	- -	
Kul6	-0.01	-0.01	-0.05	0.02	0.05	- -

Completely Standardized Expected Change for THETA-DELTA

	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5	Kul6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Kul1	- -					
Kul2	-0.03	- -				
Kul3	0.10	0.03	- -			
Kul4	-0.02	-0.05	0.04	- -		
Kul5	-0.05	0.07	-0.09	- -	- -	
Kul6	-0.01	-0.01	-0.07	0.05	0.08	- -

Maximum Modification Index is 2.35 for Element (3, 1) of THETA-DELTA

CFA MODEL FOR KUL

Covariances

X - KSI

	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5	Kul6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
KUL	0.29	0.49	0.62	0.23	0.26	0.19

CFA MODEL FOR KUL

Factor Scores Regressions

KSI

	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5	Kul6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
KUL	0.17	0.27	0.43	0.21	0.13	0.18

CFA MODEL FOR KUL

Standardized Solution

LAMBDA-X

	KUL
Kul1	0.29
Kul2	0.49
Kul3	0.62
Kul4	0.23
Kul5	0.26
Kul6	0.19

PHI

KUL
1.00

CFA MODEL FOR KUL

Completely Standardized Solution

LAMBDA-X

	KUL
Kul1	0.32
Kul2	0.48
Kul3	0.62
Kul4	0.33
Kul5	0.29
Kul6	0.27

PHI

KUL
1.00

THETA-DELTA

	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5	Kul6
Kul1	0.90					
Kul2	- -	0.77				
Kul3	- -	- -	0.62			
Kul4	- -	- -	- -	0.89		
Kul5	- -	- -	- -	0.15	0.92	
Kul6	- -	- -	- -	- -	- -	0.93

Time used: 0.016 Seconds

คำสั่งในการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่ง ด้วยโปรแกรมลิสเรล ของความสุขทางพุทธศาสนาทั้ง 4 ด้าน

DATE: 4/21/2017

TIME: 14:29

L I S R E L 8.72

BY

Karl G. Jöreskog & Dag Sörbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.
7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100
Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.
Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140
Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2005
Use of this program is subject to the terms specified in the
Universal Copyright Convention.
Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file C:\Users\chan231\Desktop\LISREL
CFA\BUDHAPPY_1st\Run1.LS8:

CFA MODEL FOR BUD HAPPY
DA NI=4 NO=384 MA=CM
LA
Sep Liv Ct Kul
KM
1
.421 1
.341 .445 1
.313 .430 .420 1

ME
1.4280 1.7104 2.0098 1.5507
SD
.51471 .50297 .58851 .48241
MO NX=4 NK=1 C
LX=FI PH=SY,FR TD=SY
FR LX(1,1) LX(2,1) LX(3,1) LX(4,1)
LK
BUDHAPPY
PD
OU SE TV RS MR FS SC MI

CFA MODEL FOR BUD HAPPY

Number of Input Variables 4
Number of Y - Variables 0
Number of X - Variables 4
Number of ETA - Variables 0
Number of KSI - Variables 1
Number of Observations 384

CFA MODEL FOR BUD HAPPY

Covariance Matrix

	Sep	Liv	Ct	Kul
Sep	0.26			
Liv	0.11	0.25		
Ct	0.10	0.13	0.35	
Kul	0.08	0.10	0.12	0.23

CFA MODEL FOR BUD HAPPY

Parameter Specifications

LAMBDA-X

BUDHAPPY

Sep	1
Liv	2
Ct	3
Kul	4

THETA-DELTA

Sep	Liv	Ct	Kul
5	6	7	8

CFA MODEL FOR BUD HAPPY

Number of Iterations = 5

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-X

BUDHAPPY

Sep	0.28	(0.03)	9.91
Liv	0.36	(0.03)	13.00
Ct	0.38	(0.03)	11.61
Kul	0.30	(0.03)	11.08

PHI

BUDHAPPY

1.00

THETA-DELTA

Sep	Liv	Ct	Kul
-----	-----	-----	-----
0.18	0.12	0.20	0.15
(0.02)	(0.01)	(0.02)	(0.01)
11.56	8.31	10.15	10.68

Squared Multiple Correlations for X - Variables

Sep	Liv	Ct	Kul
-----	-----	-----	-----
0.31	0.51	0.41	0.37

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 2

Minimum Fit Function Chi-Square = 2.52 (P = 0.28)

Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 2.58 (P = 0.28)

Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 0.58

90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 9.11)

Minimum Fit Function Value = 0.0066

Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0015

90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.024)

Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.027

90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.11)

P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 0.56

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 0.049

90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.047 ; 0.071)

ECVI for Saturated Model = 0.052

ECVI for Independence Model = 0.97

Chi-Square for Independence Model with 6 Degrees of Freedom = 364.16

Independence AIC = 372.16

Model AIC = 18.58

Saturated AIC = 20.00

Independence CAIC = 391.97

Model CAIC = 58.18

Saturated CAIC = 69.51

Normed Fit Index (NFI) = 0.99

Non-Normed Fit Index (NNFI) = 1.00

Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.33

Comparative Fit Index (CFI) = 1.00

Incremental Fit Index (IFI) = 1.00
 Relative Fit Index (RFI) = 0.98

Critical N (CN) = 1403.22

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.0043
 Standardized RMR = 0.016
 Goodness of Fit Index (GFI) = 1.00
 Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.98
 Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.20

CFA MODEL FOR BUD HAPPY

Fitted Covariance Matrix

	Sep	Liv	Ct	Kul
Sep	0.26			
Liv	0.10	0.25		
Ct	0.11	0.14	0.35	
Kul	0.08	0.11	0.11	0.23

Fitted Residuals

	Sep	Liv	Ct	Kul
Sep	0.00			
Liv	0.01	-0.00		
Ct	0.00	0.00	0.00	
Kul	-0.01	-0.00	0.01	0.00

Summary Statistics for Fitted Residuals

Smallest Fitted Residual = -0.01
 Median Fitted Residual = 0.00
 Largest Fitted Residual = 0.01

Stemleaf Plot

```
- 0|6
- 0|4420000
  0|
  0|78
```

Standardized Residuals

	Sep	Liv	Ct	Kul
Sep	-			
Liv	1.58	-		
Ct	-0.57	-1.05	-	
Kul	-1.05	-0.57	1.58	-

Summary Statistics for Standardized Residuals

Smallest Standardized Residual = -1.05
 Median Standardized Residual = 0.00
 Largest Standardized Residual = 1.58

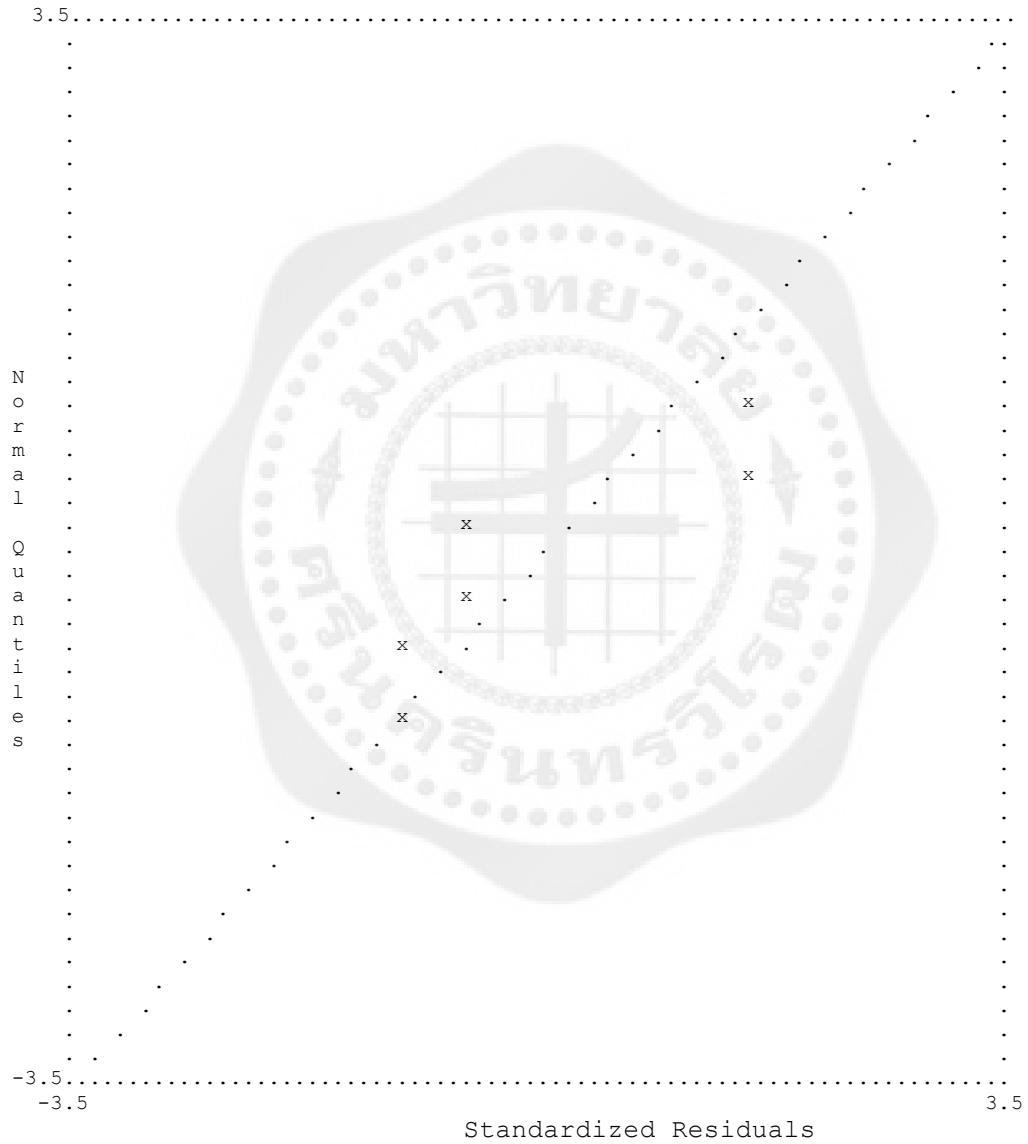
Stemleaf Plot

```

- 1|00
- 0|660000
  0|
  1|66
    
```

CFA MODEL FOR BUD HAPPY

Qplot of Standardized Residuals

CFA MODEL FOR BUD HAPPY

Modification Indices and Expected Change

No Non-Zero Modification Indices for LAMBDA-X

No Non-Zero Modification Indices for PHI

Modification Indices for THETA-DELTA

	Sep	Liv	Ct	Kul
	-----	-----	-----	-----
Sep	- -			
Liv	2.49	- -		
Ct	0.32	1.10	- -	
Kul	1.10	0.32	2.49	- -

Expected Change for THETA-DELTA

	Sep	Liv	Ct	Kul
	-----	-----	-----	-----
Sep	- -			
Liv	0.02	- -		
Ct	-0.01	-0.02	- -	
Kul	-0.01	-0.01	0.02	- -

Completely Standardized Expected Change for THETA-DELTA

	Sep	Liv	Ct	Kul
	-----	-----	-----	-----
Sep	- -			
Liv	0.08	- -		
Ct	-0.03	-0.07	- -	
Kul	-0.05	-0.03	0.08	- -

Maximum Modification Index is 2.49 for Element (4, 3) of THETA-DELTA

CFA MODEL FOR BUD HAPPY

Covariances

X - KSI

	Sep	Liv	Ct	Kul
	-----	-----	-----	-----
BUDHAPPY	0.28	0.36	0.38	0.30

CFA MODEL FOR BUD HAPPY

Factor Scores Regressions

KSI

	Sep	Liv	Ct	Kul
	-----	-----	-----	-----
BUDHAPPY	0.41	0.77	0.49	0.54

CFA MODEL FOR BUD HAPPY

Standardized Solution

LAMBDA-X

	BUDHAPPY
Sep	0.28
Liv	0.36
Ct	0.38
Kul	0.30

PHI

BUDHAPPY
1.00

CFA MODEL FOR BUD HAPPY

Completely Standardized Solution

LAMBDA-X

	BUDHAPPY
Sep	0.55
Liv	0.71
Ct	0.64
Kul	0.61

PHI

BUDHAPPY
1.00

THETA-DELTA

Sep	Liv	Ct	Kul
0.69	0.49	0.59	0.63

Time used: 0.000 Seconds

คำสั่งในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง ด้วยโปรแกรมลิשראל ของความสุข
ทางพุทธศาสนา

DATE: 5/12/2017

TIME: 16:58

L I S R E L 8.72

BY

Karl G. J"reskog & Dag S"rbom

This program is published exclusively by
Scientific Software International, Inc.
7383 N. Lincoln Avenue, Suite 100
Lincolnwood, IL 60712, U.S.A.

Phone: (800)247-6113, (847)675-0720, Fax: (847)675-2140
Copyright by Scientific Software International, Inc., 1981-2005
Use of this program is subject to the terms specified in the
Universal Copyright Convention.
Website: www.ssicentral.com

The following lines were read from file C:\Users\USER\Desktop\gift
model\BUDHAPPY_2nd\Run1.LS8:

Second Order CFA Model for BUDDHAPPY
DA NI=25 NO=384 MA=CM
LA
Sep1 Sep2 Sep3 Sep4 Sep5 Sep6 Sep7 Liv1 Liv2 Liv3 Liv4 Liv5 Liv6 Liv7
Liv8 Ct1 Ct2 Ct3 Ct4 Kull1 Kull2 Kull3 Kull4 Kull5 Kull6
KM
1
.139 1
.101 .107 1
.054 .063 .105 1
.045 .124 .128 .149 1
.127 .101 .092 .118 .130 1
.102 .145 .084 .118 .137 .159 1
.075 .102 .118 .160 .135 .114 .098 1
.058 .168 .180 .022 .190 .180 .130 .141 1
.096 .101 .164 .032 .099 .169 .109 .230 .131 1
.120 .145 .059 .084 .089 .182 .248 .207 .182 .250 1
.103 .176 .070 .128 .106 .081 .169 .123 .156 .098 .160 1
-.004 .117 .018 .075 .090 .095 .008 .056 .194 .134 .177 .120 1
.070 .160 .064 .142 .109 .167 .164 .300 .192 .191 .184 .151 .152 1
.077 .127 .021 .098 .091 .154 .060 .169 .213 .146 .223 .110 .130 .267 1
.065 .123 .121 .005 .047 .149 .060 .077 .179 .124 .210 .090 .086 .079
.153 1
.097 .158 .002 .190 .149 .227 .156 .159 .171 .212 .256 .177 .167 .190
.161 .179 1
.085 .093 .044 .000 -.002 .125 .119 -.052 .069 .108 .126 .060 .100 .142
-.007 .114 .120 1
.115 .146 .102 -.018 -.003 .165 .232 .158 .205 .130 .223 .129 .155 .186
.116 .136 .205 .147 1
.143 .093 .128 .000 .091 .068 .138 .081 .088 .099 .256 .124 .115 .140
.182 .097 .057 .125 .134 1

```

.078 .069 -.006 .098 .082 .029 .200 .158 .096 .183 .248 .172 .188 .183
.092 .111 .162 .122 .143 .137 1
.168 .194 .062 .082 .166 .165 .181 .188 .186 .163 .273 .243 .081 .232
.134 .165 .224 .234 .172 .230 .300 1
-.036 .111 .085 -.022 .045 .104 .026 .080 .121 .120 .130 .064 .185 .161
.104 .199 .067 .197 .186 .081 .135 .211 1
.103 .114 .039 .058 -.013 .046 .074 .089 .014 .051 .117 .087 .010 .083
.056 .141 .110 .110 .143 .048 .183 .146 .248 1
.077 .034 .043 .012 .118 .061 .080 -.003 .148 .043 .116 -.011 .033 .019
.013 .163 .010 .102 .202 .075 .123 .137 .140 .153 1
ME
1.77 1.21 1.77 .70 .98 1.46 2.11 2.11 2.22 1.23 1.93 1.19 .72 2.40 1.88
2.33 1.72 2.36 1.64 1.27 1.50 1.61 1.82 1.38 1.71
SD
1.170 .864 .981 1.114 1.045 1.113 1.087 .744 .909 1.177 1.017 .960
1.016 .815 1.041 .906 1.103 .837 1.036 .920 1.027 1.011 .690 .892 .709
MO NY=25 NE=4 NK=1 LY=FU,FI GA=FU,FR PH=SY,FR PS=FU,FI
TE=FU,FI
FR LY(1,1) LY(2,1) LY(3,1) LY(4,1) LY(5,1) LY(6,1) LY(7,1)
LY(8,2) LY(9,2) LY(10,2) LY(11,2) LY(12,2) LY(13,2) LY(14,2)
LY(15,2) C
LY(16,3) LY(17,3) LY(18,3) LY(19,3) LY(20,4) LY(21,4) LY(22,4) LY(23,4)
LY(24,4) LY(25,4)
FR TE(1,1) TE(2,2) TE(3,3) TE(4,4) TE(5,5) TE(6,6) TE(7,7)
TE(8,8) TE(9,9) TE(10,10) TE(11,11) TE(12,12) TE(13,13) TE(14,14)
TE(15,15) C
TE(16,16) TE(17,17) TE(18,18) TE(19,19) TE(20,20) TE(21,21) TE(22,22)
TE(23,23) TE(24,24) TE(25,25)
FR PS(1,1) PS(3,3) PS(2,2) PS(4,4)
FR TE(18,8) TE(24,23)
LK
'BUDDHAPPY'
LE
'SEP' 'LIV' 'CT' 'KUL'
PD
OU SE TV RS MR FS SC MI AD=OFF ND=3

```

Second Order CFA Model for BUDDHAPPY

```

Number of Input Variables 25
Number of Y - Variables 25
Number of X - Variables 0
Number of ETA - Variables 4
Number of KSI - Variables 1
Number of Observations 384

```

Second Order CFA Model for BUDDHAPPY

Covariance Matrix

	Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	Sep6
Sep1	1.369					
Sep2	0.141	0.746				
Sep3	0.116	0.091	0.962			
Sep4	0.070	0.061	0.115	1.241		
Sep5	0.055	0.112	0.131	0.173	1.092	
Sep6	0.165	0.097	0.100	0.146	0.151	1.239
Sep7	0.130	0.136	0.090	0.143	0.156	0.192
Liv1	0.065	0.066	0.086	0.133	0.105	0.094

Liv2	0.062	0.132	0.161	0.022	0.180	0.182
Liv3	0.132	0.103	0.189	0.042	0.122	0.221
Liv4	0.143	0.127	0.059	0.095	0.095	0.206
Liv5	0.116	0.146	0.066	0.137	0.106	0.087
Liv6	-0.005	0.103	0.018	0.085	0.096	0.107
Liv7	0.067	0.113	0.051	0.129	0.093	0.151
Liv8	0.094	0.114	0.021	0.114	0.099	0.178
Ct1	0.069	0.096	0.108	0.005	0.044	0.150
Ct2	0.125	0.151	0.002	0.233	0.172	0.279
Ct3	0.083	0.067	0.036	- -	-0.002	0.116
Ct4	0.139	0.131	0.104	-0.021	-0.003	0.190
Kul1	0.154	0.074	0.116	- -	0.087	0.070
Kul2	0.094	0.061	-0.006	0.112	0.088	0.033
Kul3	0.199	0.169	0.061	0.092	0.175	0.186
Kul4	-0.029	0.066	0.058	-0.017	0.032	0.080
Kul5	0.107	0.088	0.034	0.058	-0.012	0.046
Kul6	0.064	0.021	0.030	0.009	0.087	0.048

Covariance Matrix

	Sep7	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5
Sep7	1.182					
Liv1	0.079	0.554				
Liv2	0.128	0.095	0.826			
Liv3	0.139	0.201	0.140	1.385		
Liv4	0.274	0.157	0.168	0.299	1.034	
Liv5	0.176	0.088	0.136	0.111	0.156	0.922
Liv6	0.009	0.042	0.179	0.160	0.183	0.117
Liv7	0.145	0.182	0.142	0.183	0.153	0.118
Liv8	0.068	0.131	0.202	0.179	0.236	0.110
Ct1	0.059	0.052	0.147	0.132	0.193	0.078
Ct2	0.187	0.130	0.171	0.275	0.287	0.187
Ct3	0.108	-0.032	0.052	0.106	0.107	0.048
Ct4	0.261	0.122	0.193	0.159	0.235	0.128
Kul1	0.138	0.055	0.074	0.107	0.240	0.110
Kul2	0.223	0.121	0.090	0.221	0.259	0.170
Kul3	0.199	0.141	0.171	0.194	0.281	0.236
Kul4	0.020	0.041	0.076	0.097	0.091	0.042
Kul5	0.072	0.059	0.011	0.054	0.106	0.074
Kul6	0.062	-0.002	0.095	0.036	0.084	0.007

Covariance Matrix

	Liv6	Liv7	Liv8	Ct1	Ct2	Ct3
Liv6	1.032					
Liv7	0.126	0.664				
Liv8	0.137	0.227	1.084			
Ct1	0.079	0.058	0.144	0.821		
Ct2	0.187	0.171	0.185	0.179	1.217	
Ct3	0.085	0.097	-0.006	0.086	0.111	0.701
Ct4	0.163	0.157	0.125	0.128	0.234	0.127
Kul1	0.107	0.105	0.174	0.081	0.058	0.096
Kul2	0.196	0.153	0.098	0.103	0.184	0.105
Kul3	0.083	0.191	0.141	0.151	0.250	0.198
Kul4	0.130	0.091	0.075	0.124	0.051	0.114
Kul5	0.009	0.060	0.052	0.114	0.108	0.082
Kul6	0.024	0.011	0.010	0.105	0.008	0.061

Covariance Matrix

	Ct4	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Ct4	1.073					
Kul1	0.128	0.846				
Kul2	0.152	0.129	1.055			
Kul3	0.180	0.214	0.311	1.022		
Kul4	0.133	0.051	0.096	0.147	0.476	
Kul5	0.132	0.039	0.168	0.132	0.153	0.796
Kul6	0.148	0.049	0.090	0.098	0.068	0.097

Covariance Matrix

	Kul6

Kul6	0.503

Second Order CFA Model for BUDDHAPPY

Parameter Specifications

LAMBDA-Y

	SEP	LIV	CT	KUL
	-----	-----	-----	-----
Sep1	0	0	0	0
Sep2	1	0	0	0
Sep3	2	0	0	0
Sep4	3	0	0	0
Sep5	4	0	0	0
Sep6	5	0	0	0
Sep7	6	0	0	0
Liv1	0	0	0	0
Liv2	0	7	0	0
Liv3	0	8	0	0
Liv4	0	9	0	0
Liv5	0	10	0	0
Liv6	0	11	0	0
Liv7	0	12	0	0
Liv8	0	13	0	0
Ct1	0	0	0	0
Ct2	0	0	14	0
Ct3	0	0	15	0
Ct4	0	0	16	0
Kul1	0	0	0	0
Kul2	0	0	0	17
Kul3	0	0	0	18
Kul4	0	0	0	19
Kul5	0	0	0	20
Kul6	0	0	0	21

GAMMA

BUDDHAPP

SEP	22
LIV	23
CT	24
KUL	25

PSI

SEP	LIV	CT	KUL
-----	-----	-----	-----
26	27	28	29

THETA-EPS

	Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	Sep6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Sep1	30					
Sep2	0	31				
Sep3	0	0	32			
Sep4	0	0	0	33		
Sep5	0	0	0	0	34	
Sep6	0	0	0	0	0	35
Sep7	0	0	0	0	0	0
Liv1	0	0	0	0	0	0
Liv2	0	0	0	0	0	0
Liv3	0	0	0	0	0	0
Liv4	0	0	0	0	0	0
Liv5	0	0	0	0	0	0
Liv6	0	0	0	0	0	0
Liv7	0	0	0	0	0	0
Liv8	0	0	0	0	0	0
Ct1	0	0	0	0	0	0
Ct2	0	0	0	0	0	0
Ct3	0	0	0	0	0	0
Ct4	0	0	0	0	0	0
Kul1	0	0	0	0	0	0
Kul2	0	0	0	0	0	0
Kul3	0	0	0	0	0	0
Kul4	0	0	0	0	0	0
Kul5	0	0	0	0	0	0
Kul6	0	0	0	0	0	0

THETA-EPS

	Sep7	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Sep7	36					
Liv1	0	37				
Liv2	0	0	38			
Liv3	0	0	0	39		
Liv4	0	0	0	0	40	
Liv5	0	0	0	0	0	41
Liv6	0	0	0	0	0	0
Liv7	0	0	0	0	0	0
Liv8	0	0	0	0	0	0
Ct1	0	0	0	0	0	0
Ct2	0	0	0	0	0	0

Ct3	0	47	0	0	0	0
Ct4	0	0	0	0	0	0
Kul1	0	0	0	0	0	0
Kul2	0	0	0	0	0	0
Kul3	0	0	0	0	0	0
Kul4	0	0	0	0	0	0
Kul5	0	0	0	0	0	0
Kul6	0	0	0	0	0	0

THETA-EPS

	Liv6	Liv7	Liv8	Ct1	Ct2	Ct3
Liv6	42					
Liv7	0	43				
Liv8	0	0	44			
Ct1	0	0	0	45		
Ct2	0	0	0	0	46	
Ct3	0	0	0	0	0	48
Ct4	0	0	0	0	0	0
Kul1	0	0	0	0	0	0
Kul2	0	0	0	0	0	0
Kul3	0	0	0	0	0	0
Kul4	0	0	0	0	0	0
Kul5	0	0	0	0	0	0
Kul6	0	0	0	0	0	0

THETA-EPS

	Ct4	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5
Ct4	49					
Kul1	0	50				
Kul2	0	0	51			
Kul3	0	0	0	52		
Kul4	0	0	0	0	53	
Kul5	0	0	0	0	54	55
Kul6	0	0	0	0	0	0

THETA-EPS

	Kul6
Kul6	56

Second Order CFA Model for BUDDHAPPY

Number of Iterations = 45

LISREL Estimates (Maximum Likelihood)

LAMBDA-Y

	SEP	LIV	CT	KUL
Sep1	0.323	- -	- -	- -

Sep2	0.326 (0.089) 3.670	--	--	--
Sep3	0.245 (0.081) 3.021	--	--	--
Sep4	0.280 (0.092) 3.031	--	--	--
Sep5	0.327 (0.096) 3.395	--	--	--
Sep6	0.454 (0.120) 3.769	--	--	--
Sep7	0.450 (0.119) 3.787	--	--	--
Liv1	--	0.301	--	--
Liv2	--	0.377 (0.071) 5.309	--	--
Liv3	--	0.481 (0.091) 5.261	--	--
Liv4	--	0.546 (0.091) 6.020	--	--
Liv5	--	0.335 (0.070) 4.785	--	--
Liv6	--	0.319 (0.072) 4.458	--	--
Liv7	--	0.390 (0.068) 5.719	--	--
Liv8	--	0.397 (0.079) 5.050	--	--
Ct1	--	--	0.313	--

Ct2	- -	- -	0.516 (0.103) 5.002	- -
Ct3	- -	- -	0.251 (0.063) 3.970	- -
Ct4	- -	- -	0.450 (0.093) 4.852	- -
Kul1	- -	- -	- -	0.326
Kul2	- -	- -	- -	0.477 (0.098) 4.855
Kul3	- -	- -	- -	0.618 (0.117) 5.287
Kul4	- -	- -	- -	0.238 (0.057) 4.203
Kul5	- -	- -	- -	0.248 (0.068) 3.666
Kul6	- -	- -	- -	0.177 (0.052) 3.427

GAMMA

	BUDDHAPP

SEP	0.844 (0.195) 4.330
LIV	0.946 (0.138) 6.851
CT	0.976 (0.166) 5.878
KUL	0.833 (0.149) 5.577

Covariance Matrix of ETA and KSI

	SEP	LIV	CT	KUL	BUDDHAPP
SEP	1.000				
LIV	0.799	1.000			
CT	0.824	0.924	1.000		
KUL	0.703	0.788	0.813	1.000	
BUDDHAPP	0.844	0.946	0.976	0.833	1.000

PHI

BUDDHAPP

1.000

PSI

Note: This matrix is diagonal.

SEP	LIV	CT	KUL
0.287 (0.175)	0.104 (0.095)	0.047 (0.147)	0.307 (0.142)
1.643	1.101	0.321	2.158

Squared Multiple Correlations for Structural Equations

SEP	LIV	CT	KUL
0.713	0.896	0.953	0.693

THETA-EPS

	Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	Sep6
Sep1	1.264 (0.095) 13.241					
Sep2	- -	0.640 (0.051) 12.595				
Sep3	- -	- -	0.902 (0.068) 13.361			
Sep4	- -	- -	- -	1.163 (0.087) 13.355		
Sep5	- -	- -	- -	- -	0.985 (0.076) 13.047	
Sep6	- -	- -	- -	- -	- -	1.033 (0.084) 12.326

Sep7	- -	- -	- -	- -	- -	-
Liv1	- -	- -	- -	- -	- -	-
Liv2	- -	- -	- -	- -	- -	-
Liv3	- -	- -	- -	- -	- -	-
Liv4	- -	- -	- -	- -	- -	-
Liv5	- -	- -	- -	- -	- -	-
Liv6	- -	- -	- -	- -	- -	-
Liv7	- -	- -	- -	- -	- -	-
Liv8	- -	- -	- -	- -	- -	-
Ct1	- -	- -	- -	- -	- -	-
Ct2	- -	- -	- -	- -	- -	-
Ct3	- -	- -	- -	- -	- -	-
Ct4	- -	- -	- -	- -	- -	-
Kul1	- -	- -	- -	- -	- -	-
Kul2	- -	- -	- -	- -	- -	-
Kul3	- -	- -	- -	- -	- -	-
Kul4	- -	- -	- -	- -	- -	-
Kul5	- -	- -	- -	- -	- -	-
Kul6	- -	- -	- -	- -	- -	-

THETA-EPS

	Sep7	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Sep7	0.979 (0.080) 12.268					
Liv1	- -	0.462 (0.036) 12.930				
Liv2	- -	- -	0.684 (0.053) 12.901			

Liv3	- -	- -	- -	1.154 (0.089) 12.937		
Liv4	- -	- -	- -	- -	0.736 (0.062) 11.971	
Liv5	- -	- -	- -	- -	- -	0.809 (0.061) 13.217
Liv6	- -	- -	- -	- -	- -	-
Liv7	- -	- -	- -	- -	- -	-
Liv8	- -	- -	- -	- -	- -	-
Ct1	- -	- -	- -	- -	- -	-
Ct2	- -	- -	- -	- -	- -	-
Ct3	- -	-0.099 (0.029) -3.372	- -	- -	- -	-
Ct4	- -	- -	- -	- -	- -	-
Kul1	- -	- -	- -	- -	- -	-
Kul2	- -	- -	- -	- -	- -	-
Kul3	- -	- -	- -	- -	- -	-
Kul4	- -	- -	- -	- -	- -	-
Kul5	- -	- -	- -	- -	- -	-
Kul6	- -	- -	- -	- -	- -	-

THETA-EPS

	Liv6	Liv7	Liv8	Ct1	Ct2	Ct3
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Liv6	0.930 (0.070) 13.351					
Liv7	- -	0.512 (0.041) 12.483				
Liv8	- -	- -	0.926 (0.071) 13.078			

Ct1	--	--	--	0.723 (0.055) 13.035			
Ct2	--	--	--	--	0.951 (0.080) 11.850		
Ct3	--	--	--	--	--	0.637 (0.048) 13.263	
Ct4	--	--	--	--	--	--	--
Kul1	--	--	--	--	--	--	--
Kul2	--	--	--	--	--	--	--
Kul3	--	--	--	--	--	--	--
Kul4	--	--	--	--	--	--	--
Kul5	--	--	--	--	--	--	--
Kul6	--	--	--	--	--	--	--
THETA-EPS							
	Ct4	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5	
Ct4	0.871 (0.071) 12.276						
Kul1	--	0.740 (0.057) 12.941					
Kul2	--	--	0.827 (0.068) 12.083				
Kul3	--	--	--	0.640 (0.065) 9.777			
Kul4	--	--	--	--	0.419 (0.032) 12.971		
Kul5	--	--	--	--	0.094 (0.031) 3.065	0.734 (0.055) 13.295	
Kul6	--	--	--	--	--	--	--

THETA-EPS

Kul6

 Kul6   0.471
           (0.035)
           13.428

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	Sep6
-----	-----	-----	-----	-----	-----
0.076	0.143	0.062	0.063	0.098	0.166

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

Sep7	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5
-----	-----	-----	-----	-----	-----
0.171	0.164	0.172	0.167	0.288	0.122

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

Liv6	Liv7	Liv8	Ct1	Ct2	Ct3
-----	-----	-----	-----	-----	-----
0.099	0.229	0.145	0.120	0.218	0.090

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

Ct4	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5
-----	-----	-----	-----	-----	-----
0.189	0.126	0.216	0.374	0.119	0.077

Squared Multiple Correlations for Y - Variables

Kul6

 0.062

Goodness of Fit Statistics

Degrees of Freedom = 269
 Minimum Fit Function Chi-Square = 300.304 (P = 0.0919)
 Normal Theory Weighted Least Squares Chi-Square = 297.419 (P =
 0.113)

Estimated Non-centrality Parameter (NCP) = 28.419
 90 Percent Confidence Interval for NCP = (0.0 ; 74.614)

Minimum Fit Function Value = 0.784
 Population Discrepancy Function Value (F0) = 0.0742
 90 Percent Confidence Interval for F0 = (0.0 ; 0.195)
 Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.0166
 90 Percent Confidence Interval for RMSEA = (0.0 ; 0.0269)
 P-Value for Test of Close Fit (RMSEA < 0.05) = 1.00

Expected Cross-Validation Index (ECVI) = 1.069
 90 Percent Confidence Interval for ECVI = (0.995 ; 1.190)
 ECVI for Saturated Model = 1.697
 ECVI for Independence Model = 5.708

Chi-Square for Independence Model with 300 Degrees of Freedom =
2136.344

Independence AIC = 2186.344
Model AIC = 409.419
Saturated AIC = 650.000
Independence CAIC = 2310.110
Model CAIC = 686.655
Saturated CAIC = 2258.959

Normed Fit Index (NFI) = 0.859
Non-Normed Fit Index (NNFI) = 0.981
Parsimony Normed Fit Index (PNFI) = 0.771
Comparative Fit Index (CFI) = 0.983
Incremental Fit Index (IFI) = 0.983
Relative Fit Index (RFI) = 0.843

Critical N (CN) = 416.621

Root Mean Square Residual (RMR) = 0.0398
Standardized RMR = 0.0430
Goodness of Fit Index (GFI) = 0.942
Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.929
Parsimony Goodness of Fit Index (PGFI) = 0.779

Second Order CFA Model for BUDDHAPPY

Fitted Covariance Matrix

	Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	Sep6
Sep1	1.369					
Sep2	0.106	0.746				
Sep3	0.079	0.080	0.962			
Sep4	0.090	0.091	0.069	1.241		
Sep5	0.106	0.107	0.080	0.091	1.092	
Sep6	0.147	0.148	0.111	0.127	0.148	1.239
Sep7	0.145	0.147	0.110	0.126	0.147	0.204
Liv1	0.078	0.078	0.059	0.067	0.079	0.109
Liv2	0.098	0.098	0.074	0.084	0.099	0.137
Liv3	0.124	0.125	0.094	0.107	0.126	0.174
Liv4	0.141	0.142	0.107	0.122	0.143	0.198
Liv5	0.087	0.087	0.066	0.075	0.088	0.122
Liv6	0.082	0.083	0.062	0.071	0.083	0.116
Liv7	0.101	0.102	0.076	0.087	0.102	0.142
Liv8	0.102	0.103	0.078	0.089	0.104	0.144
Ct1	0.083	0.084	0.063	0.072	0.084	0.117
Ct2	0.137	0.139	0.104	0.119	0.139	0.193
Ct3	0.067	0.067	0.051	0.058	0.068	0.094
Ct4	0.120	0.121	0.091	0.104	0.121	0.168
Kul1	0.074	0.075	0.056	0.064	0.075	0.104
Kul2	0.108	0.109	0.082	0.094	0.110	0.152
Kul3	0.140	0.142	0.106	0.122	0.142	0.197
Kul4	0.054	0.055	0.041	0.047	0.055	0.076
Kul5	0.056	0.057	0.043	0.049	0.057	0.079
Kul6	0.040	0.041	0.030	0.035	0.041	0.056

Fitted Covariance Matrix

	Sep7	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Sep7	1.182					
Liv1	0.108	0.553				
Liv2	0.136	0.114	0.826			
Liv3	0.173	0.145	0.182	1.385		
Liv4	0.196	0.164	0.206	0.262	1.034	
Liv5	0.121	0.101	0.127	0.161	0.183	0.922
Liv6	0.115	0.096	0.121	0.154	0.174	0.107
Liv7	0.140	0.118	0.147	0.188	0.213	0.131
Liv8	0.143	0.119	0.150	0.191	0.216	0.133
Ct1	0.116	0.087	0.109	0.139	0.158	0.097
Ct2	0.191	0.143	0.180	0.229	0.260	0.160
Ct3	0.093	-0.029	0.087	0.111	0.126	0.078
Ct4	0.167	0.125	0.157	0.200	0.227	0.139
Kul1	0.103	0.077	0.097	0.124	0.140	0.086
Kul2	0.151	0.113	0.142	0.181	0.205	0.126
Kul3	0.195	0.147	0.184	0.234	0.266	0.163
Kul4	0.075	0.057	0.071	0.090	0.102	0.063
Kul5	0.078	0.059	0.074	0.094	0.106	0.065
Kul6	0.056	0.042	0.053	0.067	0.076	0.047

Fitted Covariance Matrix

	Liv6	Liv7	Liv8	Ct1	Ct2	Ct3
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Liv6	1.032					
Liv7	0.125	0.664				
Liv8	0.127	0.155	1.084			
Ct1	0.092	0.113	0.115	0.821		
Ct2	0.152	0.186	0.189	0.162	1.217	
Ct3	0.074	0.090	0.092	0.079	0.129	0.700
Ct4	0.133	0.162	0.165	0.141	0.232	0.113
Kul1	0.082	0.100	0.102	0.083	0.137	0.066
Kul2	0.120	0.147	0.149	0.121	0.200	0.097
Kul3	0.155	0.190	0.193	0.157	0.259	0.126
Kul4	0.060	0.073	0.074	0.061	0.100	0.049
Kul5	0.062	0.076	0.077	0.063	0.104	0.050
Kul6	0.045	0.054	0.055	0.045	0.074	0.036

Fitted Covariance Matrix

	Ct4	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Ct4	1.073					
Kul1	0.119	0.846				
Kul2	0.174	0.155	1.055			
Kul3	0.226	0.201	0.295	1.022		
Kul4	0.087	0.078	0.114	0.147	0.476	
Kul5	0.091	0.081	0.118	0.153	0.153	0.796
Kul6	0.065	0.058	0.084	0.109	0.042	0.044

Fitted Covariance Matrix

	Kul6

Kul6	0.503

Fitted Residuals

	Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	Sep6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Sep1	0.000					
Sep2	0.035	0.000				
Sep3	0.037	0.011	0.000			
Sep4	-0.020	-0.031	0.046	0.000		
Sep5	-0.051	0.005	0.051	0.082	0.000	
Sep6	0.019	-0.051	-0.011	0.019	0.003	0.000
Sep7	-0.016	-0.011	-0.021	0.017	0.009	0.012
Liv1	-0.012	-0.013	0.027	0.065	0.026	0.015
Liv2	-0.036	0.034	0.087	-0.062	0.082	0.045
Liv3	0.008	-0.023	0.095	-0.066	-0.004	0.047
Liv4	0.002	-0.015	-0.048	-0.027	-0.048	0.008
Liv5	0.029	0.059	0.000	0.062	0.019	0.035
Liv6	-0.087	0.019	-0.045	0.014	0.012	0.008
Liv7	-0.034	0.011	-0.025	0.042	-0.009	0.010
Liv8	-0.009	0.011	-0.056	0.025	-0.005	0.035
Ct1	-0.015	0.012	0.044	-0.067	-0.040	0.033
Ct2	-0.012	0.012	-0.102	0.115	0.033	0.086
Ct3	0.016	0.000	-0.015	-0.058	-0.069	0.023
Ct4	0.020	0.010	0.013	-0.124	-0.124	0.022
Kul1	0.080	-0.001	0.059	-0.064	0.013	0.034
Kul2	-0.015	-0.048	-0.088	0.018	-0.022	0.119
Kul3	0.058	0.028	-0.045	-0.029	0.033	0.012
Kul4	-0.083	0.011	0.016	-0.064	-0.022	0.004
Kul5	0.051	0.031	-0.009	0.009	-0.069	0.033
Kul6	0.024	-0.020	-0.001	-0.025	0.047	0.008

Fitted Residuals

	Sep7	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Sep7	0.000					
Liv1	-0.029	0.001				
Liv2	-0.007	-0.018	0.000			
Liv3	-0.033	0.057	-0.041	0.000		
Liv4	0.078	-0.008	-0.038	0.037	0.000	
Liv5	0.056	-0.013	0.010	-0.051	-0.027	0.000
Liv6	-0.106	-0.054	0.059	0.007	0.009	0.010
Liv7	0.005	0.064	-0.005	-0.005	-0.061	0.013
Liv8	-0.075	0.012	0.052	-0.012	0.020	0.023
Ct1	-0.057	-0.035	0.038	-0.007	0.036	0.019
Ct2	-0.004	-0.013	-0.008	0.046	0.027	0.028
Ct3	0.015	-0.003	-0.035	-0.005	-0.019	0.030
Ct4	0.094	-0.003	0.036	-0.041	0.008	0.011
Kul1	0.035	-0.022	-0.023	-0.016	0.099	0.023
Kul2	0.072	0.008	-0.052	0.041	0.054	0.044
Kul3	0.003	-0.005	-0.013	-0.040	0.015	0.072
Kul4	-0.056	-0.015	0.005	0.007	-0.011	0.021
Kul5	-0.007	0.000	-0.062	-0.040	0.000	0.009
Kul6	0.006	-0.044	0.043	-0.031	0.008	0.054

3|000123334555566778
 4|122344566677
 5|0111234678999
 6|024455
 7|02222268
 8|022467
 9|459
 10|
 11|5

Standardized Residuals

	Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	Sep6
Sep1	- -					
Sep2	0.824	- -				
Sep3	0.702	0.297	- -			
Sep4	-0.339	-0.748	0.917	- -		
Sep5	-0.942	0.142	1.118	1.580	- -	
Sep6	0.349	-1.409	-0.238	0.375	0.060	-
Sep7	-0.305	-0.303	-0.469	0.341	0.190	0.272
Liv1	-0.319	-0.465	0.823	1.740	0.763	0.419
Liv2	-0.753	0.991	2.154	-1.360	1.950	1.053
Liv3	0.129	-0.517	1.822	-1.105	-0.071	0.841
Liv4	0.037	-0.429	-1.152	-0.567	-1.107	0.184
Liv5	0.560	1.584	0.006	1.245	0.409	0.749
Liv6	-1.568	0.490	-0.948	0.254	0.248	0.166
Liv7	-0.830	0.373	-0.727	1.056	-0.252	0.267
Liv8	-0.156	0.274	-1.199	0.470	-0.094	0.690
Ct1	-0.300	0.349	1.078	-1.440	-0.931	0.755
Ct2	-0.221	0.305	-2.178	2.157	0.675	1.738
Ct3	0.358	-0.007	-0.376	-1.319	-1.719	0.548
Ct4	0.368	0.258	0.286	-2.443	-2.663	0.462
Kul1	1.579	-0.024	1.391	-1.323	0.282	-0.747
Kul2	-0.271	-1.254	-1.932	0.354	-0.452	-2.439
Kul3	1.194	0.806	-1.088	-0.622	0.777	-0.266
Kul4	-2.189	0.422	0.514	-1.750	-0.664	0.110
Kul5	1.022	0.865	-0.201	0.187	-1.556	-0.728
Kul6	0.590	-0.687	-0.017	-0.659	1.317	-0.227

Standardized Residuals

	Sep7	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5
Sep7	- -					
Liv1	-0.841	1.588				
Liv2	-0.173	-0.688	- -			
Liv3	-0.615	1.639	-0.986	- -		
Liv4	1.825	-0.291	-1.185	0.887	- -	
Liv5	1.220	-0.447	0.267	-1.092	-0.759	-
Liv6	-2.155	-1.697	1.525	0.134	0.226	0.234
Liv7	0.138	2.865	-0.188	-0.128	-2.264	-0.425
Liv8	-1.530	0.369	1.370	-0.241	0.524	-0.553
Ct1	-1.339	-1.235	1.101	-0.155	1.015	-0.495
Ct2	-0.085	-0.402	-0.214	0.910	0.698	0.643
Ct3	0.380	-2.133	-1.072	-0.120	-0.582	-0.825
Ct4	2.044	-0.107	0.963	-0.847	0.216	-0.270
Kul1	0.779	-0.725	-0.637	-0.342	2.616	0.584
Kul2	1.525	0.239	-1.346	0.804	1.360	1.027
Kul3	0.082	-0.183	-0.375	-0.901	0.433	1.917

Kul4	-1.656	-0.682	0.181	0.199	-0.395	-0.686
Kul5	-0.147	0.012	-1.705	-0.849	-0.008	0.228
Kul6	0.159	-1.809	1.459	-0.819	0.247	-1.705

Standardized Residuals

	Liv6	Liv7	Liv8	Ct1	Ct2	Ct3
Liv6	- -					
Liv7	0.037	- -				
Liv8	0.241	2.234	- -			
Ct1	-0.323	-1.845	0.728	- -		
Ct2	0.758	-0.457	-0.088	0.481	- -	
Ct3	0.286	0.228	-2.567	0.242	-0.531	1.094
Ct4	0.684	-0.163	-0.904	-0.374	0.065	0.426
Kul1	0.595	0.148	1.695	-0.058	-1.852	0.848
Kul2	1.673	0.194	-1.119	-0.460	-0.367	0.206
Kul3	-1.774	0.035	-1.295	-0.180	-0.240	2.201
Kul4	2.162	0.721	0.007	2.266	-1.528	2.466
Kul5	-1.250	-0.501	-0.597	1.367	0.105	0.904
Kul6	-0.608	-1.711	-1.341	1.997	-1.940	0.871

Standardized Residuals

	Ct4	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5
Ct4	- -					
Kul1	0.209	- -				
Kul2	-0.520	-0.734	- -			
Kul3	-1.236	0.458	0.661	- -		
Kul4	1.492	-0.996	-0.675	-0.008	- -	
Kul5	1.021	-1.164	1.376	-0.762	- -	-
Kul6	2.555	-0.306	0.177	-0.486	1.218	1.828

Standardized Residuals

	Kul6
Kul6	- -

Summary Statistics for Standardized Residuals

Smallest Standardized Residual = -2.663
 Median Standardized Residual = 0.000
 Largest Standardized Residual = 2.865

Stemleaf Plot

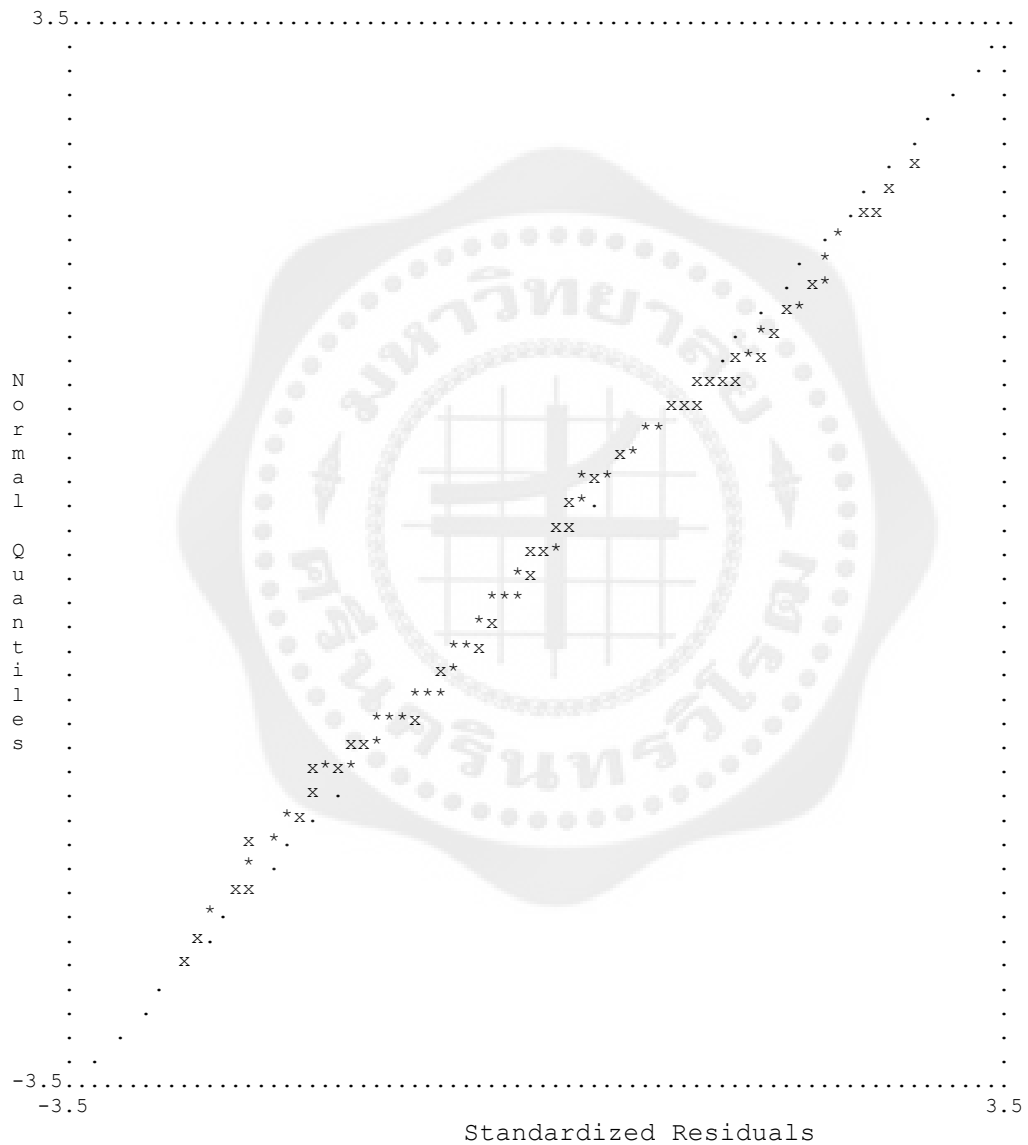
```

- 2|76
- 2|4432221
- 1|9998888777776655
- 1|4443333332222221111100
- 0|99999888888887777777777766666665555555555
-
0|444444444433333333333332222222222222221111111000000000000000000000
00+11
  0|11111111112222222222222222222222333333333333444444444444
  0|555555566666777777777788888888888999999
  1|00000111112222344444
  1|5555666677778889
    
```

2|000222223
 2|5669
 Largest Negative Standardized Residuals
 Residual for Ct4 and Sep5 -2.663
 Largest Positive Standardized Residuals
 Residual for Liv7 and Liv1 2.865
 Residual for Kull1 and Liv4 2.616

Second Order CFA Model for BUDDHAPPY

Qplot of Standardized Residuals

Second Order CFA Model for BUDDHAPPY

Modification Indices and Expected Change

Modification Indices for LAMBDA-Y

	SEP	LIV	CT	KUL
	-----	-----	-----	-----
Sep1	- -	0.312	0.029	0.444
Sep2	- -	0.821	0.883	0.223
Sep3	- -	0.305	0.965	1.234
Sep4	- -	0.246	1.202	1.705
Sep5	- -	0.228	1.517	0.017
Sep6	- -	0.858	1.403	1.109
Sep7	- -	0.023	0.346	0.475
Liv1	0.070	- -	1.196	0.221
Liv2	2.051	- -	0.395	0.700
Liv3	0.001	- -	0.058	0.425
Liv4	0.110	- -	3.598	3.905
Liv5	3.013	- -	1.615	2.465
Liv6	1.867	- -	0.004	0.010
Liv7	0.011	- -	0.889	0.062
Liv8	1.040	- -	4.688	2.261
Ct1	0.432	0.181	- -	1.026
Ct2	1.245	0.538	- -	3.712
Ct3	0.246	2.523	- -	8.015
Ct4	0.014	0.022	- -	0.053
Kul1	0.975	1.994	0.752	- -
Kul2	1.817	0.036	0.275	- -
Kul3	0.182	0.289	0.119	- -
Kul4	0.682	0.533	0.641	- -
Kul5	0.025	0.803	0.036	- -
Kul6	0.046	1.475	0.170	- -

Expected Change for LAMBDA-Y

	SEP	LIV	CT	KUL
	-----	-----	-----	-----
Sep1	- -	-0.125	-0.045	0.110
Sep2	- -	0.162	0.198	0.059
Sep3	- -	-0.102	-0.212	-0.153
Sep4	- -	-0.104	-0.269	-0.204
Sep5	- -	-0.098	-0.295	-0.019
Sep6	- -	0.220	0.333	-0.173
Sep7	- -	0.036	0.163	0.111
Liv1	-0.037	- -	-0.373	-0.056
Liv2	0.245	- -	0.264	-0.124
Liv3	-0.005	- -	-0.130	-0.125
Liv4	0.064	- -	0.942	0.328
Liv5	0.315	- -	0.554	0.246
Liv6	-0.263	- -	-0.030	-0.016
Liv7	-0.016	- -	-0.363	-0.033
Liv8	-0.200	- -	-1.031	-0.255
Ct1	-0.132	-0.188	- -	0.174
Ct2	0.274	0.432	- -	-0.409
Ct3	-0.091	-0.630	- -	0.446
Ct4	-0.027	-0.080	- -	0.046
Kul1	0.132	0.220	0.156	- -
Kul2	-0.212	0.037	-0.117	- -
Kul3	0.073	-0.128	-0.099	- -
Kul4	-0.080	0.082	0.104	- -
Kul5	-0.020	-0.128	-0.031	- -
Kul6	-0.022	-0.140	-0.055	- -

Standardized Expected Change for LAMBDA-Y

	SEP	LIV	CT	KUL
	-----	-----	-----	-----
Sep1	- -	-0.125	-0.045	0.110
Sep2	- -	0.162	0.198	0.059
Sep3	- -	-0.102	-0.212	-0.153
Sep4	- -	-0.104	-0.269	-0.204
Sep5	- -	-0.098	-0.295	-0.019
Sep6	- -	0.220	0.333	-0.173
Sep7	- -	0.036	0.163	0.111
Liv1	-0.037	- -	-0.373	-0.056
Liv2	0.245	- -	0.264	-0.124
Liv3	-0.005	- -	-0.130	-0.125
Liv4	0.064	- -	0.942	0.328
Liv5	0.315	- -	0.554	0.246
Liv6	-0.263	- -	-0.030	-0.016
Liv7	-0.016	- -	-0.363	-0.033
Liv8	-0.200	- -	-1.031	-0.255
Ct1	-0.132	-0.188	- -	0.174
Ct2	0.274	0.432	- -	-0.409
Ct3	-0.091	-0.630	- -	0.446
Ct4	-0.027	-0.080	- -	0.046
Kul1	0.132	0.220	0.156	- -
Kul2	-0.212	0.037	-0.117	- -
Kul3	0.073	-0.128	-0.099	- -
Kul4	-0.080	0.082	0.104	- -
Kul5	-0.020	-0.128	-0.031	- -
Kul6	-0.022	-0.140	-0.055	- -

Completely Standardized Expected Change for LAMBDA-Y

	SEP	LIV	CT	KUL
	-----	-----	-----	-----
Sep1	- -	-0.107	-0.038	0.094
Sep2	- -	0.187	0.229	0.069
Sep3	- -	-0.104	-0.216	-0.156
Sep4	- -	-0.093	-0.242	-0.183
Sep5	- -	-0.093	-0.282	-0.018
Sep6	- -	0.198	0.299	-0.156
Sep7	- -	0.033	0.150	0.102
Liv1	-0.050	- -	-0.502	-0.076
Liv2	0.270	- -	0.290	-0.136
Liv3	-0.005	- -	-0.111	-0.106
Liv4	0.062	- -	0.926	0.323
Liv5	0.328	- -	0.577	0.256
Liv6	-0.259	- -	-0.030	-0.016
Liv7	-0.020	- -	-0.445	-0.041
Liv8	-0.192	- -	-0.990	-0.245
Ct1	-0.145	-0.207	- -	0.192
Ct2	0.248	0.391	- -	-0.371
Ct3	-0.109	-0.752	- -	0.533
Ct4	-0.026	-0.078	- -	0.044
Kul1	0.143	0.239	0.170	- -
Kul2	-0.206	0.036	-0.114	- -
Kul3	0.073	-0.127	-0.097	- -
Kul4	-0.116	0.119	0.151	- -
Kul5	-0.022	-0.144	-0.035	- -
Kul6	-0.030	-0.197	-0.077	- -

No Non-Zero Modification Indices for GAMMA

No Non-Zero Modification Indices for PHI

Modification Indices for PSI

	SEP	LIV	CT	KUL
	-----	-----	-----	-----
SEP	- -			
LIV	0.524	- -		
CT	0.022	0.785	- -	
KUL	0.786	0.022	0.524	- -

Expected Change for PSI

	SEP	LIV	CT	KUL
	-----	-----	-----	-----
SEP	- -			
LIV	0.072	- -		
CT	0.016	-0.104	- -	
KUL	-0.079	0.015	0.073	- -

Standardized Expected Change for PSI

	SEP	LIV	CT	KUL
	-----	-----	-----	-----
SEP	- -			
LIV	0.072	- -		
CT	0.016	-0.104	- -	
KUL	-0.079	0.015	0.073	- -

Modification Indices for THETA-EPS

	Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	Sep6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Sep1	- -					
Sep2	0.678	- -				
Sep3	0.493	0.088	- -			
Sep4	0.115	0.560	0.841	- -		
Sep5	0.887	0.020	1.249	2.496	- -	
Sep6	0.122	1.985	0.057	0.140	0.004	-
Sep7	0.093	0.092	0.220	0.116	0.036	0.074
Liv1	0.034	0.353	0.820	2.886	0.336	0.189
Liv2	0.687	0.640	4.948	2.124	3.955	0.738
Liv3	0.041	0.421	3.885	1.195	0.000	0.649
Liv4	0.013	0.424	1.351	0.296	1.311	0.000
Liv5	0.255	1.973	0.003	1.492	0.103	1.188
Liv6	2.166	0.353	0.701	0.159	0.174	0.007
Liv7	0.627	0.083	0.463	1.436	0.037	0.032
Liv8	0.001	0.095	1.251	0.375	0.002	0.591
Ct1	0.064	0.127	1.521	1.830	0.669	0.609
Ct2	0.079	0.014	4.943	5.471	0.608	2.630
Ct3	0.139	0.018	0.015	0.864	2.373	0.218
Ct4	0.169	0.036	0.173	5.842	7.042	0.151
Kul1	2.240	0.048	2.392	1.701	0.045	0.692
Kul2	0.089	1.704	3.191	0.580	0.107	5.554
Kul3	1.471	0.659	0.971	0.134	0.908	0.004
Kul4	6.354	0.141	0.628	2.790	0.102	0.259
Kul5	2.067	0.722	0.038	0.402	2.267	0.498
Kul6	0.336	0.546	0.012	0.292	2.034	0.013

Modification Indices for THETA-EPS

	Sep7	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Sep7	- -					
Liv1	0.713	- -				
Liv2	0.142	0.847	- -			
Liv3	0.457	2.757	0.973	- -		
Liv4	3.751	0.183	1.404	0.787	- -	
Liv5	1.158	0.395	0.071	1.192	0.576	-
Liv6	4.590	2.840	2.326	0.018	0.051	0.055
Liv7	0.019	8.957	0.035	0.016	5.125	0.180
Liv8	2.347	0.012	1.876	0.058	0.274	0.306
Ct1	1.937	1.406	1.260	0.016	1.023	0.291
Ct2	0.072	0.238	0.083	0.854	0.338	0.317
Ct3	0.066	- -	1.421	0.067	0.381	0.854
Ct4	4.565	0.001	0.933	0.727	0.021	0.116
Kul1	0.384	0.599	0.602	0.229	5.662	0.078
Kul2	3.278	0.137	1.852	0.926	1.390	0.703
Kul3	0.017	0.185	0.033	0.720	0.009	3.562
Kul4	3.027	0.128	0.234	0.109	0.582	1.016
Kul5	0.016	0.157	2.758	0.589	0.014	0.127
Kul6	0.024	2.427	3.148	0.407	0.142	3.074

Modification Indices for THETA-EPS

	Liv6	Liv7	Liv8	Ct1	Ct2	Ct3
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Liv6	- -					
Liv7	0.001	- -				
Liv8	0.058	4.989	- -			
Ct1	0.097	3.370	0.720	- -		
Ct2	0.582	0.210	0.000	0.231	- -	
Ct3	0.002	0.789	6.099	0.000	0.398	-
Ct4	0.504	0.013	0.651	0.140	0.004	0.174
Kul1	0.250	0.002	3.239	0.060	3.666	0.138
Kul2	3.288	0.051	0.990	0.357	0.005	0.010
Kul3	4.106	0.026	1.199	0.175	0.030	3.768
Kul4	6.012	0.604	0.029	3.939	2.618	4.106
Kul5	2.542	0.249	0.171	0.977	0.274	0.171
Kul6	0.246	2.546	1.271	4.158	3.486	0.196

Modification Indices for THETA-EPS

	Ct4	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Ct4	- -					
Kul1	0.008	- -				
Kul2	0.290	0.539	- -			
Kul3	2.111	0.210	0.437	- -		
Kul4	1.654	0.641	0.836	0.016	- -	
Kul5	0.685	1.009	2.229	0.573	- -	-
Kul6	7.407	0.094	0.031	0.236	0.831	2.676

Modification Indices for THETA-EPS

	Kul6

Kul6	- -

Expected Change for THETA-EPS

	Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	Sep6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Sep1	- -					
Sep2	0.041	- -				
Sep3	0.040	0.012	- -			
Sep4	-0.022	-0.035	0.050	- -		
Sep5	-0.057	0.006	0.057	0.091	- -	
Sep6	0.022	-0.067	-0.013	0.023	0.003	-
Sep7	-0.019	-0.014	-0.025	0.020	0.011	0.016
Liv1	-0.007	-0.017	0.031	0.066	0.021	0.016
Liv2	-0.041	0.029	0.093	-0.069	0.088	0.040
Liv3	0.013	-0.030	0.107	-0.067	-0.001	0.048
Liv4	0.006	-0.025	-0.052	-0.028	-0.054	0.001
Liv5	0.027	0.054	-0.003	0.063	0.015	-0.054
Liv6	-0.084	0.025	-0.040	0.022	0.021	-0.004
Liv7	-0.035	0.009	-0.025	0.050	-0.007	0.007
Liv8	-0.002	0.013	-0.054	0.034	0.002	0.041
Ct1	-0.013	0.013	0.053	-0.066	-0.037	0.037
Ct2	-0.017	0.005	-0.112	0.133	0.041	0.090
Ct3	0.018	-0.005	-0.005	-0.042	-0.064	0.020
Ct4	0.023	0.008	0.020	-0.131	-0.134	0.021
Kul1	0.077	-0.008	0.067	-0.064	0.010	-0.040
Kul2	-0.017	-0.053	-0.084	0.041	-0.016	-0.122
Kul3	0.063	0.031	-0.043	-0.018	0.044	-0.003
Kul4	-0.096	0.010	0.025	-0.061	-0.011	0.018
Kul5	0.071	0.031	-0.008	0.030	-0.066	-0.032
Kul6	0.023	-0.022	0.004	-0.021	0.051	-0.004

Expected Change for THETA-EPS

	Sep7	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Sep7	- -					
Liv1	-0.031	- -				
Liv2	-0.017	-0.028	- -			
Liv3	-0.039	0.066	-0.048	- -		
Liv4	0.094	-0.014	-0.049	0.047	- -	
Liv5	0.052	-0.021	0.011	-0.057	-0.033	-
Liv6	-0.111	-0.059	0.066	0.007	0.011	0.011
Liv7	0.006	0.082	-0.006	-0.006	-0.083	-0.015
Liv8	-0.080	-0.004	0.060	-0.014	0.025	-0.026
Ct1	-0.064	-0.037	0.043	-0.006	0.042	-0.022
Ct2	-0.015	-0.018	-0.013	0.054	0.028	0.027
Ct3	0.011	- -	-0.042	0.012	-0.024	-0.035
Ct4	0.110	0.001	0.041	-0.047	0.007	-0.016
Kul1	0.029	-0.024	-0.030	-0.024	0.098	0.012
Kul2	0.091	0.013	-0.057	0.052	0.053	0.038
Kul3	-0.006	0.014	-0.007	-0.043	0.004	0.079
Kul4	-0.059	-0.008	0.014	0.012	-0.023	-0.031
Kul5	0.006	0.012	-0.062	-0.037	0.005	0.014
Kul6	0.006	-0.038	0.054	-0.025	0.012	-0.057

Expected Change for THETA-EPS

	Liv6	Liv7	Liv8	Ct1	Ct2	Ct3
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Liv6	- -					
Liv7	0.001	- -				

Liv8	0.012	0.086	- -			
Ct1	-0.014	-0.062	0.037	- -		
Ct2	0.039	-0.018	0.000	0.024	- -	
Ct3	0.002	0.028	-0.101	0.000	-0.028	-
Ct4	0.035	-0.004	-0.040	-0.017	0.004	0.017
Kul1	0.022	-0.002	0.080	-0.010	-0.088	0.013
Kul2	0.087	0.008	-0.048	-0.025	-0.004	-0.004
Kul3	-0.091	0.006	-0.050	-0.017	0.008	0.072
Kul4	0.080	0.019	0.006	0.057	-0.055	0.054
Kul5	-0.068	-0.016	-0.018	0.037	0.023	0.014
Kul6	-0.017	-0.042	-0.039	0.063	-0.068	0.013

Expected Change for THETA-EPS

	Ct4	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Ct4	- -					
Kul1	0.004	- -				
Kul2	-0.026	-0.033	- -			
Kul3	-0.066	0.021	0.036	- -		
Kul4	0.041	-0.024	-0.030	0.004	- -	
Kul5	0.035	-0.039	0.064	-0.032	- -	-
Kul6	0.094	-0.010	0.006	-0.017	0.021	0.050

Expected Change for THETA-EPS

	Kul6

Kul6	- -

Completely Standardized Expected Change for THETA-EPS

	Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	Sep6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Sep1	- -					
Sep2	0.041	- -				
Sep3	0.035	0.015	- -			
Sep4	-0.017	-0.037	0.046	- -		
Sep5	-0.047	0.007	0.055	0.078	- -	
Sep6	0.017	-0.070	-0.012	0.018	0.003	-
Sep7	-0.015	-0.015	-0.023	0.017	0.009	-0.014
Liv1	-0.009	-0.027	0.042	0.079	0.027	-0.020
Liv2	-0.039	0.037	0.104	-0.068	0.092	0.039
Liv3	0.009	-0.030	0.093	-0.051	-0.001	0.037
Liv4	0.005	-0.029	-0.052	-0.024	-0.051	0.001
Liv5	0.024	0.066	-0.003	0.058	0.015	-0.051
Liv6	-0.071	0.028	-0.040	0.019	0.020	-0.004
Liv7	-0.036	0.013	-0.031	0.055	-0.009	0.008
Liv8	-0.001	0.014	-0.053	0.029	0.002	0.035
Ct1	-0.012	0.017	0.059	-0.065	-0.039	0.036
Ct2	-0.013	0.005	-0.103	0.109	0.036	0.073
Ct3	0.018	-0.006	-0.006	-0.045	-0.073	0.022
Ct4	0.019	0.009	0.020	-0.113	-0.123	0.018
Kul1	0.072	-0.010	0.074	-0.063	0.010	-0.039
Kul2	-0.014	-0.059	-0.083	0.035	-0.015	-0.106
Kul3	0.053	0.035	-0.044	-0.016	0.042	-0.003
Kul4	-0.118	0.017	0.037	-0.079	-0.015	0.023
Kul5	0.068	0.040	-0.009	0.030	-0.071	-0.033
Kul6	0.028	-0.035	0.005	-0.026	0.069	-0.005

Completely Standardized Expected Change for THETA-EPS

	Sep7	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Sep7	- -					
Liv1	-0.038	- -				
Liv2	-0.017	-0.042	- -			
Liv3	-0.031	0.076	-0.045	- -		
Liv4	0.085	-0.019	-0.053	0.040	- -	
Liv5	0.050	-0.029	0.012	-0.051	-0.034	-
Liv6	-0.100	-0.078	0.071	0.006	0.010	0.011
Liv7	0.006	0.135	-0.008	-0.006	-0.100	-0.019
Liv8	-0.070	-0.005	0.063	-0.011	0.023	-0.026
Ct1	-0.065	-0.055	0.052	-0.006	0.045	-0.025
Ct2	-0.012	-0.022	-0.013	0.042	0.025	0.026
Ct3	0.012	- -	-0.055	0.012	-0.028	-0.044
Ct4	0.098	0.001	0.044	-0.039	0.006	-0.016
Kul1	0.029	-0.035	-0.036	-0.022	0.105	0.013
Kul2	0.082	0.016	-0.061	0.043	0.051	0.038
Kul3	-0.006	0.018	-0.008	-0.036	0.004	0.082
Kul4	-0.079	-0.016	0.022	0.015	-0.033	-0.046
Kul5	0.006	0.018	-0.076	-0.035	0.005	0.017
Kul6	0.007	-0.073	0.083	-0.030	0.017	-0.084

Completely Standardized Expected Change for THETA-EPS

	Liv6	Liv7	Liv8	Ct1	Ct2	Ct3
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Liv6	- -					
Liv7	0.002	- -				
Liv8	0.011	0.102	- -			
Ct1	-0.015	-0.083	0.040	- -		
Ct2	0.035	-0.020	0.000	0.024	- -	
Ct3	0.002	0.040	-0.116	0.001	-0.031	-
Ct4	0.033	-0.005	-0.037	-0.018	0.003	0.020
Kul1	0.024	-0.002	0.084	-0.012	-0.087	0.017
Kul2	0.083	0.010	-0.045	-0.027	-0.003	-0.005
Kul3	-0.089	0.007	-0.047	-0.018	0.007	0.085
Kul4	0.114	0.034	0.008	0.092	-0.072	0.094
Kul5	-0.075	-0.022	-0.019	0.046	0.024	0.019
Kul6	-0.024	-0.073	-0.053	0.098	-0.086	0.021

Completely Standardized Expected Change for THETA-EPS

	Ct4	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Ct4	- -					
Kul1	0.004	- -				
Kul2	-0.024	-0.035	- -			
Kul3	-0.063	0.022	0.035	- -		
Kul4	0.058	-0.038	-0.043	0.006	- -	
Kul5	0.038	-0.048	0.070	-0.035	- -	-
Kul6	0.127	-0.015	0.008	-0.023	0.044	0.079

Completely Standardized Expected Change for THETA-EPS

	Kul6

Kul6	- -

Maximum Modification Index is 8.96 for Element (14, 8) of THETA-EPS

Second Order CFA Model for BUDDHAPPY

Covariances

Y - ETA

	Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	Sep6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
SEP	0.323	0.326	0.245	0.280	0.327	0.454
LIV	0.258	0.261	0.196	0.223	0.261	0.363
CT	0.266	0.269	0.202	0.231	0.269	0.374
KUL	0.227	0.229	0.172	0.197	0.230	0.319

Y - ETA

	Sep7	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
SEP	0.450	0.240	0.302	0.384	0.436	0.268
LIV	0.359	0.301	0.377	0.481	0.546	0.335
CT	0.371	0.278	0.349	0.444	0.504	0.310
KUL	0.316	0.237	0.297	0.379	0.430	0.264

Y - ETA

	Liv6	Liv7	Liv8	Ct1	Ct2	Ct3
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
SEP	0.255	0.312	0.317	0.258	0.425	0.207
LIV	0.319	0.390	0.397	0.289	0.476	0.232
CT	0.295	0.361	0.366	0.313	0.516	0.251
KUL	0.252	0.308	0.312	0.255	0.419	0.204

Y - ETA

	Ct4	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
SEP	0.371	0.229	0.335	0.434	0.168	0.174
LIV	0.416	0.257	0.376	0.487	0.188	0.195
CT	0.450	0.265	0.388	0.502	0.194	0.201
KUL	0.366	0.326	0.477	0.618	0.238	0.248

Y - ETA

	Kul6

SEP	0.124
LIV	0.139
CT	0.144
KUL	0.177

Y - KSI

	Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	Sep6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
BUDDHAPP	0.273	0.276	0.207	0.236	0.276	0.383

Y - KSI

	Sep7	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
BUDDHAPP	0.380	0.285	0.357	0.455	0.516	0.317

Y - KSI

	Liv6	Liv7	Liv8	Ct1	Ct2	Ct3
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
BUDDHAPP	0.302	0.369	0.375	0.306	0.503	0.245

Y - KSI

	Ct4	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
BUDDHAPP	0.439	0.271	0.397	0.515	0.198	0.206

Y - KSI

	Kul6

BUDDHAPP	0.147

Second Order CFA Model for BUDDHAPPY

Factor Scores Regressions

ETA

	Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	Sep6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
SEP	0.086	0.171	0.091	0.081	0.112	0.148
LIV	0.033	0.065	0.035	0.031	0.043	0.056
CT	0.039	0.077	0.041	0.036	0.050	0.066
KUL	0.025	0.049	0.026	0.023	0.032	0.042

ETA

	Sep7	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
SEP	0.154	0.099	0.071	0.053	0.095	0.053
LIV	0.059	0.178	0.133	0.100	0.179	0.100
CT	0.069	0.144	0.099	0.075	0.133	0.075
KUL	0.044	0.089	0.063	0.048	0.085	0.047

ETA

	Liv6	Liv7	Liv8	Ct1	Ct2	Ct3
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
SEP	0.044	0.098	0.055	0.065	0.082	0.075
LIV	0.083	0.184	0.103	0.078	0.097	0.098
CT	0.062	0.137	0.077	0.112	0.140	0.124
KUL	0.039	0.087	0.049	0.058	0.073	0.067

ETA

	Ct4	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
SEP	0.078	0.042	0.055	0.093	0.049	0.026
LIV	0.093	0.050	0.066	0.110	0.058	0.031
CT	0.133	0.059	0.078	0.130	0.068	0.037
KUL	0.070	0.135	0.177	0.296	0.156	0.084

ETA

	Kul6

SEP	0.036
LIV	0.043
CT	0.051
KUL	0.115

Second Order CFA Model for BUDDHAPPY

Standardized Solution

LAMBDA-Y

	SEP	LIV	CT	KUL
	-----	-----	-----	-----
Sep1	0.323	- -	- -	- -
Sep2	0.326	- -	- -	- -
Sep3	0.245	- -	- -	- -
Sep4	0.280	- -	- -	- -
Sep5	0.327	- -	- -	- -
Sep6	0.454	- -	- -	- -
Sep7	0.450	- -	- -	- -
Liv1	- -	0.301	- -	- -
Liv2	- -	0.377	- -	- -
Liv3	- -	0.481	- -	- -
Liv4	- -	0.546	- -	- -
Liv5	- -	0.335	- -	- -
Liv6	- -	0.319	- -	- -
Liv7	- -	0.390	- -	- -
Liv8	- -	0.397	- -	- -
Ct1	- -	- -	0.313	- -
Ct2	- -	- -	0.516	- -
Ct3	- -	- -	0.251	- -
Ct4	- -	- -	0.450	- -
Kul1	- -	- -	- -	0.326
Kul2	- -	- -	- -	0.477
Kul3	- -	- -	- -	0.618
Kul4	- -	- -	- -	0.238
Kul5	- -	- -	- -	0.248
Kul6	- -	- -	- -	0.177

GAMMA

	BUDDHAPP

SEP	0.844
LIV	0.946
CT	0.976
KUL	0.833

Correlation Matrix of ETA and KSI

	SEP	LIV	CT	KUL	BUDDHAPP
	-----	-----	-----	-----	-----
SEP	1.000				
LIV	0.799	1.000			
CT	0.824	0.924	1.000		
KUL	0.703	0.788	0.813	1.000	
BUDDHAPP	0.844	0.946	0.976	0.833	1.000

PSI

Note: This matrix is diagonal.

	SEP	LIV	CT	KUL
	-----	-----	-----	-----
	0.287	0.104	0.047	0.307

Second Order CFA Model for BUDDHAPPY

Completely Standardized Solution

LAMBDA-Y

	SEP	LIV	CT	KUL
	-----	-----	-----	-----
Sep1	0.276	- -	- -	- -
Sep2	0.378	- -	- -	- -
Sep3	0.250	- -	- -	- -
Sep4	0.251	- -	- -	- -
Sep5	0.313	- -	- -	- -
Sep6	0.408	- -	- -	- -
Sep7	0.414	- -	- -	- -
Liv1	- -	0.405	- -	- -
Liv2	- -	0.415	- -	- -
Liv3	- -	0.409	- -	- -
Liv4	- -	0.537	- -	- -
Liv5	- -	0.349	- -	- -
Liv6	- -	0.314	- -	- -
Liv7	- -	0.479	- -	- -
Liv8	- -	0.381	- -	- -
Ct1	- -	- -	0.346	- -
Ct2	- -	- -	0.467	- -
Ct3	- -	- -	0.300	- -
Ct4	- -	- -	0.434	- -
Kul1	- -	- -	- -	0.354
Kul2	- -	- -	- -	0.464
Kul3	- -	- -	- -	0.611
Kul4	- -	- -	- -	0.345
Kul5	- -	- -	- -	0.278
Kul6	- -	- -	- -	0.250

GAMMA

	BUDDHAPP

SEP	0.844
LIV	0.946
CT	0.976
KUL	0.833

Correlation Matrix of ETA and KSI

	SEP	LIV	CT	KUL	BUDDHAPP
	-----	-----	-----	-----	-----
SEP	1.000				
LIV	0.799	1.000			
CT	0.824	0.924	1.000		
KUL	0.703	0.788	0.813	1.000	
BUDDHAPP	0.844	0.946	0.976	0.833	1.000

PSI

Note: This matrix is diagonal.

	SEP	LIV	CT	KUL
	-----	-----	-----	-----
	0.287	0.104	0.047	0.307

THETA-EPS

	Sep1	Sep2	Sep3	Sep4	Sep5	Sep6
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Sep1	0.924					
Sep2	- -	0.857				
Sep3	- -	- -	0.938			
Sep4	- -	- -	- -	0.937		
Sep5	- -	- -	- -	- -	0.902	
Sep6	- -	- -	- -	- -	- -	0.834
Sep7	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Liv1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Liv2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Liv3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Liv4	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Liv5	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Liv6	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Liv7	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Liv8	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Ct1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Ct2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Ct3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Ct4	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Kul1	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Kul2	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Kul3	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Kul4	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Kul5	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Kul6	- -	- -	- -	- -	- -	- -

THETA-EPS

	Sep7	Liv1	Liv2	Liv3	Liv4	Liv5
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Sep7	0.829					
Liv1	- -	0.836				
Liv2	- -	- -	0.828			
Liv3	- -	- -	- -	0.833		
Liv4	- -	- -	- -	- -	0.712	
Liv5	- -	- -	- -	- -	- -	0.878
Liv6	- -	- -	- -	- -	- -	- -
Liv7	- -	- -	- -	- -	- -	- -

Liv8	--	--	--	--	--	--
Ct1	--	--	--	--	--	--
Ct2	--	--	--	--	--	--
Ct3	--	-0.159	--	--	--	--
Ct4	--	--	--	--	--	--
Kul1	--	--	--	--	--	--
Kul2	--	--	--	--	--	--
Kul3	--	--	--	--	--	--
Kul4	--	--	--	--	--	--
Kul5	--	--	--	--	--	--
Kul6	--	--	--	--	--	--

THETA-EPS

	Liv6	Liv7	Liv8	Ct1	Ct2	Ct3
Liv6	0.901	--	--	--	--	--
Liv7	--	0.771	--	--	--	--
Liv8	--	--	0.855	--	--	--
Ct1	--	--	--	0.880	--	--
Ct2	--	--	--	--	0.782	--
Ct3	--	--	--	--	--	0.910
Ct4	--	--	--	--	--	--
Kul1	--	--	--	--	--	--
Kul2	--	--	--	--	--	--
Kul3	--	--	--	--	--	--
Kul4	--	--	--	--	--	--
Kul5	--	--	--	--	--	--
Kul6	--	--	--	--	--	--

THETA-EPS

	Ct4	Kul1	Kul2	Kul3	Kul4	Kul5
Ct4	0.811	--	--	--	--	--
Kul1	--	0.874	--	--	--	--
Kul2	--	--	0.784	--	--	--
Kul3	--	--	--	0.626	--	--
Kul4	--	--	--	--	0.881	--
Kul5	--	--	--	--	0.152	0.923
Kul6	--	--	--	--	--	--

THETA-EPS

	Kul6
Kul6	0.938

Time used: 0.140 Seconds

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	ศิริรัตน์ วุฒิสกุล
วันเดือนปีเกิด	21 กุมภาพันธ์ 2526
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	268/59-60 ซอยสามแยกเตาปูน-บางโพ เขต บางซื่อ กรุงเทพมหานคร 10800
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	คุณครูสอนดนตรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2548	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ จาก มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2560	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ